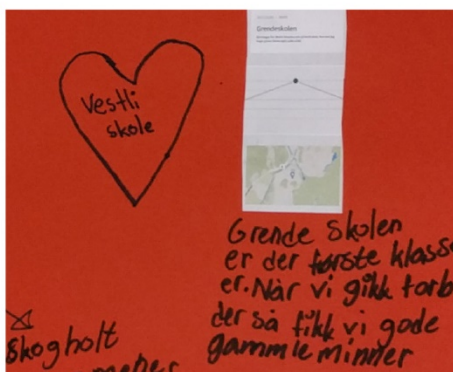
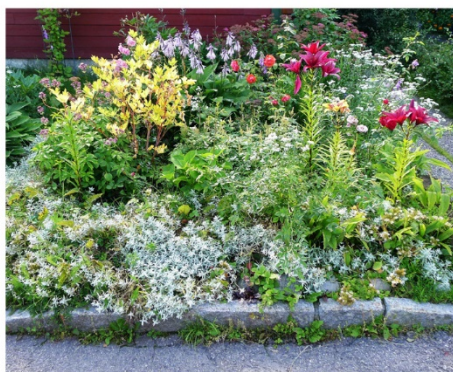

Hverdagsstedet Vestli

Sosiokulturell stedsanalyse av Vestli i Bydel Stovner

Bengt Andersen, Ingar Brattbakk, Astri Margareta Dalseide,
Yngvild Margrete Mæhle og Marit Ekne Ruud

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS RAPPORTSERIE
THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S REPORT SERIES

© Arbeidsforskningsinstituttet, OsloMet – storbyuniversitetet, 2018
© Work Research Institute (AFI) OsloMet – Oslo Metropolitan University
© Forfatter(e)/Author(s)

Det må ikke kopieres fra denne publikasjonen ut over det som er tillatt etter bestemmelsene i "Lov om opphavsrett til åndsverk", "Lov om rett til fotografi" og "Avtale mellom staten og rettighetshavernes organisasjoner om kopiering av opphavsrettslig beskyttet verk i undervisningsvirksomhet".

All rights reserved. This publication or part thereof may not be reproduced in any form without the written permission from the publisher.

ISBN 978-82-7609-397-1
ISSN 0807-0865

Arbeidsforskningsinstituttet
OsloMet – storbyuniversitetet
Pb. 4 St. Olavs plass
0130 OSLO

Work Research Institute (AFI)
OsloMet – Oslo Metropolitan University
P.O.Box 4 St. Olavs plass
N-0130 OSLO

Telefon: +47 23 36 92 00
E-post: postmottak@afi.hioa.no
Webadresse: www.afi.no

Publikasjonen kan lastes ned fra www.afi.no. Ved større opptrykk, ta kontakt med AFI.

ARBEIDSFORSKNINGSINSTITUTTETS RAPPORTSERIE
THE WORK RESEARCH INSTITUTE'S REPORT SERIES

Temaområde:

Innovasjon og virksomhetsutvikling

Rapport nr.:

01/2018

Tittel:

Hverdagsstedet Vestli
Sosiokulturell stedsanalyse av Vestli i Bydel Stovner

Dato:

Februar 2018

Forfatter(e):

Bengt Andersen, Ingar Brattbakk, Astri Margareta Dalseide,
Yngvild Margrete Mæhle og Marit Ekne Ruud

Antall sider:

114

Resymé:

Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) ved OsloMet – storbyuniversitetet (OsloMet) har i samarbeid med arkitektkontoret Kåmmån og Norsk institutt for by- og regionsforskning (NIBR, OsloMet) gjennomført en bred stedsanalyse av Vestli på oppdrag for Oslo kommune ved Bydel Stovner. Bakgrunnen for oppdraget, var at Bydel Stovner vil gå i gang med en områderettet innsats på Vestli der målet er å gjøre Vestli til et godt sted å bo og vokse opp til tross for at befolkningen kan ha utfordringer ut ifra kjente levekårsindikatorer.

Analysene er hovedsakelig basert på ulike statistiske kilder, en nettbasert spørreundersøkelse, fysiske kartlegginger og studier av plandokumenter, samt tett kontakt med Vestlis beboere. Intervjuer, klasseromsetnografi, "walkalongs" og observasjoner har vært viktige forskningsstrategier.

Analysen identifiserer områdets utfordringer og muligheter, og vil således kunne være et grunnlag for å utforme de langsiktige mål og ønskede effekter den områderettede satsingen skal nå. I tillegg gis forslag til aktuelle typer tiltak. Rapporten vektlegger befolkningens opplevelser, bruk og holdninger til Vestli for å sikre en områdesatsing som er basert på lokale ønsker og behov. Rapporten gir således et viktig kunnskapsgrunnlag for arbeidet med den områderettede innsatsen på Vestli.

Emneord:

Stedsanalyse, Groruddalssatsingen, oppvekst, levekår, mangfold.

Forord

Oslo kommune ved Bydel Stovner utlyste i juni 2017 en anbudskonkurranse med forhandling om en stedsanalyse av Vestli som kunnskapsgrunnlag for områderettet innsats på Vestli. Satsingen inngår i bydel Stovners arbeid med Groruddalssatsingen på nærmiljø i perioden 2017 til 2026. Sammen med sine samarbeidspartnere fikk AFI tilslag på oppdraget i juli 2017 og startet opp arbeidet i august. Prosjektperioden har løpt frem til utgangen av januar 2018.

Prosjektgruppen har vært ledet av sosialantropolog Bengt Andersen (AFI, OsloMet). De andre prosjektmedlemmene har vært samfunnsgeograf Ingar Brattbakk (AFI, OsloMet), arkitekt Astri Margareta Dalseide (arkitektkontoret Kåmmån), samfunnsgeograf Yngvild Margrete Mæhle og etnolog Marit Ekne Ruud (NIBR, OsloMet). Dalseide har hatt et særlig ansvar for å kartlegge og analysere det fysiske nærmiljøet og da spesielt uterommene og byggene på Vestli. Andersen har hatt hovedansvar for den kvalitative delen av prosjektet, mens Brattbakk har hatt hovedansvaret for de kvantitative analysene. Hele prosjektgruppen har gjennomført feltarbeid på Vestli, inkludert observasjoner og samtaler/intervjuer, men det er særlig Mæhle, Dalseide og Andersen, som har gått rundt på gangveiene, stiene i marka, gjennom skogholt og på torg og inne på sentre for å få innsikt i hverdagens Vestli. Aina Landsverk Hagen og Ingrid M. Tolstad (begge AFI, OsloMet) har vært aktive bidragsyttere til å utvikle og gjennomføre programmet for feltarbeidet på barneskolen på Vestli. Denne delen av stedsanalysen ble støttet av prosjektet Alternative Byrom. Kvalitetssikrer har vært Marit Ekne Ruud (NIBR, OsloMet).

Vi takker prosjektleder Miriam Olsbø og Karen Aarhus i Bydel Stovner for konstruktivt og godt samarbeid underveis i prosessen. Vi vil også takke alle som har bidratt med sin tid, synspunkter og informasjon i dette omfattende arbeidet. Særlig vil vi takke alle de beboerne og andre engasjerte individene på Vestli og i bydelen som viste oss vei inn i området og satt oss i kontakt med andre potensielle informanter slik at vi kunne få frem et mangfold av stemmer fra området. Hovedbudskapet er at Vestli er et ordinært og perifert boligområde med noe storbyproblematikk der ”oppvekst” er et sentralt stikkord.

Arbeidsforskningsinstituttet, februar 2018

Bengt Andersen (prosjektleder)

Ingar Brattbakk

Yngvild Margrete Mæhle

Astri Margareta Dalseide

Marit Ekne Ruud

Innhold

Forord

Sammendrag

1.	Hvorfor en stedsanalyse av Vestli?	1
	Vestli som bosted: Etablering og opprettholdelse av et hverdagssted	2
	Vestli – en arena for sosial kapital?	7
	Problemstillinger og forskningsstrategier	14
	Hva er områdeløft?	17
2.	Befolkning, bomiljø, nabolag og lokal fritid	19
	Befolkning og levekår	20
	Stedstilhørighet og stedsattraktivitet	30
	Utrygghet og kriminalitet	42
	Oppsummering	58
3.	Ute- og innerom	59
	Vestlis utbyggingshistorie og materielle strukturer	60
4.	Oppvekst	70
	De yngste barna – fortellinger fra barnehager	70
	Skolealder – fortellinger om og fra skolene	72
	Fortellinger om ungdommen på Vestli	75
	Barnas Vestli	80
	Ungdommens Vestli – unge i alderen 13-19 år	87
	Normavvik og parallelsamfunn	93
	Hvordan barn og unge påvirkes av nabolaget sitt: nabolagseffekter	96
5.	Fremtidens Vestli	102
	Kriminalitet og uro	103
	Frivillighet	107
	Inne- og uterom som sosiale arenaer	108
	Avsluttende betraktninger	110
	Referanser	112

Tabelliste

Tabell 1 Aldersfordeling blant respondentene i AFIs beboerundersøkelse på Vestli.....	16
Tabell 2 Aldersfordeling i delbydelene i Bydel Stovner per 1.1.2016.....	20
Tabell 3 Andel avgangselever fra grunnskolen (ekskl. voksne) 2014-2016 etter grunnskolepoeng.....	101

Figurliste

Figur 1 "Nå følger noen påstander om Vestli som vi ønsker å vite hvor enig eller uenig du er i. Vennligst svar på en skala der 1 er helt uenig og 5 er helt enig" (N 398).....	11
Figur 2 Befolkningsutvikling i delbydeler i bydel Stovner. 2001-2016.....	20
Figur 3 Utvikling i andel majoritets- og minoritetsbeboere i delbydel Vestli i perioden 1998-2016.....	22
Figur 4 Befolkning fordelt etter innvandringsbakgrunn. 1.1.2016.	22
Figur 5 Befolkning under 16 år fordelt etter innvandringsbakgrunn. 1.1.2016.....	23
Figur 6 Majoritets- og minoritetsnorske beboere på Vestli fordelt etter aldersgrupper 2016.	24
Figur 7 Kommunale boliger. Andel kommunale boliger av boligmassen i alt. 1.9.2016.....	25
Figur 8 Levekårsindikatorer for delbydel Vestli sammenlignet med Oslo og Bydel Stovner. Åtte sentrale levekårsindikatorer.	26
Figur 9 Nettoinnflytting for Bydel Stovner fordelt på alder og innvandringsbakgrunn for perioden 2011-2016.	26
Figur 10 Nettoinnflytting for delbydel Vestli fordelt på alder og innvandringsbakgrunn for perioden 2012-2016.....	27
Figur 11 Flyttehyppighet. Andel utflyttinger (inkludert internflytting) av folkemengde. 2013-2015.	29
Figur 12 "Hvor lenge har du bodd på Vestli?" (N 363).....	30
Figur 13 Spørsmål: "Ønsker du å bli boende på Vestli?" (N 358)	34
Figur 14 Spørsmål: "Hvor mange år regner du med å bli boende på Vestli?" (N 358)	34
Figur 15 "Hvem kjenner du / tilbringer du tid med på Vestli? (flere valg mulig)" (N 395).	36
Figur 16 Deltar du i noen av følgende aktiviteter på Vestli/Stovner? (flere valg mulig) (N 389).....	37

Figur 17 Spørsmål: «Hender det at du føler deg utrygg på Vestli?» (N 398).....	43
Figur 18 "Hvor ofte bruker du følgende steder på Vestli?", 1: Aldri; 2: Sjelden; 3: Av og til; 4: Ganske ofte; 5: Svært ofte. (N 391).....	68
Figur 19 "Hvordan vurderer du barneskoletilbudet på Vestli?" (N 89)	73
Figur 20 "Hvordan vurderer du ungdomsskoletilbudet på Vestli?" (N 78).....	74
Figur 21 "Hvordan vurderer du [den lokale videregående skolen]?" (N 75).....	74
Figur 22 Andel barn i hushold med vedvarende lavinntekt (3 år, EU) 2013 og 2015, for hele Oslo og utvalgte delbydeler i Oslo med høyest og lavest andel.....	99

Illustrasjonsliste

Illustrasjon 1 Liastua.....	5
Illustrasjon 2 Kart over Vestli.	6
Illustrasjon 3 Spor etter en bilbrann, Bydel Stovner.	13
Illustrasjon 4 "Bo bra og billig"	
Illustrasjon 5 Området mellom Vestlibua og et boligsameie på Vestli. 46	
Illustrasjon 6 og 7 Spor etter menneskelig aktivitet.	47
Illustrasjon 8 Gang i kommunal blokk på Vestli.	53
Illustrasjon 9 En av tre typiske boligtypologi for Vestli, terrasseblokker/terrassehus.	60
Illustrasjon 10 En av tre typiske boligtypologi for Vestli, rekkehus i tun.	61
Illustrasjon 11 En av tre typiske boligtypologi for Vestli, enebolig med hage.	62
Illustrasjon 12 Turveien inn til Liastua.	63
Illustrasjon 13 Liabakken. 7	65
Illustrasjon 14 Uteområdet ved Tokerud skole – skoleelever spiller.....	66
Illustrasjon 15 (over) og 16 (under). Uteområder mellom boligene/gangvei.....	67
Illustrasjon 17 Tre fra forskningsgruppen i samtale med elevene på Vestli skole.....	81
Illustrasjon 18 Eksempel på "spot" tegnet av en jente på 12 år, Vestli skole.....	82
Illustrasjon 19 Elever og forsker ute i nærområdet til skolen.....	83
Illustrasjon 20 Moodboard laget av to av elevene på Vestli skole.	84
Illustrasjon 21 Et av mange "natteravn-skriv" hengt opp på Vestli.	104

Sammendrag

Hvorfor Vestli?

Vestli ligger helt i ytterkanten av Oslo kommune og er et rolig "hjørne" av hovedstaden. Området er først og fremst et boligområde, et område med mye grønt og romslige boliger. Dette er likevel ikke en grunn til å iverksette en særskilt satsing her. For samtidig som Vestli er et hverdagsområde der barn og voksne trives, utmerker delbydelen seg ved å ha relativt mange kommunale boliger og en relativt høy andel privat utleie – og der både de kommunale boligene og utleieenheterne i stor grad bebos av familier/husholdninger som er velferdsavhengige. I tillegg har Vestli eller beboerne der i lang tid slitt med et negativt "rykte" eller et områdestigma – noe som også er blitt vekket til live i 2017 etter flere bilbranner i nærområdet. Videre har bydelsadministrasjonen (så vel som vi) registrert at det på Vestli er et behov for flere eller andre typer "møteplasser", et bedre tilbud til ungdom og en opprustning av uteområder/fysiske strukturer. En viktig grunn til dette, er at både Stovner generelt og delbydelen spesielt, har såkalte "levetårnsutfordringer". Sammenlignet med byen som helhet, og særlig med flere av de vestlige bydelene, har Stovner en lav andel beboere med høyere utdanning. Blant innbyggerne på Vestli er det en relativt lav andel som er sysselsatte samtidig som en her finner en høy andel fattige barnefamilier. Når det er sagt, så er det ikke bare "levetårnsutfordringer" som er grunnen til at man ser de behovene som er nevnt over. Også de fakta som at Vestli ikke har en ungdomsklubb samtidig som Stovner er blant bydelene i Oslo med større andeler barn og unge, kan forklare disse "behovene". Her må det også nevnes at Stovner, og særlig delbydel Vestli, har en større andel eldre beboere enn Oslo generelt – også denne gruppen kan ha behov for flere "møteplasser" enn det som eksisterer i dag. Med i dette bildet hører det faktum at Vestli også er et område med stor grad av "etnisk mangfold" – noe som er enda en grunn til at det kan være strategisk med flere forskjellige typer møteplasser lokalt. Slike møteplasser kan legge til rette for at det etableres relasjoner mellom ulike grupper og dermed at lokal tillit og samhold styrkes.

Oppdraget og problemstillinger

Bakgrunnen for oppdraget, var at Bydel Stovner vil gå i gang med en områderettet innsats på Vestli. Med områderettet satsing menes en helhetlig innsats inn mot de mest levetårnsutsatte områdene i en by. Det handler om å gjøre Vestli til et godt sted å bo og vokse opp til tross for at befolkningen kan ha utfordringer ut ifra kjente levetårnsindikatorer. Det handler om å styrke nærmiljøkvaliteter og med det tilrettelegge for økt trivsel, trygghet, gode nabolag, sterkere frivillige nettverk, allsidige og vel anvendte tilbud både fra private og offentlige tjenester.

Målet med undersøkelsen og denne rapporten er å gi Bydel Stovner bred kunnskap om befolkningen og nærmiljøet på Vestli gjennom en grundig analyse av fysiske nærmiljøkvaliteter, aktører og sosiokulturelle forhold. De mest sentrale problemstillingene er:

- Hva beskriver og kjennetegner befolkningen i området?
- Hvilke utfordringer møter befolkningen og hva er årsaken/bakgrunnen for disse utfordringene?
- Hva betyr disse utfordringene for hvilke muligheter man har på Vestli?
- Hvordan bruker befolkningen lokalområdet på Vestli? Og har man de nødvendige "møteplasse"?
- Hvilke typer interessekonflikter finnes i området
- Hva er Vestlis styrker, svakheter og muligheter, både fysiske og sosiale?

Vårt ønske er at den sosiokulturelle og fysiske stedsanalysen av Vestli gir Bydel Stovner et godt grunnlag for skreddersydde og gode prosjekter i oppstarten av sitt arbeid med en områderettet innsats på Vestli. Analysen identifiserer områdets utfordringer og muligheter, og vil således kunne være et grunnlag for å utforme de langsiktige mål og ønskede effekter den områderettede satsingen skal nå. I tillegg vil vi gjennom stedsanalysen gi forslag til aktuelle typer tiltak. Vi har vektlagt befolkningens opplevelser, bruk og holdninger til Vestli for å sikre en områdesatsing som er basert på lokale ønsker og behov. Stedsanalysen bygger dessuten på erfaringer fra andre steder slik som Groruddalssatsingen og Tøyenløftet, samt annen aktuell forskning som omhandler by- og stedsutvikling. Det må presiseres at det ikke er lagt opp til en "direkte" sammenlignende analyse der vi i rapportteksten løpende viser til situasjonen andre steder. Snarere har vi trukket på vår kunnskap om områder som Tøyen og Ammerud, samt Oslo generelt, når vi har fortolket/analysert datamaterialet fra Vestli. Parallelt med stedsanalysen har flere av prosjektdeltakerne også gjort et lignende prosjekt (ledet av Ruud) i delbydelene Romsås og Grorud. Innsiktene derfra har også vært verdifulle i Vestli-prosjektet.

Hvem bor på Vestli?

I 2016 var det registrert 6 610 bosatte personer i delbydel Vestli hvorav 59,3 prosent var minoritetsnorske. Bortsett fra de uten minoritetsbakgrunn, er norsk-pakistanere den største gruppen (15,3 prosent). Selv om områdets demografi har endret seg ved å bli mer etnisk mangfoldig særlig siden begynnelsen av 2000-tallet, så er Vestli et område med relativt beskjeden befolkningsvekst i samme periode. Mens det bodde knappe 6 000 personer her i år 2001, var det som sagt økt til noe over 6 600 16 år senere. Sammenlignet med byen som helhet, så har området en høyere andel barn og unge, samt en høyere andel av både middelaldrende og eldre. Det er særlig blant de yngste at andelen med minoritetsbakgrunn dominerer. Mens seks av ti av alle beboere har minoritetsbakgrunn, så gjelder dette for tre av fire beboere under 16 år.

Med noe lavere flyttefrekvens enn byfolk flest, tyder det på at vestlifolket har en relativt sterk stedstilhørighet. Noe også våre funn antyder. Likefult viser det seg at det er en viss usikkerhet om fremtiden og en ikke ubetydelig "uro". Selv om de fleste bor i egne boliger, har Vestli en markant høyere andel kommunale boliger enn ellers i Oslo. På Vestli er nesten 8 prosent av boligene kommunale, noe som er over dobbelt så høyt som gjennomsnittet for Oslo. Videre har Vestli en del levekårsutfordringer og her finner man særlig en høy andel med lav utdanning, en høy andel fattige og en høy andel som ikke er sysselsatte. Også andelen fattige barn er betraktelig høyere enn i Oslo som helhet.

Hvordan er det å bo og vokse opp på Vestli?

Først og fremst er Vestli et rolig sted der mange trives godt. Noe av det mange av de voksne beboerne trekker frem som områdets styrke, er de «grønne godene». Flere har marka rett utenfor egen inngangsdør. Vestli har også en rekke romslige boliger og området er barnevennlig blant annet ved at biler og myke trafikanter effektivt er atskilt gjennom fysiske plangrep. Fra noen av de voksne får vi også høre om noen interesse- eller verdimotsetninger, noe som blant annet legger visse hindringer i veien for et (potensielt) lokalt samhold. Gitt de nevnte levekårsutfordringene, er det ikke veldig sjokkerende at det er visse oppvekstutfordringer på Vestli. Når det er sagt, finner vi at de unge vi har snakket med, i stor grad er fornøyde både med egne liv og eget bomiljø. Ja, en gruppe ambisiøse ungdommer vi intervjuet mente Vestli var så bra som et bosted kan være, og så ikke noe behov for en områderettet satsing her. Gitt tidligere funn fra egen forskning, så er det heller ikke veldig overraskende at (også) de unge vestlibeboerne i stor grad er fornøyde og lever liv som har en rekke likheter med andre unge i

Oslo. Vestliungdommene vi har møtt har mange av de samme drømmene og ambisjonene andre ungdommer har. Vi finner så å si ikke tegn til «radikalisering» eller mistillit til storsamfunnet slik flere eksterne kommentatorer har uttrykt bekymring for. Likevel, også fra de unge fikk vi noen historier om visse lokale kriminalitetsutfordringer. Det er kanskje først og fremst gjennom samtaler med voksne (foreldre og personer som jobber med unge) og ulike statistikker samt foreliggende forskning, at man får noen mer problemorienterte historier. Slike fortellinger omhandlet ikke bare barn eller unge, men også ens egen situasjon. Over ble det nevnt at vi har sett tegn til en ikke ubetydelig uro på Vestli, en uro eller usikkerhet som særlig er knyttet til Vestli som bosted for en selv og de lokale oppvekstvilkårene for unge. Dette igjen kobles til områdets ufortjente rykte, til de nevnte demografiske endringene, til utleieproblematikken, til kriminalitet, samt manglende offentlig vedlikehold og tjenestetilbud.

Oppsummert er Vestli:

- et hverdagssted der mange trives, men også et område flere mener har visse problemer, utfordringer og mangler
- et nærmiljø med en rekke "grønne goder" som grøntområder i boligområder, skogholt, marka og ikke minst et omfattende veinett for gående og syklende, samtidig som det er klare "mangler" eller områder med oppgraderingsbehov
- attraktive og mye besøkte nærområder som Stovner sentrum som nylig har gjennomgått en omfattende "oppgradering"
- et bomiljø med relativt omfattende barnefattigdom og "uro" – en uro som også har «forplantet» seg inn skolen
- et samfunn der mange vil at særlig unge beboere skal få et bedre tilbud enn det som eksisterer ute og inne i dag
- et nabolag der mange beboere har klare ønsker for hvordan området burde forbli eller endres
- et sted mange beboere ikke ser som "utsatt", men en del av Oslo som sliter med et ufortjent dårlig rykte
- et "bydelssamfunn" der en del engasjerer seg for nærmiljøet sitt og særlig de unges oppvekst, men der mer må gjøres for å trekke flere personer/grupper med i dette frivillighetsarbeidet

En del beboere med ressurser og interesser ønsker å gjøre en innsats for nærmiljøet sitt. En viss andel bidrar med mye frivillig arbeid, selv om flere rapporterer om et svekket engasjement eller en forvitring av "dugnadsånden". Blant de mest aktive lokale og nærliggende organisasjonene, foreningene og institusjonene er blant annet Vestli IL, Sveiva innebandy, Rommen sportsklubb, Høybråten og Stovner idrettslag, natteravnene, Vestli vel, Rommen vel, sameier og borettslag, tilbud som Liastua, seniorsenteret, biblioteket, Rommen scene, kirken, Vestlibua, men også skoler, barnehager og andre offentlige institusjoner (som politiet) virker positivt inn i livene til mange beboere. Det er imidlertid mangel på møtesteder som favner på tvers av alder, kjønn, klasse, etnisitet, religion og språk. Også "horisontalt" er det skiller eller mangel på brobyggende bånd – vi ser blant annet at skoler og eldresentret domineres eller brukes av visse "grupper" og ikke andre. Noe av dette kan forklares med hvem som bor på Vestli, men det er også tydelig at noen ikke inkluderes eller ikke tar de eksisterende arenaene i bruk av ulike grunner. Visse grupper (av voksne) synes å være underrepresentert i det mer "tradisjonelle"

sivilsamfunnet som idrettslag. I tillegg har flere grupper (basert på «etnisitet» eller nasjonalitet) etablert egne fritidstilbud og organisasjoner. Det er derfor et stort uforløst potensiale som ligger i å koble ulike personer, grupper og organisasjoner – bygge allianser – for et felles løft for nærmiljøet.

1. Hvorfor en stedsanalyse av Vestli?

Før vi ser på Vestli gjennom våre (altså forskernes) briller, gjengir vi noen beboeres betraktninger om stedet sitt.¹

Det er mye å ta seg til [for unge] hvis man har interesser. Fotball, håndball, treningssenteret, speidere, tennis, skiskole, biblioteket, motorsenteret, svømming på Romsås, sykle/løpe/gå i Marka - og sikkert mye mer. Men rene fritidsklubber hvor de kan henge, snakke og høre på musikk, er det vel lite av

- Kvinnelig beboer i 40-/50-årene

Vestli og Stovner har ikke en eneste fritidsklubb og det merkes da [ungdom] blir hengende rundt og finner på tull. Hvis du ikke vil drive med idrett og dans, eller ikke har råd til dette, så er det ikke et eneste tilbud [til unge her]. De som faller utenfor henger rundt [på Vestli] og er et lett bytte for rekruttering til narkomiljøet og kfriminelle ungdomsgjenger. Det rekrutteres helt ned til barn i 12-års alderen. Og det er ikke mye voksenoppfølging de barna får. De [unge] skriker etter steder å være, steder de kan snakke, spille og ha det gøy sammen med andre – et sted med god oppfølging av voksne. Voksne som ser dem. [Man] kan ikke klage på pøblete ungdom når ingen gir dem et sted å være og når oppfølgingen hjemmefra er dårlig. Det er et felles ansvar for bydelen og oss som bor her

- Kvinnelig beboer i 30-/40-årene

Vestli er et fredelig og flott sted, men det er også kjedelig. Vi savner et innested for ungdom. Det er ingen ungdommer ute her. Vi sitter inne [hjemme hos oss selv] og ser på TV på fritiden. Ingen av oss er med i Vestli IL

- Fra fokusgruppeintervju med 10. klassinger på Tokerud ungdomsskole

Var engasjert i skolekorps og idrettslag for en del år siden, men dette krever mye frivillighet fra foreldre. Økningen av antall innvandrere har gjort det stadig vanskeligere å opprettholde slike fritidsaktiviteter (...) Å avholde turneringer eller bare et enkelt 17.-mai-arrangement, blir vanskelig når innvandrerforeldre ikke vil eller kan stille opp

- Mannlig beboer i 50-/60-årene

[Her er det] rolig, frisk luft og kort vei til natur, [men] mennesker med minoritetsbakgrunn [kan nok] oppleve å bli diskriminert her

- Kvinnelig beboer i 20-/30-årene ("majoritetsnorsk")

¹ Sitater fra informanter (eller andre kilder) er tydelig markert enten ved innrykk (som på denne siden) eller ved anførselstegn (« ...») når det er snakk om kortere sitater i den løpende brødteksten.

[På Vestli] er uteområdene fantastiske (...) Fint for barn og ungdom

- Kvinnelig beboer i 50-/60-årene

[Vestli] er som en småby, vi har bodd her i over 20 år og kjenner veldig mange

- Mannlig beboer i 60-/70-årene

Det er ulike oppfatninger om hvordan det er å bo eller vokse opp på Vestli blant beboerne. Kanskje er det da ikke så unaturlig at det finnes forskjellige syn på hva – om noe – som utfordringene skyldes og hva som eventuelt burde gjøres. Om det er ulike syn på hvor bra eller utfordrende situasjonen er på Vestli, så har særlig levekårsstatistikken gitt Oslo kommune ved Bydel Stovner, en grunn til å gjennomføre en "helhetlig innsats" her (Bydel Stovner, 2017a. s. 3). En slik innsats settes "inn mot de mest levekårsutsatte områdene" i Oslo (Bydel Stovner, 2017a. s. 3):

[Delbydel Vestli] har mange av de samme levekårsutfordringene som finnes i de områdene på Stovner som tidligere har hatt områdesatsing (Haugenstua og Stovner sentrum). Vestli har den nest laveste andelen sysselsatte og nest høyeste andelen fattige barnefamilier i Groruddalen. Andre utfordringer er en høy andel av befolkningen med redusert funksjonsevne og en relativt høy andel innvandrere og ikke vestlige innvandrere med kort botid (Bydel Stovner, 2017a. s. 4).

Foruten en ytterligere analyse og diskusjon av levekår slik de fremkommer gjennom statistiske kilder, vil stedsanalysen forhåpentligvis bidra til at bydelen får en god innsikt også i beboernes virkelighet og ikke minst hva de ønsker seg for nærmiljøet. Selv om vi kommer med noen forslag til tiltak eller strategier, er målet også å beskrive interessekonflikter og variasjonen i synet på hva behovene er og hvordan disse kan dekkes. Allerede de innledende beboersitatene viser at Vestli ikke er ett sted, men et område og et sosialt miljø befolkningen tolker eller beskriver noe ulikt.

Vestli som bosted: Etablering og opprettholdelse av et hverdagssted

Vestli delbydel (i Bydel Stovner) ligger i ytterkanten av hovedstaden med grense mot Nittedal, Skedsmo og Gjelleråsmarka, og er for mange Oslo-beboere et relativt ukjent sted. Sammenlignet med byområder som Grønland eller Majorstuen, er Vestli, sammen med andre områder i ytre by som Ammerud eller Vinderen, preget av mindre "byliv" (som handel) mye fordi dette primært er boligområder med langt mindre gjennomgangstrafikk av besøkende, handlende og turister enn det som preger de sentrale byområdene. Utbyggingen av t-banen gjennom Groruddalen til Vestli er en god illustrasjon på dette. Mens Holmenkollbanen i sin tid (også) ble bygget ut for å frakte folk til rekreasjonsområdet Holmenkollen, ble Vestli- eller Grorudbanen primært etablert for å frakte folk fra de nybygde boligområdene i det som senere fikk navnet Groruddalen "bort" og ned mot sentrum. Vestli fikk sin t-banestasjon i 1975, dette er i dag fortsatt endeholdeplassen (Andersen 2014). Her kan det legges til at Vestli ikke er alene om å være relativt «ukjent» for utenforstående. De fleste boligområdene i Oslo «brukes» i stor grad av beboere eller naboer noe som medfører at få har inngående kjennskap til andres bosted.

Dagens boligområde Vestli ble i all hovedsak bygget ut på 1970-tallet av Olav Selvaag. Mange av de som flyttet til Groruddalen i denne perioden, flyttet fra en relativt dårlig boligstandard i sentrumsnære områder, til moderne og større leiligheter som på Vestli (Benum 1994, 2002; Andersen 2014;). Mens mange av de mer sentrumsnære boligene lå i bygårder i en relativt kompakt by, ble det på Vestli hovedsakelig bygd terrassehus og rekkehus med mange grøntområder rundt, samt marka rett ved. Rent fysisk eller arkitektonisk, så kan en del av boligbebyggelsen oppfattes som noe ensartet, der den østlige delen består av terrasseblokker og rekkehus (Bydel Stovner 2017a, s. 5). Området er helhetlig planlagt med godt utbygde gang- og sykkelveinett, og biltrafikken er atskilt fra gående. Dette gjør det blant annet enkelt å gå fra Vestli til for eksempel kjøpesenteret på Stovner der man blant annet finner et bibliotek (i skrivende stund under flytting). Visse deler av boligområdet har kun adkomst for bil fra Trondheimsveien, og en del velger derfor å kjøre på gangveiene (Bydel Stovner 2017a, s. 5). Her kan det skytes inn at vi i løpet av feltarbeidet ikke kunne observere slik bilkjøring på gangveiene. Selv om man fra en viss avstand kanskje først og fremst ser terrasseblokkene (og de grønne åsene med marka i bakgrunnen), så er det også områder i delbydelen med eldre småhusbebyggelse opp mot Trondheimsveien. I løpet av feltarbeidet kom det frem at flere av beboerne og andre aktører i dette småhusområdet ikke nødvendigvis så på seg eller sitt nærmiljø som del av Vestli. En lokal ildsjel mente at de kommunale eller administrative delbydelsgrensene var feilaktig trukket slik at områder som var materielt, sosialt og kulturelt vesensforskjellige nå ble oppfattet som ett og samme sted. Som vi tidligere har vist, har en rekke oslobebeore et mentalt kart der rom og (forestilte) sosiale grupper veves sammen. Når man i tillegg ikke har egne erfaringer fra området, bygges kartet i stor grad på «rykter» eller hva avisene skriver. Mange stedsnavn vekker en rekke assosiasjoner om hva slags mennesker som hører til og hva slags liv som leves der (Andersen 2014). Som den nevnte ildsjelen og nabolagspatrioten formulerte det:

Jeg reagerer på at vi ligger under delbydel Vestli og ikke delbydel Rommen. Det kommer en del avisartikler som vi ikke kjenner oss igjen i. Blant annet [høy] arbeidsledighet og at det er få kvinner sysselsatt. Det stemmer ikke overens med vårt område. [Vestli og Rommen har] helt forskjellig befolkning. [Det er altså store forskjeller med tanke på] demografi og sysselsetting. [Det] gir et feil bilde når de forskjellige områdene slås sammen i statistikken (intervju 19. januar, 2018).

Både arkitektonisk og sosialt var det dermed skiller eller symbolske grenser innad i Vestli og mellom beboergrupper.

Vestli skole kan spore sin historie til 1973. I dag har området tre skoler, syv barnehager og med Vestli-torget et nærsenter (med blant annet legesenter, matbutikk og apotek) ved t-banestasjonen. I 2008 ble det satt i gang et initiativ for å ruste opp torget til en "attraktiv møteplass",² men tiltaket er ikke

² <http://groruddalen.no/nyheter/vil-omskape-vestlitorget/19.11384>

blitt gjennomført.³ En relativ stor arbeidsplass i området er Nets (som tilbyr firmaer betalingsløsninger⁴), men de har ifølge en informant nedbemanna og automatisert de siste årene så nå er det få som jobber på avdelingen til Nets på Vestli (intervju 19. Januar 2018). En informant i bydelen fikk vite gjennom en kontakt at Nets heller ikke ser på seg selv som en del av lokalsamfunnet på Vestli. Ellers er de lokale arbeidsplassene knyttet til handel og offentlig sektor (skoler, barnehager med mer). I tilknytning til Rommen skole, er det et kultursenter med flerbrukshall, dansesal, musikkavdeling, bibliotek og en profesjonell kulturscene. Et tilbud som ble satt stor pris på av mange, men som fortsatt har plass til flere besøkende slik en beboer i nærområdet forklarte oss: "Vi har kort vei til Rommen kulturscene. Der er det mange arrangementer og vi er kjempefornøyd med det. Jeg skulle likevel ønske folk brukte det litt mer for vi er så heldig å få ha det" (intervju 19. januar 2018). En flerbrukshall vil også komme i den nye barneskolen som skal bygges i 2018-2020. Delbydelen er videre hjem til Stovner Rockefabrikk, som er et byomfattende musikktilbud til barn og unge. Området er også dekket med buss. I tillegg ligger et stort kjøpesenter kort unna, nemlig Stovner senter som nylig har gjennomgått omfattende oppgraderinger både inne og ute. Like ved dette senteret ligger Stovner politistasjon (hvor det i skrivende stund foreligger uavklarte flytteplaner). For mange beboere er skogen/marka et kjærkomment tursted, og mange går tur opp til Liastua. En engasjert beboer som har bodd i området i flere tiår, forteller at de med «innvandrerbakgrunn» i økende grad har begynt å ta marka i bruk. Og da gjelder det særlig de store «gangveiene» i skogen. På stiene og mellom trærne på jakt etter sopp, får hun være for seg selv (intervju 28. september 2017). Dette er et bilde som stemmer overens med tidligere observasjoner av sosial aktivitet i disse skogsområdene. Da ble det rapportert om at mens noen (om enn ikke veldig mange) med synlig minoritetsbakgrunn gikk/løp på de store grusveiene (som en trim), var det nesten utelukkende «hvite» som tok stiene i bruk (Andersen 2014). Dermed var det også en form for «mikrosegregasjon» i markabruken.

En kommunalt ansatt hvis arbeidsoppgaver var å tilby områdets beboere ulike kulturelle tilbud og til dette hadde en ny arena til disposisjon, mente at det var et vell av tilbud til blant annet ungdom i bydelen, inkludert Vestli. Ifølge denne informanten, var det nok mange andre bydeler som hadde et langt dårligere tilbud. Flere andre informanter mente likevel at det på Vestli var behov for flere tilbud til ungdom, som et nytt ungdomshus". Flere ungdomstilbud er dessuten noe bydelsutvalget selv ønsker seg (Brandvold, 2017). Videre kommer det frem i dokumentet "Bydel Stovners Programplan for nærmiljø 2017. Groruddalssatsingen" at det på Vestli er behov for "møteplasser av mer bymessig karakter". Videre ser man at "delbydelen [blant annet] har behov for modernisering" samt at følgende kan være aktuelt:

tilrettelegging langs Tokerudbekken, bedre belysning, etablere møteplasser og informere om tilbud som bidrar til fysisk aktivitet og bedret folkehelse, nye møteplasser i nærhet til boligene, tilbud til eldre og nye fritidstilbud for barn i nærmiljøet, skøytebane mm. (Bydel Stovner 2017b, s. 13).

³ Ifølge Næranalyse gjort av GASA arkitekter til forprosjektering av nye Vestli skole, så er tiltaket så langt ikke gjennomført og midlene som ble satt av til dette er omdisponert innad i Bymiljøetaten.

⁴ <https://www.nets.eu/no-nb/om-nets/Pages/default.aspx> Nets virksomhet retter seg mot Norge og Norden, ifølge våre lokale informanter har Nets som firma begrenset grad kontakt med nærmiljøet (f.eks. Stovner, Rommen, Vestli) hvor de er lokalisert. Vi har ikke lyktes med å komme i kontakt med noen ansatte som evt. kan uttale seg om virksomhetens relasjoner med dette nærmiljøet.

Illustrasjon 1 Liastua. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017

Ved Liastua har man på vinterstid en slalåmbakke der alpingruppen til Høybråten og Stovner idrettslag trener. Under tidligere feltarbeid i dette skogsområdet, så vi hvordan skogen ikke bare blir brukt som rekreasjonsområde, et sted for trening (jogging, sykling og ski), men også et sted ungdommer kunne møtes og flørte uten å bli observert av foreldre eller andre kjente voksne. Våre observasjoner den gang, viste at det i stor grad var majoritetsnorske unge som benyttet bakken og løypene for vinteraktivitet (Andersen, 2014). I våre samtaler med barn og ungdom (opp til 16-årsalderen) under arbeidet med stedsanalysen (i 2017-2018), får vi beskjed om at skogen, Liastua og slalåmbakken blir brukt en del i skoletiden, men i mindre grad på fritiden. Ingen av 10-klassingene på Tokerud ungdomsskole vi snakket med er ivrige markabrukere eller står selv på slalåm, men noen gutter forteller at de av og til aker i bakken ved skolen på vinterstid. Samtidig møtte vi andre ungdomsskoleelever som fortalte at de ofte var oppe ved Liastua siden de jogget dit sammen med idrettslaget (i Vestli IL). Ifølge sistnevnte var det behov for ekstra belysning på turveiene der. I lokalområdet har man kulturminner som Oldtidsveien mot Nidaros i skogen, samt historiske og verneverdige bygninger langs Trondheimsveien. Uavhengig av offentlig vernestatus, er det historiske strukturer som betyr mye for flere lokale, blant disse er «Sveiva landhandleri og Gamle Rommen skole som er den eldste skole i Oslo kommune, fra 1860. Så den er vi veldig opptatt av blir godt tatt vare på. Vi syns ikke at Oslo kommune alltid er like flinke til å holde den ved like, men det passer vi på» (intervju 19. januar 2018).⁵ Ved å ta vare på/vedlikeholde slike bygg og områder og eventuelt fylle de med passende aktiviteter, kan man bidra til å

⁵ Om Sveiva landhandleri se: <http://www.oppdaggroruddalen.no/Omraader/Vestli/Sveiva-landhandleri> Om Gamle Rommen skole: <http://www.oppdaggroruddalen.no/Omraader/Vestli/Rommen-gamle-skole>

styrke den lokale stedstilhørigheten, lokalpatriotismen og beboernes (og kanskje eksterne) positive stedsbilde.

BORETTSLAG	NÆRING	Ikke-kommersiell, publikumsrettet aktivitet
SAMEIE	BARNEHAGE / SKOLE	Område under utvikling / oppføring
BOLIG ANNET	NÆRING utadrettet, på gateplan	

Kilde: Grunnboken via seeiendom.no

Illustrasjon 2 Kart over Vestli. Kart: Astri Margareta Dalseide

Nærområdet har også et stort friområde (del av Alna miljøpark) som dessuten inkluderer Rommen golfpark, drevet av Groruddalen golfklubb. Videre tilbyr Vestli Idrettslag aktiviteter som fotball, håndball, tennis og volleyball samt andre aktiviteter som allidrett og dansegruppe. Dansegruppen er et lavterskeltilbud med lav kontingent – dette for at flest mulig skal kunne delta (intervju med Vestli IL-representant, 11. januar 2018).⁶ Likevel er det engasjerte lokalpolitikere som er bekymret for at Vestli ikke kan tilby barn og unge et godt nok fritidstilbud. Nettopp dette håper de Groruddalssatsingen med en områdesatsing på Vestli kan bidra til.⁷

Vestli – en arena for sosial kapital?

Vestli har i dag en stor andel store boliger, der det ikke er uvanlig med leiligheter med både fem og seks rom (Bydel Stovner, 2017a, s. 4). Selv om andelen er høyere i en del områder i indre øst, har Vestli relativt sett en høy andel kommunale boliger. Med totalt cirka 200 kommunale leiligheter, utgjør dette 7,7 prosent av den lokale boligmassen på Vestli. Vestli er dermed den delbydelen med nest høyest andel kommunale leiligheter i Groruddalen (bare Fossum, også i bydel Stovner, ligger over). Beboere i kommunale boliger har ofte det til felles at de har visse levekårsutfordringer. Videre har Vestli en relativt høy andel privat utleie i sameiene. I mange av disse utleieboligene ”bor det store barnefamilier som er velferdsavhengige” (Bydel Stovner, 2017a, s. 4). I tillegg ser vi en økende tendens til at store leiligheter på Vestli blir kjøpt opp av det noen lokale beboere omtaler som ”boligspekulanter”. Disse leilighetene blir så leid ut. Ifølge våre informanter blir disse leilighetene seksjonert ut for å kunne leies ut til flere mennesker samtidig slik at profitt økes. Fortsatt ifølge våre informanter, legger dette et press på fellesgodene til sameiene, og det gjør at beboere mister troen på «samholdet» i sameiet sitt. Utleiepraksis via boligoppkjøpere (som selv ikke bor der) til mennesker som bor her ”midlertidig” ses på med bekymring av enkelte engasjerte beboerne som selv har ”slått rot” på Vestli. Som en informant sa det, så hadde de selv «vært heldig med sin oppgang», men de var bekymret for bomiljøet fremover.

Som i en rekke andre bomiljøer i Oslo (se f.eks. Andersen et al., 2017; Brattbakk et al., 2015; 2017; Ruud et al., 2016), er det mange engasjerte beboere og aktive foreninger innenfor delbydel Vestli. Blant annet jobber Vestli Vel ”aktivt opp i styrene i sameiene for å styrke bomiljøet, og bidrar til samhandling sameiene imellom” (Bydel Stovner, 2017a, s. 4). Og vi hadde ikke vært mange timene på feltarbeid før vi møtte på en lokal ildsjel som også kunne tipse oss om en rekke andre ildsjeler på Vestli. Denne personen kom vi helt tilfeldig over i et av småhusområdene på dagtid ved Tokerud skole. Således bidrar enkeltindivider og foreninger som Vestli Vel til å styrke eller utvikle lokal sosial kapital. Når det er sagt, ble det i et intervju med nettopp en representant fra Vestli Vel også lagt vekt på at det innad i bomiljøene eller på Vestli som helhet, eksisterte noen friksjonsskapende elementer. Ungdom hadde ikke et godt nok tilbud på Vestli, noe som medførte at en del tok del i illegale aktiviteter som dopsalg og slåsskamper. Av mer hverdagslig karakter, gjaldt nettopp visse aspekter ved den lokale sosiale kapitalen – det vil si de sosiale relasjonene i nabolagene. Her var det gode, dårlige og fraværende relasjoner mellom naboene:

⁶ <http://www.vestliidrett.no/blog/post/82311/vestli-ils-dansegruppe-mottar-kr-15.000,-fra-vestli-vel.?ispage=true>

⁷ <http://groruddalen.no/nyheter/na-er-det-vestli-sin-tur/19.16906>

Ser du på folk generelt her, så er det som i alle store blokker, du kan enten kjenne alle sammen eller gå ubemerket i årevis (...) Det er ikke nødvendigvis godt naboskap – i en blokk vil det alltid være sånn at de som bor nedover hører støy fra de som bor over. Men det er ikke ofte vi ser bråk der. Det kan likevel være misnøye med for mye støy fra noen som ikke har skjønt ”roligtider” og litt støy fra leiligheter som har for mange beboere (intervju 19. oktober, 2017).

Påstanden om organisasjonenes bidrag til å styrke lokal, sosial kapital, kan videre nyanseres. Da kan det være hensiktsmessig med en innskutt bemerkning om forskningsfunn og teorier knyttet nettopp til sosiale nettverk/sosial kapital og nabolag. Inngående studier av nabolag og de som bor der, viser hvordan ulike betingelser gir ulike sosiale resultater (for en oversikt, se Brattbakk & Andersen 2017). Om og i hvilken grad personer søker sammen med andre og deretter danner nettverk eller sosiale grupper med bånd av ulik styrke mellom aktørene, varierer mye. Kanskje ikke overraskende, finner også forskningen at barn oftere har enklere for å danne nye vennskap, mens voksnes nettverk ofte er mindre ”åpne” i den forstand man ikke knytter bånd like ofte/hurtig som barn eller unge. Basert på Fischers (f.eks. 1982) arbeider, nevner Schiefloe (2015) tre hovedgrupper av faktorer som fremstår som sentrale for dannelsen av sosiale nettverk

- Aktørenes personlige egenskaper; som motivasjon og sosial kompetanse [og vi vil vektlegge: *interesser* (Andersen 2001; 2014)] (”indre” forhold)
- tilskrevne egenskaper ved aktørene; som kulturell bakgrunn, kulturell kapital, etnisitet, sosio-økonomisk status, slektskap og lokal tilknytning (”medierende” egenskaper)⁸
- kontekstuelle forhold, muligheter og begrensninger; som fysisk tilgjengelighet, tid og arbeidsoppgaver eller andre forhold som naturlig bringer folk i kontakt med hverandre (”ytre” forhold) (sitert fra Schiefloe, 2015, s. 81).

I en studie av et bynabolag på Grünerløkka i Oslo, viser Robbins (2005) hvordan en ”etnisk norsk” kvinnes (aktør A) motivasjon for å danne et bånd med den lokale kjøpmannen (aktør B) med ”etnisk minoritetsbakgrunn” ikke ble realisert da kjøpmannen rett og slett ikke var interessert. Så om de indre forhold hos aktør A lå til rette for at en sosial relasjon skulle knyttes, så var det for A ytre forhold som begrenset hennes handlinger og ønsker. Det var altså ikke mulig for A skape et bånd ut av sin ”egen gruppe” eller generere brobyggende *sosial kapital* i dette tilfellet.

En innflytelsesrik bidragsyter til diskusjonen av sosial kapital, er Putnam (2000) som definerer sosial kapital som ”forbindelser mellom individer – sosiale nettverk og de gjensidighetsnormer og den tillit/tillitsverdighet (”trustworthiness”) som oppstår fra disse” (Putnam 2000, s. 19). Putnam vektlegger særlig ”tillit” og hevder at tillit ”smører sosialt liv” (Putnam 2000, s. 21). Det norske begrepet ”nabolag” eller ”nærmiljø” er nært knyttet til det engelske ”community”. Interessant nok hevder Putnam at ”sosial kapital” er den begrepsmessige slektingen til nettopp ”community” – de gir begge assosiasjoner til noe ”varmt” og ”mykt og deilig” (”cuddly”) (ibid.). Byforskeren Briggs har dog advart mot nettopp slike forestillinger (vist til i Putnam 2000, s. 21): ”Nettverk (...) er generelt et gode for de som er på

⁸ Også aktørenes *alder* henger ofte sammen med hva slags sosiale relasjoner man inngår i (se f.eks. Andersen 2014, s. 52-53).

innsiden, men de eksterne effektene av sosial kapital er ikke alltid positive” (ibid.). Aftenpostens oppslag den 29. juni, 2017 illustrerer dette: Mange av de terroristene som har slått til i Europa de seneste årene har kunne gjøre dette nettopp ved å dra på sine nettverksressurser og den tillit som eksisterer mellom medlemmer av bestemte sosiale grupper.⁹ Med andre ord har de hatt stor nytte av egen ”sosial kapital”. Også av slike grunner, så er det relevant å skille mellom to dimensjoner ved, eller to ulike former for, sosial kapital, nemlig sammenbindende (”bonding”) eller brobyggende (”bridging”) sosial kapital. Førstnevnte viser til den sosiale kapitalen, eller de nettverksrelasjonene og samhandlingene, som foregår innenfor en homogen gruppe. Dette medfører blant annet at gruppeidentiteten blir styrket og grensen mot andre grupper forsterket. Brobyggende sosial kapital viser til bånd ut av en homogen gruppe. Det er med andre ord snakk om å knytte bånd til personer som er ”ulike” en selv. Sammenbindende sosial kapital er bra for å ”klare seg”, mens brobyggende sosial kapital er viktig for å ”komme seg videre” (f.eks. oppover i klassehierarkiet – dvs. sosial mobilitet) (Putnam 2000, s. 22-23). Dette leder oss igjen tilbake til våre funn fra delbydel Vestli. I et intervju forteller en engasjert beboer om det rike foreningslivet her, men som det kommer frem, synes det som om flere av organisasjonene skaper og styrker sammenbindende heller enn brobyggende sosial kapital. Det er dermed i dag et potensial for nettopp å koble slike organisasjoner sammen om det er ønskelig. I hvert fall kan det synes som om denne Rommen-informanten antyder at det hadde vært en fordel om ulike grupper ikke først og fremst skapte egne organisasjoner, men at man utviklet noe i fellesskap:

Et problem er at det dannes etniske grupper i vårt nærmiljø som har sine egne foreninger som konkurrerer med våre [tidligere etablerte] foreninger. Så Rommen Vel er en mer eller mindre norsk forening – eller har begynt å bli. Så er det sånn at vietnameserne har sin [egen] forening på Rommen, Tamilene har sin [egen] forening på Rommen (...) [Dette er med på å gi et] dårlig samhold. Det blir mindre og mindre samhold, et kaldere og kaldere samfunn. Det er ikke sånn at folk snakker sammen. Vi er 86 husstander og 51 medlemmer [i veiet] så det er ikke det som er utfordringen. Folk betaler kontingenten sin. Men vi ser det for eksempel [når det kommer til] deltagelse i rusken og sosiale arrangementer, vi er på hils over gjerdet, men det er en form for balkanisering [sosial fragmentering/oppdeling] hvis jeg kan bruke det uttrykket der (...) Problemet er at det er ikke noe samhold. Før hadde vi gatefester og sånn, hele grenda var med, men nå er det bare noen få som deltar. [Vi ser at] like barn leker best [og det forklarer hvorfor mange etnisk norske flytter bort herfra] (intervju 19. januar, 2018).

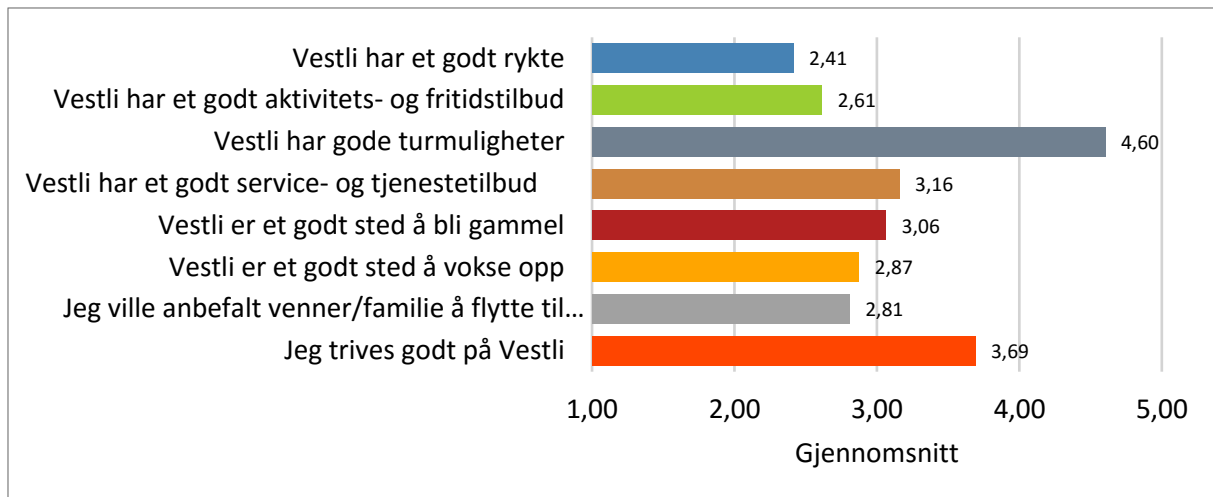
Dette utdraget fra samtalen med en lokal ildsjel illustrerer at mennesker (ofte) har en tendens til å søke sammen med andre de oppfatter som like en selv, noe tidligere forskning fra Oslo har påvist og satt i sammenheng med ulike former for segregasjon – altså atskillelse (Andersen 2014).¹⁰ Mellom linjene i dette intervjuet, kan en også se at ulike interesser eller ideer om interesseforskjeller spiller inn og påvirker sosiale praksiser som gruppedannelser og oppslutning om lokale arrangementer. Gjen-

⁹ Her hevdes det blant annet at ”terroristene [trekker] veksler på store nordafrikanske mafianettverk som styrer cannabis-trafikken til Europa” <https://www.aftenposten.no/verden/Fire-av-fem-terrorister-i-Europa-har-rotter-i-nordafrikanske-land-623793b.html>

¹⁰ Det er ikke rom for å gå inn på dette i detalj her, men flere internasjonale studier finner det samme. Slike sosiale mekanismer eller prosesser kan gjøre det utfordrende å iverksette politikk/tiltak som har sosial blanding som (del)mål.

nom intervjuene med ansatte i lokale barnehager og på barneskoler, fikk vi høre historier som illustrerte noe av det samme: Det ble hevdet at en del "innvandrergupper" ikke hadde tradisjon for og dermed interesse for å delta i eller arrangere "norske" barnebursdager og at slike dermed i liten grad ble feriet. Med andre ord kan sosiale institusjoner, strukturer, grupper, relasjoner og praksiser være betinget av et interessefellesskap. Og uten felles interesser, eller et felles mål, kan det være særlig utfordrende ikke bare å sikre oppslutning om en gatefest eller en barnebursdag, men å skape og opprettholde brobyggende sosial kapital. Det er dessuten nødvendig å understreke at selv om sosiale grupper synes å være basert på felles "etnisitet" kan det være at grupped medlemmene ikke først og fremst er opptatt av å ekskludere andre. De sosiale grensene som oppstår mellom grupper eller foreninger kan rett og slett være en uintendert bieffekt av det faktum at noen har søkt sammen nettopp for å dyrke sine felles interesser. Med andre ord må ikke målet være å skille seg fra andre, men rett og slett være sammen med noen en opplever å ha noe meningsfylt til felles med (Dyck 2002; Andersen 2014, n. 210 med referanse til Amit). Ved at nye grupper med potensielt sett andre interesser eller verdier flytter inn i et område, kan dette dermed påvirke det etablerte sosiale livet. I tillegg til at gatefestene ikke var så attraktive for alle, hørte vi at det nå ikke var interesse for arrangementer som tenning av juletreet eller St.Hansfeiringer. Tidligere hadde dette vært lokale hendelser med stor lokal oppslutning og for noen var det et savn at de hadde forsvunnet. Hva som var årsakene til den manglende oppslutningen, er vanskelig å avgjøre. For informantene ble det koblet både til mer generelle samfunns- eller verdiendringer (økende individualisering, tidspress som følge av at begge foreldre jobbet utenfor hjemmet og «kravene» fra organiserte aktiviteter med mer) samt de demografiske endringene (der grupper med andre interesser flyttet inn). Generasjonsendringer – eller et at «nye» generasjoner har andre interesser for lokalt sosialt liv enn de «eldre» generasjonene – kan også forklare slike endringer (Andersen 2014, s. 72 med referanse til Small, 2004).

Videre er det et rehabiliteringssenter for rusmisbrukere lokalisert på Vestli. Selv om delbydelen ikke har den samme "byrdekonsentrasjonen" som vi har avdekket på Grønland (Brattbakk et al., 2017), kan et slikt senter tenkes å medføre visse utfordringer for lokalmiljøet (uten at man skal ta dette for gitt), selv om tilbudet i seg selv er viktig og positivt for brukerne, familiene og storsamfunnet. Vi har dessverre ikke hatt mulighet til å undersøke slik eventuelle utfordringer eller denne institusjonens arbeid i dette prosjektet. Et annet fenomen med lokale konsekvenser som ofte dukker opp i samtaler med Groruddølinger, inkludert Vestli-beboere (og som vi kort viste til over), er hjemstedets rykte. Selv om mange snakker positivt om eget nabolag eller nærområde, er det ikke sjeldent man blir konfrontert med hjemstedets (antatte) utfordringer når en snakker med "utenforstående" eller leser avisene. Det er beboere som sier at denne ekstralokale historien (dvs. en fortelling som i stor grad produseres utenfor området) også i en viss grad er sann. Det som er poenget, er at de lokale historiene, eller beboernes egne stedsbilder, er langt mer sammensatte eller nyanserte enn den "store fortellingen" formidlet særlig gjennom aviser, radio og TV. I vår spørreundersøkelse ba vi respondentene vurdere noen forhåndsformulerte påstander om Vestli og funnene her stemmer i stor grad overens med det vi hørte under feltarbeidet.

Figur 1 "Nå følger noen påstander om Vestli som vi ønsker å vite hvor enig eller uenig du er i. Vennligst svar på en skala der 1 er helt uenig og 5 er helt enig" (N 398).

Mange av respondentene mener at Vestlis rykte ikke er det beste, men dette fører ikke nødvendigvis til at man selv ikke trives med å bo på Vestli. Kanskje er det særlig grøntområdene, turveiene og alt annet som legger til rette for gå- og løpeturer som bidrar til det. At Vestli oppleves å ha et relativt dårlig «rykte», er verdt noen videre refleksjoner.

Områdestigma

Groruddalen som helhet, og en rekke områder som Furuset, Romsås og Stovner, har i lang tid slitt med et "områdestigma" – det vil si at særlig riksdekkende aviser har beskrevet områdene som "problemområder" (Andersen, 2012, 2014; Brattbakk & Hansen, 2004).¹¹ Dette områdestigmaet er så etablert at når en avis oppsøker østkanten, så må ofte intervjuobjektene understreke at tingenes tilstand *ikke* er så ille som mange antar. I en avisartikkel fra september, 2017, snakker for eksempel journalisten først med noen vestkantungdommer, før hun så tar turen til Stovner. En av stovnerungdommene journalisten snakker med forteller så at

Ungdomsmiljøet på østkanten er svartmalt til de grader, sier Thomas. Jeg klarer ikke kjenne meg igjen – verken når jeg hører unge rappere snakke om hvor vanskelig det er her, eller når avisreportasjene forteller om hvor forferdelig det er her. Det høres ut som en karikatur av hvordan det egentlig er (Doksheim, 2017).

Uansett, visse hendelser tiltrekker seg mediernes oppmerksomhet, hendelser som bidrar til å gjøre Gro Ruddalen til et annerledes sted – et område som skiller seg ut fra "normalen" (Andersen & Biseth, 2013). I 2017 har en rekke bilbranner igjen rettet journalistenes oppmerksomhet mot Gro Ruddalen og denne gangen Vestli. Det er ikke nødvendigvis problematisk at aviser, radio og TV dekker uheldige eller

¹¹ Et "områdestigma" betyr at et område (f.eks. et nabolag eller en bydel) blir brennmerket, stemplet (negativt) eller får et dårlig rykte. Ofte av utenforstående. Et slikt stigma kan påvirke folks flyttebeslutninger, eiendomspriser med mer. Ofte vil beboere i slike områder "slå tilbake" når de blir konfrontert med slike rykter, men man kan også bli lei eller oppgitt uten å gjøre noe.

negative hendelser som inntreffer på for eksempel Vestli. Det som er utfordrende for beboerne på et "hverdagssted" som Vestli, er når de negative historiene blir så mange eller at dette er den "eneste" historien som forankres her. Journalister dekker ikke hverdagshendelser i særlig grad, dette medfører at det er få saker fra de fleste "ordinære" nabolag i Oslo (Andersen, 2014; Andersen, m.fl., 2017). Et budskap i denne rapporten er at Vestli er et slikt ordinært nabolag der folk stort sett lever helt vanlige liv – man går på skole, er fotballtrener for barna, går på jobb og klipper gresset eller snakker med naboen i oppgangen. Samtidig skiller Vestli seg ut på levekårsstatistikken, men bortsett fra dem det gjelder, så preger ikke det området som helhet i særlig grad i hverdagen. Selv om det altså stort sett skjer lite i områder som Vestli (eller på Ammerud eller Vinderen for å nevne to andre hverdagsområder vi har studert), så er det som nevnt visse type handlinger eller hendelser som trekker journalistene til Groruddalens ytterkant. Bilbranner gir langt mer oppmerksomhet enn dugnader i borettslaget eller kaffepraten på eldresenteret. Som en Vestli-beboer, som hadde bodd her i flere tiår, selv formulerte det:

Media var først mot Lambertseter, så var det Tveita, så var det Vestli og Stovner. Stovner har alltid vært forholdsvis fredelig. I våres sto det i avisa "det brenner i Groruddalen". Dette sto det i mange aviser og på nettstedet og sånn. Men hvis man ser på tallene bak som vi fikk av politiet så brant det mer på Majorstua enn i bydel Stovner [dette gjaldt påsatte branner]. Likevel sto det at det brenner på Stovner, og ingenting om Majorstua. Og sånn føler vi at det har vært så lenge jeg kan huske (...) Stovner har vært en hoggestamme. Ingen av oss skjønner hvordan vi skal snu på det. [Det er bare lokalavisene som skriver om sånne ting som vellykket kriminalitetsforebyggende arbeid], mens riksdekkende media er bare ute etter å henge oss ut (intervju 19. oktober, 2017).

Denne informanten trodde ikke nødvendigvis at de på Vestli selv aksepterte denne medieskapte fortellingen, men han hadde selv opplevd at det farget utenforstående syn på Stovner og Vestli. Da han vokste opp her, fikk ikke venner som bodde andre steder i Oslo lov av foreldrene å besøke ham på Vestli før de selv hadde møtt ham og "skjønte at han var en snill gutt".

Illustrasjon 3 Spor etter en bilbrann, Bydel Stovner. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017

Som nevnt, er det ikke først i 2017 journalistene har reist til Groruddalen for å skrive om "problemer". Rett etter utbyggingen av de første drabantbyene, så var det særlig ungdomsgjenger og dårlig bomiljøer avisene og noen rapporter mente utgjorde store samfunnsproblemer. En informant som har bodd i området siden drabantbyen ble utviklet fortalte hvordan drabantbyen ble bosatt av alle typer familier fra hele Oslo. Ikke alle hadde like lett for å tilpasse seg det nye livet i drabantbyen, noe som spesielt gjaldt de unge. Dette var kimen til utfordringene på 70-tallet fortalte pionerbeboeren. Hun mente situasjonen "flata ut" på 80-tallet for så å eskalere på 90-tallet grunnet stor tilflytting av innvandrere med språkproblemer. I dag skyldes utfordringene at det bor en stor andel fattige familier på Vestli (intervju 11. januar 2018). Siden rundt 1990 har andelen "innvandrere" i Groruddalen vært et mye omdiskutert tema i den offentlige debatten. Også arkitekturen, eller særlig én bygningstype, har fått negativ oppmerksomhet – området blir forbundet med høyblokker (Andersen & Biseth, 2013). Basert på omfattende medieanalyse av norske aviser og analyse av den offentlige debatt fra 1800-tallet og frem til 2000-tallet, viser Andersen (2014) at det har vært flere store og negativt-ladete fortellinger om østkanten i lang tid. I en delanalyse av det samme datamaterialet, viser Kvamme (2013) hvordan ordet "ghetto"/"getto" ble brukt nærmere 600 ganger når Oslo-baserte aviser skrev om "østkanten" mellom 1972 og 2011. Kort sagt har norske journalister bidratt til en problemdiskurs som også farger hvordan Groruddøler og "utenforstående" ser på Groruddalen. Siden 1990-tallet har særlig unge menn med "innvandrerbakgrunn" fra østkanten blitt skildret som en problemkategori (Andersen, 2012, 2014; Andersen & Biseth, 2013). Flere kommentatorer og politikere har blant annet uttrykt sterk bekymring for fremveksten av "parallelsamfunn", "gettoer", og mer nylig; "svenske tilstander" på østkanten. I

flere studier der analyser av kriminalitetsstatistikk, og supplert med data fra flerårig feltarbeid på østkanten også blant unge menn/ungdommer, samt dybdeintervjuer med politiet, har vi tidligere vist at en slik frykt (så langt) har vært ubegrunnet. Tvert i mot lever ungdom og unge menn på østkanten helt ordinære eller hverdagslige liv, og de deltar i stor grad i "vanlig norsk kultur" med å dele verdier og ambisjoner med det såkalte "storsamfunnet" (Andersen, 2012, 2014, 2018 [under utgivelse]; Andersen & Biseth, 2013; Marit Ekne Ruud et al., 2016 – se også under). I juni 2017 dukket debatten om "svenske tilstander" opp igjen, denne gangen også basert på hendelser på Vestli (Brandvold, 2017).¹² Det vil derfor være viktig å kjenne til forhistorien til denne debatten og disse bekymringene når en foretar en stedsanalyse nettopp på Vestli. Videre vil det være nødvendig med god sosiokulturell kontekstforståelse om en skal forsøke å forklare hendelser som fant sted i 2017.

Problemstillinger og forskningsstrategier

Målet med prosjektet har vært å gi Bydel Stovner et bredt kunnskapsgrunnlag om befolkningen og nærmiljøet på Vestli – et kunnskapsgrunnlag som kan komme til nytte i arbeidet med den områderettede innsatsen. Vi håper også rapporten vil være av interesse for beboere og andre med interesse for dagens og fremtidens Vestli. Videre er det vårt ønske at andre med interesse for byutvikling, Oslo/Gro-ruddalen/Stovner/Vestli, levekår, mangfold, sosialt liv og «stedskonstruksjoner» vil lære noe av å lese denne stedsanalysen. For å utarbeide rapporten, så har vi gjennomført en grundig analyse av fysiske nærmiljøkvaliteter, aktører og sosiokulturelle forhold. De mest sentrale problemstillingene har vært:

- Hva beskriver og kjennetegner befolkningen i området?
- Hvilke utfordringer møter befolkningen og hva er årsaken/bakgrunnen for disse utfordringene?
- Hva betyr disse utfordringene for hvilke muligheter man har på Vestli?
- Hvordan bruker befolkningen lokalområdet på Vestli? Og har man de nødvendige "møteplassene"?
- Hvilke typer interessekonflikter finnes i området
- Hva er Vestlis styrker, svakheter og muligheter, både fysiske og sosiale?

For å gjennomføre stedsanalysen har vi i hovedsak snakket med mennesker, alt fra kortere samtaler med tilfeldige folk på Vestlis gangstier til dybdeintervjuer med beboere i alle aldre samt en rekke andre aktører. Vi har intervjuet nøkkelinformanter som ansatte på skoler, i barnehager, i lokal kultur og idrett, i bydelen, i det lokale næringslivet samt representanter for politiet. Lokale ildsjeler har invitert oss hjem eller invitert til å prate over en kaffe på Stovner senter. Videre har vi hatt "uformelle" samtaler med og intervjuet Vestli-beboere på eldresenteret på Stovner senter. I tillegg har vi intervjuet viktige næringsaktører på Vestli. Vi har besøkt to klasser på barneskolen og en på Tokerud ungdomsskole, samt ungdomsskoleelever ved Rommen skole som bor på Vestli (slik det er avgrenset i kartet over). Mens vi på Rommen og Tokerud skole gjennomførte fokusgruppeintervjuer med elevene, brukte vi ulike strategier på barneskolen. På forhånd hadde elevene både skrevet en liten tekst om hjemstedet

¹² <http://www.nettavisen.no/nyheter/ekspert-om-ungdomsgjeng-pa-oslo-st---tillp-til-svenske-tilstander/3423347907.html> eller <http://www.dagbladet.no/nyheter/her-kastet-de-15-kilos-stein-mot-vekerbil---ikke-svenske-tilstander-men-na-er-det-nok/67637819>

og tegnet sitt eget nabolag. I løpet av dagen snakket vi mye om Vestli, elevene guidet oss rundt ute og fortalte om hvor de pleide å leke/være, hvor de ikke trivdes med mer (se mer detaljert under). Det må nevnes at ikke alle vi har kontaktet har hatt mulighet eller har ønsket å snakke med oss. Noen aktører har vi etter gjentatte henvendelser heller ikke klart å oppnå kontakt med. Dette har i visse tilfeller ført til at vi ikke har fått mulighet til å få deres egen versjon av situasjonen, altså der andre har snakket om en viss aktør eller lokal institusjon. Dette gjelder blant annet Stovner videregående skole. Flere informanter snakker om utfordringene der, men vi lyktes ikke med å få noen fra den skolen til å snakke med oss. Denne delen av prosjektet – informantkontakt – har tatt mye tid, og har til tider altså vært forgjeves da vi enten ikke har lyktes å komme i kontakt, eller det har vært umulig å avtale et møte med informanten.

For å få et bredere bilde av befolkningens Vestli enn det dybdeintervjuer kan generere, inviterte vi også beboerne til å svare på en internett-basert spørreundersøkelse. Vi informerte om denne hovedsakelig ved å legge et informasjonsskriv i samtlige postkasser på Vestli. Totalt var det 403 personer i den aktuelle målgruppen som svarte (se mer i neste avsnitt). Vi har også gjort et mer tidsbegrenset etnografisk feltarbeid og en fysisk kartlegging på Vestli. Kort sagt har vi gått rundt, tatt bilder, skrevet ned inntrykk og snakket med folk vi har møtt. Av ressursmessige hensyn, har dette stort sett foregått på dagtid, men vi har også gått "natteravn" for å et inntrykk av Vestli som kvelds- og nattsted. Det er også gjort observasjoner av det bygde miljøet og nabolagskarakterer for hele Vestli-Rommen-området inkludert store deler av Stovner, med tilhørende fotodokumentering. Vi har studert den historiske utviklingen av området fra planleggingen om utbygging startet på 50-tallet frem til planene for Vestli skole som nå foreligger. Materialet har vi funnet via Oslo kommunes byggesaksarkiver og arkitektur-tidsskrifter fra perioden. Videre har vi dokumentert eierforholdene, grafisk fremstilt i kart (se over). I tillegg til analyser av slike egenproduserte data, baserer rapporten seg også i stor grad på analyser av foreliggende statistikk fra Oslo kommune. I tillegg trekker vi i en viss grad på foreliggende forskning fra Oslo.

Om den nettbaserte spørreundersøkelsen – representativitet og svarprofil

Beboerundersøkelsen ble besvart av 416 personer. Undersøkelsen ble først og fremst rettet mot beboere i området, men vi åpnet også for at personer som jobber, driver næring, bruker tilbudene eller besøker området kunne delta. Vi satt en aldersgrense på 13 år eller eldre for å delta, og det var 403 personer i denne aldersgruppen som deltok. Totalt var det 362 beboere som besvarte undersøkelsen. De 41 respondentene som ikke var beboere hadde litt ulik tilknytning til Vestli. Ni hadde bodd her tidligere, hvorav flere vurderte å flytte tilbake, og tre personer oppgav at de bodde i naboområdene Rommen og Stovner. Tolv personer skrev at deres hovedtilknytning var at de jobbet på Vestli, tolv personer at de brukte tilbudene i området, mens fem oppgav å være på besøk.

Videre var det ni beboere som også oppgav at de jobbet på Vestli og begge personer som oppgav å drive næring i området bor også her selv. Mange av beboerne krysset dessuten av for at de også bruker tilbudene i området.

6610 personer bodde på Vestli i 2016. I overkant av 5 255 av beboerne var 13 år eller eldre. Det betyr at om lag 7 prosent av beboerne som er 13 år eller eldre har gitt sine innspill gjennom undersøkelsen. Som nevnt delte vi ut informasjonsskriv om/innvitasjon til å svare i samtlige postkasser innenfor området (se kart over). I blokkene fikk vi tilgang til postkassene ved å kontakte styrene og vaktmestere som så lånte oss nøkler. Slik sikret vi at alle beboere fikk informasjonen i egen postkasse. I tillegg la vi samme

informasjonsskriv på sentrale steder som i bydelsadministrasjonens lokaler og på steder som Vestliabua og Vestli torg. Vi delte også ut informasjonsskriv på skolene. Bydelen informerte om undersøkelsen via sine informasjonskanaler og vi sendte ut e-post til borettslag og sameier med informasjon samt lenke til nettsiden for undersøkelsen.

Alder, kjønn og etnisk bakgrunn

Blant respondentene er 57 prosent kvinner og 43 prosent menn. For hele befolkningen i området er fordelingen mellom kvinner og menn i det aktuelle aldersspennet 50/50. Kvinner er derfor overrepresentert i undersøkelsen.

Tabell XX viser aldersfordelingen blant respondentene. Det er en relativt sterk overrepresentasjon av godt voksne (50 – 66 år) og eldre (67 – 85 år) som har deltatt i undersøkelsen. Hele 60,4 prosent av respondentene er 50 år eller eldre. Sammenlignet med aldersfordelingen til hele befolkningen på Vestli er særlig personer i alderen 20-29 år underrepresentert, mens personer i alderen 50 år og eldre er sterkt overrepresentert. Andelen respondenter som er ungdom i alderen 13-19 år og voksne i alderen 30-49 år gjenspeiler imidlertid andelen av disse gruppene i hele befolkningen på en god måte.

Tabell 1 Aldersfordeling blant respondentene i AFIs beboerundersøkelse på Vestli.

Alder	Antall	Andel, %
13-19 år	30	7,4
20-29 år	30	7,4
30-39 år	46	11,4
40-49 år	57	14,1
50-66 år	149	37,0
67-85 år	91	22,6
Total	403	100,0

Totalt har 21 prosent av respondentene (84 personer) oppgitt å ha minoritetsbakgrunn. Tilsvarende tall for hele befolkningen på Vestli i det samme aldersspennet er på 42 prosent. Andelen minoritetsnorske personer som har svart på undersøkelsen er dermed om lag halvparten av den faktiske andelen i området. Blant respondentene oppgir 10 prosent at de selv har innvandret (40 personer) til Norge, mens 11 prosent er norskfødte av innvandrede foreldre (44 personer).

70 prosent av de 84 personene som har minoritetsbakgrunn har oppgitt hvilket fødeland de selv eller foreldrene har. 30 prosent har ikke oppgitt landbakgrunn. 57 prosent av dem med minoritetsbakgrunn har oppgitt at de selv eller foreldrene har bakgrunn fra et ikke-vestlig land, mens 13 prosent har oppgitt bakgrunn fra et vestlig land. Totalt har respondentene oppgitt bakgrunn fra 25 ulike land.

Personer med bakgrunn fra Pakistan og India er den klart største minoritetsgruppen blant respondentene. 31 prosent av dem som oppgir å ha minoritetsbakgrunn kommer fra disse to landene (totalt 26 personer). Om lag 3 av 4 av disse er norskfødte av foreldre som har innvandret fra Pakistan eller India. Totalt er det 6,5 prosent av samtlige respondenter som oppgir å ha bakgrunn fra disse to landene.

Ingen andre land utmerker seg med høy andel blant respondentene. Det er for eksempel kun to personer som oppgir bakgrunn fra Somalia. Vi minner imidlertid om at 30 prosent av respondentene som oppgav å ha minoritetsbakgrunn ikke opplyste om eget eller foreldrenes fødeland.

Når vi ser på fordelingen av minoritet og majoritet etter alder viser det seg at det er særlig blant ungdommene 13-19 år at personer med minoritetsbakgrunn har deltatt i undersøkelsen (83 prosent). Men også blant 20-29 åringene (37 prosent) og blant 40-49 åringene (50 prosent) er andelen minoriteter høy blant respondentene. Blant de tre eldste alderskategoriene er andelen respondenter betydelig lavere – for 40-49 og 50-66 år ligger den på om lag 10 prosent, mens for de som er pensjonister ligger den på om lag 7 prosent.

Hva er områdeløft?

Kjært barn har mange navn. Områderettet innsats, områdeløft, områderettet arbeid, områdefornyelse eller forebyggende byutvikling er alle rettet mot arbeidet for å styrke ulike sider av et by- eller boligområde. Men områdeløft skiller seg likevel litt ut fra annet områderettet arbeid. Områdeløft er både en metode og et utviklingsprogram for å gjennomføre helhetlige innsatser i levekårsutsatte områder. Særlig viktig er metodeutvikling og systematisk erfaringsdeling. For å ivareta en helhetlig tilnærming anvendes ulike metoder, tiltak og strategier, og som involverer ulike aktører. Disse kan være grupper fra lokalbefolkningen, organisasjonslivet, næringslivet og stat og kommune og det benyttes både sosiale, kulturelle og fysiske virkemidler.

Områdeløft ble anvendt første gang her i landet i 2007, i arbeidet med de såkalte områdeløftene i de fire bydelene som var omfattet av Groruddalsatsingen. Områdeløftene ble støttet av Husbanken. De utvalgte områdene var blant de mest utsatte lokalområdene i Groruddalen. Bydelene fikk gjennom arbeidet med områdeløftene en viktig rolle som samfunnsutviklere og fungerte som navet i en innsats om både involverte lokalbefolkningen, organisasjoner, næringsliv og et bredt spekter av statlige og kommunale aktører.

Byer, bo- og nærmiljøer er i stadig forandring. Noen steder endres i positiv retning, andre steder i negativ. I utsatte byområder havner det positive ofte i skyggen av det negative. Synlige symptomer på en negativ utvikling, symptomer vi også har registrert på Vestli, kan være slitte fellesområder, tomme butikklokaler, forfall og tagging som ingen griper fatt i. Noen områder mangler gode lekeplasser eller fritidstilbud til ungdom. Lokalskolen har kanskje dårlig rykte. Det er tungt å drive lag og foreninger. Naboer vet lite om hverandre, mange føler seg utrygge – enten de har grunn til det eller ikke. De som har penger til å skaffe bolig andre steder, vurderer å flytte. Befolkningssammensetning og mange med dårlige levekår er som regel en del av utfordringsbildet.

Hva skiller områdeløft, eller områderettet innsats, fra generell stedsutvikling? Stedsutviklingsprosesser foregår kontinuerlig rundt om i kommuner og lokalsamfunn enten det er for å oppgradere fysiske omgivelser, skape mer liv i sentrumsområder eller tilrettelegge for sosiale møtesteder for ulike befolkningsgrupper. Metoder for å gjennomføre prosessene er også velkjente. Stedsanalyser, kartlegginger og lokale medvirkningsprosesser er felles i de fleste stedsutviklingsprosjektene. Likevel skiller områdeløft seg fra generell stedsutvikling. I generell stedsutvikling er hensikten som oftest å gjøre stedet bedre å bo i for lokalbefolkningen, mer levedyktig for næringslivet og mer attraktivt for befolkningen for øvrig. I områdeløft legges det mer vekt på velferdspolitiske mål for innbyggerne fremfor å gjøre stedet

attraktivt for omverden. Velferdspolitiske begrunnelser er først og fremst å utjevne levekår i et område eller en bydel der store deler av befolkningen scorer under gjennomsnittet på en rekke levekårsvariabler. Det kan handle om at lokalbefolkningen har lavere inntekt, lavere utdannelse, høyere frafall i skolen og færre sysselsatte enn i andre områder, eller at færre barn går i barnehage.

Områderettet arbeid er med andre ord en arbeidsmetode som kommuner kan bruke i by- og nærmiljøer med sammensatte utfordringer og der sosiale og fysiske tiltak kombineres. Kunnskapen som inngår i områdeløftene kombinerer «harde fakta» om fysiske forhold og levekår i befolkningen, med kvalitativ kunnskap om lokalsamfunnets opplevelser, behov og ønsker. Med lokalsamfunn mener vi beboere i alle aldre, men også borettslag/sameier, frivilligheten, lokalt næringsliv, skoler og annen offentlig virksomhet og tjenester.

Betydningen av lokal medvirkning har fått mer og mer oppmerksomhet i løpet av årene med områderettet innsats, og erkjennelsen av at lokalmiljøene selv vet best hvor skoen trykker og hva det er behov for av tiltak har resultert i større engasjement og deltakelse i lokalmiljøene. Områdeløftene bygger på beboermedvirkning og lokalt engasjement blant innbyggere, borettslag/sameier, frivillige organisasjoner, lokalt næringsliv, bydelens tjenester og skoler. Ulike samarbeidskonstellasjoner mellom disse og mellom disse og områdesatsingene og andre kommunale og statlige instanser har ført til et bredt spekter av erfaringer om hva som fungerer godt og mindre godt. Områdesatsingene kan ses som en type lokal samfunnsutvikling som finner sted innenfor et nettverk av parallelle prosesser med etablering og forvaltning av relasjoner. Dels foregår det ulike former for samhandling og samarbeid mellom aktører i likeverdige posisjoner hva angår ansvar for framdrift og gjennomføring av tiltak og aktiviteter. Dels er det prosesser der aktører i områdesatsingene involverer andre, sørger for medvirkning eller tilrettelegger og støtter opp om engasjement hos noen andre. Områdesatsingens aktører vil ha erfaring med ulike rolleutøvelser i dette arbeidet. Samarbeidskonstellasjoner finnes både på tvers av offentlig-private skillelinjer og på tvers av ulike offentlige sektorer.

2. Befolkning, bomiljø, naboskap og lokal fritid

Jeg vokste opp midt i oslogryta, men flyttet hit i 1974 med mannen min og det første barnet. Han var ikke oslogutt, da. Våre barn har flyttet ut [og bor i Akershus], så nå er det mannen min og jeg som bor her. Her er det store og flotte leiligheter. De er gjennomgående og det er lyst. Og store balkonger på begge sider. Vår leilighet er på rundt 120 kvadrat på en flate. Det er ikke så mange som har så store leiligheter til den prisen. Målet til Selvaag da han bygde dette, var ”at arbeidsfolk skal ha det bra” – det var det han sa (...) Vi jobber begge i sentrum – våre kollegaer skjønner ikke hvordan vi kan bo her. De synes det er en dårlig investering. Men her er det stille på kveldene. Det er ikke noe bråk, ikke noe fyll. Det var det mer før – da var det sånne som oss som slo ut håret. Vi har mange venner her, men vi har ikke samme kontakt med dem slik vi hadde før. Nå er vårt nettverk andre steder. Og innvandrerfamiliene har vi ikke knyttet særlig kontakt med. Det har ikke vært naturlig. Vi trodde vi skulle få god kontakt med de som bor over oss, men [relasjonen til dem har blitt preget av] at jeg bare kjefter på dem. De overholder ikke husholdsreglene (...)

Marka bruker vi mye, lysløyper og sykkelveiene – det er et glitrende sted å bo. Før gikk vi mye langs den flotte bekken her nede, men den har grodd igjen. Det er ingen institusjoner som bringer folk sammen her. Vi har heller ikke noe forsamlingshus der vi kunne holdt fester. Før var det også mer løkker og plasser som man for eksempel sprøytet om vinteren så barna kunne stå på skøyter – det er borte nå (...) Kommunen er heller ikke flinke på vedlikehold av utearealene. Vi har vaktmester i sameiet her, det er han som plukker søppel på kommunal grunn ved siden av her og han som strør på vinteren så vi kommer opp bakken her. Så bydelen får mye gratis.

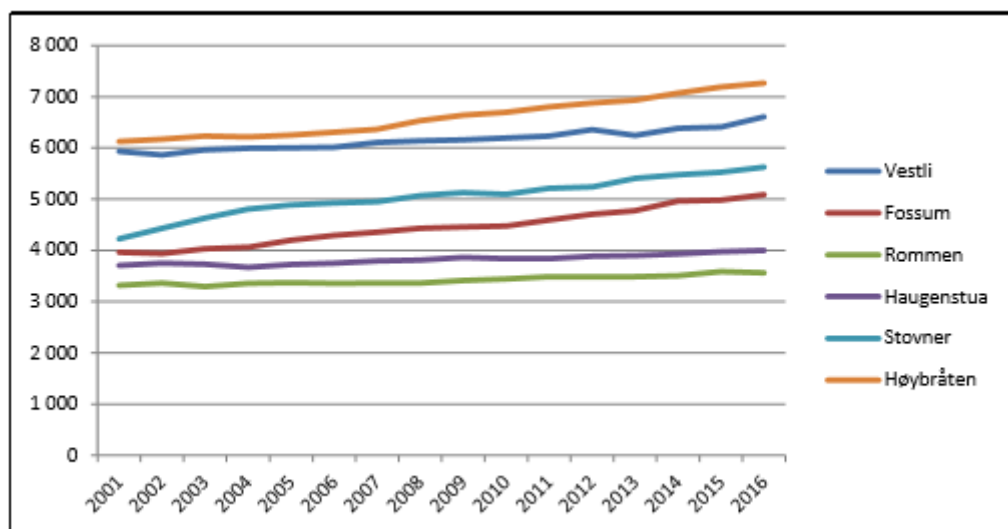
Da vi kjøpte ble vi lovet at Trondheimsveien skulle nedgraderes til en lokalvei, det har vi papirer på. Sameiet der borte ble faktisk bygd under forutsetning om at det skulle skje – det er mye støy for dem fra den veien. Det skjedde aldri, men vi fortsetter å kjempe for det (...) Bydelen består av jo av tre deler: Høybråten, Stovner og Vestli. Frem til 1990-tallet var det bare ressurspersoner som bodde her – det er derfor vi ikke har blitt prioritert i Groruddalsatsingen frem til nå. Vi fikset alt som trengtes selv. Nå er det slutt. Hadde det ikke vært for befolkningsendringene, så hadde vi nok ikke trengt en områdesatsing her. Mine barn som er vokst opp her, de fikser og ordner opp ute der de bor nå. De er med på [å skape] fellesskapet. Det man trenger å satse på her nå, det er ungdommen. De trenger en fritidsklubb. Og den må ligge her – for det er mange foreldre jeg har snakket med som ikke vil sende barna langt unna. Da kan du ikke bruke biblioteket nede på senteret eller klubben på Haugenstua. Det er for langt.

Hvis du snakker med mange av dem som har flyttet ut, så vil du se at mange har flyttet ikke fordi de ville, men fordi de følte at de måtte. En familie som bodde her, fortalte at datteren kom hjem fra barnehagen og sa at hun hadde lært engelsk. Men det var ikke engelsk. Og ikke var det norsk, det var [urdu]. Da flyttet dem. De hadde ikke tenkt å flytte, de elsket Vestli. Men han kom til meg å sa at de var tvunget til å flytte.

- Intervju med kvinnelig vestlibeboer, 27. september, 2017

Befolkning og levekår

Delbydel Vestli hadde i 2016 en befolkning på 6 610 personer. I perioden 2011 til 2016 var veksten i folketall på 6 prosent på Vestli. Veksten i Oslo var i samme periode på 9,9 prosent, mens i bydel Stovner vokste folketallet med 6,5 prosent. Nabelbydelen Fossum hadde den sterkeste veksten i bydel Stovner med 10,7 prosent.

Kilde: Bydel Stovner. Faktaark o befolkning, levekår og bomilj. Oslo kommune, Byrådsavdelingen for finans, 2017.

Figur 2 Befolkningsutvikling i delbydeler i bydel Stovner. 2001-2016.

Aldersmessig er befolkningen i delbydel Vestli sammenlignet med Oslo som helhet preget av høyere andel barn og unge i alderen 6-19 år og middelaldrende og eldre i alderen 50-79 år, mens andelen i alderen 20-49 år er lavere (tabell 2). Vestli er svært lik bydel Stovner når det gjelder alderssammensetning. Den største forskjellen består i at Vestli har noe lavere andel voksne i alderen 30-49 år enn bydelen.

Tabell 2 Aldersfordeling i delbydelene i Bydel Stovner per 1.1.2016.

	0-5 år	6-15 år	16-19 år	20-29 år	30-49 år	50-66 år	67-79 år	80 år +	Folkemengde
Oslo i alt	7,9 %	10,0 %	3,7 %	18,0 %	32,9 %	17,0 %	7,4 %	3,2 %	658 390
Bydel Stovner	7,7 %	13,7 %	5,7 %	12,5 %	28,5 %	18,8 %	10,1 %	3,1 %	32 153
Vestli	7,2 %	13,3 %	5,8 %	13,0 %	25,4 %	20,7 %	11,5 %	3,1 %	6 610
Fossum	7,9 %	14,0 %	5,7 %	12,4 %	28,5 %	17,4 %	11,1 %	3,0 %	5 087
Rommen	10,1 %	13,7 %	5,0 %	13,8 %	30,4 %	16,7 %	8,3 %	2,0 %	3 561
Haugenstua	9,7 %	14,6 %	5,4 %	13,2 %	31,9 %	15,6 %	7,6 %	2,0 %	4 003
Stovner	5,9 %	12,5 %	6,2 %	11,8 %	27,4 %	20,1 %	11,6 %	4,6 %	5 625
Høybråten	7,1 %	14,2 %	5,9 %	11,6 %	29,3 %	19,8 %	9,2 %	2,9 %	7 267

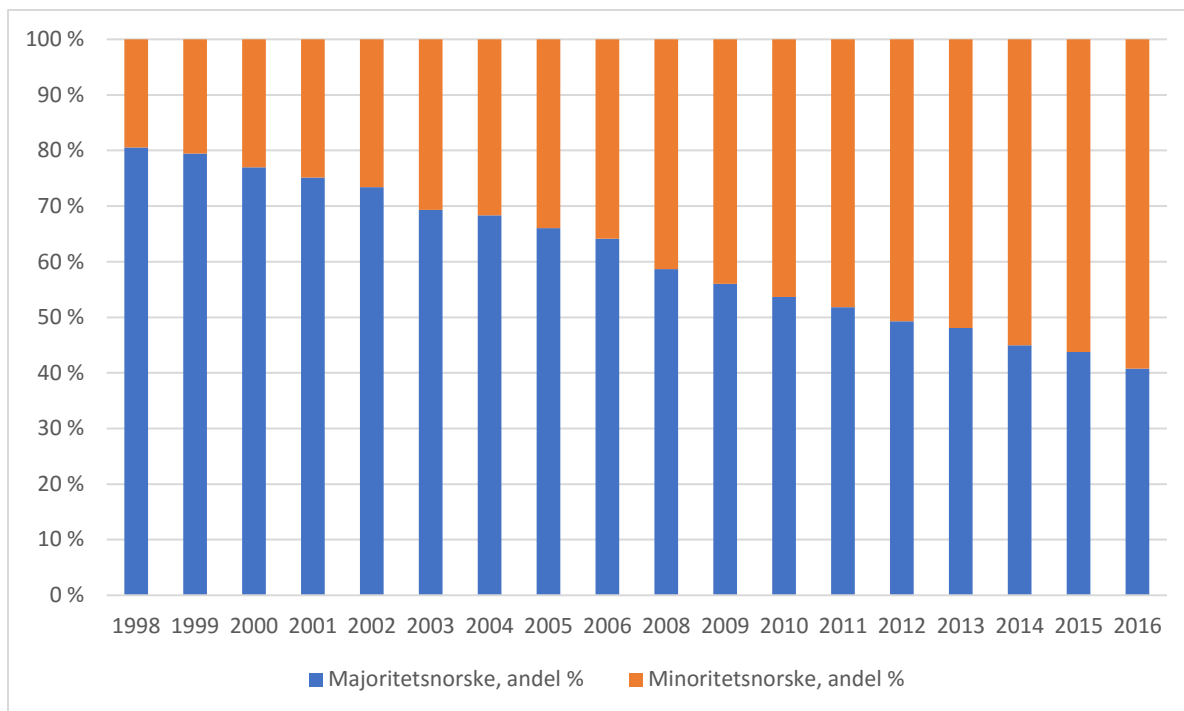
Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Minoritetsbefolkningen øker i Oslo: Stovner og Vestli er blant områdene med høyest andel

I 2016 utgjorde minoritetsnorske 32,5 prosent av oslobefolkningen med en «årlig økning på 0.8 prosentpoeng» (Wessel et al. 2018 [upaginert], vår oversettelse), men variasjonen internt i byen mellom bydeler og nabolag er stor. Stovner var sammen med Alna og Søndre Nordstrand de tre bydelene med høyest andel hvor litt over halvparten av befolkningen har minoritetsbakgrunn (en stor andel av de som bosetter seg i indre og ytre øst kommer direkte fra utlandet (Wessel et al. 2018)¹³). Bydel Grorud ligger tett oppunder 50 prosent, mens Bjerke og Gamle Oslo lå rundt 40 prosent. Ullern, Vestre- og Nordre Aker og Nordstrand ligger klart lavest med mellom 16 og 18 prosent. Blant delbydelene er det betydelig større variasjon, fra 11 til 72 prosent. De åtte delbydelene med høyest andel minoritetsnorske har andeler mellom 60 og 72 prosent. Fire av disse befinner seg i Bydel Stovner; Haugenstua (71,7 prosent), Rommen (70,7 prosent), Fossum (68,9 prosent) og Vestli (59,3 prosent). De fire øvrige delbydelene finner vi i bydelene Alna, Bjerke og Søndre Nordstrand. I ytterligere syv delbydeler er minst halvparten av beboerne minoritetsnorske.

De siste 20 årene har det foregått en omfattende endring i beboernes etniske sammensetning på Vestli (figur 3). Andelen majoritetsnorske var på om lag 80 prosent i 1998. I 2016 var den halvert til 40 prosent. Nedgangen var relativt jevnt fordelt over perioden. Andelen minoritetsnorske har samtidig steget tilsvarende fra om lag 20 prosent til 60 prosent. Den totale folkemengden har i samme periode vært relativt stabil med en moderat økning fra 5 939 i 1998 til 6 610 i 2016. Den store endringen i befolkningssammensetningen skyldes dermed i første rekke en utskifting av befolkning. Minoritetsnorske, ofte barnerike familier, har flyttet inn mens majoritetsnorske har flyttet ut. Bydel Stovner har fulgt en lignende tendens i samme periode fra 79 prosent til 45 prosent majoritetsnorske, mens for Oslo som helhet har nedgangen i andel majoritetsnorske vært betydelig svakere fra 83 prosent til 68 prosent.

¹³ Polakker er en gruppe som flytter direkte til de vestlie byområdene (Wessel et al. 2018).

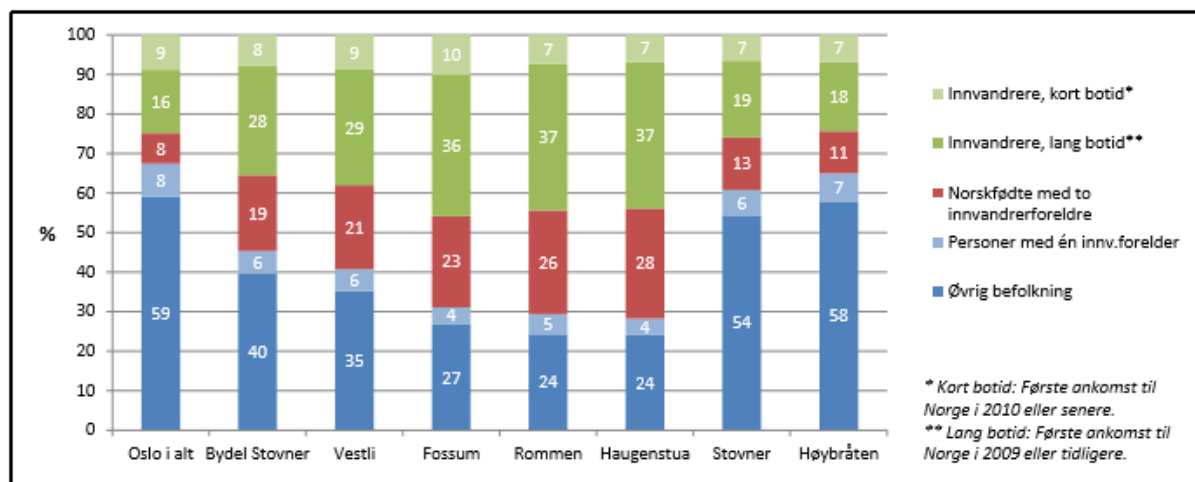
Kilde: Beregninger basert på Oslostatistikken. Tall for 2007 mangler.

Figur 3 Utvikling i andel majoritets- og minoritetsbeboere i delbydel Vestli i perioden 1998-2016.

Seks av ti beboere på Vestli har minoritetsbakgrunn i 2016

Totalt har 59 prosent av beboerne på Vestli innvandringsbakgrunn mot 55 prosent i bydel Stovner og 33 prosent for Oslo som helhet i 2016. De tre delbydelene Fossum (69 prosent) Rommen (70 prosent) og Haugenstua (72 prosent) har alle høyere andel minoritetsnorske enn Vestli, mens delbydelene Stovner (39 prosent) og Høybråten (36 prosent) har betydelig lavere andel.

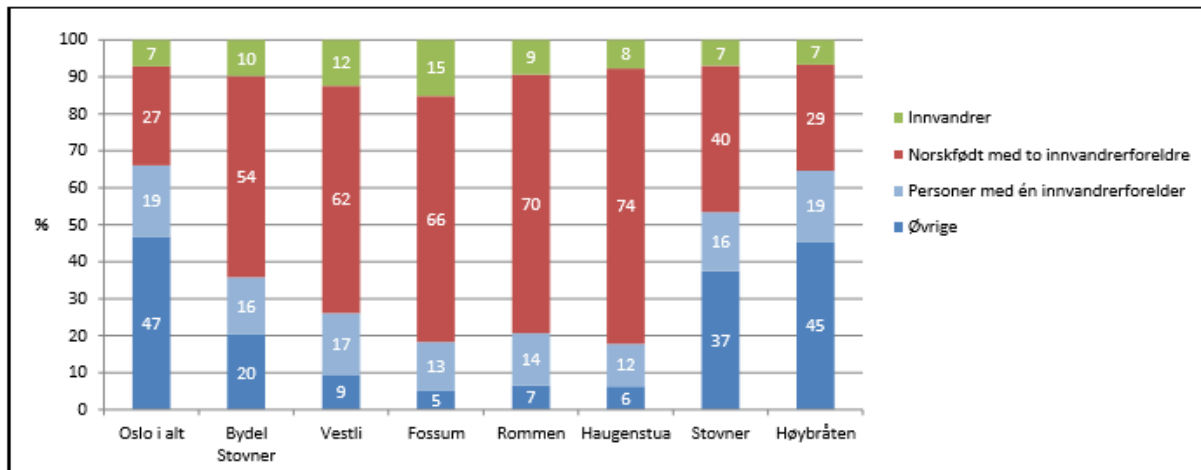
På Vestli har 38 prosent av beboerne selv innvandret til Norge, mens 21 prosent er norskfødte med innvandrerforeldre. Andelen innvandrere med kort botid (ankomst i 2010 eller senere) på Vestli ligger likt med Oslo som helhet og svakt høyere enn bydelen.

Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Figur 4 Befolkning fordelt etter innvandringsbakgrunn. 1.1.2016.

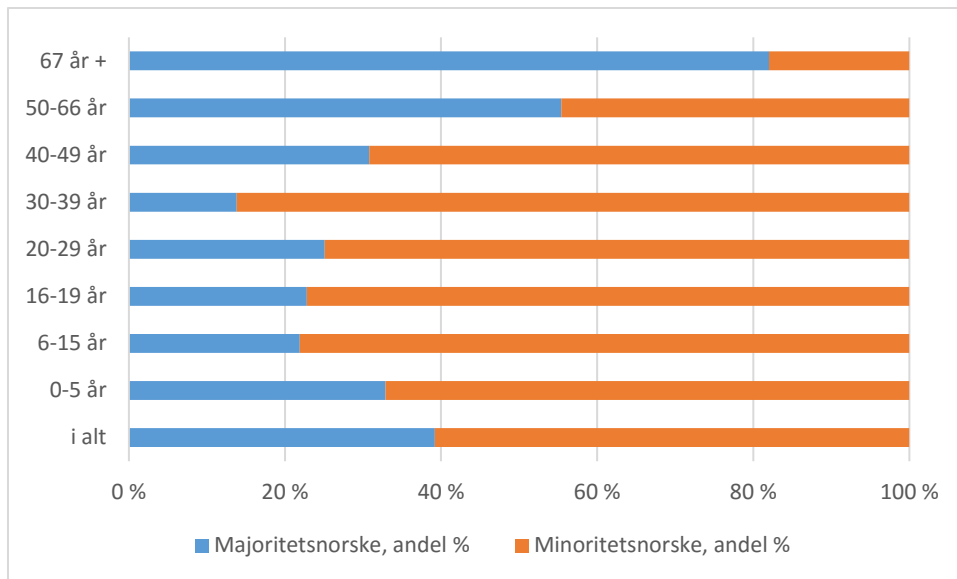
Andelen med minoritetsbakgrunn er betydelig høyere blant barn og unge enn i den øvrige befolkningen på Vestli. Mens seks av ti av alle beboere har minoritetsbakgrunn, gjelder dette for tre av fire beboere under 16 år. Andelen barn og unge er noe høyere enn for Bydel Stovner, og betydelig høyere enn for Oslo som helhet. Hele 62 prosent av barn og unge under 16 år på Vestli er norskfødte med to innvandrerforeldre, mens 12 prosent har innvandret. Vi ser også at andelen barn og unge hvor én av foreldrene har innvandret ligger på 17 prosent på Vestli, og at 9 prosent har to norskfødte foreldre. Delbydelene Fossum, Rommen og Haugenstua har høyere andel barn og unge med minoritetsbakgrunn enn Vestli, mens Stovner og Høybråten har betydelig lavere andel.

Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Figur 5 Befolkning under 16 år fordelt etter innvandringsbakgrunn. 1.1.2016.

I figur 6 viser vi hvordan andelen majoritets- og minoritetsnorske fordeler seg på aldersgrupper. Vi ser at andelen minoritetsnorske er høyest for dem som er under 50 år. Her varierer andelen fra 67,1 prosent blant de yngste (0-5 år) til 86,2 prosent blant 40-49 åringene. Denne framstillingen nyanserer dermed bildet av at andelen er høyest blant barn og unge under 16 år slik vi har beskrevet ovenfor - som gjelder når vi ser barn og unge under 16 år mot hele gruppen av dem som er over 16 år fordi det blant de eldste er en veldig klar overvekt av majoritetsnorske. Men når vi findeler grupper etter alder kommer det fram en større variasjon. Vi ser da at andelen minoritetsnorske også er høy blant voksne i det som er den typiske alderen hvor man har barn; i alderen 20 til 49 år – og særlig blant gruppen 30 til 39 år. Mens andelen med minoritetsnorsk bakgrunn er lavere blant 50-66 åringene, og særlig lav blant de eldste over 66 år (kun 18 prosent).

Kilde: Beregninger basert på Oslostatistikken.

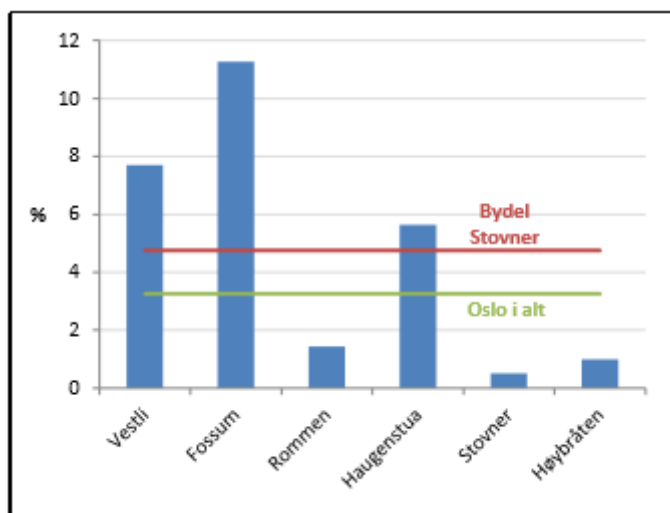
Figur 6 Majoritets- og minoritetsnorske beboere på Vestli fordelt etter aldersgrupper 2016.

For Stovner bydel er det personer med pakistansk bakgrunn som er den klart største minoritetsgruppen (godt over 4000), fulgt av Sri-Lanka (i underkant av 2000), Somalia og Polen (begge rundt 1000).

I 2016 hadde 40,7 prosent av beboerne på Vestli majoritetsnorsk bakgrunn, mens 59,3 prosent hadde minoritetsnorsk bakgrunn. 53,1 prosent av beboerne hadde minoritetsbakgrunn fra Asia, Afrika og Sør- og Mellom-Amerika (Oslostatistikken). 6,2 prosent hadde bakgrunn fra EU-/EØS-land. Den klart største minoritetsgruppen var norsk-pakistannerne som utgjorde 15,1 prosent av befolkningen. Tar vi for oss de tolv største minoritetsgruppene er disse foruten norsk-pakistannerne personer med bakgrunn fra Sri-Lanka med 5,7 prosent, Somalia med 4,9 prosent og Irak med 3,7 prosent. Deretter følger personer med bakgrunn fra Polen (2,9 prosent), India (2,4 prosent), Vietnam (2,4 prosent) og Afghanistan (2,1 prosent) fulgt av Etiopia – Eritrea (1,6 prosent), Tyrkia (1,5 prosent), Iran (1,1 prosent). Totalt utgjør befolkningen med bakgrunn fra disse 12 landene om lag 44 prosent av beboerne på Vestli.

Kommunale boliger

Nesten 8 prosent av boligene på Vestli er kommunale boliger. Dette er over dobbelt så høyt som gjennomsnittet for Oslo på 3,3 prosent, og betydelig høyere enn for Bydel Stovner på 4,8 prosent. Delbydel Fossum har den klart høyeste andelen i bydelen med 11,3 prosent, som er på nivå med andelen på Tøyen (Brattbakk m fl 2015). Haugenstua har i underkant av 6 prosent, mens de øvrige tre delbydelene har svært lav andel kommunale boliger. Kommunale boliger er med andre ord i stor grad konsentrert til de nordlige delene av bydelen – Fossum og Vestli – i tillegg til Haugenstua.

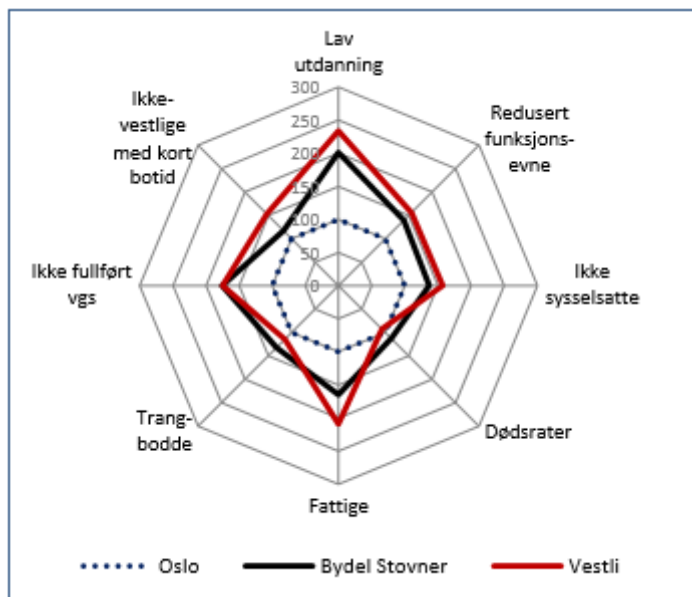
Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Figur 7 Kommunale boliger. Andel kommunale boliger av boligmassen i alt. 1.9.2016.

Levekår på Vestli

Vestli kommer særlig svakt ut på tre levekårsindikatorer: høy andel med lav utdanning, høy andel fattige og høy andel som ikke er sysselsatte. Disse tallene henger delvis sammen med at andelen minoritetsnorske fra ikke-vestlige land med kort botid er relativt høyt, og betydelig høyere enn i bydelen som helhet. Selv om det er stor variasjon mellom enkeltland i denne gruppen, vet vi at relativt mange har lav utdanning og at det ofte tar noe tid før man blir integrert på arbeidsmarkedet samt at mange er i lavtlønnsyrker. At andelen fattige er relativt høy, er dermed ikke overraskende.

Sammen med Rommen og Haugenstua skårer Vestli betydelig høyere (høyere forekomst) enn byggenomsnittet (90 – 150 prosent høyere) når det gjelder indikatorene lav utdanning og fattige husholdninger med barn. Som vi viser i kapittel 4, vokser 38 prosent av barna på Vestli opp i familier som har vedvarende lavinntekt. I tillegg er andelen med redusert funksjonsevne relativt høy. Det samme gjelder andelen som ikke har fullført videregående skole, og her ligger Vestli likt med bydelen som helhet. Andelen trangbodde er imidlertid lavere på Vestli enn for bydelen som helhet, og dødeligheten er også lavere enn for bydelen og på nivå med Oslo som helhet.

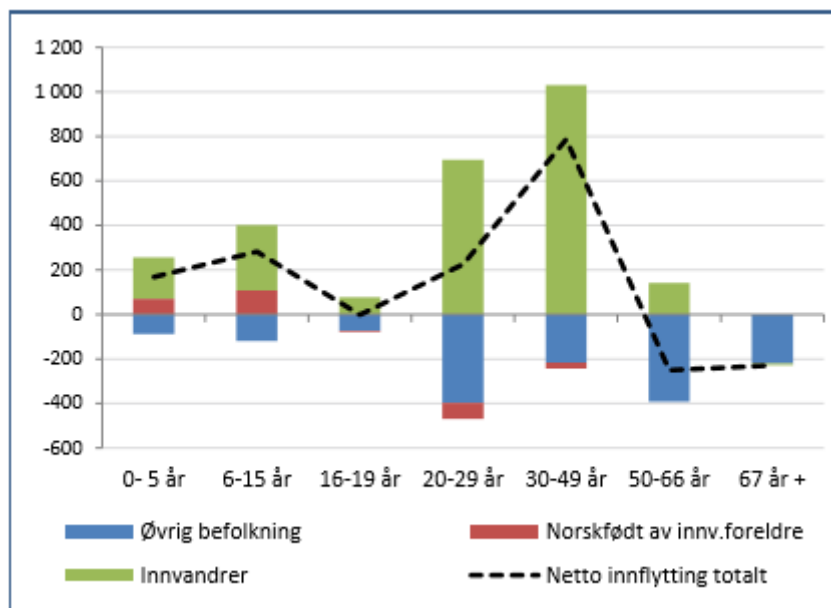

Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Figur 8 Levekårsindikatorer for delbydel Vestli sammenlignet med Oslo og Bydel Stovner. Åtte sentrale levekårsindikatorer.

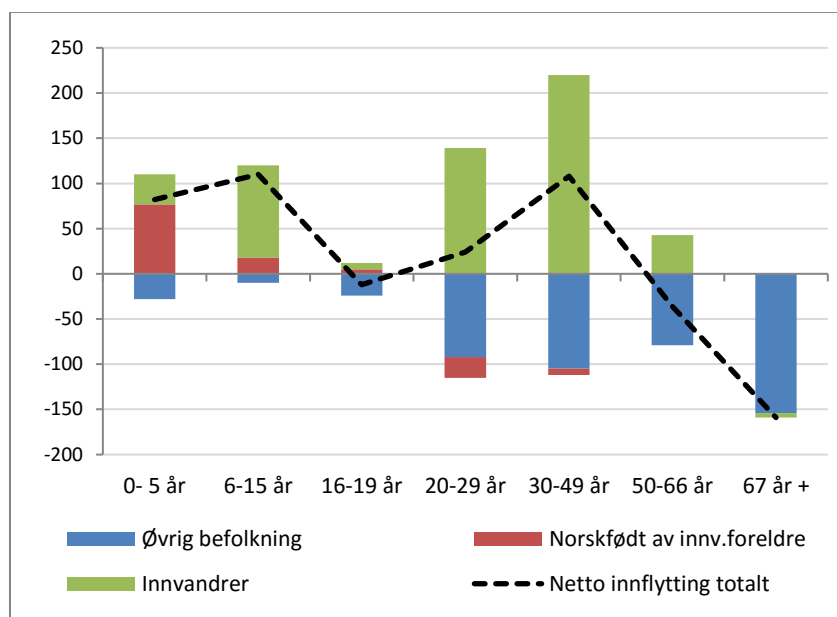
Flytting

For Bydel Stovner som helhet viser flyttemønsteret for perioden 2011-2016 at barnefamilier med minoritetsbakgrunn flytter inn, mens barnefamilier med majoritetsbakgrunn flytter ut. Dette vises i figur 9 hvor netto innflytting av minoritetsnorske barn (innvandrerbarn og norskfødte barn av innvandrerforeldre (særlig i alderen 0-15 år)) samt innvandrere (deres foreldre) i alderen 20-49 år er høy, mens utflyttingen av majoritetsbefolkning er tydelig i alle aldersgrupper. Voksne personer som er norskfødte av innvandrerforeldre i alderen 20 – 49 år viser også en viss tendens til utflytting.

Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Figur 9 Nettoinnflytting for Bydel Stovner fordelt på alder og innvandringsbakgrunn for perioden 2011-2016.

Kilde: Oslostatistikken. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2018.

Figur 10 Nettoinnflytting for delbydel Vestli fordelt på alder og innvandringsbakgrunn for perioden 2012-2016.

Flyttemønsteret for Vestli er i hovedsak svært likt mønsteret for hele Bydel Stovner. Sammenlignet med bydel Stovner skiller delbydel Vestli seg først og fremst ut ved en relativt sett sterkere innflytting av norskfødte barn av innvandrerforeldre i førskolealder, og en betydelig sterkere utflytting av alderspensjonister med etnisk norsk bakgrunn. Vestli har dessuten en noe lavere innflytting av norskfødte barn av innvandrerforeldre i skolealder (6 til 15 år) enn bydelen som helhet, og en noe sterkere utflytting av majoritetsnorske i alderen 30-49 år. Bildet som avtegner seg peker i retning av at Vestli har en sterkere innflytting av minoritetsnorske småbarnsfamilier enn bydelen som helhet.

Tall fra Oslo kommunes "Statistikkbank" viser hvor mange som flytter fra byen, bydelene og delbydelene. Om vi sammenligner for eksempel årene 2007 og 2016, ser vi det er tilnærmet samme nivået på flyttingen i Bydel Stovner. I 2007 flyttet 4 531 og i 2016 flyttet 4 947 personer fra bydelen. Av disse flyttet 1 593 (i 2007) og 1 565 (i 2016) innad i bydelen, mens nesten samme antall flyttet til andre bydeler i 2007 (1 543) og noen flere i 2016 (1 724). Også antall som flytter til Akershus har gått noe opp fra 787 i 2007 til 1 001 i 2016. Resten flyttet enten til andre steder i Norge eller utlandet. Om vi ser nærmere på delbydel Vestli, ser vi følgende: I 2007 flyttet 865 vestlibeboere, mens i 2016 var tallet økt til 1 026. Flere flytter nå internt i bydelen. Mens det var 277 som gjorde det i 2007, var det i 2016 308 personer som flyttet internt på Stovner. Vi ser også en svak økning som flytter til andre deler av Oslo: 336 i 2007 og 353 i 2016. Og en noe mer markant økning blant de som velger seg Akershus – i 2007 var det 154, mens i 2016 var det 231 som flyttet ut til Oslos forsteder.

Når det gjelder antall tilflyttere, har det også her vært en økning. I 2007 flyttet 4 757 til bydelen, mens i 2016 var det 5 178 som fant veien til Stovner. Av disse kom henholdsvis 1 593 i 2007 og 1 565 i 2016 fra samme bydel. I 2007 var det 1 901 som flyttet fra andre deler av hovedstaden til Stovner, mens i 2016 var det 2 264. Til delbydel Vestli flyttet det 890 personer i 2007 og 1 078 personer i 2016. 275 av disse kom fra andre deler av bydelen i 2007, mens i 2016 var det 293 internflyttere. I 2007 kom 408 tilflyttere fra andre bydeler, 66 fra Akershus, 86 fra resten av landet og 55 direkte fra utlandet. For

2016 var fordelingen slik: 457 fra andre bydeler, 110 fra Akershus, 103 fra resten av landet og 115 direkte fra utlandet

I årene etter krigen, vokste Oslos befolkning markant. I periodene 1950-1954, 1955-1959 og 1930-1964 var det en nettoinnflytting på henholdsvis 6 111, 13 807 og 4 588 til hovedstaden. Deretter var det flere år da flere flyttet ut enn inn. Dette toppet seg i årene 1970 til 1974 da Oslo hadde et flyttetap på hele 21 896 personer. Med unntak av år 2000, har nettoinnflyttingen til Oslo fra og med 1985, vært positiv (Statistikkbanken, Oslo kommune). En stor del av denne veksten har vært drevet av innvandring eller innvandrere (Andersen, 2014). Konsulterer vi igjen Statistikkbanken, ser vi at for perioden 2007 til 2013, så var nettoinnflytting til Oslo av de med "norsk landbakgrunn" negativ, mens for 2014, 2015 og 2016 har det vært en tilvekst (for Bydel Stovner har det i alle årene vært høyere utflytting enn innflytting av "norske"). Samtidig har veksten vært enda mer markant for de med innvandrerbakgrunn i samtlige år siden 2007. Ser vi bare på de nyeste tallene, ser vi at Oslos vekst gjennom tilflytning kan fordeles slik etter landbakgrunn:

- "Norsk": 45
- "Landgruppe 1" (blant annet fra EU og USA): -94
- "Landgruppe 2" (østlige EU-land): 224
- "Landgruppe 3": 2 226

Selv om det bor personer med innvandrerbakgrunn over hele byen, er visse områder som synes å være spesielt attraktive for noen grupper. Eller, det kan være at dette er områder man har råd til. Bydel Stovner og delbydel Vestli har det til felles med mange andre østlige byområder, at det bor langt flere med "ikke-vestlig bakgrunn" her enn det gjør vest i Oslo. Mens det i 2017 bodde totalt 39 864 med "norsk" landbakgrunn i Bydel Vestre Aker, bodde det 14 502 fra samme kategori i Bydel Stovner. Samtidig var det 3 658 fra kategorien "landgruppe 3" i Vestre Aker og 15 537 på Stovner. For delbydel Vestli er de absolutte tallene som følger: 2 632 "norske"; 153 "landgruppe 1"; 320 "landgruppe 2" og 3 139 "landgruppe 3". Totalt 5 174 personer. For å forstå hvorfor slike bosetningsmønstre oppstår, så må man også se på majoritetens flyttemønstre. Tall fra Statistikkbanken viser at i 2007 var nettoinnflyttingen til Bydel Stovner 226 med en knapp økning til 231 i 2016. Mens flere med "norsk landbakgrunn" flyttet ut enn inn både i 2007 og 2016 (nettoinnflytning på henholdsvis -377 og -59) økte antallet med innvandrerbakgrunn både i 2007 og 2016. Størst var økningen (i absolutte tall) i den kategorien som omtales som "landgruppe 3" (dvs. personer fra blant annet land i Afrika og Asia). I 2007 var nettoinnflyttingen på 463 mens den hadde falt til 262 i 2016. Ser vi på delbydelene, er det noen forskjeller: Mens Vestli (-105 og -68), Fossum (-101 og -37), Rommen (-27 og -55) og Haugenstua (-78 og -46) hadde et "flyttetap" av de med "norsk landbakgrunn" både i 2007 og 2016, viste tallene for Stovner (-42 og 128) og Høybråten (-22 og 19) en tilvekst i 2016. Det er særlig "landbakgrunn 3" som øker i absolute tall i så å si samtlige delbydeler (Rommen hadde "flyttetap" i begge år). For Vestlis del, med 87 personer i 2007 og 89 individer i 2016. Et nærliggende spørsmål er hvorfor man ser disse flyttemønstrene i Oslo og da særlig hvorfor en del med minoritetsbakgrunn velger seg Vestli.

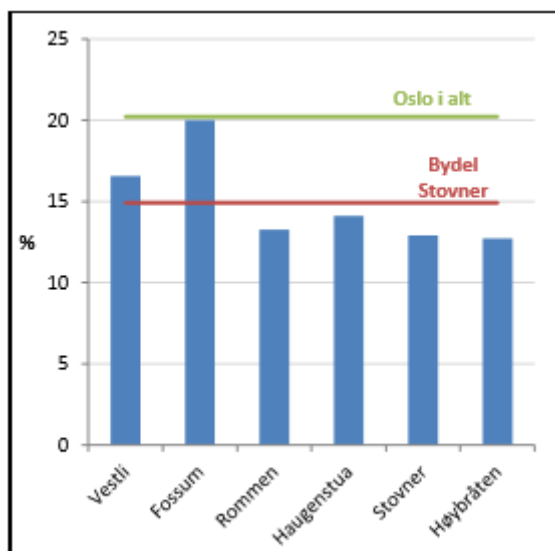
Flere av leilighetene på Vestli er romslige med mange soverom og store stuer, vi kan ikke utelukke at dette er en faktor som spiller inn her. I den kvantitativt-orienterte segregasjonsforskningen, er i hvert fall dette en vanlig forklaring på hvorfor de etniske minoritetene i økende grad flyttet fra indre til ytre by – de flyttet *til* «større boliger» og valgte hovedsakelig de østlige bydeler da vestkanten var for dyrt

(se f.eks. Wessel et al. 2018). Kvalitativt-orientert forskning har i tillegg vektlagt sosiale relasjoner. Med andre ord, hvor en selv har vokst opp, hvor en har familie/slekt eller hvor en føler seg «hjemme» påvirker i stor grad bostedsvalg. Når mange tar slike valg, bidrar dette til å reprodusere et segregert bylandskap (Andersen 2014). I spørreundersøkelsen oppgav respondentene som enten selv var født i utlandet, eller hadde foreldre som var født utenfor Norge, i hovedsak følgende grunner til at de hadde bosatt seg på Vestli:

- Hadde familierelasjoner her fra før/partner bodde her fra før
- Kort vei til skole og barnehage
- Nærhet til jobb og offentlig kommunikasjon
- Relativt rimelige boliger (lavere priser enn en rekke andre byområder)
 - Stor leilighet til en rimelig pris
 - Hadde behov for større leilighet/bolig
 - Ville ha større bolig med hage
- Ville bo «landlig»/«grønt og rolig» eller ikke i mer sentrumspregede områder

Om lag én av seks på flyttefot årlig

Beboerne på Vestli er sjeldnere på flyttefot enn for byen som helhet, men litt oftere enn for Bydel Stovner (figur 11). 17 prosent er årlig på flyttefot, noe som tilsvarer nivået i lignende drabantbyområder. Det er dessuten betydelig lavere enn i de fleste områder i indre by. På Grønland og Tøyen ligger andelen betydelig høyere på 33 prosent. Der er hver tredje beboer på flyttefot hvert år, mens på Vestli gjelder dette kun hver sjettede beboer. Dette betyr at bomiljøene i begrenset grad er preget av gjennomtrekk av beboere. Tallene kan imidlertid være noe høyere enn det som fanges opp i statistikken i og med at det er et visst omfang av framleie og korttidsleie i en del sameier – samt at en del av disse kan tenkes å ikke bli registrert i folkeregisteret.

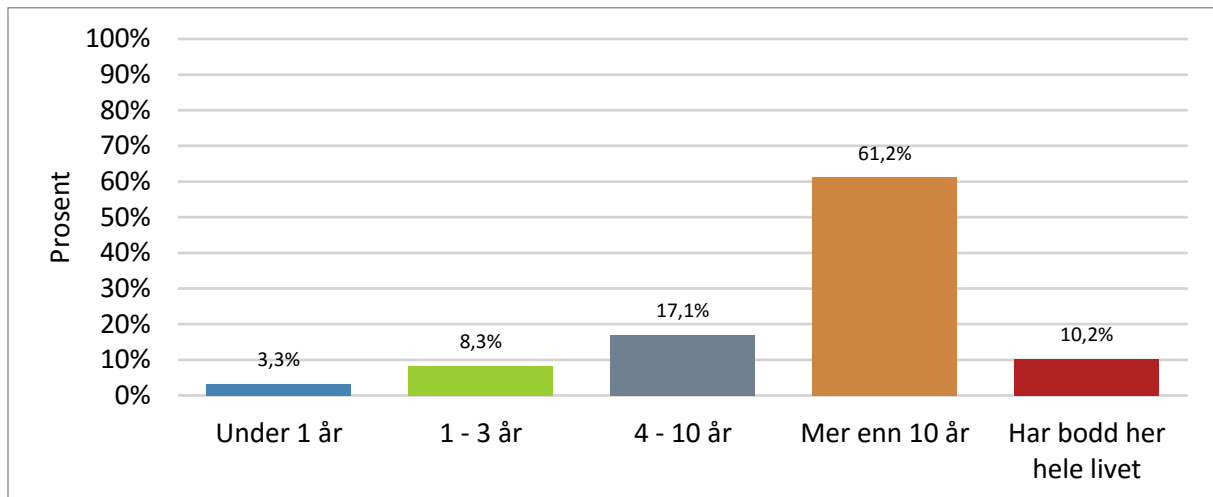

Kilde: Bydel Stovner. Faktaark om befolkning, levekår og bomiljø. Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans, 2017.

Figur 11 Flyttehyppighet. Andel utflyttinger (inkludert internflytting) av folkemengde. 2013-2015.

Stedstilhørighet og stedsattraktivitet

Over skrev vi at vestlibeboerne sjeldnere er på flyttefot enn det byfolk som helhet er. Beboeren sitert innledningsvis i dette kapitlet var ikke den eneste informanten som hadde bodd relativt lenge på Vestli – noe som indikerer at en rekke vestlifolk trives i eget nærmiljø. Blant våre respondenter (i den internettbaserte undersøkelsen) hadde desidert flest bodd i området i mer enn 10 år.

Figur 12 "Hvor lenge har du bodd på Vestli?" (N 363)

I våre intervjuer og i spørreundersøkelsen spurte vi beboerne om hvorfor de flyttet til Vestli – hva var det som trakk dem dit i utgangspunktet? Svarene på dette spørsmålet gir en god indikasjon på hva slags kvaliteter Vestli hadde og fortsatt har – i hvert fall slik disse ble vurdert av tilflytterne. Et viktig forbehold her, er at respondentenes svar er fortolkninger av opplevelser relativt langt tilbake i tid. Hvordan man ser på fortiden og egne erfaringer fra flere år tilbake, kan selvfølgelig være farget av senere opplevelser. Dessuten, i intervjuer kan folk velge å vektlegge noe, mens man (mer eller mindre bevisst) underspiller andre faktorer eller hensyn. Med dette i mente, hva sa så dagens beboere når de ble spurt om valget av Vestli som bosted?

Også her er det mange ulike historier. Blant de eldre beboerne som har bodd på Vestli siden 1970-tallet, vektlegges at det den gangen var et attraktivt sted å flytte til med nye og store leiligheter tett på marka og med lett tilgang til sentrum via t-banen. Allerede her ser vi at det er ting ved boligene og strøket som trekker: store leiligheter, grøntområdene og et rolig bomiljø. En informant vi intervjuet var femte generasjon i området. Hans tippoldefar var steinhogger i området og bodde på Sveiva, og siden har boligene gått i arv. Han var veldig opptatt av og kunne "alt" om lokalhistorien, som han er stolt av. På tross av utfordringer i området var det ingen tvil om han at han skal bli boende på grunn av en sterk stedstilhørighet og en plikt til å videreføre "arven". "Så det er litt sånn stolthet i det, og man føler at det er litt sånn plikt også, og det gjør jo ikke noe" (intervju 19.01.2018).

Det er også verdt å legge merke til at det ikke bare er egenskaper ved Vestli som avgjorde eller påvirket flyttingen. Fra tidligere flytteforskning vet vi at folk både flytter bort fra noe (f.eks. fra et nabolag der en ikke trives) eller at skifte av bosted eller boligtype ofte henger sammen med endringer i personer og familiers livssituasjon. Får man barn eller begynner å studere, vil dette også medføre at man flytter

(Andersen, under publisering). Også andres valg er viktig – noen sier at de flyttet til Vestli fordi foreldrene flyttet hit og at en som barn da selvfølgelig ble med. For andre igjen, gjorde en oppvekst ikke langt fra eller på Vestli det til at dette ble et område en selv ville etablere seg i som voksen: ”Jeg er oppvokst her og da vi skulle ha barn, så valgte vi Vestli fordi oppvekstvilkårene var gode”. At man ønsker seg å etablere seg i nærheten av familie eller slekt, er også noe vi kjenner igjen fra en rekke flyttestudier, inkludert analyser av bostedspreferanser i Osloregionen (f.eks. Andersen, 2014; Ruud, 2001). Det er heller ikke overraskende at en del vektlegger økonomi – da vi i Norge har et boligmarked eller et markedsbasert system for fordeling av boliger – noe som medfører at egne økonomiske ressurser (inkludert lån) har stor betydning for bolig- og bostedsvalg. En informant svarte kort at ”boligpriser” var grunnen til at Vestli ble valgt. De fleste ungdommene vi har snakket med fortalte at de ønsker å bli boende på Vestli når de blir eldre. I hvert fall i Groruddalen. Dette var hovedsakelig fordi de har venner og familie her. For å la beboernes egne stemmer komme frem, følger her noen av de mange svarene fra spørreundersøkelsen:

Jeg flyttet til Oslo fra en annen del av landet og ønsket å bo i byen, men langt fra sentrum. Vestli var veldig fint, grønt og rolig sammenlignet med andre bydeler. Selv om jobben min var på andre siden av byen, så valgte jeg å kjøpe leilighet på Vestli. Prisnivået hadde nok en medvirkende årsak, men jeg tror det var fullt mulig å få en minst like fin eiendom andre steder som var like langt unna jobben som Vestli var, bare i en annen retning.

- Mannlig beboer i 30-/40-årene – ønsker å bli boende

Tilfeldigheter, er Romsåsgutt og ønsket å bo i nærheten grunnet familie, venner og trening.

- Mannlig beboer i 40-/50-årene – usikker på om han vil bli boende

Familien bodde her før jeg kom til Norge, dette er nærme hennes jobb og for barna er det ikke langt unna skole og barnehage.

- Mannlig beboer i 30-/40-årene – usikker på om han vil bli boende

Hadde slekt som bodde her og da vi skulle ha barn valgte vi Vestli fordi oppvekstvilkårene var gode. Bodde på Torshov, men ville ut av byen.

- Mannlig beboer i 60-/70-årene – usikker på om han vil bli boende

Flyttet til Gamle Stovner som 14 åring, traff min blivende samboer som bodde på Vestli.

- Kvinnelig beboer i 40-/50-årene – usikker på om hun vil bli boende

Vi flyttet fra en 49 kvm 2-roms på Grünerløkka til 98 kvm rekkehus på Vestli. Det var viktig med større plass og hage, noe som vi vanskelig hadde fått i andre bydeler med tanke på boligpriser.

- Kvinnelig beboer i 20-/30-årene – ønsker å flytte pga. oppvekstforholdene

Nærme jobben til min samboer, pluss att det er et utrolig fint sted å la barnet mitt vokse opp. Mye grøntareal for en 3-åring å boltre seg på. Og hyggelige mennesker som bor her.

- Kvinnelig beboer i 20-/30-årene – ønsker å bli boende i et par år

Fikk leie billig leilighet.

- Mannlig beboer i 40-/50-årene – ønsker å flytte pga. oppvekstforholdene

Da vi flyttet i 2002, var mye av grunnen av vi ønsket en skjerming fra byforholdene. Vi flyttet fra et sentralt område, til et mer desentralisert område. På det tidspunktet hadde Vestli en majoritet av etniske nordmenn, som også var en faktor.

- Mannlig beboer i slutten av tenårene/begynnelsen av 20-årene ("ikke-vestlig" familiebakgrunn) – ønsker å bli boende

Trengte sted å bo. Godt inntrykk av området da vi var på visning. Rolig, store grøntområder, barn som lekte i fint vær. Idyll. Alltid vært åpen for å bo på Østkanten. Glade i mangfold. Godkjent avstand til skole og jobb.

- Kvinnelig beboer i 20-/30-årene – ønsker å flytte pga. oppvekstforholdene og for å bo nærmere slekt

Fordi jeg bodde i nærheten før og har mange venner og bekjente som bor her og i nærheten.

- Kvinnelig beboer i slutten av tenårene/begynnelsen av 20-årene – ønsker å bli boende et par år

Flytte eller bli?

Over presenterte vi tallene for flytting til og fra bydelen, i det følgende vil vi se nærmere på hva våre informanter og respondenter tenker om det å bli eller flytte fra Vestli. Som innledning til dette kapitlet, presenterte vi kort flyttehistorien til en av pionerbeboerne på Vestli. Det som er viktig å merke seg her, er at flere av de som har bodd på Vestli siden 1970-tallet, anskaffet seg sin bolig innenfor et helt annet system enn dagens boligmarked. Dette kan illustreres med en annen beboers forklaring på hvorfor han flyttet til Vestli: "Vi stod på liste på boligkontoret og så ble vi tilbudt leilighet på Vestli i 1972. Vi bodde da i sentrum med to små barn uten innlagt vann. Boligen der ble erklært uegnet som menneskebolig." I årene etter krigen var det omfattende boligmangel og med utbyggingen av Groruddalen, så var det mange som "fikk" en bolig med god standard (ifølge noen av våre informanter fikk de som flyttet inn på Vestli i 1970-årene tildelt bolig av kommunen etter ansiennitet. Videre var størrelsen på familien en viktig sorteringsmekanisme). I dag står ikke oslofolk i boligkø eller får bolig gjennom et "boligkontor". Bortsett fra de som bor i kommunale leiligheter eller i studentboliger, så kjøpes ellers leies bolig (stort sett) i det som omtales som et deregulert boligmarked (Barlindhaug, 2017). Det er i stor grad private selskaper som bygger byen (eller boliger) og som fastsetter priser på nye enheter. Disse aktørene bestemmer eller styrer dermed mye av byutviklingen og påvirker således også hvem som bor hvor (Andersen, 2014; Andersen & Røe, 2016; 2017a; 2017b; Andersen & Skrede, 2017).

I dag må altså de som vil flytte til Vestli ut på det "vanlige" boligmarkedet og by for eksempel på en 4-roms terrasseleilighet med prisantydning 3 090 000,- (finn.no, 15. juni 2017). Flere av pionerbeboerne vi snakket med hadde nedbetalt leiligheten og kunne selge med en god fortjeneste. Selv om den gjennomsnittlige kvadratmeterprisen for boliger på Vestli i juni 2017 var kroner 34 000,- (noe som gjør Vestli til et av de rimeligste områdene i hovedstaden),¹⁴ har man også her lagt seg opp en god kapital gjennom sparing i bolig over mange år. Med andre ord har boliger verdi både som hjem ("emosjonell verdi") og som investering/sparing ("økonomisk verdi"). Noe som ble illustrert av flere informanter vi snakket, blant annet av en med "lange røtter" i området.

Denne informanten som er femte generasjons Vestliboer, fortalte at han selv kommer til å bo på Vestli til han dør, men hans voksne barn trives ikke så godt i området.

Så jeg har sagt til dem at hvis dere skal flytte herfra så vær så snill å ikke selg. Lei ut, for eiendom er en verdi i seg selv, det er en konkret verdi som ingen kan ta fra dere. Så den dagen dere får barn så må jo de bo et sted, kanskje de flytter tilbake ikke sant. Så det går jo litt på kritikken til de som flytter herfra. Det er jo mange eldre mennesker som har barn hvor barna har arvet og de har solgt huset til foreldrene sine som har vokst opp her. Men de har jo barnebarn og så videre som kunne ha overtatt dette her (intervju 19. januar 2018).

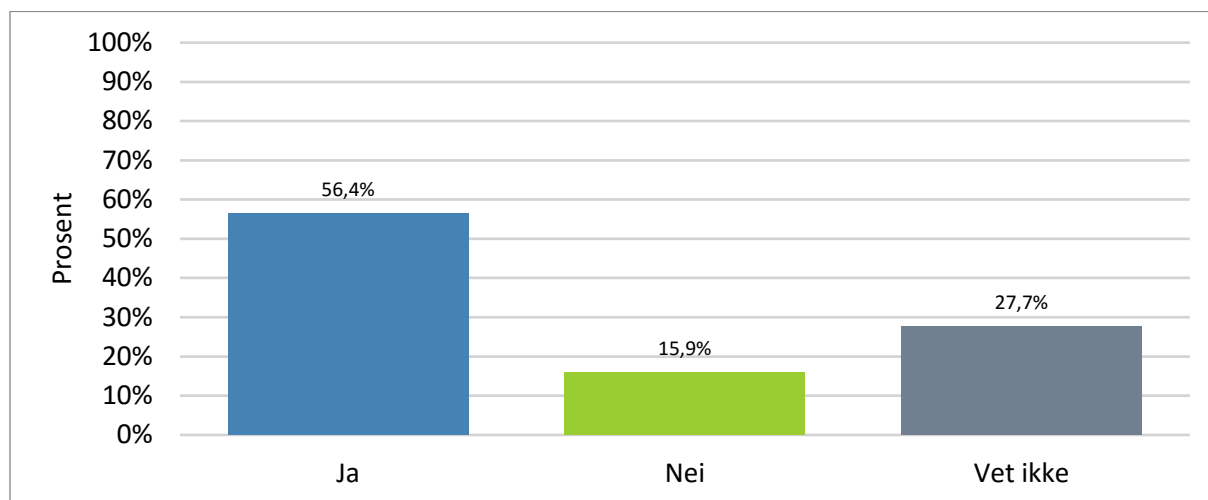
Selv om han har flere familiemedlemmer som fortsatt bor i nabolaget har alle hans barndomsvenner flyttet bort fra området. Flere av dem har flyttet til det han omtaler som "homogene områder med nordmenn" i Nittedal.

I den nettbaserte spørreundersøkelsen stilte vi dagens beboere spørsmålet: "Ønsker du å bli boende på Vestli? Vi gjentar her at vi ikke sitter på data fra et representativt utvalg, men sett sammen med foreliggende statistikk på flyttebevegelser/-mønstre og våre egne kvalitative data, mener vi likefullt at vi kan si noe meningsfullt om bofasthet og flyttetilbøyelighet på dette "hverdagsstedet". Som det fremkommer av tabellen under, er det bare litt over halvparten av respondentene (totalt 358) som svarer klart "ja" på at de vil bli boende. Vi har ikke hatt mulighet til å gå gjennom alle disse individuelle svarene, men vi ser at flere av dem som har krysset av for "ja" videre i undersøkelsen skriver at de bare vil bli boende et par år. Noen av disse er sitert over på hvorfor de flyttet til Vestli i utgangspunktet. Dette illustrerer noen av utfordringene med å dra konklusjoner basert på et lite datautsnitt eller basert på én enkel metode/datainnsamlingsstrategi.

Videre, selv om knappe 16 prosent sier at de ikke ønsker å bli, er det nesten 30 prosent som er usikre. Dette kan tolkes i lys av den mer generelle diskusjonen om "uro" blant mange folk på Vestli. Alt i alt synes det å være en usikkerhet knyttet til området som bosted, som oppvekststed eller som et "framtidigsted", noe vi tidligere har observert særlig hos barnefamilier på østkanten i Oslo (Andersen, 2014; Andersen m.fl., 2015; Andersen, m.fl., 2017; Brattbakk m.fl., 2017). Samtidig er det viktig å framheve at usikkerhet knyttet til å skulle bli boende eller flytte også kan henge sammen med forhold som har lite med kvaliteter og forhold på bostedet å gjøre. Flytteforskningen viser at en rekke andre forhold er vel så viktige, som endringer knyttet til livsfaser, familiære forhold, økonomi og arbeidsplass. Endringer

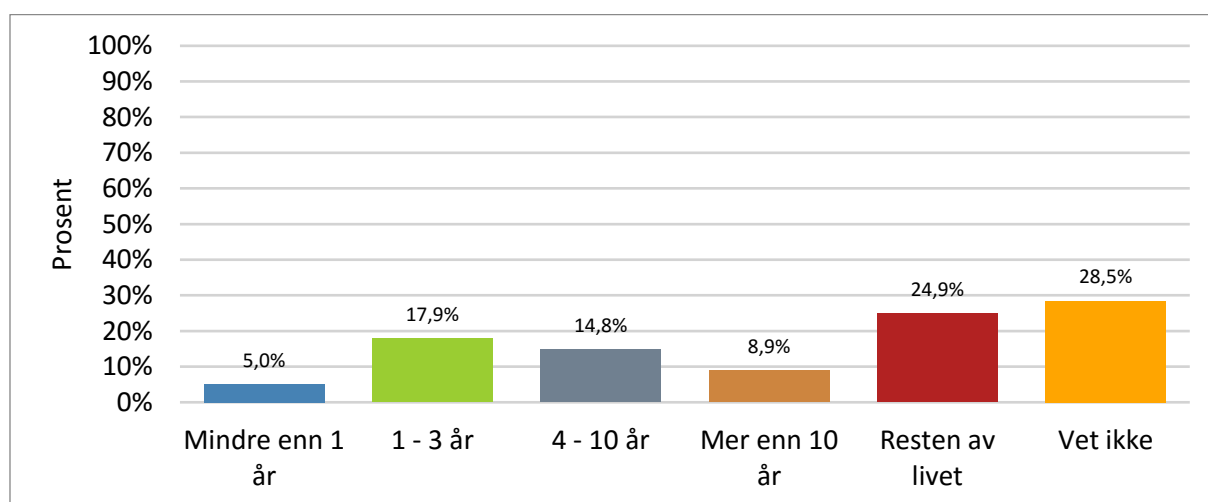
¹⁴ <http://krogsveen.no/Boligprisstatistikk/Boligprisstatistikk-for-Oslo>. Man kan her lese at den gjennomsnittlige kvadratmeterprisen i Oslo ligger på 73 800,- kroner.

internt i selve husholdet (livsfaseendringer som barn som flytter ut, samlivsbrudd, inntektsgrunnlaget, osv.) vil kunne ha stor betydning. Det samme gjelder endringer i arbeid og arbeidssted eller forpliktelser overfor familiemedlemmer som bor andre steder (for eksempel foreldre som blir gamle og trenger mer pleie, eller at man blir besteforeldre og ønsker å bo nærmere barnebarn).

Figur 13 Spørsmål: "Ønsker du å bli boende på Vestli?" (N 358)

På tross av at rundt 56 prosent svarer "ja" på at de ønsker å bli boende, så er det likevel en viss usikkerhet også innen denne gruppen. For de samme 358 respondentene ble også stilt spørsmålet om hvor mange år de regnet med å bli boende, og da var det bare nærmere 25 prosent som svarte "resten av livet":

Figur 14 Spørsmål: "Hvor mange år regner du med å bli boende på Vestli?" (N 358)

Disse to spørsmålene ble så etterfulgt at følgende spørsmål til de som ikke hadde svart "ja" på at de ønsket å bli boende: "Hvorfor ønsker du å flytte fra Vestli?" Her kunne respondentene selv fylle inn svarene. Blant grunnene som ble trukket frem, var det noen som gikk på

- *Bolig eller fysiske kvaliteter* – at man f.eks. ønsket en bolig man kunne nå uten å gå i trapper eller at man ville ha en mindre bolig/større bolig (f.eks. hus med hage).
- *Beliggenhet* – at man f.eks. ville bo nærmere sentrum eller flytte ut av Oslo til noe ”mer landlig” eller et annet sted i Norge.
- *Bomiljø* – at man f.eks. fant det problematisk med relativt mange utleieenheter i området (noe som også blir nevnt i sammenheng med et ustabil bomiljø og utfordringene dette ga for å skape sosiale relasjoner); at vedlikehold av fellesarealer ikke ble godt nok ivaretatt. Det som likevel ble nevnt klart mest, gikk på
- *Naboskapskvaliteter eller befolkningssammensetning* – og da særlig antallet eller andelen ”innvandrere” og at dette medførte økt utrygghet eller en uro. Herunder usikkerhet knyttet til egne barns mulighet til å få venner, en usikkerhet knyttet til utdanning og skolemiljø, og det at det ”lokale samholdet [nå] er borte”. Flere sa også at man ikke følte seg hjemme på Vestli pga. befolkningsendringene – det var nå blitt for store ”kulturelle forskjeller”. Det må understrekes at noen sa at de var utrygge på kveldstid – uten at dette ble eksplisitt knyttet til ”innvandrere”. Følgende er likevel relativt typisk for de som svarte: ”Pga. alle innvandrerne. Det har blitt mange. Et godt bomiljø blir ødelagt. Lover og regler følges ikke. [Det er for] mange i hver leilighet. Unger som løper og skriker. Sjøpel som kastes i oppganger og overalt.”

Vi spurte deretter om hvor disse personene/familiene kunne tenke seg å bo. Flere ønsket å flytte til et sted/en kommune i Akershus (Nittedal og Strømmen var områder som ble trukket frem); eller til andre fylker; noen ville bli i Groruddalen, men nærmere sentrum; og en del ville til vestkanten eller andre områder med flere ”nordmenn”. Flere sa også at de helst ville bli boende på Vestli, men da et Vestli ”slik det var før” eller som hadde et bedre tilbud til ungdom.

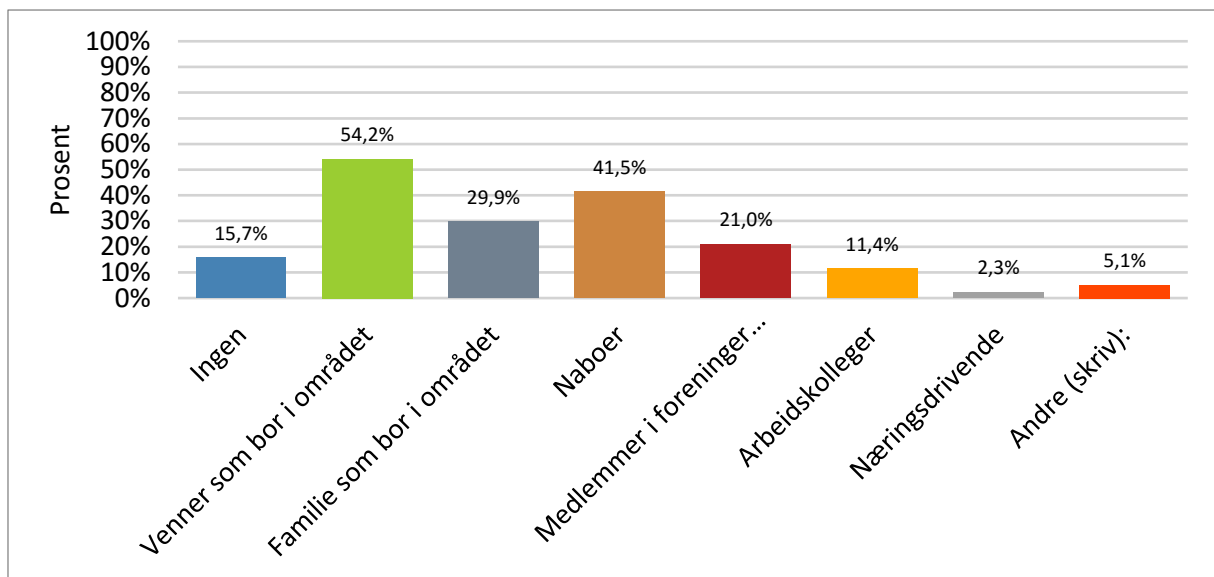
Selv om statistikken gir et noe annet bilde, var det flere vi snakket med som var av den oppfatning at det ikke er etnisk norske som flytter bort fra Vestli, men innvandrere som flytter inn (statistikken viser begge deler. Altså at det både er en utflytting av etnisk norske og en innflytting først og fremst av etniske minoriteter). En person vi snakket med som har bodd i et av rekkehusområdene på Vestli i over tretti år fortalte at han har opplevd en stor utskiftning i beboersammensetningen i sitt nabolag de siste fem årene. Mange av de etnisk norske som flyttet dit da området ble utviklet på 1970-tallet har blitt boende i rekkehusene inntil nylig. Nå har denne generasjonen blitt eldre og mange har de siste årene flyttet til mindre leiligheter da rekkehusene er for store for dagens behov. Nye familier med hovedsak innvandrerbakgrunn har da flyttet inn i rekkehusene fortalte han. Det kan se ut som at denne endringen i beboersammensetning har skjedd senere i rekkehusene enn i terrasseblokkene. Også i eneboligområdene langs Trondheimsveien har de de siste tiårene hatt en utvikling der etnisk norske flytter bort og minoritetsfamilier flytter inn. Rommen Vel har ca. 60 prosent etnisk norske medlemmer i dag.

Det mangfoldige Vestli – bosted og sosialt liv

Per 1. januar 2016, bodde det som nevnt 6 610 personer i delbydel Vestli, mens det ett år senere (januar 2017) var det økt med rundt 100 individer til 6 708 (Oslo kommunes statistikkbank). Delbydel

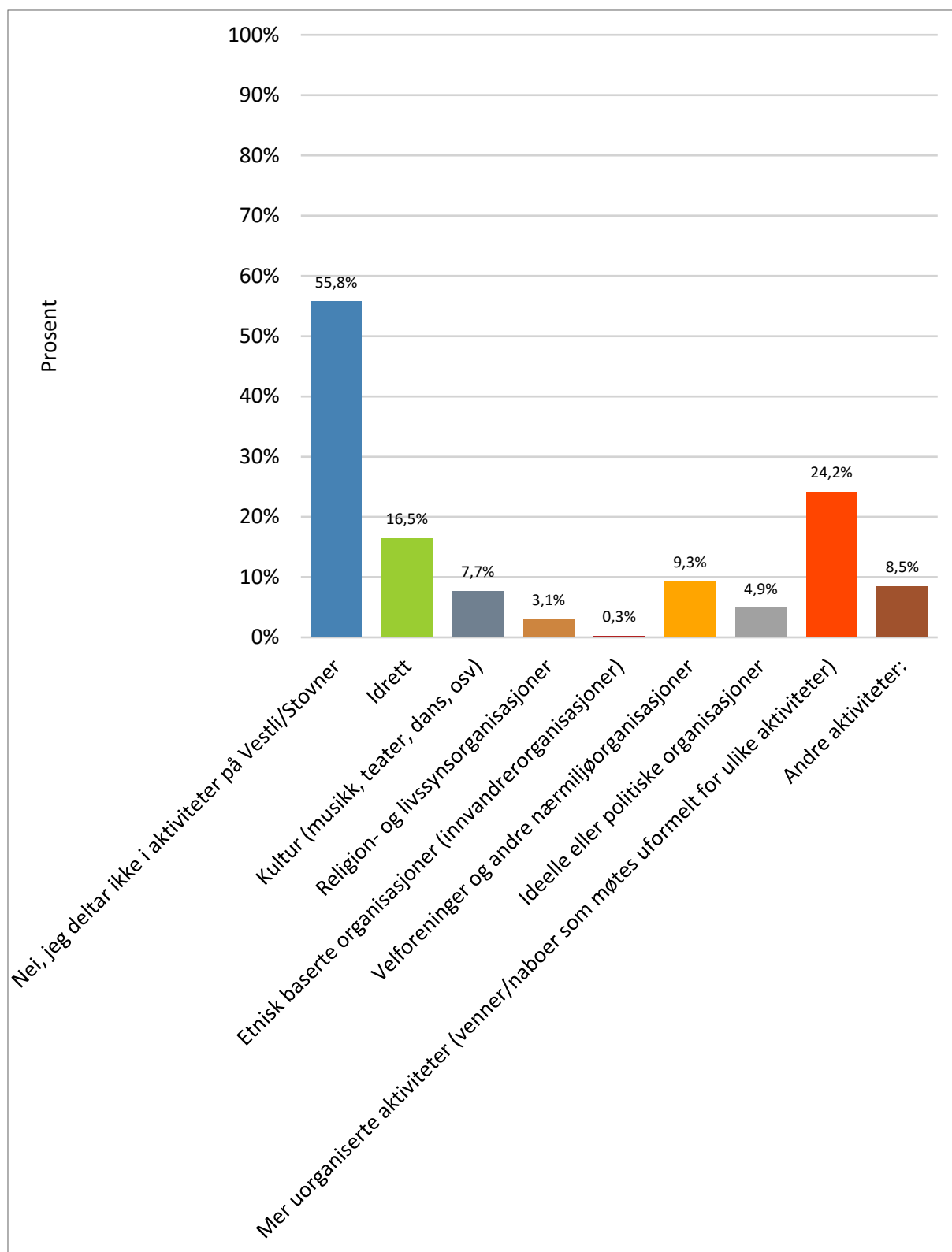
Vestli er etter Høybråten (med 7 340 innbyggere) den mest folkerike delbydelen i Stovner bydel. Ellers har Vestli en befolknings sammensetning som er relativt lik resten av delbydelene i bydelen (de andre er: Fossum, Rommen, Haugenstua og Stovner), men med en noe lavere andel barn og noen flere eldre enn det snittet er for Stovner bydel, og godt over gjennomsnittet for Oslo.

Gjennom nettundersøkelsen forsøkte vi å komme litt nærmere et svar på hva slags sosiale relasjoner vestlifolk har til hverandre eller om Vestli rommer mange sosiale fellesskap. Som det fremkommer av tabellen under, oppgir noe over halvparten at de har venner i området som de tilbringer tid sammen med. Og over 40 prosent omgås sine naboer. Det er bare knappe 16 prosent som ikke har noen andre de bruker tid sammen med lokalt.

Figur 15 "Hvem kjenner du / tilbringer du tid med på Vestli? (flere valg mulig)" (N 395).

Når det kommer til frivillig arbeid eller lokalt engasjement (se også under), synes det å være langt mindre interesse for dette enn mer "hverdagslig kontakt" med venner, naboer og familie.

Figur 16 Deltar du i noen av følgende aktiviteter på Vestli/Stovner? (flere valg mulig) (N 389).

På oppfølgingsspørsmålet "hvorfor deltar du ikke i aktiviteter på Vestli/Stovner", svarte beboerne blant annet at det var bedre tilbud utenfor bydelen eller at man hadde venner andre steder som medførte at en tilbrakte lite tid lokalt; at de ikke visste om tilbudene som var i nærmiljøet; at man følte seg

”fremmed” i miljøet; at det ikke var noe som passet; at man ikke hadde behov eller tid; eller at man prioriterte ”uorganiserte” aktiviteter (som å gå på biblioteket eller tur i marka).

Vestli er i det store og det hele et rolig område og vi har ikke funnet mange ”store” konflikter eller utbredt ”alvorlig” uro blant beboerne – dog med unntak av en omfattende bekymring for områdets ungdom eller oppvekstvilkårene. For å være enda mer konkret, så har vi under feltarbeidet møtt folk som spontant har tatt opp ting som uroer dem i eget nabolag, som øldriking på sameiets fellesarealer ute og i utearealene til barnehagene og skolene på kveldstid, eller kjøp og salg av narkotika i uteområdene rett ved, samt trusler som ”jeg skal skyte deg” når man har bedt ungdommene/de unge mennene ”oppføre seg”. Her må det igjen understrekes at slike konkrete hendelser er unntakene, men også blant de mer ”vanlige” historiene har det hendt at en form for ”uro” eller konflikter har kommet til syne i løpet av samtalen eller intervjuet. Et eksempel er kvinnen sitert utførlig innledningvis i dette kapitlet. Hun – her med pseudonymet ”Hannah – hadde bodd i leiligheten siden blokken stod ferdig tidlig på 1970-tallet. Da vi først spurte henne om det potensielle konflikter i sameiet, så var svaret negativt. I løpet av samtalen kom det likevel frem en rekke ”hverdagskonflikter” knyttet til regler og etterlevelsen av disse. Ifølge henne var det vanskelig å få beboere med minoritetsbakgrunn til å delta på dugnader, de var i liten grad engasjerte i styrearbeid og det var flere av dem som ”ikke skjønner hvordan man skal bo sammen – det har de ikke lært. Akkurat som vi måtte læres opp å bo sammen i blokker og bygårder på 1950, -60 og -70-tallet, så må de få informasjon om hvordan man skal oppføre seg.” Her mente Hannah at bydelen eller kommunen burde hjelpe til med et informasjonsarbeid for dermed også redusere konflikter mellom ulike beboergrupper.

Den samme informanten mente også at de sosiale strukturene i nabolaget eller sameiet i stor grad hadde forvitret. Da hennes familie hadde flyttet dit og under barnas oppvekst, var det tette sosiale bånd mellom naboene. Barna hadde mange venner, de var aktive i idrettslag, korps med mer, og de voksne ”var ressurssterke” og stod sammen om å vedlikeholde fellesarealer og uterom. Også uterom som ikke nødvendigvis var sameiets eiendom. Dette hadde endret seg på slutten av 1990-tallet da stadig flere av de ”ressurssterke” (etnisk norsk arbeiderklasse med ”greie” inntekter) hadde flyttet ut og minoritetsnorske hadde flyttet inn. Det hjalp heller ikke at den lokale ungdomsklubben ble lagt ned rundt 2010 fordi bydelen ville spare penger eller at mange av uterommene hennes barn og deres venner hadde lekt, var grodd igjen eller ikke vedlikeholdt i nyere tid. Selv om Hannah fortsatt hadde venner i nærmiljøet, var det ikke dem som var hennes nærmeste eller som hun sosialiserte (mye) med – de bodde utenfor bydelen. Det samme gjorde hennes voksne barn.

Her er det relevant å bemerke at de eventuelle endringene i de lokale, sosiale livet, kan ha mange potensielle årsaker. Mange voksne informanter, både med majoritetsnorsk og minoritetsnorsk forteller om slike endringer. En eldre, minoritetsnorsk mann som hadde bodd på Vestli i flere år, fortalte at naboskapsrelasjonene hadde blitt færre eller tynnere med årene. Også han koblet dette til de demografiske endringene i området. Det var dessuten ikke bare de voksne som formidlet et bilde av noe svake naboskapsbånd. Fra en minoritetsnorsk ungdom fikk vi i spørreundersøkelsen følgende svar på hvordan hun ønsket at Vestli skulle bli om fem år: «Jeg ønsker meg mer samhold blant de som bor her – ikke alle kjenner naboene sine». Dette betyr dog ikke at det ikke er relasjoner eller tette bånd mellom naboer. Vi har også observert og hørt fra barnefamilier som tegner et annet bilde. En av dem er en småbarnsmor med foreldre fra Pakistan. Hun flyttet relativt nylig til området, selv om hun ikke deltar i noen av de mer organiserte tilbudene lokalt, så har hun allerede gode venner her og forteller at naboene er snille. Hun bruker ikke «møteplasser» som Liastua eller Rommen kulturscene, men møter

vennene hjemme eller på en café på Stovner senter. Allikevel, det «store bildet» er at om de tidligere var et mer omfattende sosialt fellesskap (lokalt «community»), synes det i dag å være mer fragmentert. Vi har fått høre om og observert at ulike grupper har ulike foreninger eller sosiale nettverk med varierende grad med kontakt seg i mellom. En gruppe eldre menn med pakistansk bakgrunn møtes ett sted, mens eldre kvinner uten innvandrerbakgrunn møtes et annet sted. Da vi spurte en mann med pakistansk bakgrunn hvor ofte han brukte steder som Liastua eller Romme kulturscene, var svaret «aldri». Observasjoner fra nærområdets største «møteplass» gir et lignende bilde: På Stovner senter sitter og går ofte voksne sammen med andre med samme bakgrunn. Blant ungdom og barn synes de sosiale relasjonene å være preget av mer «blanding». Likevel, det er relativt få med «norsk» bakgrunn blant annet i barnehager og på barneskolen, noe som begrenser kontakten mellom «majoritet» og «minoriteter» i hverdagen. På bydelsnivå ser vi også tendenser til at for eksempel Liabakken og skogsområdene oftere blir tatt i bruk som vinteraktivitetssteder blant «majoritetsungdom» enn blant «minoritetsungdom». En ungdom med foreldre som var født i Pakistan sa at hun ofte var på Vestli torg, en sjelden gang på Jesperudjordet, men aldri i marka. En gutt i slutten av tenårene, også han med foreldre fra Pakistan, som hadde vokst opp på Vestli, fortalte det samme. Av de mer kjente «møteplassene» på Vestli og i nærområdet, så brukte han Vestli torg av og til, Jesperudjordet en sjelden gang, mens Rommen kulturscene og Liaskogen var ikke-steder. Det betyr ikke at dette var arenaer som bare ble brukt av de med «majoritetsbakgrunn». En 19 år gammel jente med foreldre fra Pakistan deltok ikke i noen organiserte aktiviteter, men tilbrakte mye tid i skogen på vei til Liastua, var av og til innom Rommen kulturscene og var en ivrig bruker av biblioteket. Og selv om hun ikke hadde sosial kontakt med naboene, hadde hun både familie og venner på Vestli. Særlig blant guttene vi møtte på Vestli skole, var Jesperudjordet en fritidsarena de brukte mye – men heller ikke disse var mye i skogen. En dame i 30-årene med "minoritetsbakgrunn" som bodde i en av de kommunale blokkene fortalte at hun stortrives med å bo på Vestli, særlig på grunn av stedets nærhet til marka. Hun fortalte at hun bruker marka mye med sin sønn som er i barneskolealder (intervju 30. Januar 2018).

En annen majoritetsnorsk ildsjel og informant med lang botid, var mer positiv til det lokale sosiale livet eller fellesskapet (enn «ildsjelen» vist til over), men også denne personen kunne fortelle at hennes barn ikke vil bosette seg på Vestli gitt de demografiske endringene og de konsekvenser dette ble antatt å ha på skolene. Hannah igjen, forklarte at for de fleste av disse var det sånn: De som hadde vokst opp sammen med hennes barn hadde i liten grad flyttet tilbake til Vestli da de selv etablerte seg som voksne. Den viktigste grunnen til det var nettopp at området hadde endret seg for mye sosialt og kulturelt. Som antydnet hadde også hennes venner fra barnas oppvekst flyttet ut, og hun og mannen var nå ganske så ensomme fra denne gruppen igjen. Det som foreløpig holdt dem igjen var den store leiligheten og at det var praktisk for dem å komme seg til jobb herfra. Fortellingen hennes ble bekreftet ved flere tilsvarende historier fra andre informanter. Flere beboere på Vestli som vi har snakket med har trukket fram den "døende dugnadsånden". De fleste mente at dette skyldes en økning i andel innvandrere i området. De er klar over at dette skyldes forskjeller i kultur, tradisjon og holdninger, men synes det er leit at det fellesskapet som de fleste som bodde her "fra starten av" opplevde tidligere nå er borte. Andre mente at det dugnadsånden og fellesskapet har forsvunnet fordi nordmenn generelt har blitt mer egoistiske. Samtidig har vi også observert at det kan være interne konflikter innad i organiserte grupper som jobber frivillig. Dette kan for eksempel være uenigheter om hvilke ansvarsområder man har som frivillig, og kan tyde på at kanskje enkelte former for frivillighetsarbeid kunne ha nytte av å «styres» eller få hjelp til organisering av bydelen eller andre relevante instanser med kompetanse på slik drift (se også referansen til Veitvet i avsnittene under).

Det må presiseres at ikke alle vi snakket med var enige i at manglende oppslutningen om dugnader blant minoritetsnorske var et problem. En majoritetsnorsk kvinne som hadde bodd på Vestli siden 70-tallet, fortalte at i hennes sameie stilte også de med «innvandrerbakgrunn» opp på dugnaden de nettopp hadde. «De sa til meg at de syntes det var viktig – og de voksne dro med seg barna» (intervju 28. september 2017).

Fra foreliggende forskning, vet vi at personer med minoritetsbakgrunn og med "lav økonomi" i mindre grad enn andre deltar i organisert frivillig aktivitet (med unntak av religiøse organisasjoner og innvandrerforeninger), at ungdom og unge voksne med samme bakgrunn "er underrepresenterte i organiserte fritidsaktiviteter" (Eriksen & Frøyland, 2017, s. 11, 15). Tidligere har Andersen (2014) argumentert for at bostedssegregasjon og "etniske skiller" i fritidsaktiviteter/sosiale praksiser må ses i sammenheng da de synes å ikke bare reprodusere, men forsterke skillet mellom majoritet og etniske minoritetsgrupper i Oslo: Selv om flere statistikker indikerer eller viser strukturell samfunnsintegrasjon (som deltakelse i arbeid, utdanning og boligmarked), er det også nyttig å undersøke i hvilken grad man kan snakke om "hverdagsintegrasjon" eller at majoritet og minoriteter er del av samme kulturelle og sosiale fellesskap. Studier viser både likheter og forskjeller, i verdier, ekteskapsmønstre, sosiale nettverk og nabolagspreferanser. Likevel, selv om det finnes en del likheter og ikke minst pågående endringer mot større likhet når det for eksempel kommer til verdier som likestilling (Friberg, 2016; 2017), viser flere studier fra Oslo at det altså er visse markante forskjeller mellom nettopp majoritet og etniske minoriteter, blant annet har byens "gamle" romlige klasseinndeling fått "farge" slik at Oslo nå også er tydelig "etnisk" segregert (Andersen, 2012; 2014; Andersen, Brattbakk & Dalseide, 2017; Wessel, 2017). Videre er endogami eller det å gifte seg innen "egen gruppe" relativt utbredt (Eriksen, 2015). I hvilken grad "kultur" – eller kulturforskjeller både som følge av endringer i det norske storsamfunnet (jf. ideen om mer "individualisme") og som følge av økende etnisk mangfold – delforklarer en tilsynelatende endring i det lokale sosiale livet, engasjementet eller frivilligheten på Vestli har vi i denne rapporten ikke hatt mulighet til å undersøke nærmere. Uansett, det kan være nyttig å vise til hva andre har gjort og fått til. Forskerne fra Institutt for samfunnsforskning trekker i rapporten "Levende drabantbyer" frem delbydel Veitvet i Bjerke Bydel som en foregangsmodell. Ifølge Eriksen og Frøyland (2017) er

[en] av faktorene som kan bidra til å forklare Veitvets suksesshistorie (...) en langsiktig og systematisk satsing på å rekruttere ungdom og deres foreldre. Det er her en varig institusjonalisering av nærmiljøsentret (Stikk-innom-kontoret). De tilrettelegger for brobygging, blant annet gjennom Kulturhuset, som huser både det etablerte norske foreningslivet og nye aktører som flerkulturelle initiativer og innvandrerorganisasjoner. Gjennom denne arenaen er det også etablert en "bottom-up"-strategi i samarbeidsrelasjoner mellom organisasjonene og myndighetene.

På samme måte som organisasjonene er svært bevisst på å ha lav- eller nullterskeltilbud og arbeide med å skape tillit til foreldre, er nettverksbygging mellom tradisjonelle organisasjoner en annen selsaghet i det lokale frivillighetsarbeidet i dag. Det gjelder både nettverksrelasjoner mellom organisasjonene, og mellom organisasjoner og lokale myndigheter. Områdeløftene har spilt en vesentlig rolle her (Eriksen og Frøyland, 2017, s. 87).

I tillegg til at noen mente "dugnadsånden" var på retur, var det som vi har vist flere majoritetsnorske beboere som vektla hvordan kulturelle verdier og sosiale praksiser kunne bidra til skiller eller friksjon. Dette kom også frem i en samtale med en beboer som hadde "lange røtter" i delbydelen. Vi minner

om at vi i denne stedsanalysen har søkt å få frem beboernes hverdags erfaringer – vi har derfor ikke ”ettergått” alle påstandene for å se om blant annet situasjonsbeskrivelsene stemmer overens med andre kilder. Uansett, vår informant kunne fortelle at

man bryr seg ikke om nærmiljøet sitt lenger. Det er liksom som når det er 17. mai (...) For å si det sånn, flagging utenom 17. mai, det skjer nesten ikke. På 9. mai, frigjøringsdagen vår, så flagges det ikke på skolen en gang. De flagger kun 17. mai. Og det syns jeg er ... Min morfar var motstandsmann og var med i milorg her på Stovner. Hadde han levd i dag hadde han vært fryktelig skuffa. Så det bodde en del motstandsfolk her. De er døde nå og heldigvis opplever [de] ikke dette. Men jeg syns det er direkte respektløst. Det flagges [også] i mindre grad på 17. mai enn før. Vi ser jo det på blokkene at det er store rom mellom flaggene. Rommen skole er en av Oslos største skoler [med over 700 elever], men de har ikke nok folk til å ha et musikkorps, de har [heller] ikke nok frivillige til å ha 17. maifeiring på skolen en gang (intervju 19. januar, 2018).

Med omtrent femti prosent beboere som er ”første- eller andregangsinnevandrere” på Vestli er det kanskje ikke overraskende at sosiale og kulturelle forskjeller av en del blir oppfattet å være et problem. Mange av de ”etnisk norske” som også bor i delbydel Vestli har bodd der siden området ble bygd ut på 1970-tallet da demografien var en helt annen (selv om det var dialekt- og sosiolektforskjeller, var det nok langt mindre utfordringer knyttet til språk og synlige kulturforskjeller da). Det var også innvandrere på Vestli tidligere, men i mindre grad enn i dag. Vi snakket med en ”innvandrere” som kom til Norge på 1970-tallet og flyttet til Vestli midt på 80-tallet. Da han flyttet dit var det nesten ingen andre enn hans familie som ikke var ”etnisk norske” i nabolaget. I dag er det omvendt forteller han. Det er ikke noe problem at det er såpass mangfoldig i nabolaget etter hans mening, det er tvert om hyggelig. Likevel kom det etter hvert frem i intervjuet at dette mangfoldet la noen begrensninger på det sosiale samholdet, slik han selv tolket det. Flere vi har snakket med har pekt på at spesielt noen muslimske familier holder seg for seg selv og bidrar lite til det sosiale livet på Vestli. I tillegg er språket en barriere for mange. Lokale friksjoner – i motsetning til kohesjon (samhold) – kommer også til syne når beboere snakker om et annet fenomen. Et fenomen som ikke nødvendigvis har et ”etnisk dimensjon”.

For mange er det ergerlig at det i dag er eiendomsinvestorer eller det som omtales som ”boligspesulanter” som kjøper opp store leiligheter og gjør dem om til kollektiv som de leier ut til opptil 16 personer. Selv om fenomenet er synlig i den delen av delbydelen som av flere defineres som ”Rommen” synes det foreløpig å forekomme mest på ”vestlisiden”. ”Det vi frykter”, sa en fra rommenområdet, er at det ”også her skjer i økende grad. Det er åpenbart at folk ikke bryr seg lenger” (intervju 19. januar, 2018). Basert på våre egne observasjoner fra oppganger/av postkassene, lesning av boligannonser fra utleier og nettsider på polsk, samt basert på samtaler med lokale ”ildsjeler”, synes det som at disse boligene i hovedsak leies ut til arbeidsmigranter fra Øst-Europa som er her en kortere periode. Vi har fått forklart at det er flere problemene knyttet til dette; de bidrar ikke på dugnader og annet vedlikeholdsarbeid, det er alltid nye mennesker i oppgangen som vanskeliggjør samholdet og skaper utrygghet, disse beboerne føler ingen stedstilørighet og derav ikke noe ansvar for å bidra til å skape et godt bomiljø. I tillegg fører dette til nye og urettferdige forhold da hver leilighet betaler det samme for felleskostnadene, men antall personer i hver leilighet og som bruker fellesgodene varierer stort. Denne trenden forekommer i hovedsak i leilighetene i terrasseblokkene, men informanter fortalte oss at det i økende grad observeres i rekkehusene og eneboligene på Vestli.

Illustrasjon 4 "Bo bra og billig" – Aksjeselskap eid av Johan Greger Aulstad som også eier Greger eiendom. Hans selskaper eier ca. ti seksjonerte boliger på Vestli. Foto: Bengt Andersen, 24.10.2017

Representanter for Vestli Vel som vi har snakket med har fortalt at den eneste måten å gjøre noe med dette er å få endret eierseksjonsloven. Dette er en komplisert og en lang prosess som de har jobbet med i flere år allerede. Foreløpig skjer det ingen ting, "ikke med den regjeringen vi har i dag" presiserte vår informant (intervju 19.10.17).

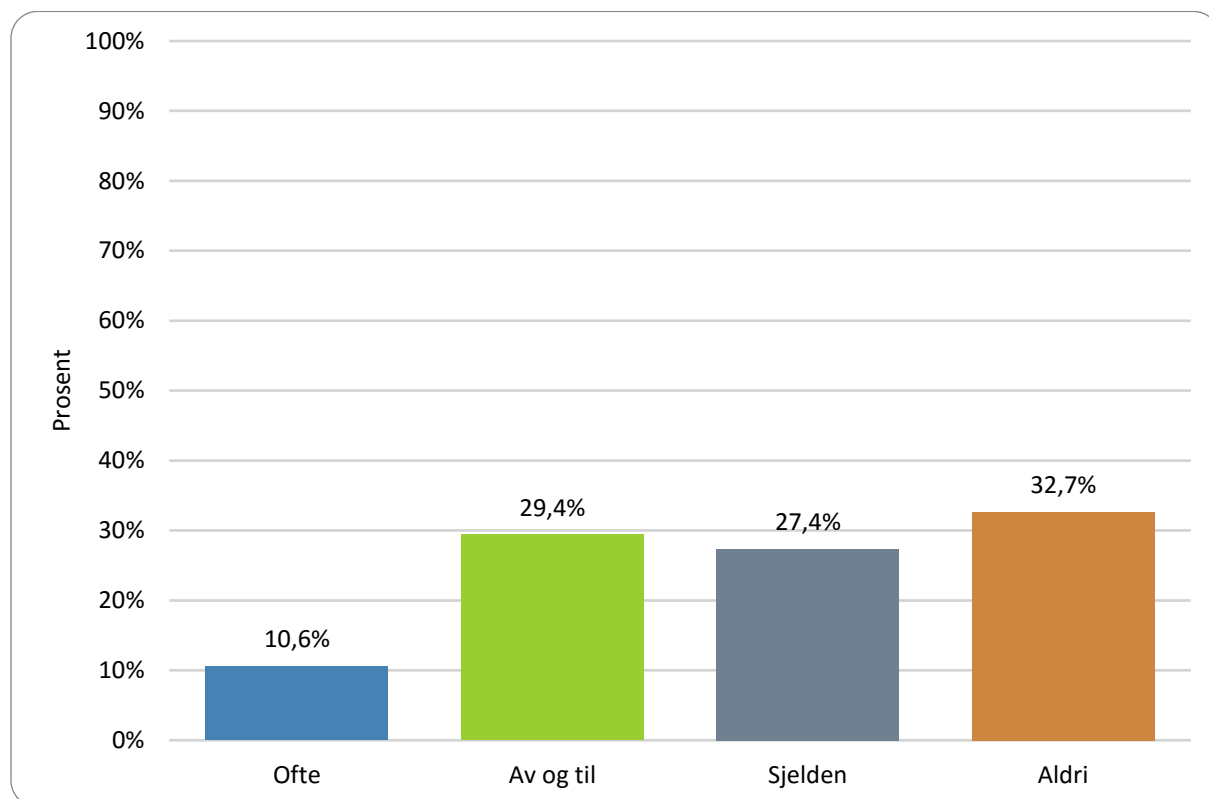
Utrygghet og kriminalitet

Man må være litt tøff for å bo her

- 10.klassejente (fokusgruppeintervju, 22.11.17)

Som allerede nevnt, så er våre egne erfaringer fra feltarbeid (både på dagtid og kveldstid) at Vestli er et rolig boligområde. Man møter noen som går rundt på gangveiene, folk som henter posten i postkassen i oppgangen sin, vaktmestre som vedlikeholder fellesarealene i sameiene, barn og ungdom som enten leker i skolegården på barneskolen eller har utegym på Tokerud. Inne i skogen, møter man kanskje på noen pensjonister som jogger eller som lufter hunden. Ved Vestli torg er det beboere som kommer og går fra t-banen eller som skal handle eller besøke legen. På kvelden er nabolaget mer eller mindre helt stille med unntak av noen ungdommer som henger her og der, beboere som beveger seg mellom t-banen og boligblokkene, og i helgene natteravnens faste runder. Dette er likevel ikke det

fulle og hele bildet, som "jeg skal skyte deg"-opplevelsen over indikerte. På bakgrunn av tidligere studier av boområder i Groruddalen (Andersen, 2012; 2014; 2017; Andersen & Biseth 2013; Ruud et al., 2016) og ikke minst de mange medieoppslagene om "bilbranner" i nærområdet, inkluderte vi også spørsmål om utrygghet i vår nettbaserte spørreundersøkelse.

Figur 17 Spørsmål: «Hender det at du føler deg utrygg på Vestli?» (N 398)

Her kom det frem at selv om mange rapporterte at de "aldri" følte seg utrygge på Vestli, var det rundt 10 prosent som sa at de ofte følte seg utrygge, og for svaralternativene "av og til" og "sjeldent" var det nesten 30 prosent som krysset av for det første, men også for det andre. Vi stilte deretter oppfølgings-spørsmålet om hvor på Vestli man følte seg utrygg. Her kunne man selv skrive inn svaret. Mange trakk frem Vestlitorget (noen spesifiserte at det gjaldt på kveldstid og særlig barn følte et ubehag med livet rundt puben), samt utearealene ved skolene og barnehagene. Videre ble Jesperud trukket frem samt gangveiene som har dårlig belysning. Mange spesifiserte at synet av "gjenger" gjorde dem utrygge. Også i forskningen på utrygghet i byer, finner man at synet av " tenåringsgjenger" ofte er en kilde til utrygghet (se f.eks. Wilson & Kelling, 1982). Det var også noen vestlibeboere som understrekte at det ikke var noen steder de følte seg utrygge. Også blant de vi snakket med, var det flere som ikke så på Vestli som et utrygt område. En kvinne som har bodd på Vestli siden det ble bygd ut, sier at det i de første årene så var det et problem med «norske» ungdomsgjenger her, men i dag føler hun seg helt trygg i nærmiljøet. Hun beskriver Vestli som et veldig stille og rolig område. Om det skjer noe, så er det internt i ungdomsmiljøet og «ikke noe vi andre ser noe til» (intervju 28. september 2017).

Likevel, det store flertallet av spørreundersøkelsesrespondentene som valgte å svare på spørsmålet om hvor de eventuelt følte seg utrygge, trakk frem områder eller grupperinger som gjorde dem utrygge

på Vestli og i det umiddelbare nærområdet (inkludert Stovner senter). Her følger noen av svarene vi fikk fra beboerne:

Rundt Rommen skole, Rommen t-bane og Rommen transformatorstasjon fordi der er det gjenger som bruker og selger narkotika og oppfører seg aggressivt mot forbipasserende

- Mannlig beboer i 30-/40-årene – føler seg "ofte" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være "narkosalg, gjenger, rasisme mot meg som er hvit, trulser om vold"

T-bane og offentlige ekstremt dårlig vedlikeholdte arealer

- Kvinnelig beboer i 40-/50-årene – føler seg "sjeldent" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være at noe er "stygt og ødelagt (...) vitner om at ingen bryr seg"

I nærmiljø, spesielt rundt Tokerud skole, skogen og Jesperud. Samt Vestlitorget

- Kvinnelig beboer i 40-/50-årene – føler seg "av og til" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være "gjenger og stoffmisbruk. Har ikke opplevd noe konkret"

Mest om kvelden, da det er samling av ikke-etnisk norsk ungdom spesielt rundt Stovner senter, Vestlitorget og Jesperudjordet

- Kvinnelig beboer i 50-/60-årene – føler seg "av og til" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være at "ungdommene har liten respekt for meg og jeg får kastet bemerkninger etter meg når jeg er ute"

Fra Stovner T-bane og Vestli T-bane og hjem på kveldstid når det er mørkt

- Kvinnelig beboer i 60-/70-årene – føler seg "av og til" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være "gjenger som avisene skriver om. Har selv fått slengbemerkinger"

Det beror vel på hvor man møter store gjenger. Ikke noe spesielt sted. Det har mer å gjøre med hva man møter og etter spesielle hendelser. Men utover det er det nokså trygt

- Kvinnelig beboer i 30-/40-årene – føler seg "av og til" utrygg på Vestli. Skriver at det egentlig ikke er noe som gjør henne utrygg, "men når det kommer mange ungdommer som finner på noe tull, så er det jo utrygt. Spesielt når man er en person som sier i fra"

Ved brakkene på Jesperudjordet, mellom tennisbanen og Tokerud skole og ned mot Vestlibua. Mørke områder der man ikke får oversikt

- Kvinnelig beboer i 50-/60-årene – føler seg "sjeldent" utrygg på Vestli. Skriver at hun vanligvis ikke er utrygg, "men blir litt

skeptisk når store ungdomsgjenger virker opphisset og går i samme retning." I tillegg oppgis mørke og uoversiktelige områder som en kilde til utrygghet

Fryktelig leit, men tør ikke lenger gå frem og tilbake f.eks. til Stovner senter på kvelden. Aldri ute på kveldstid lenger. Er også konstant urolig for sønnen min, når han går fra t-banen og hjem. Henter han helst, om mulig

- Kvinnelig beboer i 40-/50-årene – føler seg "ofte" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være "en ubehagelig hendelse. Ellers hører man til stadighet om gjenger, bråk, narkodealing, ran og branner. Har flere naboer og venner som er blitt berørt"

Noen ganger på ganske mørke gangveier hvis jeg kommer sent hjem, men svært sjelden at jeg opplever noe ubehagelig!

- Kvinnelig beboer i 50-/60-årene – føler seg "sjeldent" utrygg på Vestli. Skriver at hun vanligvis ikke er utrygg, men "har opplevd at ungdommer er aggressive mot hverandre, aldri mot meg!"

Vestlitorget og på mørke gangveier - for eksempel fra Tokerud ungdomsskole og bort til Stovner senteret. Vestli "gror igjen" - med altfor høye trær og tette grøntområder

- Kvinnelig beboer i 60-/70-årene – føler seg "sjeldent" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være "gutteungdomsgjenger rundt senteret på kveldstid. Har vært vitne til vold og uønsket atferd, men tror faktisk ikke at det var bedre for 40 år siden heller"

Torget, men stort sett over alt

- Kvinnelig beboer i slutten av tenårene/20-årene – føler seg "av og til" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være at hun "er blitt slått ned av en tilfeldig person uten grunn flere ganger. Har også en venn som er blitt slått ned"

Vestli torget

- Kvinnelig beboer i slutten av tenårene/20-årene – føler seg "av og til" utrygg på Vestli. Kilden til utrygghet oppgis å være "ofte ekle blikk, seksuell trakassering"

At området rundt Rommen skole ikke var opplyst, og at det derfor var ekkelt å gå der på kveldstid ble også trukket frem av en 7. klassing på Vestli skole. Det er ikke konkrete hendelser, men heller en følelse av utrygghet som gjorde at han opplevde det som skummelt å gå hjem fra fritidsaktiviteter. Områder som ligger i mørke eller det faktum at det er flere "gjenger" ute på kveldstid sammenlignet med på dagtid (skoletid), er felles for mange av svarene. At vegetasjonen, og da særlig høytvoksende trær og

busker, medvirket enten til at et område ble oppfattet som utrygt eller til og med at de med uærlige hensikter da kunne skjule seg, var noe vi også fikk høre fra beboere vi snakket med på Vestli. Det var flere som da viste til skogholt som områder der de enten hadde blitt truet, observert grupperinger som drakk alkohol eller omsatte narkotika. "Skogen" bak Vestlibua, var ett slikt område.

Illustrasjon 5 Området mellom Vestlibua og et boligsameie på Vestli. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017

Vi gikk gjennom dette grøntområdet flere ganger på dagtid, men da var det ingen andre personer der. Det kunne likevel observeres spor etter aktivitet, om enn ikke tydelig tegn på bruk eller salg av narkotika:

Illustrasjon 6 og 7 Spor etter menneskelig aktivitet. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017

Som antydnet under de enkelte sitatene, spurte vi også respondentene om "hva [som] gjør deg utrygg på Vestli" og "har du opplevd noe konkret som har gjort deg utrygg?" Igjen ble det referert til "gjenger" og ansamlinger av ungdom, men også at rom-folk som sover i marka/Liaskogen, samt manglende vedlikehold ble trukket frem som utrygghetsskapende elementer. Både i spørreundersøkelsen, i intervjuer og i samtaler med elever på Vestli skole har det kommet fram at Vestli torg er et sted mange føler seg utrygge. Flere, til og med grunneier har sagt at dette kanskje kunne endres med tiltak som å forbedre "fasadeutrykkene og utstrålingen til bygningskroppen" (intervju 25. januar 2018). Vedrørende sistnevnte kan det her vises til teorien om "broken windows" som kort sagt postulerer at nabolag preget av manglende vedlikehold signaliserer at småkriminalitet er "ok" (vandalisme osv.) noe som deretter fører til mer alvorlig kriminalitet (se f.eks. Wilson og Kelling, 1982). Det ble også pekt på alvorlige ting som drapstrusler, narkotikaomsetning og skyteepisoder, men også noen som igjen vektla at det ikke var noe som gjorde dem utrygge. Det er også verdt å merke seg at noen viser til at de ikke selv har opplevd noe, men at historier de har hørt eller lest om, gjør dem utrygge. Vi har tidligere påpekt at folk kan flytte fra et nabolag eller en skolekrets grunnet slike "fortellinger" uten selv å ha egne erfaringer eller inngående kjennskap til den faktiske situasjonen (Andersen, 2014; Kvamme, 2013). Om det er slik at situasjonen er bedre enn det noen frykter, kan dermed informasjonsarbeid eller andre former for kommunikasjonsvirksomhet ha en effekt.

Når det gjelder atferd flere beboere finner ubehagelig, er dette ofte relatert til "ungdomsgjenger" som er ute i området. Salto-koordinatoren i bydelen var dog klar på at man ikke hadde noen organiserte gjenger på Vestli eller i Bydel Stovner (intervju 3. november, 2017). Når det var sagt, så var det ifølge denne informanten en del gutter/unge menn, "uten noe fast tilholdssted som beveger seg rundt". Områder der de hang på kveldstid/i helger var alt fra barnehagene til garasjeanleggene til sameiene. Noen sameier hadde derfor betalt for videoovervåking for å få bukt med "problemet" (som røyking av hasj i garasjene, men også "ramponering av biler"). På spørsmål fra oss om hvordan kriminalitetssituasjonen var i bydelen, så understrekte denne informanten at barne- og ungdomskriminaliteten hadde "blitt redusert med 40 prosent i Oslo de siste ti årene", selv om man nå så en liten økning i den registrerte kriminaliteten. "Men det er ungdom i bydelen som er ute og [bare] drifter, og ute og også driver bøll" (intervju 3. november, 2017). En annen informant og beboer på Vestli fortalte at nedgangen i kriminaliteten i statistikken delvis skyldes at befolkningen ikke lenger anmelder lovbrudd i like stor grad som tidligere. Han mente at det har vært en økning i vinningskriminalitet i området de siste årene, men at statistikken viser det motsatte fordi befolkningen ikke lenger "gidder" å anmelde lovbruddene. I tillegg mente han at på grunn av lav tillit til politiet blant noen "etniske miljøer" velger de å gjøre opp seg imellom heller enn å anmelde (intervju 19. januar 2018). Vi har ikke hatt mulighet til å søke informasjon som underbygger eller svekker slike påstander fra enkeltinformanter. Det som kan nevnes her, er at i et tidligere forskningsprosjekt som inkluderte informanter i andre deler av oslopolitiet, kom det frem lignende historier om relativt "lukkede etniske miljøer" politiet hadde mindre innsikt i/oversikt over. Som det fremkommer under, kunne statistikken over kriminalitetsutviklingen gi et noe misvisende bilde da politiet ikke hadde ressurser til å følge opp alle sakene de fikk meldinger om (lignende informasjon fikk vi gjennom et annet og pågående forskningsprosjekt i en nabobydel).

En ungdomsjente vi intervjuet som bor på Vestli og stortrives med det fortalte at det til tider er bråk i det lokale ungdomsmiljøet, men at det som regel er konflikter mellom ungdomsgjenger fra hele byen og ikke blind vold mot fremmede (intervju 15. desember 2017). Hun fortalte at hun selv har vært vitne til en del ubehagelige hendelser, men at det går bra så lenge man ikke blander seg. Hun fortalte om engstelige foreldre og voksne som blir stresset og redde med en gang de ser gjenger med ungdommer

ute i nabolaget. Informanten mente selv at dette er forestilte farer da hun mener ungdommen ikke er samlet for å planlegge å rane tilfeldige forbi passerende, men kun henger sammen slik ungdom over alt gjør. I likhet med flere andre vi har snakket med, inkludert ungdommen selv, peker hun på at grunnen til at de henger ute – til og med i minusgrader – er fordi de ikke har noen inne-steder der de kan være sammen. Hun fortalte at slåsskamper mellom ungdomsgjenger på Vestli og Stovner ofte skyldes at ungdomsgjenger fra andre deler av byen kommer til dem for å slåss. Konfliktene oppstår ofte på sosiale medier og eskaleres til fysisk konfrontasjon. Gjengene som kommer for å slåss kommer fra over hele byen, fra Søndre Nordstrand til Aker og Bærum. Hun mener derfor at det blir feilaktig framstilt i media at problemer med ungdomsgjenger kun hører til deres nabolag og lokale ungdom fra Vestli og Stovner. "Ungdom som kjeder seg kommer til Groruddalen fordi de vet at de alltid får skylden" (intervju 15. desember 2018). I et fokusgruppeintervju med ungdomsskoleelever på Rommen skole, var det ingen av de seks ungdommene som mente at Vestli eller Stovner var et utrygt boområde. Tvert i mot var det et rolig sted og et fint sted å vokse opp. For å igjen å nyansere bildet: I et intervju med en yrkesgruppe som i arbeidshverdagen jobber tett opp mot barn i området, kom det fram at i samtaler med disse voksne, så ga barna klart uttrykk for at de følte seg utrygge for eksempel på vei til skolen eller på områder som Jesperudjordet eller fotballbanene i Stovner-området. Dette var fordi det var en mangel på voksenpersoner som kunne passe på (intervju 30. januar 2018).

Ifølge aktører som jobber tett på de nevnte problematikkene i hverdagen, som personer fra Stovner politistasjon, kommunalt ansatte som jobber forebyggende (Salto) og ansatte på skolene, har man i bydelen hatt relativt mange voldshendelser i tilknytning til Stovner videregående skole. Slik disse så det, hang dette sammen med en elevgruppe der det var relativt mange med "utfordringer knyttet til rus og annen problematikk" (intervju med politiet, 29. november, 2017). Representanter for en annen yrkesgruppe som jobber tett på barn og unge, var opptatt av å få frem at mange unge var del av et tøft oppvekstmiljø både på hjemmefronten og ute «mellom husene». Dette «tøffe oppvekstmiljøet» var knyttet til (noe) voldsproblematikk, men ikke minst språkbruk og følelser av utrygghet (intervju 30. januar 2018). Også på Vestli barneskole var det utfordringer knyttet til vold, hovedsakelig mot lærer, med flere hendelser i uken. Rommen skole hadde også visse utfordringer, (men se under), mens på Tokerud skole var det langt roligere.¹⁵ Det vil si, det var få problemer på skolen eller i skoletiden, men flere av disse elevene var en "utfordring" på kveldstid. Dette gikk blant annet på kjøp og salg av rusmidler. Mange av ungdommene var ute på kveldene og hang for eksempel ved Stovner senter uten noe "å ta seg til". Informantene vektla at det var mindre som skulle til for at noe skulle skje når man fikk store ansamlinger av ungdom som møttes sånn. Særlig i løpet av vinterhalvåret, så var det mange av vestliungdommene som hang på og ved Stovner senter da det ikke var så mange steder å være på Vestli. Som flere av beboerne sa, fikk vi også fra disse aktørene høre om narkotikasalg ved skolene og en del uterom på Vestli. Ja, det var "mye salg" både på Vestli og Stovner – og det var mange ungdommer som var involvert. Ofte fikk man høre om dette eller man visste, men disse aktørene hadde ikke ressurser til å gripe inn hele tiden/følge opp alle. Dette førte også til at det var "mye mørketall" så det var vanskelig å si om situasjonen var blitt bedre eller verre med årene.

Selv om en ansatt ved Rommen skole sa at man også der hadde visse utfordringer, fikk vi som antydning et annet inntrykk i et fokusgruppeintervju med ungdomsskoleelever. Ifølge elevene var det trygt og

¹⁵ Våre informanter forklarte at det var forskjeller mellom skolene i bydelen. De som lå småhusområdene hadde langt færre problemer enn de andre skolene da de hadde et annet elevgrunnlag eller som en sa det; "et annet klientell".

rolig både i eget nærmiljø (på vestsiden av Tokerudbekken) og på skolen. De kunne dog ønske seg mer synlig politi ute, særlig fordi noen av dem hadde opplevd å få egne sykler stjålet. De hadde likevel ikke mer «skremmende» erfaringer og vi fikk ikke inntrykk av den «uroen» noen andre informantfortellinger tyder på.

Natteravnene og (mangelen på) engasjerte voksne

Mindre alvorlig, men likefullt en lokal utfordring, var også det faktum at det var mange ungdommer som opptrådte "uhøflig" eller er "ufine" mot eldre slik at disse følte seg utrygge for eksempel på sentertet. Denne tematikken var det vanskelig å jobbe med. Ifølge våre informanter, måtte foreldrene involveres her. Kanskje var dette noe man måtte satse på allerede på barneskolen, men det var først og fremst foreldrene som måtte engasjeres – blant annet for å sørge for at barna var hjemme sent på kvelden. For de som jobbet forebyggende ble det sagt at manglende språkferdigheter blant en del foreldre gjorde dette arbeidet/kommunikasjonen vanskelig. Videre ble det hevdet at del av utfordringene blant ungdom, også kunne knyttes til familievold. Flere beboere som selv har vokst opp i området forteller at en viktig forskjell mellom tidligere tider og i dag er at før kjente alle foreldrene hverandre og holdt hverandre oppdatert på hva ungdommen drev med. Slik er det ikke i dag peker flere på. Foreldrene kjenner ikke hverandre, og dessuten er det flere foreldre som etter noens mening ikke har kontroll på egne barn. Foreldreengasjement blir etterlyst at faggrupper som jobber tett opp mot barn i bydelen, og fremhevet som noe som kunne løfte tryggheten i området som helhet. «Hvordan skal man klare å få voksne på banen?», spurte de under fokusgruppeintervjuet (30. januar 2018). De hadde ikke selv noen direkte løsninger på problemet, men foreslo som eksempel en "storklubb" hvor det var voksne (kommunalt ansatte) fagpersoner tilstede som samtidig kunne dele ut informasjon til foreldre for å skape tillitt og forståelse for aktivitetsdeltakelse. Denne tilliten og kontakten med de foreldre manglet i dag, mente de. Disse informantene mente i hvert fall at det var behov for flere voksne i utemiljøet siden de opplever at barna selv ikke vil eller at de ikke får lov til å oppholde seg ute – nettopp fordi det er en mangel på voksne som passer på.

Fordelen før og kontra nå er at før så brydde foreldrene seg. Vi visste hvem det var og kjente foreldra og kunne gå til foreldrene hvis folk ikke oppførte seg. Hvis nabodama så at jeg drakk øl bak telefonkiosken så sa hun det til modern, ikke sant. Det var sånn det var før. Nå bryr ikke foreldra seg i det hele tatt i enkelttilfeller. I svært liten grad. Der unga er [ute sent på kvelden eller] utpå natta, det er liksom ikke noe rammer da. Mødrene får liksom ikke lov til å si ifra til sønnene sine. Det er en kultur som ikke er bra da, som har fått rotfeste her (intervju 19. januar 2018).

Natteravnene på Vestli ble opprettet av engasjerte lokale beboere sommeren 2017 da området var preget av uro og bilbranner som fikk mye oppmerksomhet i media. Det er fortsatt stort sett de samme (mennene) som går natteravn et halvt års tid senere. Det er ikke opprettet noe samarbeid med de lokale skolene for å få flere foreldre på banen, men det jobbes med. Natteravnens slagord er "vi var der da det ikke skjedde". Deres oppgave er i stor grad å få lokalbefolkningen til å føle seg trygge når de ferdes ute på kveldstid. Da vi fikk gå natteravn med de faste "ravnene" opplevde vi et stille og rolig nabolag. Samtlige som så oss sa hei, noen vinket fra balkongen, og en mann kom bort og takket for at natteravnene hadde hjulpet ham da han for ikke så lenge siden ble overfalt på gaten. Det ble tydelig for oss at natteravnene blir satt stor pris på av lokalbefolkningen på Vestli og Stovner. Den kvelden vi

var med gikk vi rundt på Vestli- og Stovnerområdet i to grupper. Den ene gruppen tok t-banen til Grorud da det var kommet inn informasjon om at en gjeng med "våre ungdommer" var observert på banen mot sentrum. De hadde ifølge informanten bråkt på banen og gått av på Grorud T-banestasjon. Da natteravnene kom til Grorud var det ingen ungdommer å se. Natteravnene fortalte at noen av de lokale ungdommene henger i noen sosialboliger på Grorud/Romsås som skal være kjent for å være hangout for alkohol- og narkotikamisbruk.

Vi gikk mellom boligsameiene, innom Tokerud skole, rundt Stovnertårnet, og rundt Stovner senter. Det var nesten ingen mennesker å se. Etter hvert ble oppmerksomheten vår trukket til leven ved fotballbanen på Jesperudjordet. Det viste seg å være en gjeng med rundt ti ungdomsgutter som satt og snakket inni et skur ved fotballbanen. Da de så oss kom de ut, snakket litt, fikk drops som natteravnene alltid har med i lommen, og vandret videre hjem – sa de. Natteravnene fortalte oss at forholdet mellom de lokale ungdommene og natteravnene har endret seg stort siden de begynte med prosjektet. I starten trodde ungdommene at natteravnene var ansatt av politiet. De kastet stein og kom med truende kommentarer når natteravnene nærmet seg. I dag er forholdet bedre da begge parter kjenner hverandre. "Ungdommen endret holdning til oss når de skjønnte at vi ikke fikk betalt" forteller en av natteravnene. Våre erfaringer fra å gå natteravn denne kvelden/natten er at Vestli ikke bare er et rolig sted på dagtid, men også kvelds- og nattestid. De faste natteravnene kunne likevel fortelle at ikke alle kvelder var like rolige. De har opplevd alt fra masseslagsmål, overdoser hos ungdom, selvmordsforsøk, knivstikking og trusler med pistol. Flere av disse lokale ildsjelene mener mye kan løses ved å ha flere aktivitetstilbud til ungdommen, som for eksempel en ungdomsklubb. Det har vært ulike tilbakemeldinger om natteravnene blant andre beboere. Noen synes det er fint at de gjør det de gjør, men mener selv at helgekvalder skal nytes og at det er statens oppgave å holde befolkningen trygg. Andre mener natteravnene ikke har noen reell effekt, mens andre igjen mener de overdriver problemene og at det egentlig ikke er behov for dem.

Ungdomstilbud og kontroll av ungdom

Når det gjaldt hva som kunne gjøres fra kommunen og bydelens side, sa informantene at det var et stort behov for tilbud til ungdom. For noen av de aktørene vi intervjuet, så var det en følelse at man mer bedrev brannslukking heller enn reell forebygging. Et "tiltak" som ble nevnt, var fritids- eller ungdomsklubber "med gode voksne" (intervju med politiet, 29. november, 2017). Salto-koordinatoren poengterte at mange ungdommer har andre interesser og vil ikke nødvendigvis bruke en slik ungdomsklubb. Og det vil aldri være aktuelt å etablere en arena "der ungdom [som ønsker det] kan røyke hasj – så de kommer jo ikke *noe* sted om det er den aktiviteten de vil bedrive. Også 'barneranerne' våre var storforbrukere av klubben vår på Haugenstua" (intervju 3. november, 2017). En ungdomsklubb var dermed ikke noe mirakelkur eller et universalmiddel. Politiet igjen, sa at alle vil ikke drive med idrett, men trenger bare et sted å være. For nå så er "ungdommen bare ute" – noe som også ble forklart med at mange bodde trangt og derfor ikke hadde mulighet til å være hjemme hos seg selv med venner (noe vi også har observert på Tøyen, Andersen et al., 2017; Tolstad et al., 2017). En av informantene forklarte at en viktig grunn til at man ikke hadde en fritidsklubb eller flere tilbud til ungdom, var manglende økonomiske ressurser i bydelen. For det var behov for noe lokalt. Igjen, en klubb var kanskje ikke nok i seg selv, men flere meningsfulle tilbud, tilbud som var *lavterskel*. Selv om ungdommen er mobile, "så henger de mye" i lokalmiljøet. Man måtte heller ikke glemme de over 18 år – flere unge voksne hang også ute i bydelen. Politiet sa at de ikke kunne være til stede ute hele tiden – i tillegg var kommunens "uteteam" heller ikke dimensjonert for å rekke over alt til enhver tid. Man ønsket seg derfor

at flere voksne beboere, som for eksempel natteravnene, var ute i nærmiljøet for dermed å virke forebyggende eller gjennom sin tilstedeværelse ha kontroll. Ifølge politiet, var det få foreldre som var ute der barn og unge var tilstede. I intervju med fagpersoner som jobber med barn har det også blitt foreslått «morgenravner», eller «følgegrupper» som kan følge barn og unge til skolen og være synlige ute på dagtid. Det er viktig fordi utryggheten for de yngre ikke bare er der på kveldstid.

Beboergrupper og boligtyper som «uromomenter»

En kategori som har blitt trukket fram av noen få, men til gjengjeld ganske bekymrede beboere, er arbeidsmigranter. De leier gjerne bolig av det som lokalt blir omtalt som «boligspekulanter». Ved å seksjonere ut relativt store leiligheter sitter disse «spekulantene» på mange små hybler de kan leie ut. Vi ble fortalt at arbeidsmigrantene var menn fra østeuropeiske land som hverken kan (mye) norsk eller engelsk. Informantene fortalte at noen av disse mennene til tider drikker seg fulle og lager problemer på Vestli. Dette er spesielt observert på lokale barer. Ifølge de samme informantene, begynner disse personene ofte å drikke i sentrum/utenfor Vestli etter endt arbeidsdag, og er allerede fulle når de kommer til Stovner/Vestli. Problemet er når de «ikke oppfører seg» - de ser ikke ut til å «ha kjennskap til norske lover og regler knyttet til alkohol». Informantene sier at det er vanskelig for dem å kommunisere med «arbeidsmigrantene» på grunn av de nevnte språkbarrierene. Noen ganger må politiet kontaktes for å forklare dem at det ikke er lov å servere fulle mennesker på bar i Norge. "For dem er det kulturen der de kommer fra. Vi har jo verdens strengeste alkoholpolitikk. De forstår det jo når vi forklarer det, men disse menneskene kan ikke engelsk eller norsk" (intervju 16. november 2017).

De kommunale blokkene har blitt tatt opp som et problem av flere både i intervjuer og spørreundersøkelsen. Vi har intervjuet to familier som bor i en av disse kommunale blokkene. En dame i 30-årene med "minoritetsbakgrunn" som bodde i en toroms leilighet med sønnen sin i barneskolealder fortalte at hun generelt er fornøyd med å bo i blokken og på Vestli (intervju 30. januar 2018). Den andre familien vi intervjuet var ikke like fornøyd. Familien på tre, en dame i 40-årene og to barn med "minoritetsbakgrunn" beskrev en situasjon som har forverret seg de siste årene. Da med fokus på blokken i seg selv, ikke fult så mye med tanke på Vestli generelt. Familiemoren har bodd i blokken i over ti år. Før var det rolig og fint fortalte hun, men nå er det ofte bråk og uro i gangene og i leilighetene. Ved flere anledninger har hun måtte ringe til politiet på grunn av bråk. Om natten ringer det ofte på dørklokken utenfor, lenge. Dette er ikke en ideell situasjon med små barn fortalte hun. De siste årene har andre typer mennesker fått tildelt bolig i blokken enn de som var der tidligere mente kvinnen. Det er større grad av rus- og alkoholmisbrukere i blokken nå, som etter hennes oppfatning er noe av grunnen til bråket (intervju 30. januar 2018) – noe vi også trakk frem som et friksjonsskapende element på Amerud (Ruud et al. 2016). En annen informant fortalte at han har mistanker om at visse leiligheter i de kommunale blokkene i økende grad er tilholdssteder for lokal ungdom (noe vi også har fått høre fra informanter i en kommunal blokk på Tøyen). Han forklarte at han har sett unge menn som "har fått [kommunale] leilighet for å komme seg på riktig vei" huker tak i lokal ungdom for "rekrutering" (intervju 16. november 2017).

Når du snakker om tilholdssted ... de unge menneskene blir da med til disse [kommunale] leilighetene. Det har jeg sett med egne øyne. At det plutselig er mennesker som henger sammen som aldri før har hengt sammen. Si en gutt på 13 og en gutt på 20 år. Jeg ser ingen sammenheng i det. De har funnet hverandre da; at begge røyker, den ene har en leilighet der. Fritt fram. Og da kan like gjerne mor og far til den 13 år gamle gutten tro at han er på Jesperud og

spiller fotball (intervju med lokalt næringsdrivende med minoritetsbakgrunn 16. november 2017)

Illustrasjon 8 Gang i kommunal blokk på Vestli. Foto: Yngvild M. Mæhle, 30.01.2018

Uro, utrygghet og trygghetsskapende forslag

Heller ikke når det kommer til utrygghet, har vi "representative funn", men spørreundersøkelsen kombinert med dybdeintervjuer og samtaler med "tilfeldige" beboere og flere nøkkelaktører, tegner likevel et bilde av et boligområde med relativt omfattende uro – en uro knyttet både til demografiske endringer og til en følelse av utrygghet som noen ganger er basert på konkrete hendelser (som trusler). Siden beboernes følelser av uro eller utrygghet, samt konkrete opplevelser og hendelser som er blitt rapportert fra politiet og beboere kan knyttes til

- sosiale kategorier som ungdom (og dermed oppvekst), men også voksne
- materielle strukturer og da stort sett ulike uterom, og ikke minst *analytisk* til
- Vestli som bosted eller stedskonstruksjoner og stedsbilder

vil uro og utrygghet bli nevnt og diskutert i ulike deler av rapporten for dermed illustrere nettopp disse koblingene. Det er nødvendig å understreke at vi i denne stedsanalysen ikke har lagt opp til et komparativt prosjekt. Vi har med andre ord ikke sammenlignet våre funn fra Vestli med andre bydeler/delbydeler eller Oslo som helhet. Vi har dermed ikke undersøkt om beboerne på Vestli er mer "uroelige" enn folk i andre deler av Oslo. Igjen må vi vektlegge at denne "uroen" ikke kan avleses gjennom besøk i mange Vestlis uterom. Hverdagsstedet Vestli, slik den oppfattes av en besøkende forsker og av mange beboere, er et området preget av ro, ikke uro eller støy. Mange beboere tar også klart avstand fra ideen eller fortellingen om at området er farlig eller en «ghetto» – de forsøker dermed på male frem andre stedsbilder enn det journalistene gjør. Med andre ord konstrueres området Vestli som ulike steder, og gjennom denne rapporten har vi forsøkt å få frem nettopp dette mangfoldet. Vestli er ikke ett sted, men betyr ulike ting, eller fortolkes og konstrueres mer eller mindre likt og ulikt, av ulike personer.

I spørreundersøkelsen hadde vi deretter et spørsmål om hva som kan gjøre Vestli tryggere. Her ble det nevnt tiltak som allerede var igangsatt av lokale krefter (natravner) til satsinger fra det offentlige (særlig ungdomstilbud, en forsterket satsing på de lokale skolene, en opprydning i/fortynning av skogholt som kunne fungere som hjemmesteder, samt mer synlig politi/gående politi). Det ble også etterlyst kamerovervåkning og færre kommunale boliger i området. En del beboere vektla også den "etniske sammensetning" og forklarte at en annen fordeling av majoritet og minoriteter var en del av løsningen:

Flere ungdomsklubber Pusse opp og vedlikeholde kommunale områder Bedre fortauer langs veiene Bedre skoler Mer voksne som passer på og følger med på sine barn ute.

Stopp bosetting av utlendinger. Send tilbake kriminelle utlendinger. Mer politi i gatene.

God belysning og litt mer politi.

Mer synlig politi – gående rundt på Vestli. Natravner er et flott tiltak.

Offentlig skjøtsel først og fremst. Tilstedeværelse av mennesker i offentlige stillinger.

Politi, natravner osv. gjør sikkert en grei jobb. Økt fritidstilbud for ungdommen er sikkert også bra. Men ghettofiseringen har gått for langt. Forbi "the point of no return". Dessverre. Skulle gjerne vært optimist på Vestli, Stovners og Groruddalens vegne, men det er for sent. Det blir bare verre. Groruddalssatsingen er en vits. Hvordan tror man alle disse "installasjonene" vil se ut om 5-10 år? Hvis man ikke bruker store midler på vedlikehold vil mye av dette være ramponert på få år. Og når norsk oljeøkonomi tar slutt vil nok Vestli bli mer som bydeler i Malmø, Göteborg og Stockholm som vi i dag ikke ønsker å sammenligne oss med. Det gjør meg trist å spå dette, men jeg er dessverre ganske sikker på at dette blir utgangen.

Gi ungene en god skole, gjør barna trygge på seg selv. Trygge unger raner ikke folk. Gi ungdom et tilbud også utenom idretten. Naboer må bli kjent med hverandre og bry seg, hilse på hverandre. Natravner og politi trengs dessverre. Holde området pent og ryddig, slik at vi blir stolte over å vise det fram for besøkende og til glede for oss selv. For mye søppel gir et negativt inntrykk. Skolene bør vektlegge slike ting også, elevene fra Tokerud kaster fra seg søppel. Vestlibua bør ta ansvar for å fjerne søppel som kommer derfra, der er de ikke flinke nok.

Vanskelig. De som bor her må engasjere seg mere for å skape et samhold. Det må skapes en tilhørighet som man er stolt av. Man må "passe" på hjemstedet sitt. Dugnadsånden må tilbake, da blir man kjent. Og trygg!!

Situasjonen på skolene

På Vestli barneskole kunne rektor og assisterende rektor fortelle om omfattende uro, med steinkasting og vold også blant førsteklasingene. En av informantene ved skolens ledelse fortalte at hun tidligere hadde jobbet i Bydel Alna og at det der var et helt annet og bedre tilbud til området unge enn det hun så på Vestli. Blant annet hadde Alna-skolene mulighet til å få god hjelp fra bydelenes barne- og ungdomsarbeidere om skolene hadde utfordringer med barna;

da kunne vi sammen få til noe som gikk litt på tvers, mens her opplever jeg at skolen står mye mer alene. Noe jeg synes er veldig overraskende – fordi jeg opplevde at man i Bydel Alna hadde veldig gode systemer [i slike tilfeller], men at slike systemer er helt fraværende her” (intervju 10. oktober, 2017).

I tillegg fortelles det at skolene i Bydel Alna hadde enda tettere og mer systematikk i kontakten med politiet enn det man har på Vestli. Selv om også Vestli skole har en egen politikontakt, så er erfaringen den at det er stor forskjell i hvordan disse relasjonene er og oppfølgingen arter seg i praksis mellom bydelene. Videre, fortsatt i motsetning til erfaringene fra Vestli, så hadde skolene i Bydel Alna en egen barneverns- og Saltokontakt, samt at de hadde ”et mye tettere samarbeid med barnehagene” (intervju 10. oktober, 2017). Og det var først etter påtrykk fra skolen, at de fikk egne kontakter i politiet, Salto og barnevernet her på Vestli – ”selv om det er samme, nei mer, behov for det her, som det var på Alna”. Grunnen til dette enda sterkere behovet er, ifølge skolen, at det er mer ”trøkk her” på Vestli. Noe som særlig kobles til en omfattende ustabilitet: Familier og elevene flytter mye mer på seg:

elever flytter inn og ut ukentlig. Det er ikke stabilt. Elevtallet kan variere fra 505 elever til 525. Ved skolestart i år hadde vi 504 elever og nå [i oktober] er vi 518. [I det tallet er det både noen som har sluttet og andre som har begynt.] For å illustrere, så hadde vi et trinn hvor halvparten av elevene hadde blitt skiftet ut i løpet av de tre første årene. Når først en familie kommer [flyttende] hit, så har de ikke bare ett barn. Vi hadde nettopp et møte her med tre familier som tilsammen hadde 24 barn (intervju 10. oktober, 2017).

Uroen på skolen ble dermed forklart med at det var mye til- og fraflytting i delbydelen eller skolekretsen. Dette igjen, ble sett i sammenheng med at det ”er mange utleieleiligheter her, med høye boutgifter og mange har kortidskontrakter selv om det ikke er lov” (intervju 10. oktober, 2017). Som vi har observert fra andre skoler med mange minoritets elever, var det på Vestli i tillegg snakk om at en del elever var borte fra skolen i perioder da de befant seg i utlandet. Slik skoleledelsen så det, var dette meget uheldig siden man da ”vil slite faglig, og da kommer også den [utfordrende] atferden” (intervju 10. oktober, 2017). Skolerepresentantene trakk også frem det utrygge bomiljøet flere av deres elever opplevde i de kommunale blokkene i bydelen. Det var utfordrende for barna å bo tett innpå personer med omfattende rus- og psykiatriproblemer. Dette ble bekreftet av en forelder vi intervjuet som bor i en av de kommunale blokkene på Vestli (intervju A 30. januar 2018), og andre som jobber med barn i bydelen uttrykte også stor oppgitthet over bomiljøet i disse blokkene med tanke på uroen som omgir barnas oppvekst (intervju B 30. januar 2018). En annen relevant faktor som ble trukket frem, var, slike skolen så det, at en del av elevene ikke hadde en tilstedeværende far og at det heller var eldre brødre som tok det ansvaret. Særlig gjaldt dette barn og familier med en somalisk bakgrunn. Her er relevant

å skyte inn noe vi også bemerket i stedsanalysen av Grønland: "Som gruppe har norsk-somalier mange barn, høy andel barn i familier med vedvarende lavinntekt, lav sysselsetting og boligsosiale utfordringer [inkludert trangboddhet og liten stabilitet i bosituasjonen]" (Brattbakk et al., 2017, s. xi). Ifølge representantene fra Vestli skole, gjorde ustabiliteten i elevmassen det også utfordrende å bygge det psykososiale miljøet i klassen. I tillegg representerte de noe over 500 barna over 52 ulike språk noe som gjorde at elevene ofte ikke forstod hverandre. Akkurat som ansatte i en av barnehagene hadde forklart, var det så å si ingen med "etnisk norsk" bakgrunn blant elevene.

Utfordringene alt dette ga skolen på Vestli, var en "røff omgangsform" mellom elevene og mot de ansatte. Dette gjaldt også noen av de yngste barna på seks år. Selv om man også hadde noen slike "røffe" elever også på skolene i Bydel Alna, var det snakk om et større antall på Vestli og at "det begynner å ulme litt" mye tidligere (på Alna: først i 6. og 7. klasse). Dette med tøff omgangsform blir også bekreftet i intervju med helsesøstre fra bydelen (intervju 30. januar 2018). Det er til dels et tøft miljø hvor mange barn er strenge med hverandre og passer på at de andre barna ikke trår feil. Det ble presisert fra skolen sin side at det ikke var en stor andel av elevmassen det var snakk om, men at de det gjaldt, "gjør så mye ut av seg. Det gjør så mye med miljøet på skolen (...) Det gjør at det blir ganske utrygt miljø fordi de tyr til vold på skoleveien og på skolen" (intervju 10. oktober, 2017). Antallet barn som «sliter» ble vurdert som en noe høyere andel elevmassen av en annen faggruppe som jobber med skolebarna. Uten å si noe om årsakssammenheng, ble det også nevnt at endel elever slet med språk og at det hadde vært en markant økning i antall elever som nå falt under bekymringsgrensen i et fag som matematikk. Skolen jobbet målrettet for både å vise elevene at de ansatte var stolte av dem og med å styrke barnas egen stolthet. At de skulle bli stolte av seg selv, egne evner og skolen. Sistnevnte var også knyttet til det faktum at man til tider var plaget av hærverk på skolen i helgene. I tillegg ble det omsatt narkotika ved/rundt skolen – noe ledelsen var klare på at de ønsket at særlig ikke elevene skulle måtte forholde seg til i eget nærmiljø. Det var veldig positivt at politiet ofte patruljerte med bil ved skolen etter skoletid, men ledelsen ved skolen skulle gjerne ha sett at politiet også var oftere tilstede i skoletiden da dette ville virke preventivt.

Som svar på vårt spørsmål om hva disse barna kunne ha behov for, svarte skolen "langt flere gratis fritidssysler og gjerne et 'åpent hus' – vi håper vi kan tilby det når nye Vestli skole står klar." I dag er situasjonen den at barna henger rundt skolen etter skoletid – veldig få deltar for eksempel i organisert idrett. Særlig for barna med de største utfordringene var mangelen på et lokalt, sosialt sikkerhetsnett prekärt: Ifølge skolens ledere, så var lærerne her veldig dedikerte, men det var først og fremst utenfor skolen de mente at barna manglet et godt sosialt nettverk, et nettverk av positive rollemodeller. Personer som kunne gjøre noe med og sammen med barna slik at de ikke bare skulle "drive rundt" som i dag.

Når det var sagt, trakk de frem det positive tilbudet om dans som blir arrangert i lokalene til Vestli IL der instruktøren også var lærer på skolen, og på skolen var det et korps med rundt 40 medlemmer samt en sjakk-klubb også med en lærer som primus motor – men dette var langt fra nok slik disse skolefolkene så det.

Da vi gjorde feltarbeid på skolen, kunne elevene i 6. og 7. klasse peke ut de hjørnene i skolegården hvor det kunne være slåsskamper «fordi her ser ingen lærere det». Ifølge ledelsen er det altså enkeltelever som hadde utagerende oppførsel, men det var tydelig at disse enkeltelevne tok mye av opp-

merksomheten administrasjonen hadde til rådighet. Flere barn oppsøkte også rektors kontor den dagen vi var på vårt første besøk, og vi fikk et bilde av en skole med mye kontakt mellom barn og skoleadministrasjonen. Den ene dagen vi gjennomførte vårt heldagsopplegg med 6. klasse, var likevel situasjonen en helt annen. Læreren hadde full "kontroll" og det var en rolig og engasjert klasse som møtte oss. Den andre dagen med "klasseromsetnografi" eller feltarbeid, ble dog preget av noen flere forstyrrelser. Ledelsen ved skolen var klare på at det meste av det som skaper uro i klasserommene på Vestli barneskole er knyttet til ting som språkproblemer, fattigdomsproblematikk og (dermed også) elever som flytter til og fra underveis i skoleåret. Manglende sosiale og økonomiske ressurser hjemme hos en del av elevene, medførte at noen elever møtte for sent til skoletimen fordi de skulle følge sine yngre søsken til barnehage og skole, og/eller skulle kjøpe lunsj til småsøsknene på butikken (intervju 10. oktober, 2017). Hverken rektor eller assisterende rektor hadde vært ansatt ved skolen i lang tid, og kunne derfor ikke uttale seg med sikkerhet om utviklingen over flere år. Det de var klare på, var hvor viktig det var for skolen å bygge gode relasjoner til foreldrene med barn som sognet til skolen. For å kunne opprettholde et stabilt skolemiljø er de avhengige av at foreldrene stoler på at de passer på barna godt, dette gjaldt spesielt foreldre med barn som "pushet grenser". Som antydning over, så var det enkelte ildsjeler blant de forsatte – blant annet de som driftet skolekorpset, men man slet også med å involvere en del av foreldrene. Dette ble blant annet illustrert med at det var klasser som ikke hadde noen FAU-representant.

Alt i alt kan det dermed være at en slik vekting av det sosiale til tider kan gå utover fokuset på det rent faglige/akademiske enkelte skoledager. Med andre ord må man legge relativt mye arbeid ned i å ha en «rolig» elevgruppe for å kunne etablere et optimalt læringsmiljø. Våre påstander her, er også basert på intervjuer med lærere ved skoler i nærområdet med lignende utfordringer (gjennomført som del av et parallelt forskningsprosjekt).

Et helt annet bilde fikk vi fra representantene fra ungdomsskolen: "Vi har aldri hatt det så stille på voldsfronten på skolen som vi har det nå. Det skjer ingenting, vi har hatt én episode i år" (intervju 11. oktober 2017).¹⁶ Noe av grunnen til at uroen på barneskolen ikke ble "overført" til ungdomsskolen var at de på Tokerud splittet opp klassene fra Vestli, samt at det kom elever også fra Stovner barneskole "pluss at vi kanskje er hakket tøffere enn de er på barneskolen. Vi legger ikke så mye i mellom, vi er mange voksne som er på hele tiden. I friminuttene er vi minst ti voksne ute med vester" (intervju 11. oktober 2017). Rektor kunne supplere med at det var også en atferd barna la av seg når de kom til ungdomsskolen: "Vi ser jo at det er noen av elevene som har hatt en rolle på barneskolen, og så legger de det fra seg" når de begynner på ungdomsskolen (intervju 11. oktober 2017). Her det også verdt å påpeke at mange av de mest ambisiøse elevene eller elever fra mer ressurssterke hjem, ofte valgte bort Tokerud og begynte på Stasjonsfjellet skole i stedet for. Der går mange av elevene fra småhusområdet i Gamle Stovner-området. Det innebar også at Tokerud (med 88,3 prosent) hadde en høyere andel elever med såkalt minoritetsbakgrunn enn Stasjonsfjellet (i skoleåret 2016-2017, 40,5 prosent). En endring som hadde skjedd brått de siste tre eller fire årene, ifølge rektor. Noe som kunne bidra til en form for uro i den forbindelse, var at det var en del elever som ble tatt ut av skolen fordi de oppholdt seg i lange perioder i foreldrenes hjemland. Når barna kom tilbake til skolen, var det flere da som hadde problemer med det norske språket. Dette var et relativt omfattende problem på ungdomssko-

¹⁶ De kunne dog fortelle om en del konflikter (som mobbing) blant jentene på skolen.

len (dette hadde også negative konsekvenser for det faglige nivået på skolen). Informantene ved Tokerud pekte også på fritt skolevalg som en kilde til utfordringer da det var stor mobilitet innad i Gro Ruddalen og i skolekretsen (dvs. mye flytting) og som på barneskolen, vanskelig å opprettholde en stabil elevgruppe i klassene.¹⁷ Skolen kunne også fortelle om et godt samarbeid med politiet på Stovner. Selv om de ikke ble tilkalt ofte, var de også på spontane besøk og det var de ansattes klare oppfatning at elevene hadde stor tillit til politiet og at det var en god gjensidig relasjon mellom ungdommen og de ansatte i politiet.

Politiet på sin side, hadde samme inntrykk, nemlig at ungdommene hadde tillit til dem. Mye fordi de tilbrakte så mye tid ute i miljøet og snakket med dem – de var ikke alltid ute for å ta noen. ”Og det selv om vi har tatt dem – vi bruker tid på å forklare hvorfor vi gjør det vi gjør. Når vi ransaker noen, så forklarer vi hvorfor vi gjør det” (intervju, 29. november, 2017). Rektor fortalte også at den informasjonen de fikk, tilsa at det ikke var mange av ”våre ungdommer” som politiet kom i kontakt med på kveldstid i bydelen. For noen år siden, var situasjonen likevel en annen: ”Sånn sett hadde det blitt roligere på den fronten” (intervju 11. oktober 2017). Her må det legges til at politiet hadde en noe annen situasjonsforståelse. Ifølge dem, så var det rolig på Tokerud i skoletiden, men som nevnt over, så hadde politiet også kontakt med elever derfra etter skoletid.

Oppsummering

For å oppsummere, så er det mange som trives godt på Vestli, særlig er mange beboere fornøyd med turmulighetene og at dette er et rolig sted å bo. Det er kanskje først og fremst rolig sammenlignet med mer sentrumsnære områder med mer trafikk, støy og trengsel på fortauer med mer. Vestli er en drabantby i utkanten av Oslos byggesone og ligger nær marka og er stort sett et boligområde der det er relativt få mennesker ute på dagtid på hverdager. Her er det knapt en bar og ingen klesbutikker eller annet som trekker ”utenforstående” til området. Det er kanskje ikke overraskende at det er mange som trives og som ønsker å bli boende. Når det er sagt, er det særlig blant barnefamiliene en uro knyttet til unges oppvekstvilkår eller en bekymring for ungdomsmiljøet og om en kan sende sine barn på de lokale skolene. Dette igjen synes å være knyttet til områdets demografiske profil, men også det (opplevde) faktum at det nettopp er få (voksne) folk ute til vanlig. Som en rekke andre områder i Gro Ruddalen, kan Vestli sies å være stigmatisert. Altså at området har et dårlig rykte. Det er mange beboere som klart gir uttrykk for at de synes dette ryktet er ufortjent eller i hvert fall unyansert, samtidig som en rekke (andre) beboere selv deler eller tar på alvor ”historier” om hvor utfordrende situasjonen er for ungdom eller på skolene.

¹⁷ Denne mobiliteten hadde også andre følger: ”Da vi gikk til sommerferie hadde vi 60 nye elever og ansatte lærere basert på det, men da vi kom tilbake fra ferien var det redusert til 48. Dermed går vi på en skikkelig økonomisk smell” (intervju 11. oktober 2017).

3. Ute- og innerom

Vi skulle gjerne hatt mer lys ute på kvelden. Om kvelden kommer de store gutta ut og "chiller'n" – fulle folk på puben. De burde hatt vakter. Det er ikke trygt for barn å gå der. På kvelden er noen som "dealer" ved barneskolen – fordi det er mørkt og mange trær der. Det er mange mørke områder her, men vi som har kjærester henger ofte der det er mørkt for å være i fred. Som utenfor barneskolen og grendeskolen, eller i barnehager. Noen drar også til solariumet på Stovner for å ha samleie med kjæresten. (...) Det kunne gjerne vært en café for ungdom her – så kunne man også fått arbeidstrening der. Vi har i dag ikke noen innesteder. Nei, det er ingen steder å være her på Vestli. Ingen vi kjenner trener eller er med i Vestli IL. Marka er ikke et sted vi bruker mye. Vi drar heller ikke til ungdomsklubben på Haugenstua – det er for langt. Heller ikke ungdomsklubbene på Stovner bruker vi mye. Og nå er også biblioteket stengt (...) Vi er ofte på Stover senter, men er mest hjemme hos oss selv på fritiden. På sommeren drar vi noen ganger til Sørenga for å bade. Ellers ned til Grønland for å spise på Istanbul (...) Stovnertårnet er fint – på kvelden kan man være i fred på toppen med kjæresten

- Utdrag fra fokusgruppeintervju med 10.klassinger bosatt på Vestli (22.11.17)¹⁸

I dette kapitlet vil vi gå nærmere inn på den sosiomaterielle infrastrukturen på Vestli. Med dette mener vi fysiske strukturer eller arenaer som torg, gressplener, plasser, gangveier og skog som (potensielt) brukes av mennesker og som derigjennom kan fungere som "møteplasser". I hvilken grad folk faktisk møtes eller ønsker å møtes, må alltid undersøkes empirisk. I en interessant nærstudie av gående i bymiljøer i Storbritannia, så finner Middleton (2016) at folk legger relativt mye tanker og energi i å unngå å møte på eller samhandle med "fremmede" i en hektisk og travel byhverdag. I våre egne studier har vi også observert hvordan byfolk ser ut til å først og fremst samhandle med de en allerede kjenner – altså et torg (et "public space") fungerer ofte ikke som en møteplass for ukjente (Andersen 2014). Når det er sagt, så er det arenaer som legger mer til rette for slike møter, da de som oppsøker disse også synes å være mer interesserte i å snakke med eller omgås fremmede. Eller brukerne er rett og slett personer med visse ting til felles – de har noen avgjørende felles interesser. Barne- og ungdomsbiblioteket på Tøyen er et eksempel på det som Amin (2002) omtaler som "micro public" eller "småskala offentlighet". Andre eksempler er ungdomsklubber, arbeidsplasser, skoler, sportsklubber eller "nabolagshus" ("community/neighbourhood houses/centers") (Andersen 2001; 2014; Back 2003; Whyte 1993).

Vi har tidligere også brukt ordet "nisje" i studier av byrom og bruken av disse (Andersen, 2014). Skal man undersøke fritidsaktiviteter i et område som Vestli, vil en raskt se at ulike grupper eller personer tar ulike rom og arenaer i bruk – eller de bruker samme rom/arena på ulike måter (ofte til ulike tider). Biblioteket, (over eller på) tårnet, grendeskolens uteareal, området ved transformatorstasjonen på Rommen, marka, skogholtene, Gamle Rommen skole, garasjeanleggene, Sveiva landhandleri, Vestli torg, t-banene, Liastua, skolegårdene, barnehagene, Jesperudjordet – dette er bare noen av den mange "nisjer" som utgjør Vestlis totale sosioromlige infrastruktur (her inkluderer vi også områder

¹⁸ Også fra andre ungdommer fikk vi høre at blant annet grendeskolen var et "hengested" der man traff venner.

utenfor selve Vestli da mange beboere forteller om bruk av arenaer/rom som ligger f.eks. ved Stovner senter). Og man definerer til en viss grad nisjens nytte eller "funksjon" selv. Så om Liastua kanskje først og fremst er en nisje (som i "plass som særlig passer for en gruppe") for Ola og Kari på 60 år eller familien Siri (32 år), Arne (36 år), Sofie (5 år) og Sander (7 år) der de tar en kaffe og spiser vafler mens de møter bekjente, så er solariet i nærområdet minst to ulike "nisjer": Arne (28 år) tar det i bruk for å bli litt brun før han skal på jobbintervju (dette er et tenkt eksempel uten støtte i vår egne data), mens Aida på 16 år drar dit for å ha sex med kjæresten uten at noen foreldre eller andre kan kontrollere hva hun gjør (dette eks. er basert på flere informantutsagn). For å forstå Vestlis sosiomaterielle infrastruktur, er det nyttig å se på hvordan området ble planlagt og bygd ut.

Vestlis utbyggingshistorie og materielle strukturer

Vestli er et område som ble bygget i et relativt hurtig tempo basert på en enhetlig plan for utbygging av hele området, slik for eksempel Sørenga i Fjordbyen blir i dag. Området ble betraktet som ubebygget mark med mye skog og fjell. Selvaagbygg sto for utbyggingen av området på 70-tallet, og anser Vestli som «et høydepunkt for rasjonell masseproduksjon av boliger i Norge.» Selvaagbygg arrangerte en nordisk arkitektkonkurranse for regulering av Tokerud-området i 1960, som i konkurranseprogrammet ba om planer for mellom 2000 og 4000 boliger, et merkantilt sentrum for området med butikker, kontorer og service, samt et differensiert trafikksystem for sikkerhet og trivsel. De to vinnerforslagene viser et Vestli som kan minne om det som faktisk ble bygget, en kombinasjon av blokkleiligheter og småhus. I juryrapporten ser man at fagjuryen, deriblant Olav Selvaag, anbefaler en boligtetthet på 3000 enheter på Vestli (Tokerud). Tallet for området er i dag 4500.

Ved første observasjon på Vestli ble vi overvældet av en overvekt av lekeapparater, små knauser og lekeplasser for de aller minste. Det er i alle fall lett å lese intensjonen til utbyggeren Selvaag: Vestli/Tokerud-området som et paradys for barnefamilien. Området har tre boligtypologier: terrasseblokker, rekkehus og småhus/eneboliger som ligger samlet i små «klynger».

Illustrasjon 9 En av tre typiske boligtypologi for Vestli, terrasseblokker/terrassehus. Foto: Astri Margareta Dalseide, 10.08.2017.

Terrassehusene er anlagt slik at de kranser om «barneinstitusjoner». Disse høyblokkene på mellom seks og ni etasjer virker i hovedsak plassert slik at alle leiligheter får gode solforhold og flott utsikt. Blokkene er ikke skåret inn i terrenget, hvilket gjør at de aller fleste leiligheter har gjennomlys. Det er disse ruvende blokkene man kan si er de mest karakteristiske husene i området, samtidig som de er typiske for masseutbyggingen som skjedde i store deler av Oslo øst. Det kupert terrenget gjør at det skapes fine rom for opphold og lek mellom blokker og terreng.

Illustrasjon 10 En av tre typiske boligtypologi for Vestli, rekkehus i tun. Foto: Astri Margareta Dalseide, 10.08.2017.

Rekkehusområdene består av enkle, malte trehus i to til tre etasjer. De er bygget i rekker på mellom fire og åtte hus som stilles sammen i små tun der hvor terrenget hovedsakelig er plant eller i stikkveier der det er kuppert terreng. Husrekkene innenfor vært tun er for meste malt i samme farger, slik at et område er farger som gult, rødt, blått eller og brunt. Det er frodige små hagelapper bak hekker i varierende grad av velstelthet, samt veranda og terrasse tilhørende hvert hjem. Det er rundt syv slike områder innenfor Vestli. Alle er helt bilfrie og sperret med bom ved inngangen til området og de fremstår derfor svært barnevennlige. Da vi går gjennom noen slike områder med en klasse fra Vestli skole, bekreftes dette inntrykket – flere av elevene forteller oppglødd om hvordan de bruker nabolagets uterom på fritiden. Vi observerer selv deres inngående stedskunnskap gjennom hvordan de helt ”instinktivt” guider oss via ulike snarveier på vei til Jesperudjordet.

Illustrasjon 11 En av tre typiske boligtypologi for Vestli, enebolig med hage. Foto: Astri Margareta Dalseide, 10.08.2017.

Småhusområdene ligger alle vest og nord for Tokerudbekken. Her er det klynger av eneboliger i to etasjer, med egen hage og garasje. Fra våre samtaler med de "lokale" har vi forstått at dette området i all hovedsak kalles for «Søndre Rommen» og at det ikke er gjengs oppfatning at området burde være innlemmet i Vestli. Her har alle eneboligene hver sin inngjerde tomt, og de bærer ikke preg av å ha noen enhetlig plan for estetisk utforming slik som resten av området har. Her har eneboligene vokst frem over noe tid, ettersom folk har kjøpt tomter. De er for det meste fra samme periode som resten av Vestli. En informant som er bosatt i dette område fortalte at de første boligene som ble bygd her ble satt opp som erstatningstomter for gårdene som ble revet da Vestli ble utviklet som drabantby på 70-tallet (intervju 19.01.18).

Området som helhet (dvs. delbydelen) er planlagt på en måte som adskiller mennesket og bilen i stor grad – og dette grepet vurderes av rapportforfatterne å være særdeles vellykket. Ruter for gående/syklende er lagt til store, feiende gangsystemer og gangbroer. I reguleringsplankart for området, som stammer fra utbyggingstiden, kan man lese at alle gangveier skal være dimensjonerte for sykkelbruk. Vi kan legge til at vi i liten grad har observert syklende beboere på Vestli. En mindre, men negativ konsekvens av det buktende gangsystemet og enhetlige terrasseblokker, er at området oppleves som uoversiktlig og vanskelig å ta seg fram i for tilreisende og utenforstående. Vestli er ikke stedet hvor gående hurtig kan ta seg fra A til B, ei heller er det særlige kjennemerker ved de forskjellige «institusjonene» som ble bygget til beboerne. Nærsenteret, Vestli skole, grendeskolen, enkelte barnehager og The Planet ser alle rimelig like ut for en nyankommet.

Det er flotte uteområder, i et kupert og variert terreng: Velholdte plener, en kolle midt i området med trær, buskas. På Vestli finnes både pene, velholdte uteområder i regi av borettslag og sameier, og det er bare noen hundre meter til Gjelleråsmarka. Det finnes rom for forbedringer der det kupert terrenget kan være en utfordring for den eldre befolkningen, og man kan observere at gangsystemet blir vel bratt enkelte steder. Dette blir skummelt på vinterstid, og utfordrende for eldre ben. Kollene blir

nevnt som skumle av flere informanter, kanskje skjuler den også doplangere, og det kan ha sammenheng med at kollene er tett bevokste. Det er mulig at det har skjedd et forfall av disse kollene og at man burde ha ryddet skogen i større grad, slik at den oppleves oversiktlig og «trygg».

Det var varierte i hvilken grad beboere vi møtte under feltarbeid uttrykte at de benyttet seg av marka på tross av at det er nærmeste nabo. Samtlige av de eldre Vestlibeboerne vi møtte på Stovner eldresenter fortalte at de setter spesielt pris på nærheten til marka, selv om de selv ikke benytter seg av tilbudet så mye lenger. De er svært glade for Liastua og at området er tilrettelagt for andre, kortere turer også. Flere andre vi har snakket med når vi traff dem ute på Vestli trekker fram marka og Liastua som vesentlige faktorer for at de trives på Vestli.

Illustrasjon 12 Turveien inn til Liastua. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017.

Foreldre med unge barn har fortalt at de bruker marka en god del på fritiden, både sommer og vinter. Marka blir også flittig brukt av barnehager og skoler i området. Dog kom det fram at ikke alle foreldre er like positive til turdager i kaldt og vått vær. Ikke alle støtter opp om at det "ikke finnes dårlig vær, bare dårlig klær". Resultatet blir da at noen barn holdes hjemme de dagene det skal være turdag i marka. Flere av barna vi snakket med på Vestli skole fortalte at de eneste gangen de brukte marka var da skolen arrangerte turer. Det er altså ikke alle familier som legger markaturer til fritiden sin selv om de har den som nærmeste nabo. Blant ungdommene vi snakket med, var det ikke så mange som var i skogsområdene på fritiden, men for noen var dette et flott tur- eller treningssted – samt et «skjulested» de kunne gå med kjæresten.

Vestli torg er av mange trukket fram som et sted de bruker mye i hverdagen. Her er T-banestasjonen, Narvesenkiosk, Coop prix, bar og restaurant Rudolf, Mathus Pizza og Grill, nyåpna Naan point, apotek, og legekontor, for å nevne noe. Noen leietakere har vært der i mange år, mens andre lokaler har stått tomme i lengre perioder og har hatt hyppig utskiftning. Selv om torget er mye brukt har de fleste vi har snakket med målbæret visse former for kritikk av torget eller tilbudene der. Det er alt fra at det trenger et fysisk løft, at de føler seg utrygge grunnet ungdommer som henger der, til at alt bør rives og et nytt lokalsenter bør bygges opp. For fire-fem år siden kjøpte Coop Norge Eiendom AS torget og er i dag grunneier. De har sendt inn søknad om å oppgradere bygget som huser Coop prix-butikken for å gjøre den større og finere. Status per i dag er at de har sendt søknad til Plan- og bygningsetaten om ombygging med dispensasjon fra dagens byggegrense. Representanten for Coop Norge Eiendom fortalte at de er fult klar over at Vestli torg trenger en "ansiktsløftning", men at de per i dag ikke har planer om å oppgradere torget utover (bygget med) Coop-butikken. De mener selv at det beste scenarioet hadde vært om de kunne rive hele senteret og bygd opp noe større, finere og mer moderne, men hevder at penger og tomtengrense setter en stopper for dette (intervju 25. januar 2018). En leietaker vi har snakket med forteller at de gjerne ville betalt mer i felleskostnader dersom grunneier vil bruke det på å oppgradere torget. Fra samtaler med beboere og næringsdrivende har vi inntrykk av at butikkene og spesielt serveringsstedene har en del faste kunder blant lokalbefolkningen. Noen fortalte at de ofte bestiller pizza eller henter med seg en kebab fra Mathus, noen av barna fortalte at de «elsket Naan point», mens flere av de eldre pionerbeboerne fortalte om faste besøk hos Rudolf enten for formiddagskaffe eller for livemusikk på kveldene. Sistnevnte var eneste serveringssted med skjenkebevilling i over 20 år, det vil si før den omfattende ombyggingen av Stovner senter. (Noen restauranter på Stovner senter hadde tidligere skjenkebevilling, men valgte å ikke servere alkohol på grunn av gjentakende problemer med alkoholpåvirkede kunder) (intervju 16. november 2017).

I spørreundersøkelsen kunne respondentene selv skrive inn hvilke steder de brukte og hva de eventuelt "brukte dem til". Svarene her stemmer i en stor grad overens med det vi fikk inntrykk av gjennom feltsamtalene. Det som særlig trekkes frem er

- Stovner senter
- Vestli torg (matbutikken, apoteket og legesenteret er noe som ofte nevnes særskilt)
- Gangveiene
- Marka, inkl. Liastua (til trening og tur)
- Rudolf
- Eldresenteret
- Jesperudjordet
- Liabakken/skianlegget
- Lekeplasser med barn/barnebarn
- Biblioteket
- Stovner kirke
- Tokerudbekken (tur)
- Golfbanen
- Rommen scene (konserter)
- Stovnertårnet

Eller som en beboer listet opp: Stolt Teningssenter (trening), Rommensletta (fotball), Vinmonopolet, Shell Rommen, Rema 1000 Rommen, O'Learys Stovner, Pub for å møte venner og naboer, Fossum kirke, Groruddalen Golfkroa (Spise søndagsmiddag), Rommenhallen (innebandy). Og en annen: "Prix (handler), Fossum kirke Stovner. Allidrett på Tokerud skole, natteravner Vestli t-bane og Vestli/Stovner. Vestli t-bane (kjører t-bane), Rudolf en sjelden gang, turer i skogen - Liastua, Vestlibua (pizza), Vestli skole og aks (aktivitetsskolen) der barnet går, lekeplasser på Vestli og Stovner senter." En tredje igjen sa følgende:

Lek med barnebarn på Jesperudjordet , tokerudskoles uteplass, skibakken. Turer til liastua, kjær-ringfred og marka ellers. Uteplassene på sentret er fint for å møte venner, spille ball og skravle. Gangveiene rundt i området bruker vi til tur med familiemedlem som har rullator ... Stovner senter (shopping). Skatepark på hagentstua besøkes ofte med barnebarn.

Illustrasjon 13 Liabakken. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017

Illustrasjon 14 Uteområdet ved Tokerud skole – skoleelever spiller. Foto Bengt Andersen, 15.09.2017.

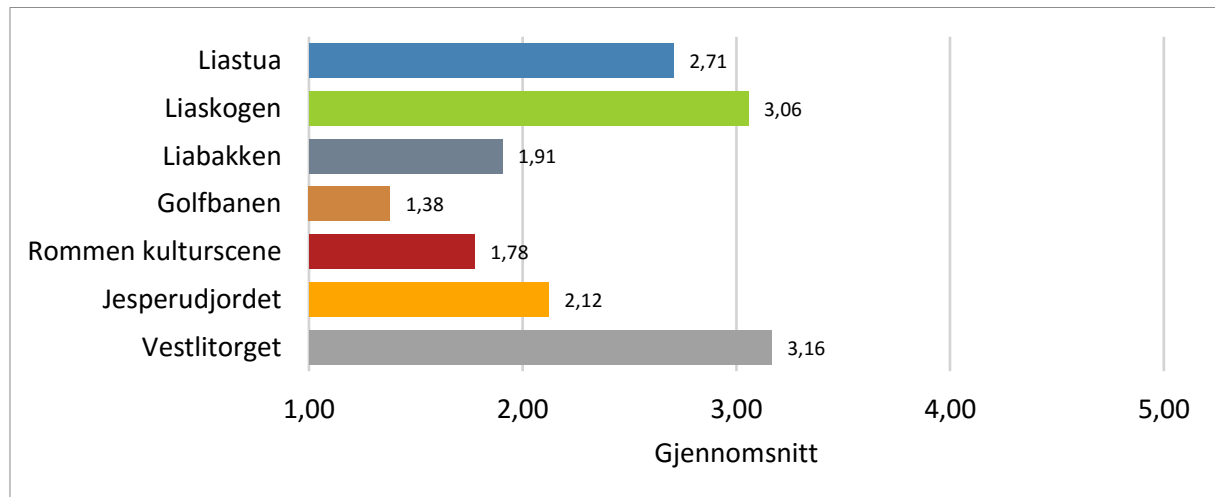

Illustrasjon 15 (over) og 16 (under). Uteområder mellom boligene/gangvei. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017.

Mens noen andre var mer kritiske og svarte blant annet: "Ingen. Går gjennom offentlige arealer/ t-bane. Det er unødvendig kjøpt. Hva skjedde med offentlig vedlikehold?" Samt: "Typisk hengested vil vel være Stovner Senter. Torget på Vestli er ofte brukt av ungdom som hengested." Noen få sa at de foretrakk å dra ut av området da det ikke var noen steder for dem på Vestli eller Stovner, noen knyttet dette også til hvilke grupper de mente dominerte disse ute- og innerommene.

Vi valgte også ut noen antatt mye brukte arenaer/områder og spurte hvor ofte man brukte dem:

Figur 18 "Hvor ofte bruker du følgende steder på Vestli?", 1: Aldri; 2: Sjelden; 3: Av og til; 4: Ganske ofte; 5: Svært ofte. (N 391).

De sentrale offentlige bygningene på Vestli, som Vestli skole, steder som driver eller har drevet utadrettet virksomhet, barnehager, grendeskole og det som finnes av næringsbygninger er i stor grad nedslitt. Beboere er opplyst om at Vestli skole skal rives og at det vil komme en ny skole på samme sted. Prosessen med riving er allerede i gang, vi vil derfor ikke gå inn på Vestli skole eller uteområdene i tilknytning til dette. Vi vil likevel legge til at vi fikk inntrykk av at skolebarna i 6. og 7. på Vestli skole opplever at områdene de har å leke på har blitt innsnevret etter at det ble «forbudt» å oppholde seg i «Dalen» og «Langårdsfeltet» på grunn av enkelte barn sin oppførsel som har ført til naboklager. Så vidt vi kan se er disse plassene områder som ligger ved skolen, mens som eies av borettslag/sameier. I planen for nye Vestli skole er «Langårdsfeltet» integrert i skolens uteområde. Både Rommen og Tokerud skole er revet og bygd opp de siste ti årene. Informanter fortalte at Rommen skole allerede hadde mye hærverk, noe vi selv så da vi var der ved to anledninger. Tokerud skole ligger innenfor natteravnens faste runder. De kritiserte skolen for å ha alt for mange potensielle "skjulesteder" der ungdom kan drikke og røyke. På baksiden er det et overdekket område i bygget der ungdom kan sitte skjermet fra tilskuere, vær og vind. Natteravnene har ofte funnet drikkende og røykende ungdommen der.

Noen viktige områder med "stedsidentitet" på Vestli kan dermed sies å være: Liastua/marka, Vestli torg, Tokerubekken, Vestli skole, både den gamle og den nye Rommen skole, Sveiva landhandleri, Tokerud skole, Vestlibua, Slalom-bakken, golf-klubben, Vestli IL, bygningen hvor the Planet var. Det er å anbefale at man fokuserer på å forbedre/forsterke eller videreutvikle nettopp slike meningsfulle steder. Når det er sagt, ulike grupper (det være seg "grupper" bestående av f.eks. unge eller gamle, "norske" eller "tamilier") kan ha ulike oppfatninger av hva som er viktige arenaer/strukturer eller hva det er som gjør et bygg som grendeskolen spesielt. Det er derfor ikke gitt hva slags "identitet" eller

hvem sine følelser eller tradisjoner man skal bygge videre på om man vil transformere/revitalisere det. Det er derfor hensiktsmessig å legge opp til en inkluderende medvirkningsprosess i hvert enkelt potensielt tilfelle (for et eks., se Tonstad et al. 2017). Ettersom det ikke har vært bestemt hva slags områder/bygg man eventuelt vil satse på samt gitt rammene for denne stedsanalysen, har ikke vi undersøkt dette systematisk. Det er likevel kommet inn innspill gjennom spørreundersøkelsen, intervjuene og skolebesøkene som vi også har omtalt i ulike deler av denne rapporten.

Flere vi har snakket med peker på at det finnes en del gode uterom, da spesielt områder eller arenaer knyttet til natur og sport, men at Vestli mangler gode innerom. Med marka, ballbaner og skianlegg skorter det ikke på friluftsmuligheter, men som flere vi snakket med sa, så er det lite rom for innendørsaktiviteter, det være seg for barn, ungdom og voksne. Andre igjen trakk frem et variert tilbud blant annet gjennom Vestli IL, Rommen kulturscene, Rockefabrikken, med mer. Kort sagt er det ulike oppfatninger. Der noen mener det er lite i området, mener andre at Vestli og bydelen har et meget variert tilbud til unge og gamle. Likevel er det så mange (sterke) stemmer som peker på at det spesielt er en mangel på tilbud for ungdom innendørs, at dette er noe man uansett ikke kan overse. Blant disse sterke og mange stemmene var det unge som eldre, det var beboere og lærere, politi, næringsdrivende med flere. Heller ikke Oslo kommune ved Bydel Stovner synes å finne dagens tilbud tilfredsstillende. Bydel Stovner har nå inngått en leieavtale med grunneier av Vestli torg om å leie et tomt lokale i underetasjen ved siden av legekantoret med tanke på å drive ungdomsklubb der. Søknad om bruksendring er sendt inn til Plan- og bygningsetaten. Vi kommer tilbake til temaet (tilbud til unge) i neste kapittel om oppvekst. Det må presiseres at om flere av de eldre beboerne særlig nevnte ungdommene, uttrykte de også at deres egen "gruppe" hadde få uformelle møteplasser utenom eldresenteret på Stovner senter – et eldresenter som dessuten ligger utenfor (delbydel) Vestli.

4. Oppvekst

Vi har allerede vært innom oppvekst i de foregående kapitlene. De unge Vestlibeboernes situasjon må likefullt diskuteres i mer detalj da det er denne gruppen og deres behov som synes å oppta flest. Også blant de eldre beboerne som ikke selv har barn på Vestli, er det først og fremst oppvekstvilkårene de trekker frem som en utfordring.

I dette kapitlet vil vi la både de som jobber med de unge og de unge selv få komme til orde. Vi har snakket med ansatte i barnehager, på barne- og ungdomsskoler og flere som jobber forebyggende. I tillegg har mange av de «vanlige» beboerne betraktninger om oppvekstvilkårene. Ikke minst er kanskje barn og unge selv de viktigste kildene og vi vil bruke mye plass på å få frem deres stemmer sidene som følger.

Blant de som selv ikke er barn eller ungdom, er budskapet at Vestli mangler gode tilbud til ungdom eller de eldre barna. Utenfor eller i tilknytning til sameier og borettslag, er det en rekke lekemuligheter for de yngste, men for de eldre barna/ungdommene, synes tilbudene å være langt færre. Her er det viktig med et forbehold: Ikke alle deler denne oppfatningen. Et godt eksempel er en far vi møtte i et av småhusområdene som fortalte hvor fint det var å bo og vokse opp på Vestli og at hans barn var aktive i Vestli IL. Også for de som er interessert i ski eller turer i skog og mark, er det helt klart meget gode tilbud i umiddelbar nærhet til mange beboerne på Vestli. Det betyr ikke at alle som potensielt kunne vært interessert i dette, vet om tilbudene som finnes "naturlig". En av våre voksne "pionerinformanter" (en som hadde bodd på Vestli siden det ble bygd ut), forklarte at det nok var mange unge med minoritetsbakgrunn som ikke visste om Liastua og tur- og skimulighetene der "oppe". Samtidig var det to unge minoritetsnorske jenter som var de mest ivrige brukerne av Liabakken blant ungdommene som deltok i nettundersøkelsen til Vestlibeboerne. Likevel er det en tydelig indikasjon på at disse to kanskje representerer et mindretall at man stort sett treffer på "hvite" personer i marka. Ansatte på Tokerud skole fortalte at antallet som velger slalåm/snowboard på den årlige skidagen de arrangerer har dalt markant de siste årene. Nå var det veldig få av elevene som brukte slalåmbakken ved skolen (dette mente de hang sammen med både manglende interesse, men at det også i stor grad var et kostnadsspørsmål da heiskort og utstyr er dyrt).

De yngste barna – fortellinger fra barnehager

For å få et annet overblikk over oppvekstvilkårene for noen av de yngste barna enn det man kanskje kan lese seg til fra statistikken, intervjuet vi representanter for de lokale barnehagene. En av informantene er styrer i tre barnehager på Vestli, og hun har jobbet i sektoren lokalt siden 1979. Hennes steds-kunnskap er også opparbeidet ved at hun selv bor på Vestli. Slik informanten ser det, så har Vestli endret seg på mange måter i løpet av disse årene. Området har blitt mye mer etablert. Hun forteller at det var «mange utfordringer knyttet til de første innbyggerne her. Deretter [fikk vi] et veldig stabilt og godt bomiljø» (intervju 28. september 2017). Slik hun ser det, er Vestli et veldig barnevennlig sted, men dessverre er fellesarealene eller de offentlige uterommene preget av manglende vedlikehold gjennom årene. En annen mangel, slik informanten oppfatter det, er at det i praksis er få møteplasser for de over barnehagealder på Vestli. Her trekkes det også frem et behov for arenaer som legger opp til mer spontane møter mellom folk. Som for eksempel et sted barneforeldre kan bli kjent uten at det er organisert eller planlagt av noen. Bestyreren mener også at barnehagene kan ha en rolle i den områderettede innsatsen: «Som et samlingspunkt» (intervju 28. september 2017). Likevel er hun usikker

på om det er en god idé å åpne opp lokalene for annen type bruk etter stengetid. Dette blir illustrert ved å peke på en rekke problemer de har i en av barnehagene som lånes ut til leksehjelp i dag. Det er rett og slett ikke nok kontroll på hva ungdommene gjør inne i lokalene. Når det gjelder situasjonen i barnehagehverdagen ellers, så mener bestyreren at de har gode uteområder og et bra nærmiljø med blant annet skogen som de benytter mye. De har også en stabil og god stab av ansatte, men har ikke tilstrekkelige ressurser – og da særlig knyttet til oppfølging av barn med «grenseløs» atferd (se under). Et klart ønske her, er at grunnbemanningen i de lokale barnehagene må styrkes. Selv om uteområdene er gode, plages de likevel av mye forsøpling etter hasjrøyking og litt hærverk i helgene, noe som kobles til lokal ungdom som henger ute.

Om Vestli er et godt oppvekststed, mener hun at man igjen har fått visse utfordringer som følge av en «stor utskifting av befolkningen – altså folk med en annen bakgrunn» (intervju 28. september 2017). Ifølge informanten, var det særlig de siste ti årene at det hadde vært en veldig stor utflytting av majoritetsnorske barnefamilier i førskolealder. Heller ikke i barnehagen var det nå mange majoritetsnorske barn. Når de barnehageansatte spurte foreldrene om hvorfor de flyttet, var svarene at «de inviterer til barnebursdager og det kommer ingen og 'sånn vil vi ikke at barna våre skal ha det'» (intervju 28. september 2017). I barnehagene fikk de demografiske endringene som konsekvens at man har «noen veldig store utfordringer knyttet til språk» (intervju 28. september 2017). Bestyreren forklarte at selv om mange foreldre selv kan norsk, så sender de kanskje ikke barna i barnehagen før de er fem år, og dermed rekker ikke disse barna å lære seg godt norsk før de skal begynne på skolen. Når en del da heller ikke har god morsmålskompetanse, gir dette ytterligere utfordringer. Fra barnehagens side, så skulle de derfor gjerne ønske at det var flere barn som begynte «på småbarnsavdelingene» (intervju 28. september 2017). På spørsmål fra oss om det er annerledes å drive barnehage på Vestli sammenlignet med i andre deler av byen, viser styreren til de nevnte språkutfordringene, samt det at de har «ganske mange barn som er ganske grenseløse (...) Vi ser veldig mange foreldre som strever med barneoppdragelsen» (intervju 28. september 2017). Den grenseløse atferden ble også knyttet til den lave andelen «norske barn» da man nå manglet «gode rollemodeller – veltilpassede barn med gode norskerdigheter» (intervju 28. september 2017). Hun mente at man hadde slike positive rollemodeller mens det fortsatt var rundt 50 prosent majoritetsnorske barn i barnehagen. Dette ble også tatt opp av ansatte ved Tokerud skole som vi skriver mer om senere i dette kapittelet (intervju 11. oktober 2017).

En annen utfordring de har hatt de «seneste årene» er en mangel på foreldreengasjement, men det understrekes at også gjelder «de norske som fortsatt bor her» (intervju 28. september 2017). Bestyreren mener dette henger sammen med at foreldre i dag har en hektisk hverdag. De må derfor prioritere mellom en rekke ulike oppgaver og selv om det er foreldre som stiller opp i SU (Samarbeidsutvalget),¹⁹ så er det vanskeligere å få familiene til å komme på arrangementer barnehagen for eksempel at barna og deres foreldre inviteres til å møte på Liastua en lørdag eller søndag. Barnehagene har også forsøkt å organisere foreldrekaffe og aktivitetsdager i barnehagen med barneforeldrene. Slike arrangementer «har ikke vært vellykket (...) da er det stort sett arrangørene som har kommet» (intervju 28. september 2017). Et av eksemplene som trekkes frem som konkurrerer om barnas og foreldrenes tid, er etnisk-baserte organisasjoner som tamilskolen. «De har sine arenaer som de velger å bruke fritiden på» (intervju 28. september 2017). Her kan trådene trekkes til det vi over skriver om forutsetningene eller

¹⁹ <http://www.fubhg.no/samarbeidsutvalg-su.192589.no.html>

vanskelighetene med å utvikle brobyggende sosial kapital. Ved at «ulike grupper» har (også) ulike interesser som medfører at man søker mot egne institusjoner eller organisasjoner utenfor ordinær skole- og arbeidshverdag, så kan dette være et mulig hinder for å skape kontakt og samhold både mellom de ulike etniske minoritetsgruppene og mellom majoritetsnorske og minoritetsnorske.

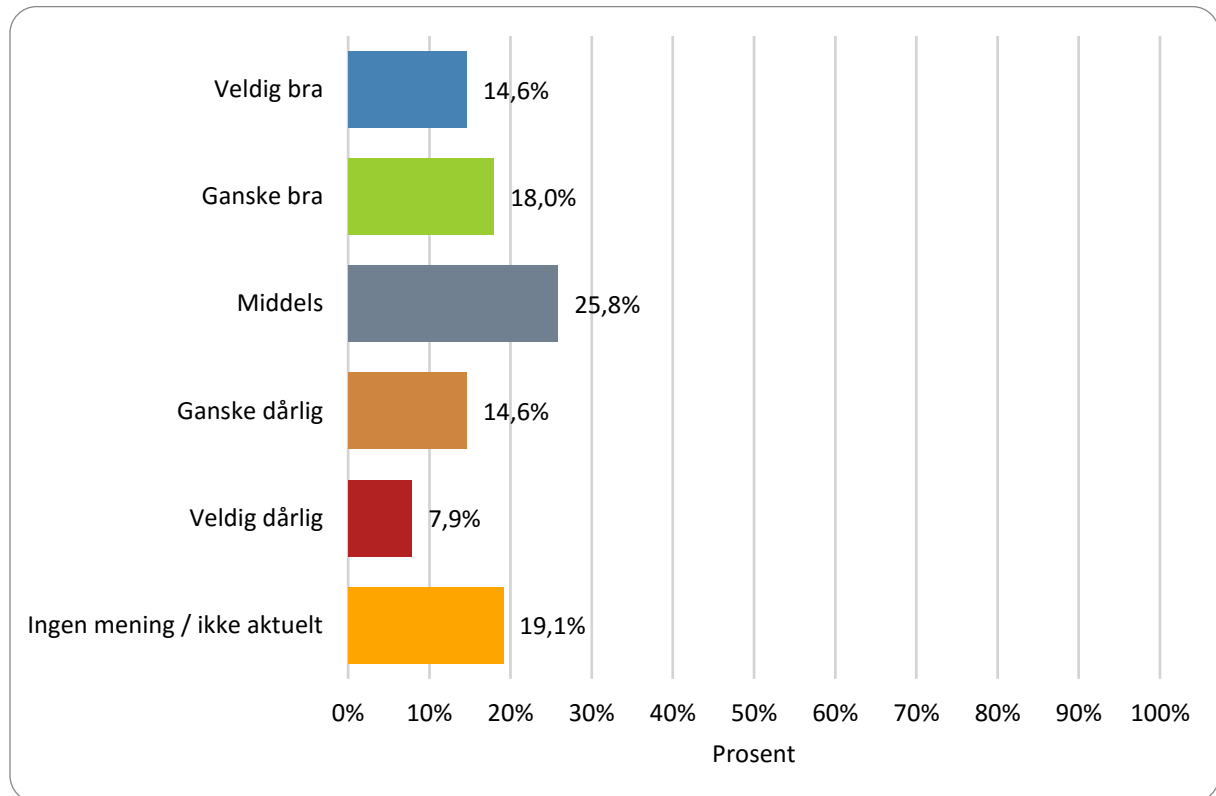
Over så vi at de som jobber med barna etter barnehagealder som de ansatte på barneskolen, rapporterer om noen utfordringer knyttet til områdets unge og da særlig utfordringer som ligner det som over ble koblet til grenseløs atferd. Barnehageinformanten fortalte at i en samtale med en skoleansatt i området, ble det sagt at man tidligere hadde utagerende elever i fjerde klasse, nå var det også i første klasse. «Dette er jo barn vi har jobbet med, men som vi ikke har klart å følge godt nok opp» (intervju 28. september 2017).

Skolealder – fortellinger om og fra skolene

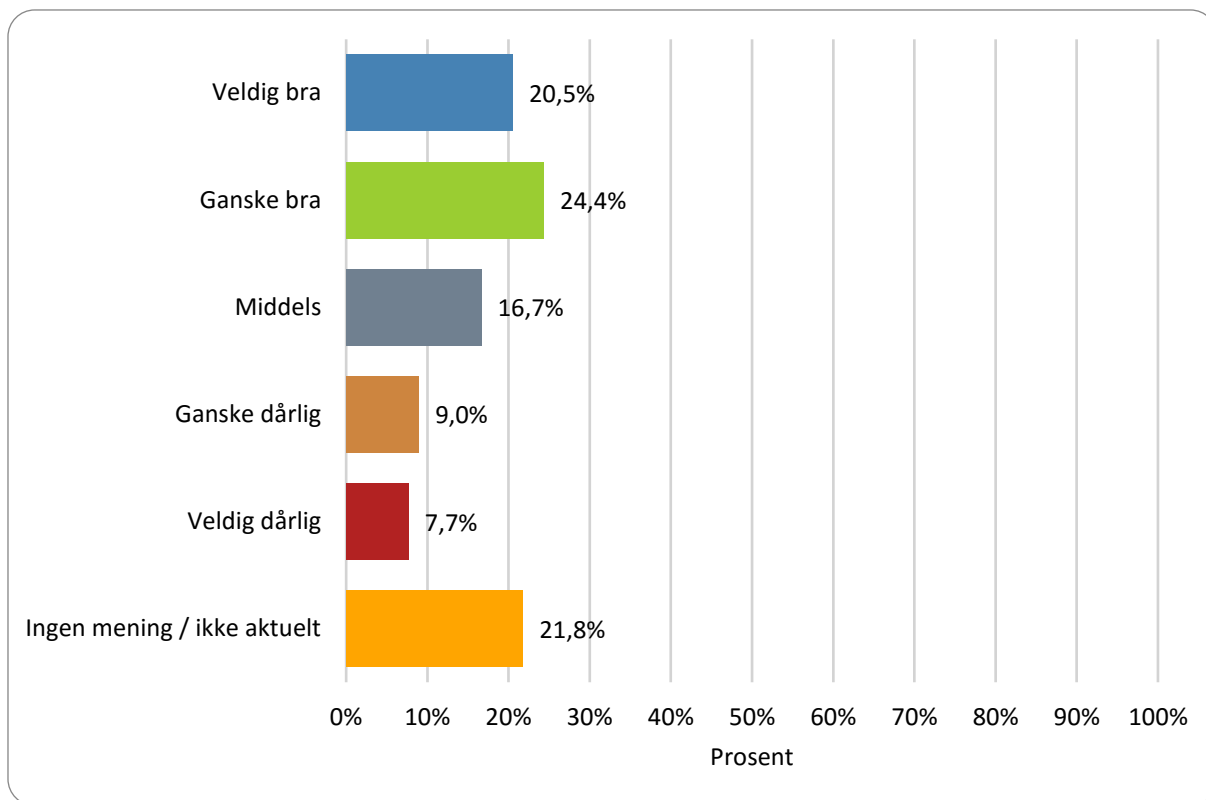
Flere vi snakket med trakk fram skolen som spesielt viktig for Vestli. Innenfor delbydel Vestli ligger Vestli barneskole (med tilhørende grendeskole), Rommen barne- og ungdomsskole og Tokerud ungdomsskole. Alle tre ble grunnlagt på 1970-tallet da Vestli vokste fram. Rommen og Tokerud har de siste årene blitt revet og bygget opp igjen (2010 og 2016). Vestli skole står for tur, den planlegges revet og gjenoppbygget i 2018-20. Ansatte på skolene var opptatt av hvor viktig skolen er for integrering, og at det er på tide at skolen blir anerkjent som en av de viktigste arenaene for integrering. De vi snakket med på Tokerud skole sa at det ikke virker som at norske politikere forstår hvor viktig skolen er for et sted som Vestli. Flere av elevene i området med en annen etnisk bakgrunn enn norsk vokser opp i et kulturelt miljø der mange hverken snakker norsk, ser på norsk TV, leser norske aviser eller lignende. Ifølge våre informanter blir da skolen nesten den eneste arenaen der disse barna snakker norsk. Det er i prinsippet kun i friminuttene man snakker om andre ting enn fag, så fri norsksnakking blir det lite av for enkelte av elevene. Rektor mente derfor skolen burde få status slik den hadde før i tiden da skolen var den lokale samlingsplassen. Det krever at skolene får mer ressurser, at foreldrene kommer mer på banen, og at de får utvidet skoledagen med fritidstilbud og leksehjelp.

En bestemor vi snakket med var også opptatt av skolen som den viktigste faktoren for et godt fungerende Vestli. Hun er bekymret for at hennes voksne barn, som hadde valgt å bosette seg på barndomsstedet Vestli med sin familie, skal flytte derfra igjen. Da vil det i så fall være utelukkende på grunn av skolen barnebarna går på fortalte hun. Hun har sett hvordan den ene etter den andre av de etnisk norske vennene til hennes barnebarn har flyttet fra Vestli de siste årene. Slik hun forsto det valgte familiene å flytte bort fra Vestli fordi skolen(e) har for dårlig kvalitet. Det handlet ikke om hvilken etnisk bakgrunn de andre elevene har. En annen beboer vi intervjuet pekte også på skolene som avgjørende for om ressursvake barnefamilier vil bosette seg på Vestli. Han mener derimot at en fysisk oppgradering av skolene ikke nødvendigvis fører til bedre skolerresultater og at det derfor ikke hjelper for å få ressurssterke familier til å flytte dit. "Det blir som mitt inntrykk av Groruddalsatsingen, det blir som å male på råttent treverk; veldig fint der og da ..." (intervju 19. januar 2018). Her kan det synes som at informanten også kan hente støtte i forskningen. Med data for Norge generelt og Oslo spesielt, viser Hardoy med flere (2017) at skoler med en stor andel etniske minoriteter ikke påvirker sannsynligheten for at man fullfører skolen. Ei heller påvirkes skolekarakterene til barna. De finner heller ikke støtte for en påstand om at lærermobilitet bidrar til lavere undervisnings- eller utdanningskvalitet på skoler med høye andeler etniske minoriteter (Hardoy et al. 2017). Etter det vi vet, foreligger det ikke tilsvarende kvantitativt-orienterte analyser av mulige konsekvenser for det sosiale livet eller miljøet på skolen. De

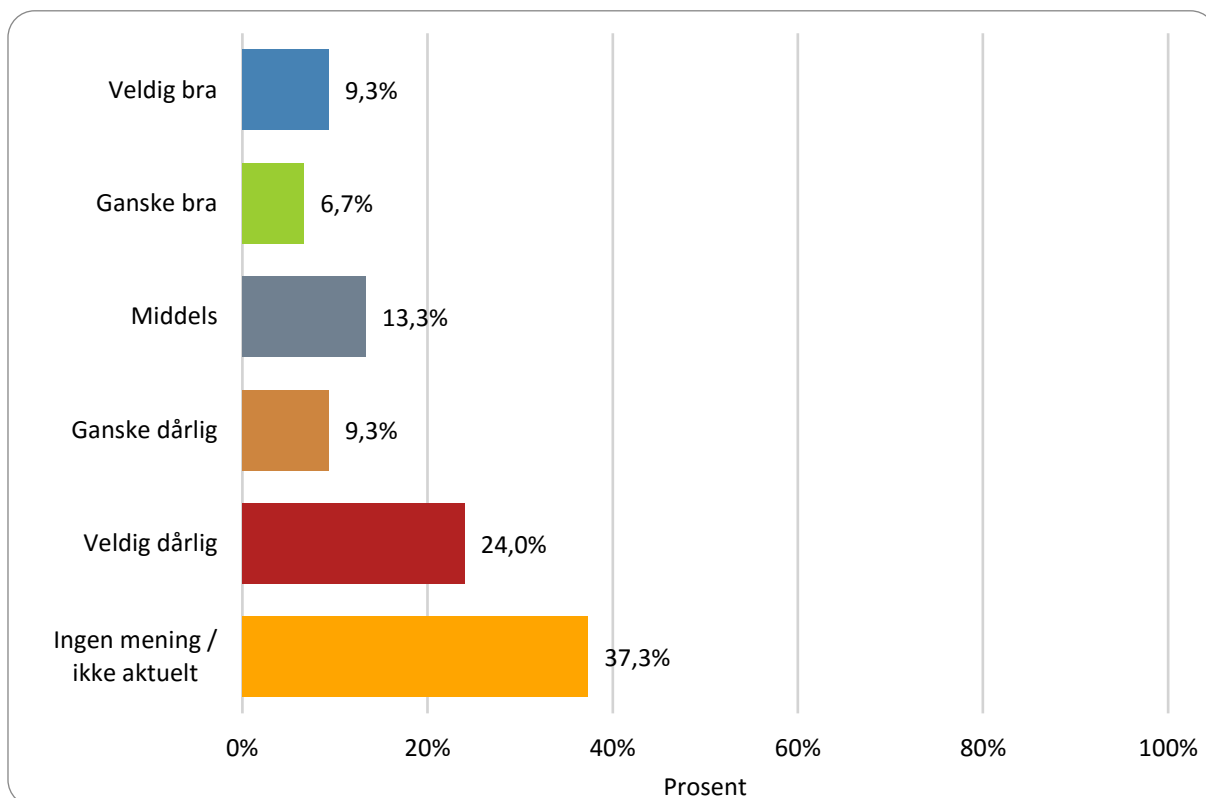
vi snakket med og blant de som svare på spørreundersøkelsen, var også den sosiale dimensjonen viktig når en vurderte skoletilbudet i bydelen/på Vestli. Blant de foresatte/foreldrene som svare på undersøkelsen, sendte flertallet barna på den lokale barne- eller ungdomsskolen, men mens barnehagetilbudet ble vurdert relativt bra, var det langt flere som var usikre når det gjaldt Stovner videregående og til en viss grad barneskolen. Flere syntes å være fornøyd med ungdomsskolene.

Figur 19 "Hvordan vurderer du barneskoletilbudet på Vestli?" (N 89)

Figur 20 "Hvordan vurderer du ungdomsskoetilbudet på Vestli?" (N 78)

Figur 21 "Hvordan vurderer du [den lokale videregående skolen]?" (N 75)

Ansatte ved Tokerud skole fortalte at "fritt skolevalg" har hatt en negativ påvirkning på skolemiljøet i Groruddalen. Det har ført til stor intern mobilitet med store konsekvenser for en skole som Tokerud. På Vestli ser man det i form av at de resurssterke elevene begynner på Stasjonsfjellet skole selv om Tokerud er den nærmeste ungdomsskolen. De forteller at Stasjonsfjellet har blitt den "hvite" skolen i nærområdet. Elevsammensetningen har endret seg de siste seks årene etter fritt skolevalg ble innført. Før dette var det en god blanding av elever med etnisk norsk og annen etnisk bakgrunn på skolen. Slik informantene så det, tok da elevene med det beste fra alle kulturer og gjorde det veldig bra. I dag er det for få etnisk norske til at dette skjer, forteller ansatte på skolen. Dessverre har situasjonen på skolen hatt en negativ utvikling for de ansatte på skolen. Skolen har tidligere nesten aldri opplevd at lærere slutter, men bare i år har flere sagt opp. Her kan det skytes inn at vi fikk tilsvarende historier fra en rektor på Romsås, et område med flere av de samme utfordringene som på Vestli: Det er slitsomt for lærerne å stå lenge i jobben. En konsekvens er at det både er relativt stor mobilitet i elevmassen og i lærerstokken. Dette kom også frem i et intervju med en tidligere lærer der, vedkommende sa opp jobben på en Romsås-skole da hun ble «mer mor enn faglærer». Lærerne på Tokerud peker særlig på tøff elevsammensetning, vanskelig å tilrettelegge undervisningen på grunn av få lærere, og få muligheter til å variere undervisningen. Alle skolene forteller at de ikke har de ressursene som skal til for å dekke skolens behov, men at de er flinke til å utnytte ressursene på best mulig måte.

Fortellinger om ungdommen på Vestli

Tidligere ble det nevnt at aktører som politiet ønsker seg en ungdomsklubb på Vestli. Det var også andre som jobbet forebyggende som var mer skeptiske til om en slik klubb ville ha ønsket effekt. Som en beboer sa det: mine tenåringsgutter er ikke interessert i en fritidsklubb. For disse guttene, var dataspill og organiserte aktiviteter utenfor hjemmet det som fylte fritiden. Og når de skulle utenfor hjemmet, ble de oftest kjørt av foreldrene ut av bydelen. Med andre ord kjente de lite til de ungdommene som hang ute på Stovner eller Vestli. En kommunalt ansatt informant fortalte dessuten at det relativt sett var et meget godt tilbud til unge og andre beboere i bydelen. Vedkommende trakk særlig frem alle tilbudene ved og nær nye Rommen skole. Likefullt, nesten alle andre vi har snakket med har påpekt at en viktig ting som mangler på Vestli er aktivitetstilbud til eldre barn og ungdom, aller helst en ungdomsklubb. Det var flere ungdomsklubber i området tidligere forteller flere voksne som har vokst opp på Vestli. For fem-seks år siden stengte bydelen samtlige ungdomsklubber. Flere vi har snakket med ser på dette som en "tragisk" endring i området. Det finnes mye lokalt engasjement og ulike forslag til løsninger for å få i gang en lokal ungdomsklubb. Noen, inkludert ungdommer vi har snakket med, har et sterkt ønske om å gjenopplive den tidligere ungdomsklubben The Planet. De forklarer at bygget står der fortsatt den dag i dag selv om fritidsklubben har vært stengt i flere år. Det forstår derfor ikke hvorfor ikke klubben kunne hatt åpent lenger. En annen informant forklarte at grunnen til at The Planet måtte stenge var rett og slett fordi bygget var råttent og at det derfor ikke kunne fortsette tilbudet sitt. Det virket som at The Planets forkjempere enten ikke var klar over denne faktoren, eller ikke ville godta det som grunn nok.

Andre legger fram alternative løsninger som å ha kveldsåpen skole med fritidsaktiviteter, enkel matservering og leksehjelp. Også dette forslaget fikk støtte blant ungdommen: "Vi hadde kommet om skolen var åpen [etter skoletid], men det må være noen voksne der. I så fall kunne vi både hengt og gjort lekser der" (utdrag fra fokusgruppeintervju med 10.klassinger på Tokerud, 22.11.17). De fleste eldre ungdommene er bevisste på at de har «dårlig tilbud» til sin aldersgruppe, og argumentene for hvorfor

man trenger en ungdomsklubb er flerfoldige. En gutt nevner skadene som oppstår av kjedsomhet som en av de viktigste grunnene til at man må opprette en ungdomsklubb. «Jeg var med på gjøre hærverk fordi jeg ikke har en dritt å gjøre hjemme – én gang, da.» Et lignende bildet avtegnet seg i et tidligere forskningsprosjekt der vi så nærmere på ungdom og ulike former for normbrytende handlinger (f.eks. Andersen 2018 [under utgivelse]). En informant vi intervjuet som selv har erfaring med å jobbe på ungdomsklubber andre steder i Oslo forklarte én spesiell funksjon ungdomsklubb kan ha og det er at det blir tydelig (for de voksne som jobber der) hvilke av ungdommene som virkelig trenger mer hjelp og hvem som bare mangler et sted å være sammen med vennene sine (intervju 16. november 2017).

Mange vi har snakket med forteller at konflikt og slåssing er, i mangel på fritidsaktiviteter, blitt en hobby for mange ungdommer på Vestli. Konflikter oppstår gjerne på sosiale medier, for så å eskalere til avtalte slåsskamper. Det er like mange jenter som gutter. Ifølge Salto-koordinatoren i bydelen, så er "vold og voldsproblematikken på vei opp her – blant både jenter og gutter" (intervju 3. november, 2017). Oslo politiets egne tall, viser også at den registrerte kriminaliteten blant unge under 18 år har økt etter seks års nedgang – dette gjelder hele Oslo.²⁰ Ser en bare på vold, er det også en økning her. "Straffbare forhold for fysisk vold med gjerningsperson under 18 år har vokst jevnt fra 282 i 2013 til 371 i 2016" (Oslo politidistrikt 2017, s. 5). Det fremkommer likevel av rapporten at Stovner ikke er blant bydelene med "høyt antall anmeldelser for fysisk vold med unge gjerningspersoner" (Oslo politidistrikt, 2017, s. 22) – det er snakk om bydeler som Østensjø, Søndre Nordstrand, Gamle Oslo og St. Hanshaugen.

Ungdommene som krangler kommer ofte fra forskjellige skoler, til og med forskjellige bydeler, forteller en representant for Natteravnene på Vestli. Dette ble også understreket av rektor ved Vestli barneskole som forteller om konkrete hendelser der ungdom og unge voksne som ikke nødvendigvis har lokal tilknytning tydeligvis har avtalt slåsskamper på skolens områder. Natteravnene ble stiftet av lokale og engasjerte beboere på Vestli etter en periode med ran, uro og branner i sommer. Etter noen måneder hvor natteravnene har vært ute i nabolaget hver helg har de fått god kontakt med mange av ungdommene de møter ute. Ungdommene forteller at de ønsker et sted å være, gjerne en ungdomsklubb. De er lei av å bli jagd fra sted til sted. I intervjuet med ansatte ved Tokerud ungdomsskole, ble det forklart at mange av elevene ikke gjorde noe som helst på fritiden: "Det virker ikke som de gjør noen ting. Det er de som spiller fotball, eller andre idretter, men det er færre og færre. Og det er ekstremt få jenter [og da spesielt de som er muslimer eller har foreldre som er strengt muslimske] som gjør noe [les: deltar i organisert aktivitet]. Blant jentene er det mange som har oppgaver hjemme, blant annet å passe på søsken" (intervju 11. oktober 2017).²¹

Det ble presisert at ungdommene, også jentene, med majoritetsbakgrunn, var langt mer aktive i organisert idrett enn flertallet med minoritetsbakgrunn. For minoritetsguttene var det ytterligere et skille: en stor gruppe spilte fotball (noe vi også fikk inntrykk av i samtalene med elevene på barneskolen), mens de som ikke var interessert i denne sporten, "driver ikke med noe" (intervju 11. oktober 2017). Ifølge informanten ved Tokerud, fungerte skolen som en "friarena" for særlig muslimske jenter – og ved å strekke ut skolens eller skolebyggenes åpningstid, ville skoletiden i praksis kunne bli utvidet slik at også disse jentene ikke nødvendigvis måtte hjem etter at undervisningen var over. Også relevant

²⁰ Se også <https://www.aftenposten.no/oslo/by/i/4dzPba/Kraftig-okning-i-ungdomskriminaliteten-i-Oslo>

²¹ At søsken får i oppgave å passe på yngre barn i familien, ble også vektlagt av rektor på Vestli barneskole, noe som kunne gå ut over eget skolearbeid.

her, var det at den ansatte ved ungdomsskolen hevdet at det ikke var noen tydelige sosiale skiller blant elevene mens de var på skolen: Vennegrupper bestod av en miks av unge med ulik bakgrunn. Dette var ifølge ham enda en grunn til at skolen og skolebyggene ville fungere godt som en utvidet fri- og fritidsarena.

Som en respons på manglende væresteder og aktiviteter for unge på Vestli, utviklet Tokerud ungdomsskole derfor et fullstendig program for åpen skole etter skoletiden der de hadde planer om å leie inn voksne som kunne være til stede, men fikk ikke pengene de søkte av Bufdir til å sette dette ut i livet. Skolens ledelse mener selv at dette vil være det beste og billigste alternativet for fritidstilbud for ungdommer på Vestli: "Om det hadde vært åpent her, så hadde elevene hengt her – helt klart!" (intervju 11. oktober 2017). Videre ble det presisert at det ville vært enklere for jentene å bli igjen på skolen heller enn på en ungdomsklubb lokalisert et annet sted med tanke på foreldrenes "godkjenning". "Når jentene går hjem fra skolen, så har de gått *hjem*, da går de ikke ut igjen (...) Da er de på sosiale medier og har kontakt med venner der" (intervju 11. oktober 2017).

Utenomfaglige aktiviteter, som dans, sjakk eller fotball, på skolens område/i skolens bygg, ville ikke bare gitt ungdommen et tilbud på ettermiddagen og kveldstid – et tilbud også for dem som ikke brukte skolens nåværende leksehjelp. Det ville også gi en eierskapsfølelse til skolen og Vestli. En slik eierskapsfølelse eller positiv stedsidentifikasjon er noe de opplever at elevene ikke har i dag. Skolen måtte vært åpen for all ungdom i området, noe som både ville vært en utfordring og en mulighet for fredelig konfliktløsning eller forhindring av konflikt. Ansatte på skolen forteller at jenter i muslimske familier ofte har mange plikter hjemme. De får ofte ikke gå ut av huset igjen når de har kommet hjem fra skolen – noe som ligner på historier og observasjoner vi har fra andre ungdomsmiljøer/-arenaer i Groruddalen. Ifølge de ansatte ved Tokerud, var derfor tanken at ved å legge fritidsaktivitetene til skolen vil mange flere, inkludert jenter, ha mulighet til å delta.

I våre samtaler med ansatte på skoler, lokalbefolkningen, og ikke minst barna er det tydelig at det er mye uvisshet, forventninger og skuffelse angående ungdomsklubb. Vi har hørt forskjellige historier om hva slags tilbud som finnes, og ikke finnes, og hvorfor ungdomsklubbene ble fjernet for fem-seks år siden. Det er mange ulike versjoner og en del frustrasjon over bydelsadministrasjonen og –politikkerne i sin håndtering av saken. Bydelen hadde planer om å starte en ungdomsklubb i lokalene til Stovner bibliotek, som nylig flyttet ut. I denne prosessen fant de ut at de må søke om omregulering før dette lokalet kan tas i bruk som ungdomsklubb. Dette vil ta tid. En beboer vi intervjuet fortalte om en sommerklubb for ungdom som ble arrangert i Fossum kirke sommeren 2017 (intervju 19. oktober 2017). Det kom flere ungdom enn det var plass til i lokalet, og alle var så utslitt da klubben stengt kl 22:00 at det ikke var noe bråk ute etter det. Han forteller videre at det er lokale ressurser og ildsjeler som ønsker å bidra til et godt ungdomstilbud på Vestli, men etter hans mening er ikke bydelsadministrasjonen og –politikkerne villig til å ta i bruk det som finnes av lokalt engasjement. Dette tyder på at bedre kommunikasjon og samarbeid mellom bydelen og lokalbefolkningen kan føre til mindre uklarhet og frustrasjon, og trolig bidra til et bedre lokalsamfunn.

Lokale ungdom føler på den samme frustrasjonen av å ikke bli hørt forklarer en engasjert ungdomsjente vi intervjuet (intervju 15. desember 2017). Hun fortalte at lokale ungdommer tidligere har deltatt på et BU-møte, men de følte ikke at de ble tatt på alvor.

Ingen hører på ungdommer. Politikerne stiller seg spørsmålet "hvordan kan vi minske kriminaliteten i Groruddalen?", så står vi der med digre skilt og bare "fritidstilbud!", men de bygger et tårn.

Ok, Fint. Jeg tror at et fritidstilbud kommer til å hjelpe sykt mye. Det er frustrerende at vi har svaret men ingen hører på oss. Det viktigste for fritidstilbudet er at man tar inn alle og at man har voksne som blir respektert av ungdommen. Han som styrte The Planet, alle vet hvem han er av ungdommen og de som styrer dansegruppene i Groruddalen og han som styrer Rockefabrikken. Det er voksne som respekteres av alle ungdommer. Ingen koddet med dem. Det er sånne vi trenger til å lede fritidstilbudet. De kan styre det for hvis de ber oss om å gi faen så *backer vi off*, men de er også venner man kan stole på og komme til med problemer. Så vi trenger sånne og ikke sånne byrådsledere som egentlig hater oss og som mener vi bare bruker penger og er kriminelle. Så det er mye som kreves egentlig for at det skal funke, men vi må bare bli hørt og respektert (intervju 15. desember 2017).

På tross av at mange "skriker etter" ungdomsklubb har vi etter samtaler med ulike beboere og aktører på Vestli oversikt over en rekke tilbud rettet mot barn og ungdom som allerede finnes. Problemet står som regel på økonomien, enten hos familiene eller i bydelen/den aktuelle organisasjonen. Andre grunner beboerne selv trekker frem er mangel på tid eller lyst, samt mangel på oversikt over hva som eksisterer. Det finnes for eksempel en rekke organiserte idrettstilbud i nærmiljøet. Noen av barna vi snakket med driver med organisert sport, men slutter ofte i ungdomsårene. Selv om de ikke sa det rett ut selv fikk vi inntrykk av at det hang sammen med familiens økonomiske prioriteringer. Av en nøkkelinformant ble vi fortalt at for eksempel allidrett for barn i alderen to til åtte år, koster 100 kroner i året. Har man mange barn, kan det likevel være for mye for en alenemor, sa den samme informanten.

I tillegg handler det om frivillighetsarbeid fra foreldrene side. En informant vi snakket med fortalte om frustrerte foreldre som stadig vekk var de eneste som dukket opp når idrettslaget for eksempel skulle ha bortekamper. Disse foreldrene blir til slutt utslitt av å være de eneste som bidrar, og flere har flyttet barna til andre idrettslag der det er flere engasjerte foreldre (intervju 16. oktober 2017). En informant fra Vestli IL fortalte selv at de sliter med frivillighet, for eksempel blant trenere og ledere. Der blir det også til at de samme stiller opp gang etter gang. Et tiltak de har forsøkt å drive tidligere, men som da måtte stoppe på grunn av for få frivillige, var å ha åpen idrettshall på fredager. Da delte de ettermiddagen og kvelden inn for ulike aldersgrupper, og det fungerte veldig bra. De skal prøve igjen dette året, men det krever at det er nok voksne frivillige til å være til stede. Vestli IL bruker i dag mer tid og penger på de uorganiserte aktivitetene enn de organiserte, noe som ikke er riktig ifølge vår informant fra styret (intervju 11. januar 2018). Det er i tillegg flere kulturtilbud i området, spesielt tilknyttet Rommen kultursenter. Der opplever de de samme barrierene for barn/ungdom å delta i de ulike tilbudene. Selv om de har mange barn og unge som bruker deres tilbud, opplever de at pris er et problem eller en barriere for noen (intervju 10. januar 2018).

Vi har over skrevet om en relativt omfattende uro blant beboerne på Vestli – en uro særlig knyttet til "ungdomsgjenger" og kriminalitet. Om enn ikke som en direkte respons på denne uroen, så eksisterer det samtidig former for de facto (faktisk) "unngåelse" av uheldig aktivitet eller påvirkning. En foresatt med inngående kjennskap til særlig oppvekst og ungdomskriminalitet, fortalte hvordan noen lokale ungdommer ikke tilbrakte mye tid på å henge ute i lokalmiljøet. I stedet var dette unge som ble fulgt tett opp av foreldre: de kunne sitte hjemme alene/med venner og for eksempel spille dataspill og når de var ute, så ble de kjørt av foreldre til organisert aktivitet i eller utenfor bydelen. For disse ungdommene, ble det hevdet, var Vestli utenfor hjemmet nesten som et ikke-sted. Det vil si, de kjente ikke

spesielt godt til hva som foregikk "mellom husene" da de ikke tilbrakte sin fritid her. Sånn sett levde de nesten hva Atkinson (2017; Atkinson & Blandy 2017) har omtalt som beskyttet kokongliv.²² Når de skulle ut av hjemmet, så ble de kjørt til en semi-offentlig og (trygg) arena der det også var (andre) voksne til stede. En tiendeklassegutt vi snakket med levde på mange måter et slikt liv: Utenom skolen tilbrakte han det meste av tiden i en forstadskommune i Akershus der han spilte cricket og hadde slekt fra India.

Mange av de vi har snakket med på skoler, i barnehager og beboere har pekt på at noen familier i området med innvandrerbakgrunn ikke følger opp barna sine godt nok. Dette skyldes, slik våre informanter ser det, kulturforskjeller, språkvansker, eller mangel på kunnskap eller ressurser. Vi har hørt historier om barnehagebarn som blir fulgt og hentet av eldre, men fortsatt svært unge, søsken, foreldre som ikke hjelper til med skolelekser, eller dukker opp på foreldremøter, og foreldre som ikke setter en innetid for barna sine eller følger opp hva de driver med ute i nabolaget. Noen av de samme informantene fortalte om ekstrem sosial kontroll der jenter i alle aldre ikke får gå ut av huset etter skoletid fordi de har så mange plikter i hjemmet. Det ble sagt at dette først og fremst gjelder jenter i muslimske familier.

Da vi besøkte elever i 6. og 7. klasse på Vestli skole var det derimot ingen av oss som fikk fortalt denne historien av jentene selv. De fleste jentene vi snakket med fortalte om fulle ettermiddager med idrett, shopping og slimlaging. Selv om vi ikke har spurt barna selv om dette, fikk vi forklart fra ansatte i barnehagene og på barneskolen at feiringer av barnebursdager var noe som ikke var vanlig i dag. Noen av de voksne informantene som jobber tett på områdets unge, sa også at det som er "normalt" for unge som går gjennom puberteten – nemlig forelskelser – var noe som var utfordrende for en del av barna å leve ut. Både fraværet av bursdager og (det manglende) samværet mellom litt eldre gutter og jenter, ble av informantene tolket i lys av kulturelle verdier, normer eller tradisjoner. En mor vi snakket med som har en datter på Vestli skole fortalte at de stadig vekk har huset fullt av datterens venner. Hun fortalte at de aldri vet hvor mange de blir til middag. Hun snakket om det som noe positivt, og er glad for at de har et sted å være og at man samtidig har "kontroll" på barna. På den andre siden var det ikke like lett å be om at datteren kunne få være med hjem til sine venner igjen. Moren fortalte at flere av de andre familiene i området ikke liker å få besøk av andre barn. Hun pekte på at årsaker både er trangboddhet, men også å slippe "stresset" ved å ha flere barn i huset.

For å forstå et hverdagssted og et "mangfoldig" område som Vestli, og ikke minst for å få frem at *stedet* Vestli konstrueres på ulike måter, synes det klart at i tillegg til levekår eller mer "objektive" indikatorer på oppvekstvilkår, så er sosiokulturelle fenomener og prosesser relevant å belyse. Særlig om en ønsker å forstå relasjonene mellom personer med "majoritetsbakgrunn" og personer med "minoritetsbakgrunn" – eller med andre ord, tillit mellom grupper (Andersen 2014, s. 284). Alexander (2013) poengterer at "de emosjonelle reaksjonene på innvandring forteller oss lite om den objektive situasjonen [f.eks. sysselsettingsgraden], men mye om betingelsene for sosial solidaritet" (Alexander 2013, s. 213).

²² Her må det understrekes at Rowland Atkinson benytter dette begrepet ("cocoon") i analyser av overklassens byliv for å få frem hvor skjulte og beskyttede liv de lever. "Folk flest" ser dem ofte ikke i hverdagen. Beboerne på Vestli lever stort sett helt andre liv enn det Atkinson skildrer fra London. Likevel, begrepet har paralleller til et ord som "innkapslet" (eng: "encapsulated") som vi tidligere har benyttet i studier av forstadsbeboere i USA (f.eks. Andersen 2001) for å skildre en hverdag der man stort sett enten er inne i et hus/bygg eller i en bil, man er altså så å si alltid "innkapslet".

Som vi allerede har vært innom, var det flere av «pionerbeboere» som flyttet til Vestli på 70-tallet som fortalte at det sosiale fellesskapet de hadde for førti år siden ikke lenger finnes i området. For å forstå deres reaksjoner på de demografiske endringene er det nyttig å legge vekt på nettopp det emosjonelle: Flere føler seg ikke hjemme eller føler på et ubehag eller et savn knyttet til sosiale og kulturelle endringer forbundet med flyttestrømmene. De unge derimot forteller om et fellesskap og samhold som minner om en landsby. Våre egne observasjoner i klasserommene, ga oss det samme inntrykket. Nemlig av tette sosiale bånd mellom barn, barn med ulike «bakgrunn». En engasjert jente med "majoritetsbakgrunn" i slutten av tenårene fortalte om et godt fellesskap både blant jevnaldrende og blant lokalbefolkningen generelt. Hennes eget ønske om å bli boende hele livet og drømmen om et stort hus med hage kan være vanskelig å forene, i den forstand at det er vanskelig å realisere både bostedsønsket og boligdrømmen på Vestli. Som vi har sett fra andre studier (at drømmen om småhus «dytter» folk ut av Oslo), kan det derfor bety at hun ender opp med å flytte ut av barndomsstedet for å virkeliggjøre drømmen om hus og hage (Andersen 2014). For å forstå hvorfor personer og familier flytter, må man derfor se både på kvaliteter eller egenskaper ved fra- og tilflytterområdet. Man flytter fra, men også *til* noe. En ungdomsjente vi intervjuet med "minoritetsbakgrunn" fortalte at det dårlige ryktet område og ungdom fra område har er også med på å styrke samholdet dem imellom. "Det bringer oss sammen" fortalte jenta og mente at det derfor er en slags positiv side ved det negative omdømme av Vestli. Når det gjaldt ungdomsklubb hadde denne informanten ikke inntrykk at det ville gjøre noen forandring i området. I følge henne har ungdom steder å henge, så "problemene som oppstår knyttet til ungdom handler ikke om mangel på væresteder - etter hennes mening (intervju 30. januar 2018).

I det følgende vil vi gå nærmere inn på nettopp hvordan barn og ungdom selv oppfatter det å bo på Vestli. Ja, hva er Vestli for dem?

Barnas Vestli

Det jeg liker med Vestli, er at vi har et idrettslag som ruler. Det heter Vestli IL og jeg spiller på håndball-laget (...) Vestli trenger virkelig flere eneboliger og rekkehus fordi det bare er blokker. Jeg ikke bor i blokk, men det burde bygges flere hus nærmere skolen. Jeg går alene til skolen – og jeg bruker 20 minutter

6.-klasseelev på Vestli skole

For å få en bedre forståelse av Vestli fra de unge beboernes ståsted eller deres opplevelser av nærmiljøet, besøkte vi tre klasser: to på 6. trinn på barneskolen og en på 10. trinn på ungdomsskolen.

Opplegg med skoleklasser: Hvordan vi gikk frem

På barneskolen disponerte vi de to klassene en hel skoledag. I den ene klassen hadde elevene på forhånd fått i oppgave å skrive om Vestli: med spørsmål om hva de synes er fint og liker med Vestli, hva de ikke synes er fint og hva de savner. Fra disse dokumentene ser vi at barna synes det er for få butikker på Vestli og mange viser til Stovner senter som noe de liker og vil ha i eget nærmiljø. T-banestasjonen er også noe flere trekker frem som en positiv ting, noe som henger sammen med at en del av elevene tar banen fra Stovner til Vestli når de skal på skolen. Det etterlyses også flere og bedre lekeplasser, fotballbaner med gressdekke, parker og parkeringsplasser. Trær og mye "natur" var det også noen som pekte på som positive kvaliteter ved området. Noen av barna vil gjerne ha flere leiligheter i nærheten

av skolen fordi "da kunne jeg flyttet dit" som en sa. For andre igjen var det særlig Vestli som et sted skapt gjennom sosiale relasjoner, som ble fremhevet. Som en av elevene selv formulerte det:

Jeg liker Vestli fordi jeg bor der, noen av vennene mine bor også der. Jeg liker å gå på Vestli skole. Det er fint rundt området [med] butikker, bygninger og veier (...) Jeg vil at alt på Vestli skal bli pusset opp – da ville jeg blitt veldig glad.

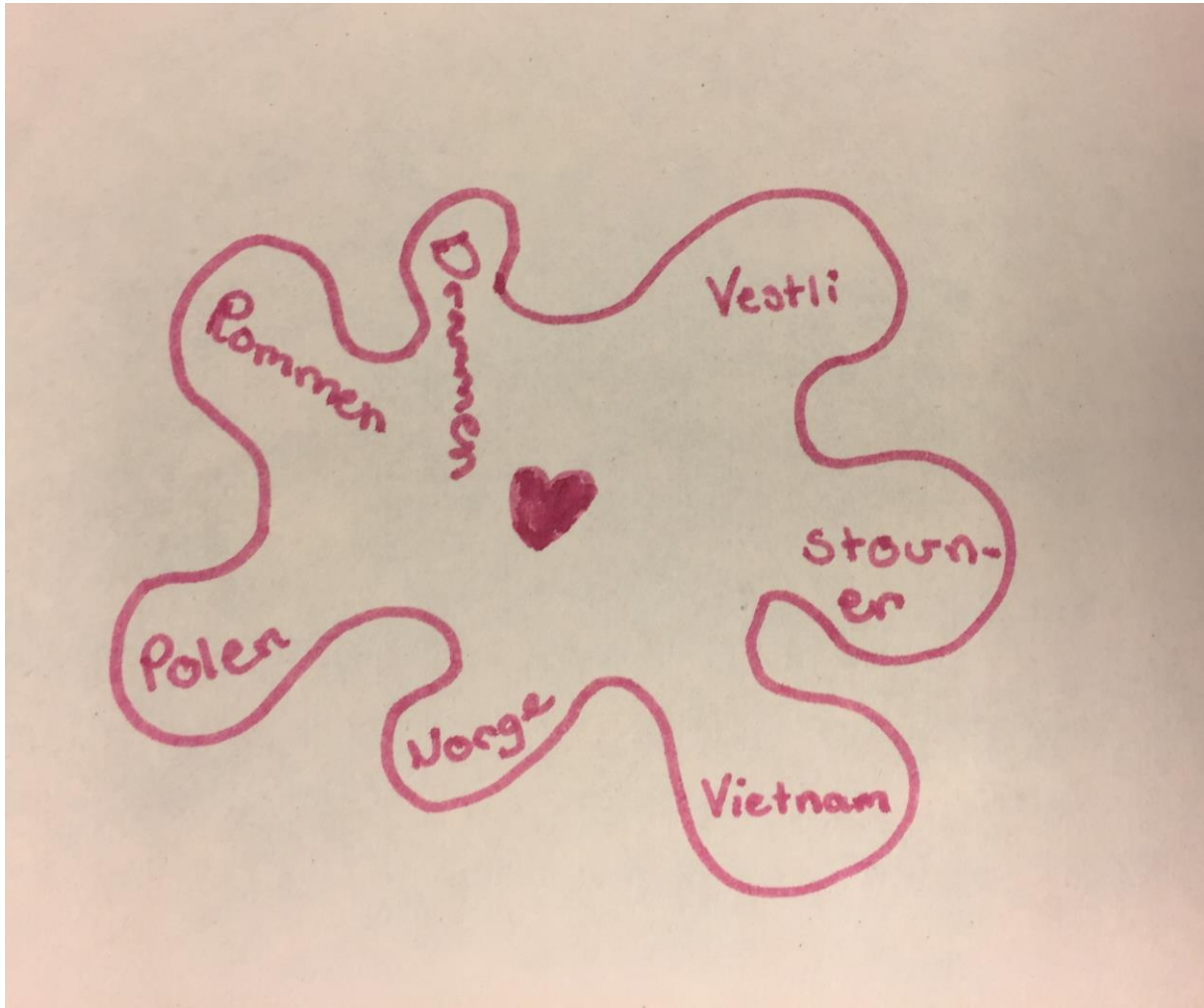
6.-klasseelev på Vestli skole

I den andre klassen startet vi dagen med denne oppgaven, men med litt færre spørsmål.

Illustrasjon 17 Tre fra forskningsgruppen i samtale med elevene på Vestli skole. Foto: Bengt Andersen, 1.11.2017.

I begge de to klassene på 6. trinn skulle elevene «splotte» seg selv. Splot er en metode der elever/deltakere skriver ned de stedene eller aktivitetene som de opplever som gode steder å være og som betyr noe for dem, eller noe de gjør som de liker godt. Oppgaven har fått navn etter formen på en splot som for eksempel kan være formen på avtrykket av et egg som har falt i bakken. I midten av sploten tegnes alltid et hjerte, og steder/aktiviteter skrives ned eller tegnes rundt hjerte. Elevene tegnet eller skrev ned steder og aktiviteter som de likte godt, og deretter intervjuet de hverandre to og to om begrunnelse for valg av stedene/aktivitetene. Intervjuene ble skrevet ned.

Illustrasjon 18 Eksempel på "splot" tegnet av en jente på 12 år, 8.11.2017, Vestli skole.

Deretter gjennomførte vi en kombinasjon av såkalt "walkalong" og "Barnetråkk" med elevene, noe vi kan omtale som "mobilt barnetråkk".

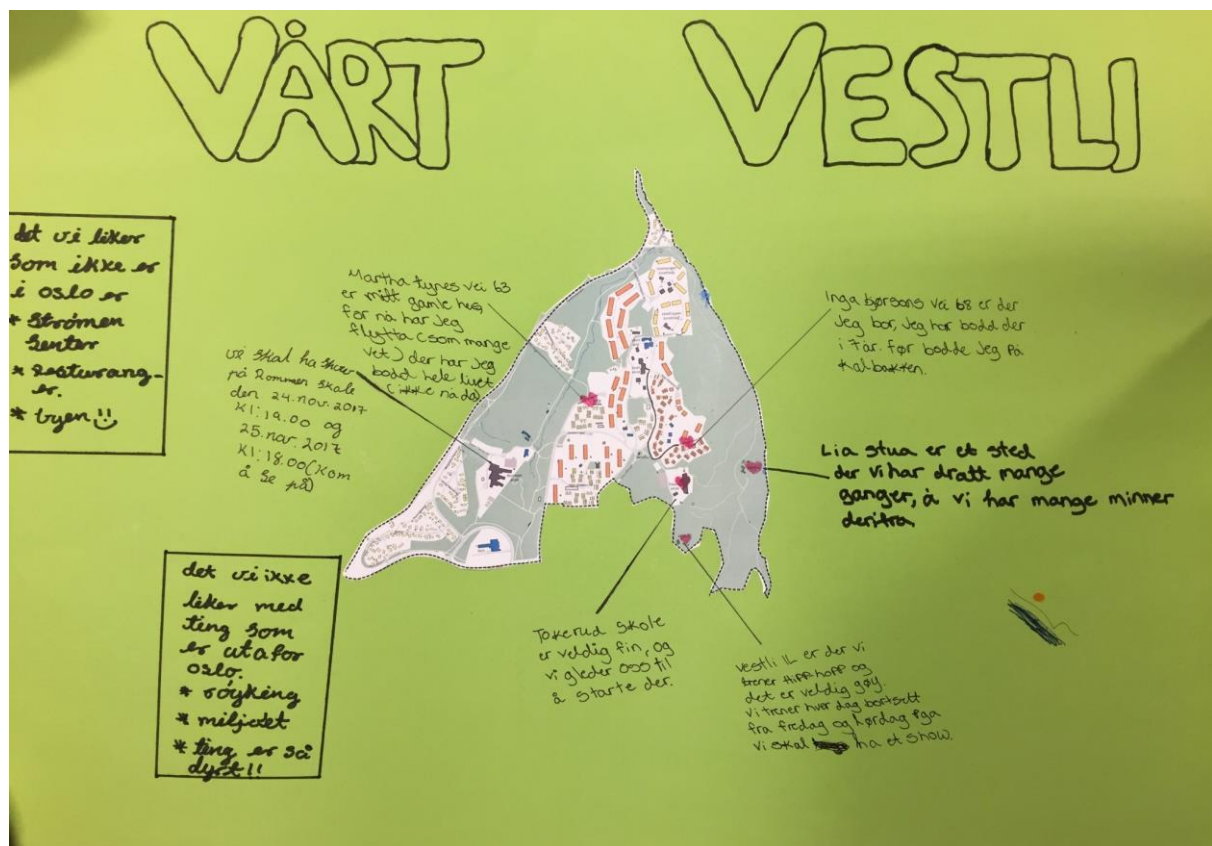

Illustrasjon 19 Elever og forsker ute i nærområdet til skolen. Foto: Bengt Andersen, 1.11.2017.

Vårt teoretiske utgangspunkt er at steder skapes ved at byrom (eller andre rom) fylles med (eller tilskrives) mening eller relasjoner. Walkalong er kort fortalt det at forskerne beveger seg sammen med informanter/beboere gjennom landskapet/byrommet mens informantene forteller om sine områder og det de har opplevd. Dette gir oss informasjon om stedstilhørighet, hvordan steder skapes, eller hvilke områder de gjerne bruker og fortrekker samt hvor de ikke liker seg (Andersen, 2001; Hagen et al., 2016). Barnetråkk er en metode der barn og unge selv kan registrere steder i nærmiljøet som de synes er fine, som de ikke liker eller som de synes er skumle via en app. En kritikk mot dette verktøyet, er at registreringene gjøres i etterkant av selve "opplevelsen" av et område, gjerne mens barna sitter ved en PC i et klasserom. Registreringen kan dog kombineres med tur i nærmiljøet, og ligner da på en "walkalong" i den forstand at stedene blir levende i det minner om konkrete opplevelser vekkes når man klatrer opp en knaus eller går forbi en bestemt benk. På Vestli valgte vi å gå rundt i skolens nærområde med 6.-klasse, og med 7.-klasse også i barnas egne nærmiljøer eller favorittområder på Vestli. I begge klassene var vi tre grupper elever med to forskere / lærere i hver gruppe. En av de voksne brukte appen "Experience fellow" som omtales som et mobilt etnografi-verktøy,²³ der vi registrerte steder med smileys, bilder, videoer og litt tekst, mens den andre skrev ned barnas fortellinger. Det var elevene selv som bestemte hvor vi skulle stoppe og rutene vi skulle gå.

²³ <https://www.experiencefellow.com>

Den tredje oppgaven dreide seg om å lage moodboards (plakater) om hva de synes var bra, hva de synes var mindre bra og hva de savnet på Vestli, på bakgrunn av dagens oppgaver. Elevene ble delt inn i små grupper på to til tre barn.

Illustrasjon 20 Moodboard laget av to av elevene på Vestli skole.

Hovedfunn fra dagsopplegget med skolene

Hvor er det godt å være? Det som går igjen i splottene er at elevene liker seg på Vestli fordi de bor der og har vennene sine der, og på Stovner senter fordi de kan shoppe. Enkelte skriver også navnet på hjemlandet eller landet der foreldrene kommer fra fordi det er fint å besøke familie der. Vestli skole oppleves også som et godt sted å være fordi der kan de være med venner.

Særlig guttene liker godt å spille dataspill, og ellers trives de med å spille fotball i nærområdet. Flere av jentene oppgir å være med familie som godt «fordi vi er sammen». I tillegg er det flere av jentene som liker å danse og å lese bøker – særlig faktabøker «fordi det jeg liker å lære». Flere av både guttene og jentene skriver mat i splottene. Det å spise god mat knyttes gjerne til samvær med familien.

Hva gjør barna i fritiden?

Læreren stilte spørsmål om fritidsaktiviteter og tegnet søylediagram på tavlen. Inntrykket fra klassen var at det ikke er mange som hadde faste aktiviteter i fritiden og at de i stor grad holdt seg i bydelen. Det gikk for det meste i fotball blant guttene og dans blant jentene (rundt ti svarte at de drev med disse aktivitetene i fritiden). Ellers var det enkelte som var med på turn og svømming. Det var imidlertid shopping som var mest populært, der samtlige elever rakk opp hånden. Stovnersenteret er et populært sted.

Hvilke steder i nærmiljøet var viktige for elevene?

Lekeplassen ved siden av skoleområdet, Langaardsfeltet, er en populær lekeplass. Men elevene får ikke lenger bruke plassen på dagtid fordi naboer har klaget over bråk og søppel fra elevene. Det synes eleven er dumt fordi de ikke har tilsvarende lekeplass i skoletiden. Jesperudjordet ble også trukket frem som veldig populært.

Hva liker barn og unge med Vestli / Stovner?

På dette spørsmålet svarer elevene i stor grad det samme. Svarene handler for det første om at Vestli har butikker på torget, blant annet Coop. Enkelte trekker også frem apoteket som et pluss. «Det er bra her for det er apotek og når man er syk så kan man gå dit heller enn å gå langt». På torget ligger også et par spisesteder: «Vestli har blitt populær på grunn av Naan Point».

For det andre er det flere som trekker frem at det er bra med T-banen, og at den ligger nær der de bor.

For det tredje er enkelte stolte av idrettslaget. «Det jeg liker med Vestli er at vi har et idrettslag som ruler. Det heter Vestli IL og jeg spiller håndball på laget til Vestli.» Og flere trekker frem at Vestli har fotballbaner. Og Jesperudjordet som har blitt veldig populært.

Det er også enkelte som er opptatt av de fysiske omgivelsene som de mener er fine. «Vestli er et bra sted å bo fordi det har mye natur», «Vestli har også skogen der vi kan gå på tur». En annen skriver at «Jeg liker Vestli fordi Vestli har mange hager som barn kan spille med og voksne har stol til å sitte med til å passe på barna». Vestli har fine blokker.

«Det er stille og fint her, ingen er slemme» er det også en som sier.

Hva savner barn og unge på Vestli?

Selv om elevene trekker frem butikkene ved T-banen som et pluss ved Vestli, er det mange som likevel mener at Vestli bør få et butikkssenter med flere butikker og større utvalg. Inkludert i dette bør det være en game-store fordi den som var på Stovner ble nedlagt, samt McDonalds. En tenker seg at butikkene kan være spredd: «Vi kan få flere butikker, men da kan butikkene være på forskjellige steder. Jeg hadde ønsket at det var McDonalds på Vestli.»

En gruppe foreslo bedre sykkelveier så de kan sykle trygt til andre naboer, for eksempel til Hagenstua. En savnet flere busstopp.

Selv om idrettslaget står sterkt som merkevare på Vestli er det ikke alle ungdommene som fristes av tilbudene i klubben (noe som også kom frem i samtale med voksne nøkkelinformanter). Derfor fremmes bowling og et sted å spille som forslag. Et konkret innspill var å etablere en Ungdomsklubb for aldersgruppen 12-18 år «fordi vi ikke har noe sted å være i fritiden». Kanskje spill kunne foregå der? I tillegg savnes en lokal kino og ikke minst en svømmehall.

Vestli har ikke lekeplasser (for litt eldre barn), heller ikke på skolen. Flere ønsker seg mer lekeplasser i området. Fotballbanen (Lillebanen ved skolen) brukes bare av guttene. Men målene er ødelagt og de ønsker kunstgress istedenfor grus. Lekeplassen bak fotballbanen (Langaardsfeltet) oppleves som den fineste og største lekeplassen ved skolen, men elevene får som sagt ikke bruke den fordi naboer

klager på bråk og søppel. Flere ønsker seg lekeapparater i skolegården lik de som er på den nedlagte grendeskolen.

Enkelte av elevene trekker frem at Vestli trenger flere parkeringsplasser og P-hus i området. Dette er et noe underlig innspill fra barn på 11 år. Vi kan ikke utelukke at foreldrene har blitt involvert i oppgavene (de fikk med hjem) og kommet med forslag.

Flere savner bowling og kino.

Hva er det de ikke liker på Vestli?

Svarene fra elevene vitner om at det er få ting som de ikke liker ved sitt eget oppvekststed. Men enkelte unntak finnes. Det som trekkes frem er først og fremst puben Rudolfs på senteret ved Vestli T-banestasjon. Der opplever elevene at det er mye bråk, særlig på fredager, og det skremmer dem. «Det lukter øl der og det er fulle folk». I tillegg er det «Huset», en gammel enebolig som ligger midt mellom blokkbebyggelsen, som elevene ikke liker og som de ikke tør nærme seg. Huset er myteomspunnet. Ingen har sett folk gå ut eller inn av huset, og det ryktes om barnemord. Og noen har sett mennesker i vinduene på kveldstid selv om de ikke tror at det bor noen der. Samtidig sa enkelte av elevene at dette bare var oppspinn og ikke skummelt i det hele tatt.

Hvordan kommer du deg til skolen?

«Jeg kommer med beina» er kanskje det mest presise svaret. De aller fleste elevene bor i nærheten av skolen og har gåavstand innen 10 minutter, men enkelte elever bor andre steder og tar t-banen fra Stovner eller buss fra Furuset. Elevene forteller at de i stor grad går alene eller sammen med mindre søsken. De færreste har følge med en skolekamerat. Det er sjelden noen blir kjørt til skolen.

Oppsummering - barnas Vestli

Dataene fra de to klassebesøkene på Vestli barneskole viser at elevene trives i stor grad der de bor og de trives på skolen. Det er ikke overraskende at barn og unge oppgir at de trives i sitt eget oppvekstmiljø – det er der de lever sitt hverdagsliv og det er på skolen de treffer venner. Barna er for øvrig i liten grad med på organiserte aktiviteter og særlig ikke aktiviteter som foregår utenfor Vestli /Stovner. Unntaket her er enkelte som går på moskeen på Tøyen / Grønland.

Funnene fra skoleundersøkelsen bekrefter i stor grad det som voksne informanter forteller om Vestli som oppvekstmiljø. Et unntak er kanskje at voksne ser at området har mange lekeområder for barn, mens elevene vi traff savner flere av dem. Det som går igjen når barna forteller om området er nemlig behovet for steder å leke og være aktive. For guttene dreier det seg i stor grad om at fotballbanene må oppgraderes med kunstgress («vi sklir og får skrubbsår på grusen»), og med mål som ikke er hullete. For jentene handler det om at de ønsker flere og bedre lekeapparater både i og utenfor skolens område. Det var ikke tvil om at det var et behov. På turene rundt i nærmiljøet tok de raskt i bruk de lekeapparatene vi fant, enten det var i nærheten av skolen (Langaardsfeltet som de ikke får benytte i skoletiden fordi naboer har klaget over søppel fra elevene), på den nedlagte grendeskolen, eller trampolinene på det nye Jesperudjordet ved Stovner senter.

Man kan få inntrykk av at det er mye bråk på Vestli skole, spesielt med tanke på de problemområdene som vi viser til i intervju med rektor og assisterende rektor i kapittelet om utrygghet, men vårt inntrykk er at klassemiljøet i de klassene vi observerte var svært imøtekommende og lærevillig. Det virket som

om elevene hadde stor tillitt til en lærer som hadde kontroll og respekt, og at fokuset var på læring. I den ene klassen var det mer virak, men her hadde de vikar den dagen vi var på observasjon noe som kan forklare uroen.

Ungdommens Vestli – unge i alderen 13-19 år

Det var 30 ungdom i alderen 13-19 år som svarte på nettundersøkelsen til beboerne. Av disse har 25 oppgitt å ha minoritetsbakgrunn hvorav 21 av disse er norskfødte av innvandrerforeldre. Om lag halvparten av de unge i alderen 13-19 år med minoritetsbakgrunn har oppgitt Pakistan eller India som opprinnelsesland.

Blant alle de 30 ungdommene er tre av fire gutter. 23 av dem oppgir å gå på skole, mens et par stykker jobber. Ungdommene har en langvarig tilknytning til Vestli. Åtte har bodd på Vestli hele livet, fem har bodd der mer enn ti år og 12 har botid på mellom fire og ti år. Kun noen få har bodd kortere enn fire år, og kun én person har bodd der under ett år. Alle utenom tre av ungdommene bor i området. Disse tre bor i nærheten og bruker mye tid på Vestli.

Ungdommene viser til at det var foreldrene som tok beslutningen om å bosette seg på Vestli, enten før eller etter de selv ble født. Mange nevner behovet for større plass og at Vestli har romslige leiligheter som ikke er for kostbare som passer for barnefamilier. Noen nevner også at de flyttet fra blokk til rekkehus eller enebolig og at hage var en del av flytteårsaken. At det var et fint, rolig og godt oppvekststed med god sentral beliggenhet og nærhet til butikker, skole og t-bane trekkes fram av flere. Én nevner at deres tidligere bosted på Lørenskog var et bedre sted å vokse opp for barn, mens en annen nevner at høy andel «etniske nordmenn» var en viktig grunn til at foreldre valgte å flytte til Vestli for 15 år siden. De to sistnevnte har begge selv minoritetsbakgrunn.

Ungdommene oppgir at de bor i Ragnhild Schibbyes vei (8 stk), Vestlisvingen (7 stk), Ellen Gleditsch vei (3), mens noen nevner Tokerudberget, Nico Hambros vei, Jacobine Ryes vei og Inga Bjørnsons vei. De fleste bor i blokk, mens åtte bor i rekkehus. Alle utenom én oppgir at familien eier boligen de bor i, og om lag halvparten oppgir at de bor i borettslag. Det råder litt usikkerhet knyttet til nøyaktig størrelse på boligene ungdommene bor i, men det er helt tydelig at de aller fleste har det relativt romslig. Ingen oppgir å ha mindre enn 4 rom i tillegg til bad. Blant de 20 som har oppgitt antall rom er det gjennomsnittlig 5,6 rom utenom bad, og blant de ni som har oppgitt antall kvadratmeter ligger gjennomsnittet på 123 m². Ingen oppgir mindre enn 110 m². Husholdene er også store, og alle bor sammen med foreldre og søsken eller øvrig familie. Alle har oppgitt hvor mange personer de bor sammen med. I gjennomsnitt er det nærmere fem personer i hver bolig. Kun én av ungdommene oppgir at de kun er to personer i husholdet, mens i den andre enden av skalaen er det én som oppgir å bo sammen med så mange som åtte andre personer.

På spørsmål om boligsituasjonen er det først og fremst positive faktorer som trekkes fram. Særlig er det mange som legger vekt på store og moderne leiligheter med god kvalitet og at det er et godt bomiljø med greie naboer. Én person trekker fram at husleien er veldig høy.

Ungdommen trives godt på Vestli, men likefullt ambivalente til om det er et godt oppvekststed

De aller fleste ungdommene – om lag tre av fire – sier seg «helt eller ganske enige» i at «jeg trives godt på Vestli». På tross av at de fleste unge selv oppgir å trives godt er andelen som støtter påstanden

om at «Vestli er et godt sted å vokse opp» betydelig lavere. Her deler svarene seg grovt sett i tre like store deler: en tredjedel mener det er et godt sted å vokse opp, en tredjedel har ingen tydelig formening, mens den siste tredjedelen mener at det ikke er et godt sted å vokse opp. Vi kommer tilbake til årsakene til denne tilsynelatende ambivalensen. Innledningsvis vil vi kun nevne to faktorer som kan bidra til å forklare dette bildet. Dels er det generelt slik i denne typen undersøkelser at svært mange har en tydelig tilhørighet til hjemstedet sitt og derfor også ofte et visst forsvar for stedet. Dessuten ser vi ofte at ungdom også tenker på sine yngre søsken eller andre yngre barn og unge og er opptatt av at disse skal ha en god oppvekst. Det er derfor ikke uvanlig at man kan svare at man selv trives og «har klart seg bra», men at man er bekymret for de som kommer etter, enten fordi man selv har erfaring med at det er «tøffe» oppvekstforhold eller fordi man ser negative endringstrekk som fører til bekymring for framtiden. Man kan altså trives og ha en sterk tilhørighet til hjemstedet sitt «på tross av» at forholdene ikke oppleves som svært gode eller optimale.

Et interessant trekk som understreker denne ambivalensen er at nesten halvparten sier seg «helt eller ganske enige» i at «jeg ville anbefalt venner/familie å flytte til Vestli». Her er det samtidig svært mange som ikke har en klar formening, og relativt få som er helt uenige. For øvrig er det betydelig flere unge som er positive til at «Vestli er et godt sted å bli gammel». Ungdommen ser altså ut til å skille klart mellom kvalitetene i området for unge og gamle.

Lokale tilbud: særlig mangelfullt for barn og unge

Over halvparten av ungdommene er «helt eller ganske uenige» i at «Vestli har et godt aktivitets- og fritidstilbud». Kun noen få er «helt eller ganske enige» i en slik påstand, mens en god del ikke har noen klar formening. Ungdommene ble også bedt om å ta stilling til en mer generell påstand om at Vestli har «et godt service- og tjenestetilbud» – altså mer rettet mot kommunale tjenester generelt og mindre mot aktiviteter og fritid som man kan forvente oppleves mer direkte relevant for ungdom. Her oppgav om lag halvparten å ikke ha noen klar formening, mens svarene var mer likt fordelt på den positive og negative siden med en liten overvekt i retning av at flere var «helt enige» i en slik påstand.

Vi spurte også om det var noen grupper på Vestli som har behov for et bedre tilbud. Som en parallell til oppfordringen til de noe eldre beboerne, er ungdommene svært opptatt av at barn og unge på Vestli har behov for et bedre tilbud enn de har i dag. Også de unge selv er særlig opptatt av at fritidstilbudet kan bedres. Mange etterlyser en ungdomsklubb og forteller at mange barn og unge har lite å finne på. Mange unge bare henger på Stovnersenteret til det stenger.

En norskpakistansk gutt på 17 år sier at ungdom har behov for bedre tilbud: «Området har en majoritet av minoritetsungdom i en spesiell risikogruppe. Forebyggende tjenester for barn og ungdom er spesielt viktig. Også viktig for minoritetskvinner å sosialisere seg, enten via arbeid eller andre aktiviteter, som gjør at det blir enklere å integrere seg.»

Noen nevner bedre lekeplasser for barn. Ellers er det også noen som er opptatt av at minoritetsgrupper og eldre har behov for et bedre lokalt tilbud.

Ungdom deltar relativt lite i lokale aktiviteter?

Over halvparten av ungdommene sier at de selv ikke deltar i aktiviteter på selve Vestli eller Stovner. Åtte stykker sier de deltar på idrettsaktiviteter, tre på kulturaktiviteter og to er aktive i religiøse organisasjoner. Ingen oppgir å være aktive i etnisk baserte foreninger eller andre ideelle- eller politiske organisasjoner. De to viktigste årsakene til at de ikke deltar i tilbud på Vestli eller Stovner er at de «ikke har tid» eller ikke finner noe de er interessert i. Noen få nevner også at miljøet er dårlig eller at de ikke kjenner til noe lokalt tilbud på Vestli. På spørsmål om de kunne tenke seg å engasjere seg i lokale aktiviteter svarer én tredjedel nei, mens om lag én av tre oppgir at de kunne tenke seg å delta i lokale organisasjoner som arrangerer aktiviteter i nabolaget. Den siste tredjedelen er usikre og svarer at de ikke vet.

De aller fleste oppgir å ha kontakt med venner som bor i området, og mange oppgir å bruke tid med familien. Det er også en del som sier at de bruker mye tid med venner de har gjennom aktiviteter de deltar i, og noen få som selv jobber sier at de bruker tid sammen med arbeidskollegaer.

Om lag halvparten av ungdommene oppgir at det er gjennom bydelens facebook-sider at de får informasjon om hva som skjer i bydelen og på Vestli. En god del nevner også plakater og oppslag, nyhetsbrev og brosjyrer hjem i postkassen og at de hører om «ting som skjer» via venner og familie. Ingen oppgir å selv ha tatt direkte kontakt med bydelsadministrasjonen. På spørsmål om hvordan de ønsker å få informasjon er det særlig via internett (for eksempel facebook og andre sosiale medier) samt plakato pplag som trekkes fram. Mens aviser, eller direkte via sms, e-post og brev i postkassen er det færre som ønsker seg.

Bli boende på Vestli?

Det er et klart flertall av ungdommene som sier de ønsker å bli boende på Vestli, noen få sier at de ikke kunne tenke seg dette, mens det er også en del som er usikre. Når man spør ungdom i alderen 13-19 år om de kunne tenke seg å bli boende der de bor i dag vil svarene kanskje først og fremst være et uttrykk for om de trives godt eller ikke med nåsituasjonen. Mange unge i denne aldersgruppen ser nok uansett for seg å flytte hjemmefra om ikke så altfor mange år, men samtidig kan det også være stor variasjon i modenhet, løsrivelse fra foreldrene og hva slags planer og ønsker de har for framtiden. Dette viser seg også på spørsmålet om hvor lenge ungdommene regner med å bli boende på Vestli. Om lag halvparten ser for seg å bli boende 4 år eller mer. Blant disse er det også noen som ser for seg å bli boende mer enn 10 år eller resten av livet. Én av fire ser for seg å bli boende fra ett til tre år, mens noen svarer at de ikke vet.

Blant det fåtallet som sier at de ikke ønsker å bli boende på Vestli er det særlig «dårlig miljø» som trekkes fram som den viktigste flyttegrunnen. Disse ungdommene er opptatt av oppvekstmiljøet og integrering av barn og unge – det vil si både for seg selv og for sine yngre søsken. På spørsmålet om hvor man helst ville bo er det konkrete navngitte steder nærmere sentrum, men stort sett i Grorudalen som dukker opp, samt at noen vil bo rett utenfor Oslo.

Hva forbinder du med Vestli? Og hva liker eller misliker du?

Det er stor variasjon i hva ungdommene først tenker på når det gjelder Vestli. Flerkultur og konsentrasjon av «utlendinger» nevnes av svært mange, og både positive og negative sider ved dette trekkes fram. Ut fra svarene ser vi at det delvis er noen av de unge som har et overveiende positivt eller negativt syn på disse temaene, men også at den enkelte ungdom har et nyansert syn der de vekselvis og samtidig trekker fram både fordeler og ulemper. De positive sidene ved flerkultur og at det bor mange minoriteter samlet handler om gode sosiale forhold som samhold og fellesskap, stort mangfold og variasjon, respekt for hverandre og mange hyggelige mennesker. På den negative siden nevnes ord som «ghetto», dårlig miljø, gjenger, dårlige folk, bråk, svak integrering, mye kriminalitet og at mange etnisk norske flytter bort. Det er imidlertid også mange som påpeker at en god del av disse negative sidene er overdrevne og ikke er så reelle som mange skal ha det til, men at problemet delvis ligger i et ufortjent dårlig rykte og at omverdenen og media har et feil inntrykk av Vestli. Én 16 år gammel minoritetsnorsk gutt sier at det han ikke liker ved stedet sitt er: «At dere der ute undervurder Vestli». Halvparten av ungdommene sier seg «helt eller ganske uenige» i påstanden om at Vestli har et godt rykte, mens én av fire er «helt eller ganske enige». Den resterende fjerdedelen har ingen tydelig oppfatning. Samlet sett betyr dette at den mest utbredte oppfatningen blant ungdommene som deltok i nettundersøkelsen er at Vestli har et dårlig rykte.

Ellers er det flere som trekker fram at det er et koselig sted med mange unge, godt miljø og at det er et rolig sted. Av fysiske forhold trekker flere fram positive sider som store og gode boliger til en overkommelig pris og nærhet til skoler, butikker og t-banen. I det hele tatt er beliggenheten og sentraliteten noe som flere er opptatt av. På den negative siden trekker flere fram slitne blokker, og at Vestlitorget, barneskolen og lekeplassene trenger opprustning. Mangelen på idrettstilbud – samt idrettsbaner (for eksempel basketballbaner) – som er lokalisert på Vestli trekkes fram av flere. Tilbudet av butikker nevnes både som et pluss og et minus, noen mener tilbudet er godt og variert og trekker fram nærheten til Stovnersenteret, mens andre synes tilbudet er dårlig og ønsker seg et bedre butikktilbud på selve Vestli. Flere av de unge synes også at puben på Vestli torg er et problem. Berusede personer og uro knyttet til puben gjør at flere dels føler et ubehag ved å være der og dels utrygge. Vi kommer tilbake til dette senere.

Vestlitorget og Jesperudjordet er populære blant mange unge

Vi ba ungdommene selv nevne hvilke steder i nærmiljøet på Vestli som de bruker eller oppholder seg på, og deretter ble de bedt om å ta stilling til i hvilken grad de brukte syv navngitte steder. Når ungdommen fritt skal trekke fram steder de bruker er det i stor grad steder knyttet til Vestlitorget som nevnes oftest. Det gjelder selve torget, t-banestasjonen, matbutikken Coop Prix, Narvesen og spisestedene Nanpoint og Mathus. Et par nevner for øvrig at de ser på Vestlitorget som et sted de henger fordi de ikke har noe bedre alternativ, de oppholder seg der i påvente av en fritidsklubb. Ellers er det flere som nevner at de henger rundt om i skogene, på Jesperudjordet for ballspill, fotball- og basketballer, gatekjøkkenet og skolene. Stovnersenteret nevnes også av flere, mens svømmehallen, biblioteket og Liastua blir kun nevnt én gang hver.

Vestlitorget var blant de syv navngitte stedene vi spurte om bruken av, og fremstår som det klart mest populære stedet. Om lag halvparten bruker Vestlitorget svært ofte eller ganske ofte, mens svært få oppgir at de er der sjelden eller aldri. Jesperudjordet – med vekt på ballspill – fremstår også som

populært, men samtidig med større spredning i bruken: tolv av de tretti ungdommene bruker det svært ofte eller ganske ofte, mens like mange bruker det sjelden eller aldri.

De tre stedene Liastua, Liaskogen og Liabakken brukes i betydelig mindre grad. Om lag en tredjedel oppgir å aldri bruke disse tre stedene, mens særlig Liastua og Liaskogen brukes «av og til» eller «ganske ofte» av relativt mange. Liabakken er det imidlertid relativt få som bruker «av og til» eller «ganske ofte» - mens blant disse er det verdt å merke seg at det er en god miks av jenter og gutter og minoritets- og majoritetsnorske.

Golfbanen og Rommen kulturscene var de to siste stedene som ble eksplisitt navngitt. Ingen av disse stedene ble brukt i særlig grad. Om lag åtte av ti oppgir å bruke dem sjelden eller aldri, mens en liten gruppe bruker dem «av og til» eller «ganske ofte».

I likhet med resten av respondentene i nettundersøkelsen deler et stort flertall av ungdommene oppfatningen om at «Vestli har gode turmuligheter». Det er imidlertid lite i svarene deres som indikerer at de selv bruker turområdene til å gå tur. Men flere nevner som sagt at de benytter Liastua og at de henger i Liaskogen.

Ungdommer føler seg stort sett trygge

To av tre unge oppgir at de «aldri» eller «sjelden» opplever å føle seg utrygge på Vestli, mens én av ti ofte føler seg utrygge. Det er litt for få ungdommer som har svart til at det er mulig å danne seg et klart bilde av utrygghetsmønstre etter kjønn og etnisk bakgrunn. Men det vi kan si er at samtlige av de som har oppgitt at de ofte føler seg utrygge er gutter, og at det ser ut til at det er god spredning når det gjelder trygghetsfølelsen ut fra etnisk bakgrunn.

Det er særlig på Vestli torg og t-banestasjonen – særlig om kveldene – at flere oppgir å føle seg utrygge. Det handler dels om ungdomsgjenger som bråker og lager kvalme og dels om rusede personer på eller i nærheten av puben på Vestli torg. Ellers er det også noen som nevner generelt når det er mørkt, og ungdomsgjenger som henger på lekeplasser og i barnehager om kveldene og nettene. På spørsmål om konkrete hendelser som har gjort dem utrygge er det få eller ingen som oppgir at de har vært utsatt for noe kriminelt. Ubehagelige hendelser er av mer generell karakter som at det er mørkt, at personer som er fulle oppfører seg rart og uberegnelig og at ungdomsgjenger bråker og dytter hverandre. Én etnisk norsk jente oppgir at det «å ha blitt plystret og ropt etter» var veldig ubehagelig og gjorde henne redd. En annen oppgir at det at det er mye synlig politi gjør at man blir utrygg. Ellers nevner flere at utryggheten også kommer av hva de hører om av kriminalitet fra andre og gjennom media.

Flere foreslår mer aktivitet for ungdom og ulike former for forebyggende arbeid rettet mot målgruppen som en viktig løsning for å bedre tryggheten i området. Ellers nevner flere bedre belysning og flere butikker og spisesteder som ville gjøre at flere folk var ute og trygghetsfølelsen ville styrkes. Én trekker fram at det er bra at natteravnene er synlige og ønsker seg mer av det. Når det gjelder mer synlig politi og sikkerhetsvakter kommer det fram to veldig ulike syn blant ungdommene. Mens noen ønsker seg mer synlig politi og mener det ville øke trygghetsfølelsen er det flere som nevner at det allerede er for mye synlig politi og at dette gjør at de «lovlydige og snille» bare blir mer skremt.

En norsk-pakistansk jente på 19 år sier det slik: «Barn og ungdom må lære at vold ikke er løsning på noe, at det å drive med narkotika ikke er kult. Media har bidratt med et negativt rykte for Vestli og

Stovner som fører til at barn tror det er viktig å drive med vold for å overleve denne "ghettoen". Området har blitt stemplet som bare fælt selv om det er ganske koselig å bo her, og individer med ulike kulturelle bakgrunner møtes og bidrar med kulturell forståelse.»

Hvordan skal Vestli være om fem år?

Selv om fem av ungdommene sier tydelig at de ønsker at Vestli skal være som nå, har de fleste ønsker om ulike typer forandringer. Det handler om flere tilbud lokalt, ikke minst for barn og unge, et tryggere sted med mindre kriminalitet og et sted med bedre rykte. En 17-årig norsk-pakistansk jente skriver: «Vestli skal være et positivt sted, hvor folk ønsker å oppholde seg. Flere butikker, slik at folk som bor lenger unna ønsker å besøke stedet. Annet enn det ønsker jeg litt mer samhold mellom dem som bor her. Ikke alle kjenner naboene sine.» En 17-årig norsk-pakistansk gutt skriver at han ønsker Vestli om fem år er: «Et moderne sted med mye multikultur. Trygt og fredelig med bedre rykte. Flere butikker, og moderne bygningsstruktur.» En nyinnflyttet etnisk norsk jente ønsker at Vestli skal bli: «Et sted som ikke blir sett på som skummelt og ghetto»

Ungdommene er i stor grad enige om at det «skjer for lite» på Vestli og at noe av det mest negative er mangelen på fritidstilbud, ungdomsklubb og tiltak for barn og unge. Å gjøre noe med dette er ifølge ungdommene løsningen på utfordringene. Dessuten er de ganske samstemte når det gjelder å tiltrekke seg flere butikker, spisesteder og gjøre Vestli mer «urbant», men innenfor visse grenser. Mange setter nemlig også pris på at Vestli er «et rolig sted». Det var også enighet blant de seks ungdomsskoleelevene vi intervjuet på Rommen skole om at Vestli/Stovner ikke burde endres i stor grad – det var et fint og rolig sted å vokse opp. Det at Vestli er «et rolig sted» er noe også mange av de voksne trakk frem som viktig for hvorfor de valgte å bosette seg eller hvorfor de trives på Vestli (noen nevnte eksplisitt at de ville til noe mindre «urbant»/vekk fra sentrum). Om man eventuelt skal gjennomføre en større transformasjon eller fortetting i området, kan det derfor være hensiktsmessig å ta hensyn til dagens positive steds kvaliteter. Om man vil styrke eller opprettholde dagens bostedslyst (eller «holde på» de som i dag bor der), så er det ikke sikkert at drabantbyenes utforming eller det mer «landlige» preget burde endres radikalt.

Ung i Oslo 2015 – ungdomsskoleelever i Bydel Stovner versus øvrige bydeler

Fra Ung i Oslo-undersøkelsen 2015 har vi svar fra nesten samtlige ungdom i 8.-, 9.- og 10.-klasse i alle bydelene på en rekke spørsmål (Ung i Oslo 2015 – NOVA, KoRus og KS). Her har vi kun svar på bydelsnivå og altså ikke spesifikt for Vestliområdet. Sammenlignet med øvrige bydeler kommer Stovner bydel svært dårlig ut når det gjelder ungdommens vurderinger av det lokale fritidstilbudet og kollektivtilbudet, mens de kommer relativt dårlig ut når det gjelder vurderingene av idrettsanlegg, kulturtilbud og trygghet i nærmiljøet. Ungdommen på Stovner er dessuten de som er minst fornøyd med «lokalmiljøet der du bor» av alle bydelene i Oslo. Undersøkelsen inneholder også flere spørsmål om bruk av rusmidler. Det generelle bildet viser at forbruket av alkohol ser ut til å være relativt lavt blant ungdom på Stovner og det samme gjelder hasj/marihuana/cannabis og andre narkotiske stoffer. Like fullt var det blant ungdom i Bydel Stovner man fant den nest største ungdomsgruppen blant bydelene som oppgav at de benyttet ulike narkotiske stoffer relativt ofte. Gruppen som oppgir hyppig bruk er riktignok ganske liten i antall, men utgjør altså en relativt stor andel på Stovner sammenlignet med øvrige bydeler.

Ungdomsskoleelever på Romme skole

Vi gjennomførte et fokusgruppeintervju med seks elever ved Rommen skole (30. januar, 2018). Det var fem jenter og en gutt i alderen 13 til 15 år. Bildet som fremkom her, avvok ikke mye fra de andre stedsbildene vi har beskrevet tidligere. Det som skiller seg klart ut, er hvordan ingen av disse ungdommene oppgav å ha følt seg utrygge i eget nærmiljø – de bodde alle på vestsiden av Tokerudbekken. Tvert i mot beskrev de Vestli som et rolig sted, et fint sted for barn å vokse opp. Selv om noen av jentene nevnte at de nå og da dro ned til «sentrum for å shoppe», var de klare på at de ikke ønsket seg store forandringer på Vestli. De ville med andre ord ikke at Vestli skulle bli et mer «urbant» område, men beholde dagens preg. Ja, en av jentene mente at det var mer enn nok med boliger på Vestli i dag. Om det var ting de savnet, så var det en svømmehall og kanskje noen flere butikker ved Vestli torg.

Bortsett fra en av elevene, som tilbrakte mye av fritiden utenfor Oslo da han var aktiv i et idrettslag der og hadde venner der, var det først og fremst på Vestli/Stovner ungdommene var utenom skoletid. Områder eller arenaer som ble nevnt, var Rockefabrikken, biblioteket, Stovner senter og Liastua/marka. I tillegg til gutten var to av jentene aktive i organisert idrett – begge i Vestli IL (henholdsvis fotball og håndball). Selv om flere av dem hadde over to år igjen på ungdomsskolen, hadde alle klare ideer om hva de skulle utdanne seg til. Ungdommene nevnte yrker som lege, psykolog, bilmekaniker, marinebiolog og sykepleier. Og når de fikk egen familie, så de gjerne for seg å etablere seg på Vestli. Som en sa det: «Vestli er veldig barnevennlig» (intervju 30. januar, 2018).

Noen av ungdommene fortalte at det var en del sykkeltyverier i området og siden politiet bare henla slike saker, kunne politiet gjerne tilføres flere ressurser slik at de var mer synlige (og slik at de kunne oppklare slike saker). Ungdommene vi snakket med, hadde stor tillit til politiet.

Normavvik og parallellsamfunn

Vi går fra Jesperudjordet mot Vestli skole (det er tre gutter fra syvende klasse, en med bakgrunn fra Øst-Europa, to fra den "ikke-vestlige"/muslimske delen av verdenen – noe guttene selv nevner og tar opp i sine historier mens vi går). Mens vi går forbi et skogholt [like ved Vestlibua] vekkes det noen minner hos de tre guttene og de forteller meg at dette er et skummelt sted. Det er særlig når det er mørkt at det er skummelt å gå her på gangveien. Noe de ofte gjør på vei hjem fra fotballtrening (de spiller alle i Vestli IL – noe de sier alle bortsett fra to av guttene i klassen gjør. En av guttene forklarer at jentene spiller håndball, mens fotball er en guttesport. Han blir så korrigeret av en av de andre som sier at ingen sport er for gutter eller jenter, man kan drive med hva man vil). Ingen av dem har selv opplevd eller observert noe ubehagelig eller sett noe her, men de sier at det går historier om ungdommer som selger narkotika inne i dette skogholtet. Derfor sykler de raskt forbi når de skal hjem. Det er tydelig at den mulige illegale virksomheten til noen eldre ungdommer er noe som skaper uro blant guttene. Og de er klare på at dette er noen de ikke kjenner, det er en uidentifiserbar gruppe med "ungdommer". Med andre ord er det handlinger og en verden disse tre guttene ikke er en del av, har særlig innsikt i eller ytrer noe interesse for å være en del av.

- Utdrag fra feltnotater – walkalong med barneskoleelever 8. november, 2017

Over flere tiår har debatten om ghettos og parallellsamfunn i indre og ytre øst blusset opp med ujevne mellomrom. Som vist tidligere, har særlig unge menn/gutter fra østkanten blitt snakket om som et problem eller at de utgjør et potensielt samfunnsproblem der blant annet "opptøyer" når som helst kan bryte ut. Mens det tidligere var arbeiderklasseunge som var uromomentet, er det nå unge med "innvandrerbakgrunn" som befinner seg i risikozonen (slik debatten gir et inntrykk av). Denne brede sosiale kategorien blir ofte omtalt som en enhetlig størrelse der man kan få inntrykk av at "medlemmene" tenker og handler likt (Andersen, 2014). Kort sagt befinner de seg i en marginal posisjon og er sinna på storsamfunnet og/eller så er de (potensielle) kriminelle (Andersen & Biseth, 2013). De senere årene, har et nytt element blitt lagt til i denne "problemdiskursen" (Andersen, 2014, s. 158), nemlig frykten for radikaliserings eller rekruttering til "islamsk" terrorisme. Sistnevnte tema ble også berørt av en nøkkelinformant i det kriminalitetsforebyggende arbeidet på Stovner. Det ble ikke sagt å være et omfattende problem, men det må likevel påpekes at en slik "frykt" eller den omtalte problemdiskursen faktisk har materielle betingelser eller reelle forankringer. Det er med andre ord ikke bare en forestilt trussel, men et virkelig problem. Vi har tidligere vist at i et ungdomsmiljø i en annen bydel i Groruddalen kom et fåtall gutter/unge menn med det som kan omtales som ekstremistiske holdninger eller oppfordringer (Andersen, 2017; Andersen & Biseth, 2013, s. 16). Også på Stovner ble vi fortalt av nøkkelinformanten at bekymringen gjaldt et lite antall konkrete individer med mer eller mindre tett tilknytning til bydelsområdet (en domfelt ungdom bodde utenfor bydelen med gikk på skole på Stovner).

Det vi ønsker å sette søkelys på her, er at den større problemdiskursen har som premiss eller som viktig bestanddel at gutter/ungdom/unge menn med "innvandrerbakgrunn", som altså snakkes om som en gruppe med felles verdier og atferdsmønstre, er i opposisjon til storsamfunnet og dets verdier. De er med andre ord ikke fullt ut integrerte eller har ikke ønsket om å være del av det "norske" storsamfunnet. Alternativt, de unge mennene/guttene på østkanten er marginaliserte og er på vei til/deltar i kriminelle aktiviteter (se også Andersen & Biseth 2013). Dette er ikke et tema vi har kunne analysere i detalj, men våre egne studier fra andre nabolag i Groruddalen (tidligere og pågående) samt arbeidet med denne stedsanalysen, peker i ulike retninger. Under feltarbeidet for stedsanalysen på Vestli, hører vi fra noen voksne informanter at det er en utfordrende barne- ungdomskultur – eller i hvert fall et antall barn og ungdom som skaper uro lokalt gjennom blant annet (påstått) salg av narkotika (i ulike skogholt) samt annen "problematferd" som slåssing og stjeling fra blant annet matbutikken på Vestli torg. Innenfor rammene av dette prosjektet, har det ikke vært mulig å gå i "dybden" (Geertz, 1993) i ulike "miljøer" eller "subkulturer" – noe som ofte forutsetter et langvarig feltarbeid (se f.eks. Hannerz, 1969). Følgende må derfor leses med dette forbeholdet i mente, da et mer tidkrevende feltarbeid kunne fått frem andre mønstre, men også flere nyanser.

I våre samtaler med unge på Vestli (6.-, 7.- og 10.-klassinger) ser vi få spor av opposisjonelle verdier eller avvikende atferd. I et av fokusgruppeintervjuene med 10.-klassinger på Tokerud, var det få som i utgangspunktet husket noe av "bilbrannene" som skapte relativt mye oppstyr i den offentlige debatten. Og når de så kom på hva som hadde skjedd, var det ifølge disse guttene og jentene ikke lokale folk som i så fall stod bak disse ugjerningene. Dessuten, selv om det fra de ansatte på skolene ble rapportert om noe utfordrende læringsmiljø og blandete akademiske prestasjoner blant elevene, var det unison enighet blant 10.-klassingene (også på Rommen skole) om at de skulle gå videre til videregående skole (Bjerke, Kuben, Nydalen var noen skoler som ble nevnt) og deretter få seg jobb (blomsterdekoratør, elektriker og fastlege var blant målene) og egen bolig. De var uenige om Vestli var et sted de ville slå seg ned som voksne. Mens noen sa de ønsket å bo her da, var det andre som forklarte at "jeg ser det

jeg ser og vil ikke la mine barn vokse opp her". De fleste så på dagens Vestli som et "rolig" og "flott" sted, men også et sted som var "kjedelig" da det ikke var mye som skjedde for ungdom der.

Blant de 15- og 16-åringene vi snakket med, var Vestli på kvelden både trygt og skummelt. Noen sa at det ikke var noe problem å være ute på kveldstid, siden det ikke skjedde noe, mens for andre, var for det første særlig mørke områder ved barneskolen og skogholt "skumle" – noe som også ble begrunnet med at det foregikk "dealing" her. Og for det andre, så var det mange som trakk frem Vestli torg og puben der, som en kilde til utrygghet. Som en sa: torget er vårt Rinkeby. En av ungdomsskoleguttene sa at han vegret seg for å gå til matbutikken på kvelden nettopp fordi stemningen ved uteserveringen ble oppfattet som ubehagelig eller "skummel".

Om det skulle være en markant opposisjonskultur blant disse ungdommene, kunne en kanskje forvente at de var mistroiske eller ikke hadde tillit til politiet. Bildet var snarere helt motsatt. I en av fokusgruppene var det syv ungdommer, der alle var "innvandrere" som de selv sa det. Ingen av disse ("synlige" minoritetsungdommene) hadde opplevd å ha blitt kontrollert av politiet på Vestli (jf. oppslaget om "etnisk profilering" i avisen *Vårt Land*, 22. november, 2017).²⁴ Flere av ungdommene i en annen fokusgruppe oppgav politi som drømmeyrket for seg selv i fremtiden. Selv om politiet kjørte en del rundt ved og opp til torget, var det sjeldent ungdommene så noe til politiet andre steder på Vestli, som inne i nabolagene. Noen av ungdommene, inkludert de vi snakket med på Rommen skole, mente at politiet gjerne måtte patruljere mer, mens andre mente at det holdt med "nattvandrerne" (dvs. nattravnene). Selv om mørke områder kunne skape et visst ubehag, ble det også vektlagt at dette var steder de med kjæresten oppsøkte for å henge og være utenfor voksnes overvåkne blikk.

Med andre ord er det en sammensatt kategori "unge" med ulike livsstiler og preferanser i disse områdene. Vi har indikasjoner på at det er:

- et visst, ikke ubetydelig, antall unge menn/gutter med holdninger man kan kategorisere som "opposisjonelle", noe som blant annet gir seg utslag i en mistillit til politiet og andre samfunnsinstitusjoner og/eller kriminell atferd
- noen veldig få personer som kan tenkes å falle inn under kategorien "ekstremisme"/"ekstremister"
- et stort flertall som lever "vanlige" liv (en hverdag preget av blant annet lekser, fotball eller håndball) med "vanlige" ambisjoner og holdninger (ønsker om arbeid, familie med mer). Her ser vi også forskjeller innad i brede kategorier som "innvandrerungdom" slik den korte etnografiske vignetten innledningsvis i dette underkapitlet peker mot: Selv om det er (antatt) at det er ungdommer (med "innvandrerbakgrunn") som skaper uro i lokalmiljøet, så er det andre med tilsvarende "innvandrerbakgrunn" som selv er utenfor denne "trøbbel-gruppen", ja, som selv frykter og tar avstand fra slike handlinger (Andersen, 2014). Blant de ungdommene vi har møtt, faller de fleste inn under denne kategorien.

Oppsummert består Vestli og de ung beboerne av en rekke ulike grupper og nettverk der individer og grupperinger har ulike preferanser, holdninger og atferdsmønstre. Heller ikke gutter og unge menn

²⁴ <http://www.vl.no/nyhet/opplever-etnisk-profilering-fra-politiet-1.1059649?paywall=true>

med "innvandrerbakgrunn" er en ensartet masse. Dette mangfoldet antyder at det sosiale miljøet er en del av, eller stedet en vokser opp, ikke bestemmer dine livssjanser. Likevel viser flere studier at området du vokser opp i påvirker deg på ulike måter, også over tid.

Hvordan barn og unge påvirkes av nabolaget sitt: nabolagseffekter

Nabolaget er en viktig arena for barn og unge, og det er utbredt enighet om at det utgjør en sentral del av oppvekstmiljøet og har betydning for deres utvikling. Ulike lokalmiljø gir ulike muligheter for barn og unge, og nabolaget kan både være en ressurs og en utfordring (Andersen et al. 2017). Med nabolaget mener vi et lokalt miljø som består av materielle, sosiale og organisatoriske strukturer. Nabolag brukes ofte synonymt med nærmiljø og lokalsamfunn. Barn og unge er i formativ alder og tilbringer – på tross av en mer organisert og digital oppvekst – som regel mye tid i nabolaget: de lever lokale liv. Funnene overfor viser at dette også gjelder for mange av barna på Vestli. På grunn av prinsippet om nærskoler i Norge er grunnskoler ofte fysisk lokalisert i nabolaget og sosialt sett tett sammenvevd med nærmiljøet, og selv om prinsippet om fritt skolevalg har fått sterkere innpass i osloskolen, går de aller fleste barn fortsatt på sin nærskole. En rekke organiserte fritidsaktiviteter er også lokalisert i nærmiljøet. Samlet sett, er nabolaget dermed en viktig arena der barn blir kjent med andre og lærer alt fra viktige kulturelle koder via grunnleggende idrettsferdigheter til mer avansert «akademisk» kunnskap. Nabolaget er med andre ord en viktig arena for utvikling av sosial og kulturell kapital, men kan for noen også være en arena der man ikke får tilegnet seg den avgjørende kulturelle kapitalen som anses som samfunnsnyttig eller der man blir del av «feil» gruppe.

Internasjonale og norske studier viser at barn og unges livssjanser og fremtidsmuligheter påvirkes av nabolaget de vokser opp i, både i positiv og negativ retning (Brattbakk & Andersen 2017). Det er tydelig påvist at mens noen får drahjelp av oppvekststedet sitt får andre redusert sine muligheter. Hvor stor ulempe er det å vokse opp i det som kan betegnes som utsatte nabolag? Forskningen viser at det å bo i et område med mange naboer som har dårlige levekår, lav inntekt og utdanning – slik vi finner på Vestli – kan redusere ens livssjanser. Selv om foreldrenes og familiens ressurser – oftest omtalt som sosial bakgrunn – har absolutt størst betydning for barn og unges livssjanser, så viser forskningen at andre arenaer som skole og nabolag begge har signifikante eller klare effekter på barnas utvikling og sosiale mobilitet (Brattbakk & Andersen 2017). Innenfor denne stedsanalysen har det ikke vært mulig å gjøre analyser hvor vi kvantifiserer hvor sterk betydning ulike trekk ved nabolaget på Vestli har på barn og unges mulighetsrom. Det er imidlertid flere studier av samtlige nabolag i Oslo hvor man finner at beboersammensetningen i unges oppvekstmiljø har betydning for deres framtidige utdanning, arbeidsdeltakelse, inntekt og klasseposisjon (Brattbakk & Wessel 2013, Brattbakk 2014, Toft og Ljunggren 2016). Studiene finner tydelige, men moderate effekter på barn og unges sosiale mobilitet. Fra disse studiene finnes liten informasjon om funn fra enkeltnebolag som for eksempel Vestli, men studiene viser at konsentrasjon av grupper som med dårlige skår på ulike levekårsvariable – og særlig høy konsentrasjon av personer som står utenfor arbeidslivet – kan ha en negativ innvirkning på de unges mulighetsrom.

Ulike grupper av barn og unge påvirkes ulikt av nabolaget

Forskningen viser også at hvordan barn påvirkes av nabolaget sitt varierer ut fra deres alder, kjønn, sosioøkonomiske posisjon og etnisitet. De fleste studier finner at gutter påvirkes gjennomgående i sterkere grad enn jenter. Hovedforklaringen på dette er at gutter jevnt over er mer ute i nærområdet

og har en sterkere lokal tilknytning enn jenter. Den sosiale kontrollen fra foreldrene er ofte sterkere for mange jenter – noe som funnene fra Vestli også indikerer hvor jenter holdes mer hjemme og «beskyttes» mot nabolaget – og dette kan delvis forklare at guttene ser ut til å påvirkes mer av nærmiljøet. Effektene varierer også med alder. Barnas påvirkning henger sammen med i hvor stor grad de «utsettes» for nabolaget: de minste barna påvirkes minst, men fra førskolealder og oppover påvirkes barna i økende grad i takt med at deres aksjonsradius utvides og med økende bruk av lokale lekeplasser og institusjoner som barnehage, skole og fritidstilbud. Aksjonsradiusen deres utvides ytterligere i tenårene, og dermed blir de også påvirket av nabolag med større utstrekning, noe som er påvist for Oslo (Brattbakk 2014).

Videre er det verdt å merke seg at barn og unge fra familier med lavere sosioøkonomisk posisjon påvirkes sterkere av nabolaget enn de som kommer fra hjem hvor foreldrene har høyere utdanning og inntekt. Dette er et særlig viktig funn med tanke på situasjonen til barn og unge fra fattige familier – noe som gjelder 38 prosent av barna på Vestli – som også ofte bor i områder med et mer krevende oppvekstmiljø. Et viktig funn, særlig for større byer som Oslo, er derfor at mange barn i fattige familier i tillegg til å få med seg mindre ressurser hjemmefra i tillegg ofte er utsatt for en høyere grad av kollektiv ressursfattigdom i nærmiljøet sitt – blant annet i form av høyere andel utsatte naboer og utfordringer knyttet til fritids- og skoletilbudet – enn andre barn. Dette ser i stor grad ut til å være en realitet for situasjonen på Vestli. Selv om vi ikke kan slå fast hvor sterke nabolageffekter som utspiller seg på Vestli – er det sannsynlig at de spiller en rolle for barn og unges framtid.

Barnefattigdom i Oslos nabolag

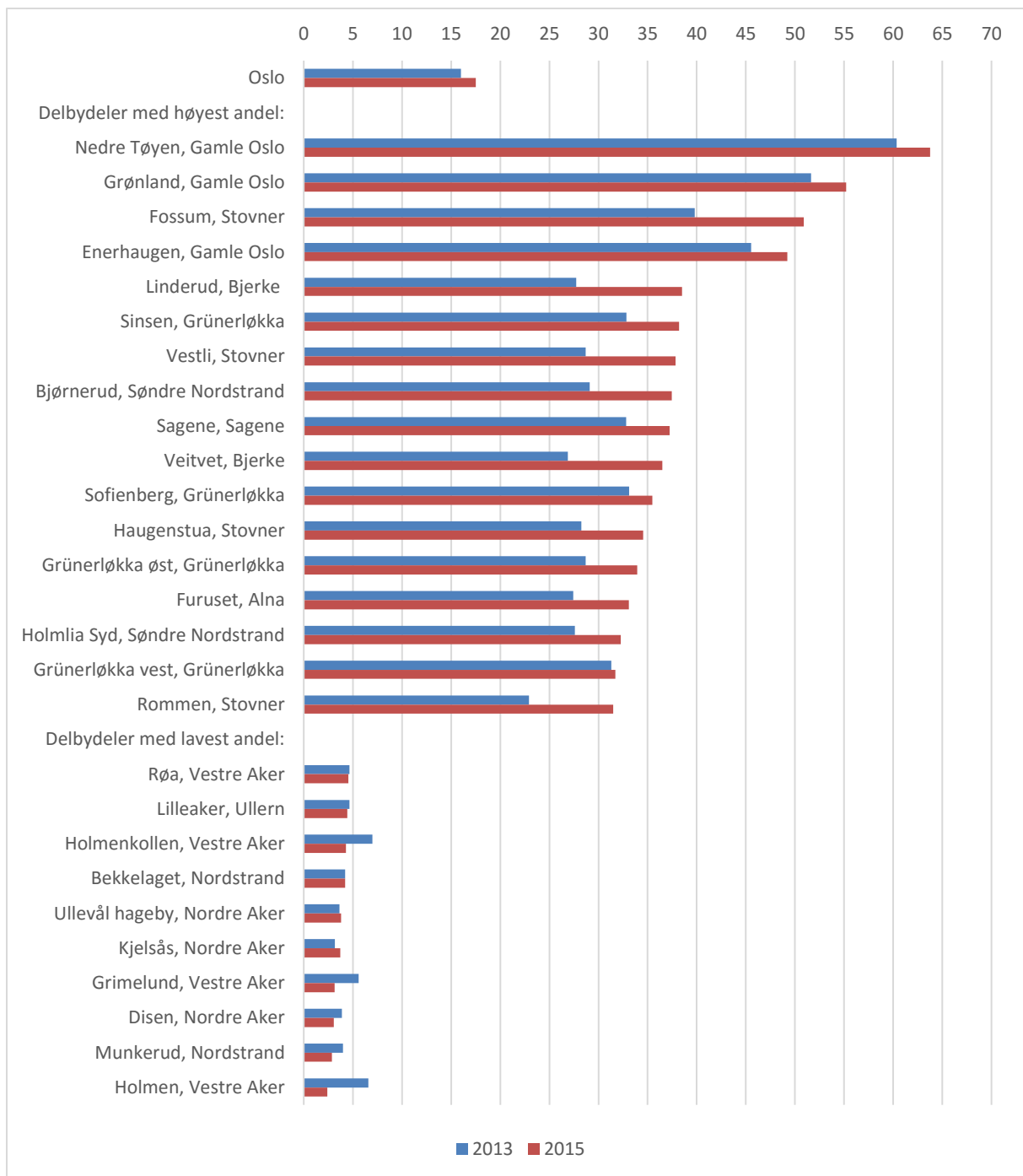
Tall på det såkalte delbydelsnivået viser at det er stor forskjell i barnefattigdom mellom Oslos nabolag, og at mange av delbydelene i Oslo har betydelig høyere andeler enn for bydeler, byen som helhet og for landets kommuner.

Figur 22 (under) viser andel barn 0-17 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt (3 år, EU-60) for Oslo og delbydelene med høyest og lavest andel fattige familier med barn for periodene 2008-2010 og 2013-2015. Tallene viser at andelen barn som vokser opp i fattige hushold i Oslo har økt i perioden, i likhet med landet som helhet. Andelen lå på 17,5 prosent for Oslo i 2015, og 10 prosent nasjonalt.

Det er uvanlig sterk variasjon mellom delbydelene i Oslo når vi måler hvor barn i fattige familier er bosatt i byen. Andelen varierer fra 2,4 prosent i et av nabolagene i Bydel Vestre Aker i ytre by vest til 63,7 prosent på Grønland i Bydel Gamle Oslo i indre by øst. Sammen med tre delbydeler i Gamle Oslo ligger delbydel Fossum (50,9 prosent) – som er nabo-delbydelen til Vestli – på et nivå langt over resten av delbydelene i Oslo. Vi må mer enn ti prosentpoeng ned før vi finner neste pulje, hvor Vestli med 37,8 prosent befinner seg. I denne puljen finner vi 13 delbydeler hvor mellom 30 og 38 prosent av barna vokser opp i fattige familier. Dette omfatter delbydeler fordelt på bydelene Grünerløkka (3), Sagene (1), Bjerke (2), Stovner (3), Alna (2) og Søndre Nordstrand (2). I Bydel Stovner er det i tillegg til Vestli to delbydeler som har et omfang av barn i fattige familier som ligger på samme nivå, nemlig Haugenstua (34,5 prosent) og Rommen (31,5 prosent). Ellers har om lag én av tre delbydeler i Oslo andeler som ligger under 10 prosent (29 av de 92 delbydeler), og 10 ligger under 4,5 prosent. De fleste av disse ligger i ytre by vest, Vestre Aker, Ullern og Nordre Aker, men også noen i bydel Nordstrand.

En yrkesgruppe som jobber tett på unge i Bydel Stovner forteller om noen av konsekvensene av fattigdomsproblematikken. Blant disse er at unge barn ser seg nødt til å stjele mat på den lokale matbutikken.

Fattigdomstallene, sett i sammenheng med forskningen på nabolageffekter og ikke minst i våre egne funn fra Vestli, tyder på at det er behov for å gjennomføre tiltak også på områdenivå. Et problem som barnefattigdom «løses» ikke gjennom områdetiltak alene. Tvert i mot må det andre former for politikk eller andre strategier til – for eksempel knyttet til skole- og arbeidsmarkedspolitikken eller den generelle velferdspolitikken. Allikevel er det mye man kan gjøre lokalt for at hverdagen kan bli bedre for de som vokser opp i områder med relativt store levekårsutfordringer.

Kilde: SSB, 2017.

Figur 22 Andel barn i hushold med vedvarende lavinntekt (3 år, EU) 2013 og 2015, for hele Oslo og utvalgte delbydeler i Oslo med høyest og lavest andel.

Skole – karakterpoeng fra grunnskolen og gjennomstrømning i videregående skole

Hvilke resultater ungdom har med seg fra grunnskolen har stor betydning for hvorvidt de fullfører videregående skole og får seg en utdanning, noe som igjen har betydning for å få seg jobb. Vi har data

om gjennomsnittlig grunnskolepoeng²⁵ for bydeler og delbydeler i perioden 2014-2016. Grunnskolepoeng oppsummerer elevenes resultater i forskjellige fag og er utgangspunkt for opptak til videregående opplæring. Poengene regnes ut ved å multiplisere elevens gjennomsnittskarakter med ti.

Bygjennomsnittet for Oslo var 41,6 grunnskolepoeng i 2016, mens landsgjennomsnittet var på 41,2 poeng. Bydel Stovner og de øvrige bydelene i Groruddalen ligger sammen med Gamle Oslo og Søndre Nordstrand alle litt lavere enn 40 poeng, mens Vestre og Nordre Aker har høyest gjennomsnitt med 45,2 poeng (Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans 2017).

Innad i bydelene er det store variasjoner. I Bydel Stovner var gjennomsnittet 38,7 grunnskolepoeng i 2016, mens delbydel Høybråten lå høyest med 41,1 og delbydel Fossum lavest med 35,5. Vestli lå på 38,3 grunnskolepoeng som var litt under gjennomsnittet i bydelen.

Mer interessant enn å studere gjennomsnittet er å se på grunnskolepoengene gruppert. Hvor stor andel elever har oppnådd lave grunnskolepoeng og hvor stor andel skårer høyt? Gruppen som mangler eller har mindre enn 30 grunnskolepoeng er særlig utsatt når det gjelder sannsynligheten for å ta videre utdanning og for overgangen til arbeidslivet. 75 prosent av dem som startet videregående opplæring i Oslo i 2010 hadde fullført med studie- eller yrkeskompetanse 5 år senere. Det er en klar sammenheng mellom grunnskolepoeng og fullføring av videregående skole. Mens én av fire elever som manglet eller hadde mindre enn 30 grunnskolepoeng i Oslo fullførte videregående skole i løpet av fem år, var andelen 99 prosent i gruppen med 50 eller flere grunnskolepoeng (Oslo kommune, Byrådsavdeling for finans 2017). Dette viser tydelig at grunnskolepoeng er en viktig levekårsindikator som forteller mye om ungdoms fremtidsmuligheter.

Gruppen som mangler eller har mindre enn 30 grunnskolepoeng varierer mye mellom delbydeler og mellom enkeltår. Tabell 3 viser derfor andelen avgangselever for treårsperioden 2014 til 2016 etter grunnskolepoeng. I delbydel Vestli er det én av fem elever som enten mangler eller har lavere grunnskolepoeng enn 30. Vestli ligger her om lag likt med Haugenstua. Disse to delbydelene er dermed blant de 24 delbydelene i Oslo hvor minst 20 prosent av elevene enten mangler eller har mindre enn 30 grunnskolepoeng (totalt er det 92 delbydeler i Oslo). Fossum kommer klart svakest ut av områdene i Bydel Stovner, og er blant de fire delbydelene med høyest andel i hele Oslo. De tre øvrige er delbydelene Sagene i Bydel Sagene, Sinsen på Grünerløkka og Grønland i Bydel Gamle Oslo. Delbydel Stovner og Høybråten kommer best ut av delbydelene i Bydel Stovner med 12,7 prosent, og har dermed en litt lavere andel enn snittet for Oslo og Norge.

Slår vi sammen de to gruppene med lavest grunnskolepoeng – de som har lavere enn 35 poeng – viser det seg at halvparten av elevene i delbydel Fossum og 44,5 prosent av elevene på Haugenstua befinner seg i denne gruppen (se kolonnen helt til høyre i tabell 3). Disse to delbydelene kommer dermed ut blant de 15 delbydelene med høyest andel av Oslos 92 delbydeler. I delbydel Vestli har om lag hver tredje elev (36,7 prosent) lavere enn 35 grunnskolepoeng, og delbydelen kommer dermed ut blant de

²⁵ Grunnskolepoeng oppsummerer elevenes resultater i forskjellige fag og er utgangspunkt for opptak til videregående opplæring. Poengene regnes ut ved å multiplisere elevens gjennomsnittskarakter med ti. Karakterskalaen er 1-6. Det betyr at ingen elever kan ha 0 grunnskolepoeng eller mer enn 60. Elever som mangler karakterer i mer enn halvparten av fagene får ikke beregnet grunnskolepoeng. Elevgruppen som mangler grunnskolepoeng er sammensatt; eleven kan være fritatt fra vurdering, mangle grunnlag for vurdering eller ha spesielle utfordringer. Eleven kan ha vært syk deler av skoleåret, ikke ha møtt til undervisning, eller nettopp ankommet Norge og ikke kan gå inn i ordinær undervisning.

26 delbydelene i Oslo med høyest andel. Også målt på denne måten er det delbydelene Stovner og Høybråten som kommer best ut i Bydel Stovner.

Tabell 3 Andel avgangselever fra grunnskolen (ekskl. voksne) 2014-2016 etter grunnskolepoeng for Oslo samlet og delbydelene i Bydel Stovner. Tallene for Norge er for 2016.

	< 30 eller uten	30-34	35-39	40-44	45-49	50+	uten eller lavere enn 35
Norge*	13,9	13,4	18,1	21,3	18,9	14,5	27,3
Oslo totalt	13,5	11,2	16,0	20,9	20,4	17,9	24,7
Vestli	20,1	16,6	17,5	21,8	14,3	9,7	36,7
Fossum	32,8	16,2	16,7	17,7	10,6	6,1	49,0
Rommen	18,1	17,3	21,3	19,7	15,7	7,9	35,4
Haugenstua	21,3	23,2	18,7	18,7	11,6	6,5	44,5
Stovner	12,7	14,6	25,0	20,0	15,8	11,9	27,3
Høybråten	12,7	12,3	16,6	20,5	22,3	15,7	25,0

Kilde²⁶: Byrådsavdeling for Finans, Oslo kommune, basert på tall fra SSB.

*Tallene for Norge er kun for 2016, mens tallene for Oslo og delbydelene i Bydel Gamle Oslo er snittet for de tre årene 2014-2016.

Grunnskoleresultatene varierer blant annet etter foreldrenes utdanningsnivå, etter elevenes landbakgrunn²⁷ og for elever som selv har innvandret, etter botid. Jo høyere utdanning foreldrene har, jo høyere grunnskolepoeng har barna. Elever med norsk landbakgrunn har høyere grunnskolepoeng enn elever med landbakgrunn fra vestlige land, mens elever fra øvrige land har i gjennomsnitt lavere grunnskolepoeng enn de to førstnevnte gruppene.²⁸ For avgangselever som selv har innvandret til Norge er grunnskolepoengene stigende med økende botid.

Oppsummert kommer Vestli relativt svakt ut når det gjelder de gjennomsnittlige skoleresultatene fra grunnskolen og har en høy andel elever med svært svake skoleresultater. Vestli tilhører den fjerdedelen av Oslos delbydeler med svakest skoleresultater. Statistikken her støtter dermed også opp under situasjonsbeskrivelsen vi blant annet fikk under intervjuene med ansatte på Vestli barneskole (se over).

²⁶ Materialet inneholder data om gjennomsnittlig grunnskolepoeng (for elever med grunnskolepoeng) for bydeler og delbydeler 2014-2016 (voksne er utelatt). I 2016 omfatter materialet 5827 avgangselever i Oslo.

²⁷ Landbakgrunn: For personer født i utlandet med utenlandsfødte foreldre, er landbakgrunn eget fødeland. For personer født i Norge der begge foreldre er utenlandsfødte, er landbakgrunn foreldrenes fødeland. I de tilfeller der foreldrene har ulikt fødeland, er det morens fødeland som brukes.

²⁸ Det er imidlertid verdt å gjøre oppmerksom på at det er store variasjoner mellom enkeltland, særlig i sistnevnte landgruppe. Dessuten har flere studier vist at etterkommere fra flere ikke-vestlige land i gjennomsnitt tar høyere utdanning enn personer med norsk landbakgrunn.

5. Fremtidens Vestli

Tidligere i rapporten har vi skildret og diskutert lokalbefolkningens ønsker for fremtidens Vestli – eller hva de mener som kan bidra til å gjøre Vestli til et (enda) bedre sted. Blant annet sa flere av de unge beboerne at de ønsket seg flere og andre butikker og ikke minst flere tilbud særlig til egen aldersgruppe som flere og bedre lekeplasser eller en ungdomsklubb. Her skal vi ikke oppsummere alle innspillene, men se nærmere på et datasett vi ikke har vist til tidligere.

Til de eldre beboerne inkluderte vi i spørreskjemaet følgende spørsmål: ”Hvordan vil du at Vestli skal være om fem år?” Svarene vi fikk her, har flere likheter med det vi har skrevet om nåsituasjonen over. Det er flere tematikker eller fremtidsønsker som går igjen ofte:

- Vestli må bli et tryggere område
 - Blant annet mindre rus
 - Relatert til dette trekker flere frem at man ønsker seg et mer stabilt bomiljø (dvs. at folk er enda mer bofaste og at det blir færre utleieenheter i sameiene)
- Vedlikehold av uteområder og bygninger må bli bedre
 - Blokkene/fasadene må oppgraderes
 - En opprustning av Vestli torg
- At stedet får en mer rettferdig eller mer positiv omtale i media
- At Vestli forblir som i dag
 - Blant annet trekkes det frem at man må beholde dagens grøntområder og markagrensen
- At det kommer et bedre tilbud til unge/ungdom (eksempler som trekkes frem er ungdomsklubber og ny barneskole med flerbrukshall som ”er i bruk i store deler av døgnet”)
 - Men også bedre tilbud til eldre blir nevnt
- At man har gode møteplasser for alle grupper
- Skolene burde bli bedre
 - Alternativt burde skolens rykte bli bedre slik at flere velger å bli boende
- At Vestli er blitt et (enda) mer inkluderende lokalsamfunn
- At flere med etnisk norsk bakgrunn skal flytte (tilbake) til Vestli
 - Noen vektlegger heller flere ”ressurssterke” uansett ”etnisk” bakgrunn

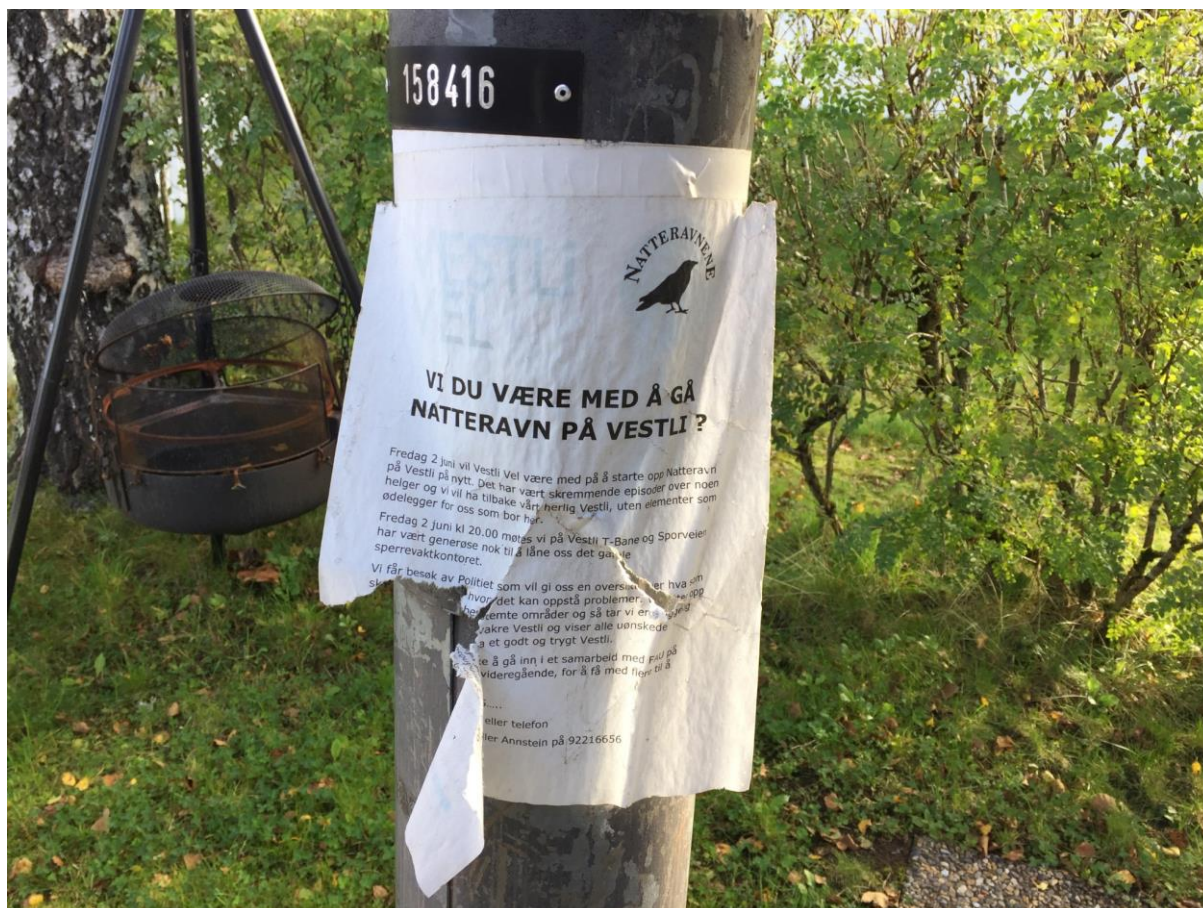
Som en respondent skrev; ”om fem år vil jeg at Vestli skal være velstelt, veldrevet, stille og rolig, trygt, vakkert. Et godt sted å vokse opp med gode skoler og gode vilkår for eldre.” Eller som en annen sa det; ”som nå, men med færre utleieleiligheter, samt mer [orden] og søppelfritt langs gåveier, turstier og friluftsområder. Og mulighet til bad/svømming!”

Videre i dette kapitlet trekker vi på våre egne observasjoner samt ikke minst på svarene og innspillene vi har fått fra de mange vi har snakket med på Vestli. I alle samtalene har vi snakket med folk om hva de liker best, hvordan det er å bo på Vestli og om det er noe som burde endres. Når det gjelder mulige endringer, har vi også spurt folk om det er noen spesielle grupper som burde prioriteres. Vi minner om at vi har kommet med noen vurderinger og anbefalinger i den løpende teksten, og vil ikke gjenta de alle her. Vi gjør dessuten oppmerksom på strategier eller tiltak som (vi antar) kan gjennomføres lokalt. Om man for eksempel ønsker en annen beboersammensetning, så kan det være at områdetiltak ikke

er tilstrekkelig, men at man må se på hele kommune, regionen eller til og med nasjonal bolig- og skolepolitikk. Oslo er en segregert (eller delt) by og ønsker man å redusere segregasjonsgraden, forhindre bokonsentrasjoner eller snu en utvikling der man har områder med en relativ markant konsentrasjon av levekårsutfordringer, er det høyst usikkert om tiltak innenfor et geografisk avgrenset område som Vestli vil ha mye effekt (Andersen & Biseth 2013).

Kriminalitet og uro

Blant beboerne på Vestli var det noen som mer eller mindre uoppfordret tok opp personer eller grupper som de var urolige for. Særlig gjaldt dette ungdom/unge menn som drakk alkohol eller kjøpte og solgte narkotika i uterommene på Vestli. Av praktiske og økonomiske hensyn, måtte vi begrense det meste av feltarbeidet til dagtid – dog med unntak av en kveld/natt vi gikk med lokale natteravnere. Dette kan forklare hvorfor vi selv ikke så noen eller fikk snakket med noen av disse ”urostifterne” – i hvert fall mens de var i ferd med å gjennomføre slike handlinger. Om vi ikke selv så at noen drakk i de skogholtene informantene pekte ut, kunne vi likevel se spor etter slik atferd – altså drikking av alkohol. Spor etter narkotikasalg eller -bruk, fant vi ikke (noe som kan skyldes manglende ferdigheter/kjennskap). Gitt de mange individuelle informanthistoriene om narkotikaomsetning, er det uansett slik at det hadde etablert seg en lokal *fortelling* eller et narrativ om ulovlige aktiviteter i visse byrom på Vestli. Noen få beboere kunne også fortelle om trusler de hadde mottatt når de snakket til disse ungdommene for å få dem til ikke å bedrive hærverk). De fleste sa de følte seg trygge, og at man stort sett var ute på dagtid selv. Det er tidligere vist at fortellinger eller ”snakk” kan påvirke atferd, blant annet kan man unngå områder det går negative historier om (Andersen 2014; Kvamme 2013). Det at man har etablert en lokal natteravngruppe, er også en indikasjon på at en del beboere ønsker å motvirke uheldig atferd.

Illustrasjon 21 Et av mange "natteravn-skriv" hengt opp på Vestli. Foto: Bengt Andersen, 15.09.2017

Det må også legges til at det var beboere som *ikke* viste til slike episoder, grupper eller områder, men som heller vektla at Vestli var et fint, trygt og rolig sted å bo. Likefullt, det er viktig å ta de som føler på en utrygghet eller som har pekt ut visse områder som sentrale arenaer for ulovlig og ubehagelig atferd på alvor, da dette forringer eller kan forringe eller svekke deres trivsel, livskvalitet og stedstilhørighet. Ikke minst er det gode grunner til å forsøke å forebygge i hvert fall kjøp, salg og bruk av illegale rusmidler, vold og trusler. Forslagene til tiltak i avsnittene under kan med fordel ses i sammenheng da tiltak for ungdom (som f.eks. en arena de kan være på) og tiltak for alle som å ruste opp uterom kan virke sammen bidra til nå det samme målet om gjøre Vestli til et enda bedre bo- og oppvekststed.

Det kan med fordel bemerkes at samtidig som (forestillinger om) kriminalitet og opplevd utrygghet er en reell utfordring, så er det viktig å være oppmerksom på at tiltak for å få bukt med blant annet rusmiddelomsetning kan fungere ekskluderende. Ander (2017) og Brattbakk med flere (2017) viser til hvordan en sosialarbeider på Grønland i Oslo forteller at mange av de mørke guttene hos dem som ikke kjøper eller selger rusmidler, blir stoppet av politiet om de går ved Olafiagangen.

Utenfor den lokale ungdomsklubben (Riverside) bekrefter en ung mann med somalisk bakgrunn dette og forteller at han på grunn av dette ikke liker å gå gjennom Olafiagangen: "Jeg ble sjekka av politiet i går da jeg skulle til Riverside og spille FIFA. Jeg hadde en lader i lomma og de bare 'hei, hva er det du har her', liksom. Og jeg bare 'ehm ... en lader? Dette er et offentlig sted, det skal gå an å bare sitte eller gå her'" (Brattbakk et al. 2017, s. 128-129).

Vi har i en tidligere studie fått lignende historier fra personer med "synlig minoritetsbakgrunn" på Tøyen (Hagen et al. 2016). Organisasjonen mot Offentlig Diskriminering (OMOD) mener slike kontroller kan føre til utenforskap, radikalisering og opprør blant unge, og at politiet må gjøre mer for at mørkhudet ungdom ikke blir stanset og kontrollert for ofte i offentlige rom. Basert på slike historier har vi spurt om ikke slike hendelser kan ses på som en mulig mekanisme "bak" nabolagseffekter (Brattbakk & Andersen 2017). Altså at ved gjentatt "offentlige intervensjon" som slik politikontroll er, kan individene som blir kontrollert føle seg frustrert og utvikle en avstandsfølelse til "storsamfunnet". Videre er et annet forbehold, som vi har kort vist til over, essensielt å utbrodere noe mer.

De eventuelle problemene som forbindes med ulike uteområder er også symptomer på strukturelle utfordringer som ikke vil løses ved en oppgradering eller tiltak i byrommene alene (Ander 2017; Andersen 2009; Brattbakk et al., 2015; 2017; Hagen et al. 2016). Kanskje ligger "løsningen" i bolig-, fatigdoms eller integrasjonspolitikken. Når man finner klare negative nabolagseffekter i utsatte nabolag er det ofte lett å tenke at løsningene også må være lokale (se Brattbakk & Andersen 2017, s. 51). Samtidig er det ikke minst viktig å vie oppmerksomhet til problemenes dypereliggende årsaker, som i stor grad befinner seg på politisk og økonomisk makronivå, og som handler om den grunnleggende omfordelingen og tilgangen til samfunnets ressurser. Kompleksiteten i nabolagsprosessene – som forsterkes av befolkningens flyttemønstre – tilsier at det er behov for et bredt spekter av tiltak fra overordnet politisk nivå og ned til mikroforhold i nabolaget. Jo mindre den sosiale ulikheten mellom individer og grupper er, desto mindre ulikhet vil det være mellom geografiske områder. De aller viktigste tiltakene er derfor å gjøre noe med den grunnleggende omfordelingen og tilgangen til samfunnets ressurser gjennom nasjonal politikk innenfor familie-, oppvekst- og utdanningspolitikk, makroøkonomisk- og arbeidsmarkedspolitikk, skattepolitikk- og inntektsoverføringer og ikke minst boligpolitikk samt helse-, omsorgs- og forbrukspolitik. Det er på disse politikfeltene det viktigste grunnlaget for å motvirke barnefattigdom og uheldige oppvekstvilkår legges. Den omfordelende velferdsstaten ser ut til å motvirke fremveksten av svært «dårlige» nabolag og har kompensert for en del av forskjellene mellom «gode» og «dårlige» nabolag i Norge. Likevel er det forskjeller mellom ulike nabolag eller byområder i Oslo, der noen altså kommer «dårligere» ut eller har mer synlige utfordringer. Vi har berørt noen av disse i denne rapporten. Det er ikke rom for å drøfte relasjonene mellom makroprosesser/nasjonal politikk og hva som utspiller seg lokalt ei heller diskutere videre hva som eventuelt er strategiske politiske grep i mer detalj her (se Brattbakk & Andersen 2017 for en mer utførlig diskusjon og som dette avsnittet i stor grad er hentet fra). Vi vil likevel understreke at en "fin" park ikke i seg selv løser levekårsutfordringer. Videre kan et oppgradert byrom eller en ungdomsklubb faktisk tiltrekke seg flere som driver med "uønsket" aktivitet (se bl.a. Hagen et al. 2016; Ruud et al. 2016).

Når det er sagt, så er det slik at dårlig vedlikeholdte byrom kan sende et signal om at "storsamfunnet" ikke bryr seg (Wilson & Kelling 1982). Det er også slik at torg eller byrom som ikke er "attraktive" for ulike grupper i stedet vil kunne føre til at mange unngår å ta områdene i bruk og/eller at tolker plassen som et sted for andre eller mer "uheldig" aktivitet (Ander 2017; Andersen & Røe 2017a). Det finnes dog ingen fasit på hva som er et godt uterom eller hva som er betingelsene for en inkluderende møteplass. Mye taler likevel for at befolkningen med fordel kan trekkes med i planleggingen/utformingen (se også Tolstad et al. 2017). Gjennom intervjuer, samtaler og spørreundersøkelsen synes det helt klart at mange beboere på Vestli har klare ideer om at særlig ett sentralt sted trenger et "løft".

Basert på våre funn fra Vestli (og da særlig beboernes innspill), og der erfaringene vi har gjort gjennom stedsanalyser på Tøyen, Grønland og delvis på Ammerud, så vil vi derfor foreslå en oppgradering av

Vestli torg. En slik oppgradering synes nødvendig for å gjøre dette til en mer inkluderende møteplass for alle aldersgrupper. Her burde private og offentlige aktører samarbeide. Kanskje kunne man tenke seg et barne- og ungdomsbibliotek som på Tøyen? Uansett, om noe slikt skal lykkes, kan det synes som om det offentlige (bydelen eller kommunen sentralt) må motivere den private eieren for å få det til.

Andre og relativt enkle tiltak som burde gjennomføres er rydding av busker og gjengrodde skogholt som bak Vestlibua. Videre, styrke vedlikeholdet av offentlige gangveier og andre områder som ikke er eid av private. Man kan for eksempel innføre en enkel ordning der beboere kan melde inn mangler (på f.eks. strøing, belysning eller søppel).

Som allerede antydnet, så synes det å være behov for å styrke det tverrsektorielle samarbeidet og de brobyggende relasjonene i området. I tillegg til eventuelt å inngå et samarbeid med private næringsinteresser eller eiendomsbesittere (jf. referansen til Vestli torg over), vil vi anbefale at bydelen inngår i mer aktiv og systematisk dialog med ansatte i barnehagene og på skolene, politiet, folk som går kveldsturer med hunder, vaktmestere og andre som er mye ute eller har kontakt med ulike grupper. Ved å få på bena et aktivt lokalmiljø vil det kunne bidra til et "sosialt lim" som også kan "fange opp" uheldig atferd før det får "satt seg".

Som det kommer frem i rapporten, så er det flere Vestli-beboere som etterlyser bedre tilbud til de noe eldre barna (særlig ungdom). Ansatte ved barne- og ungdomsskolen var veldig klare på at man trenger flere aktiviteter for unge generelt: "Driver man ikke med fotball, så er det ikke noe. Det er generelt dårlig med tilbud [til ungdom på Vestli]" (intervju 11. oktober 2017). Videre ble det påpekt at man måtte ha en ungdomsklubb slik at de unge ikke bare ville henge "nedpå [Stovnersenteret], slik de gjør i dag ... De henger bare rundt – og det er ingen voksne, ingen som styrer de i riktig retning" (intervju 11. oktober 2017). Informanten fra Tokerud ungdomsskole forklarte videre at de hadde sjakk i alle friminuttene og åpen gymsal. De hadde videre tenkt å starte en film- eller bokklubb innenfor skoletiden (fra 08:00 til 16:00). Hadde de fått midlene de søkte om (fra Bufdir) kunne de utvidet dette tilbudet, men de fikk som nevnt avslag på søknaden. Slik skolens ansatte så det, var viktig å ha tilbud til de ungdommene som ikke ønsket å oppsøke lekeshjelptilbudet skolen hadde. Kanskje er ikke en ungdomsklubb nok, selv om dette helt klart er noe veldig mange sier at det er behov for. Representanten fra Tokerud skole, pekte særlig på at man hadde behov for en flerbrukshall – inkludert svømmehall (noe de ikke hadde på ungdomsskolen). De to gymsalene som skolen disponerte, var "stappfulle" hele vinteren ettersom de ble leid ut til Vestli IL. Vi kommer tilbake til dette temaet under overskriften «Inne- og uterom som sosiale arenaer» under.

For videre inspirasjon når det gjelder ungdom og kanskje særlig de som sies å «drifte» eller henge ute, så kan man se hen til Island der man blant annet hadde innført subsidiering av fritidstilbud for økonomisk vanskeligstilte familier (Brattbakk et al. 2017; se også Brattbakk og Andersen 2017). Videre hadde man på Island nærmest innført et mer generelt "portforbud" for ungdommer på kvelden, men i tillegg var det "lovlige soner" som døgnåpne ballhaller og andre attraktive tilbud for nettopp ungdom. Når vi intervjuet politiet på Grønland om ungdomskriminalitet der, forklarte politiets representant at de hadde lært noe interessant fra svenske kollegaer. Der hadde de innført noe de omtalte som "medborgerløfte", altså "løfte" som i å love noe. Politiet, sammen med lokale kommunale aktører og ikke minst i tett dialog med beboere, tegner opp en felles virkelighetsforståelse. Dette danner så utgangspunkt for "et konkret medborgerløfte" der man lover hva man skal gjøre innen for eksempel en toårsperiode. Med andre ord, så var det viktig å la folk få bidra og således styrke båndene og tilliten mellom offentlige

aktører og sivilsamfunnet eller "vanlige" folk.

Frivillighet

Det ligger en rekke muligheter i det å engasjere "latent-engasjerte" beboere og beboere som allerede er mer eller mindre synlig aktive som frivillige i nærmiljøet. Med "latent-engasjerte", mener vi her personer som vil kunne mobiliseres til en innsats, men som (ennå) ikke har nok informasjon om mulighetene eller (vet om) de rette arenaene å engasjere seg på eller gjennom. I den internettbaserte spørreundersøkelsen, så var det flere respondenter som sa seg interesserte i å "stille opp" for og på Vestli. Vi anbefaler ikke at sivilsamfunnet eller de individuelle frivillige skal erstatte arbeid eller ressurser som det offentlige kan forventes å gjøre eller stille med. Dette fordi organisasjoner, institusjoner eller tiltak som er avhengig av frivillighet er sårbare om ildsjeler "slukkes"/brennes ut, at de flytter eller blir såpass gamle at de ikke har mulighet til å fortsette arbeidet (se Brattbakk et al., 2017; Small 2004).

I bydelen er en organisasjon som "Bydelmødrene" i skrivende stund i etablerings- og oppstartsfasen. Vi anbefaler at det settes i gang en følgeevaluering av dette prosjektet for å se om dette arbeidet burde "oppskaleres". Organisasjonene, de individuelle ansatte og de aktive kvinnene rekruttert lokalt, har et stort potensiale for å føre til en rekke endringer gjennom å aktivt bygge både brobyggende og sammenbindende sosial kapital og derigjennom koble innbyggere med hverandre, innbyggere med offentlige og andre relevante etater/aktører og ikke minst gjennom å spre informasjon og mobilisere sovende kunnskap/ressurser og et latent engasjement. For å realisere det potensiale som synes å ligge i det arbeidet Bydelmødrene har påbegynt i Bydel Stovner, og for å etterkomme et ønske fra en rekke beboere vi har snakket med, er det behov for flere fysiske arenaer som kan fungere som møteplasser eller væresteder (der man blant annet kan drive med idrett og annet).

En kilde til uro, misnøye eller friksjoner i hverdagen, kan knyttes til "kultur" eller "livsstiler". Det synes å være ulike ideer eller praksiser knyttet til det å bo sammen på Vestli, noe som blant annet gir seg utslag i at særlig "majoritetsnorske" beboere uttrykker en misnøye med naboer med "minoritetsbakgrunn". Rent konkret, så kan det være slike ting som manglende oppslutning om dugnader i sameiene eller i frivillige organisasjoner. En beboer svarte dette på spørsmålet om hva som skulle til for at Vestli skulle bli et tryggere sted: "De som bor her må engasjere seg mer for å skape et samhold. Det må skapes en tilhørighet som man er stolt av. Man må "passe" på hjemstedet sitt. Dugnadsånden må tilbake, da blir man kjent. Og trygg!" Ifølge noen av de vi snakket med, var det flere av beboerne med minoritetsbakgrunn som ikke deltok rett og slett fordi de ikke visste hva dugnad er/hvorfor man har det. Vi har ikke hatt mulighet til å undersøke slike eventuelle "kunnskapsmangler" eller villigheten blant ulike beboergrupper til å faktisk delta. Det kan likevel synes fornuftig å sette i verk tiltak som bidrar til å både knytte ulike "grupper" sammen, og ha arenaer der kunnskap kan deles og eventuelle uenigheter om "drift" av sameiene med mer drøftes for dermed forebygge friksjon og heller legge til rette for samhold eller kohesjon. Det anbefales i så fall at man også trekker med andre eksisterende organisasjoner som Rommen og Vestli vel, idretten, styrene i sameiene med mer. Om man lykkes med dette, vil man kunne skape en felles Vestliånd og tillitsfulle relasjoner mellom individer og mellom ulike sosiale grupper. Hensiktsmessig i så måte, er fysiske arenaer som kan fungere som arenaer for sosialt samvær. Uansett, noen av de utøvende og latente ildsjelene som blant annet har svart i spørreundersøkelsen at de er interessert i å gjøre noe for lokalsamfunnet, kan kanskje mobiliseres som positive voksne/rollemodeller om forslaget i neste underkapittel blir realisert.

Inne- og uterom som sosiale arenaer

Med tanke på blant annet det dere har påpekt som en mangel på reelt sett tilgjengelige fritidsaktiviteter lokalt: Synes dere det hadde vært fornuftig med en ordning med en form for "heldags-skole"? (forsker)

Jeg er tvilende til heldagsskole – vi har jo tilbud om gratis kjernetid og har problemer med å få familiene til å bruke det fullt ut. Men det jeg så når Bydel Alna hadde mange lavterskeltilbud [gjennom "Åpen skole"] helt fra femtetrinn – som var på skolen, slik at de bare forflyttet seg til et annet rom på skolen med helt andre folk [enn bare egne klassekamerater]. De hadde Playstation noen dager, det var dansegrupper, formingsaktiviteter, matgruppe så de lagde mat og spiste sammen ... Og så var det voksne de kunne snakke med. Og så var det [tett kontakt] med lavterskeltilbudene [som var på idrettsfronten like ved skolen]. Da hadde barna så mange valg som var tilgjengelig fra skoledagen var over til kveldstid også for de yngste elevene – hvor de bare kunne gå til noe annet hvor det var noen voksne som holdt i trådene. Det ser jeg ikke her [på Vestli] i det hele tatt. Jeg vet ikke om det ikke finnes, men jeg har ikke inntrykk av det. Da jeg jobbet på skolen i Bydel Alna hadde vi meget tett kontakt med de på Åpen skole og om det var noen elever vi var utrygge på, så samarbeidet skolen og Åpen skole [om å finne løsninger]. Vi hadde der et bredt bydels- og områdesamarbeid rundt elevene våre (...) Ideelt burde skolen [her] kunne åpne sine lokaler for eksterne aktører som blant annet kunne tilby idrettstilbud som ikke koster noe. Det er for eksempel ikke noe basketball her. Det er viktig at det er gratis, men organisert. Det må være en struktur med bestemte regler, ikke bare en åpen hall. Det er også mye læring å være med i organiserte aktiviteter med klare grenser: Det å passe tiden, det å følge regler, det å forholde seg til andre voksne – noe som bygger videre på det vi forsøker å lære bort innenfor den vanlige skoledagen (intervju med rektor og assisterende rektor på Vestli barneskole, 10. oktober, 2017).²⁹

I USA fungerer ofte ungdomsskolen i praksis som et lokalsamfunnssenter for unge. Utover et faglig tilbud, tilbyr nesten alle skolene en rekke ikke-obligatoriske aktiviteter innenfor musikk, akademiske temaer eller sport.³⁰ Ved å delta i slike aktiviteter, så forventes en rekke positive bieffekter, som at disse unge sjeldnere hopper av skolen, får en sterkere tilknytning til skolen eller økt "lokalpatriotisme", og at det styrker de unges sosiale kapital (styrker og utvider ens sosiale nettverk).³¹ I en oversiktsstudie, viser Feldman og Matjasko (2005) til en rekke andre funn fra forskningen på slike *organiserte* aktiviteter, der det hevdes at ungdom som deltar blant annet har

- Høyere sannsynlighet for emosjonell og fysisk velvære som voksne
- Mindre tilbøyelighet til avvikende atferd på skolen
 - Og bedre betingelser for å lykkes på skolen
- Mindre tilbøyelighet til kriminell atferd som ung

²⁹ Forfatterne av denne rapporten har søkt etter, men ikke funnet, eventuelle evalueringer av satsingen med Åpen skole på tidligere Gran skole på Furuset. For en kort omtale (på engelsk), se rapporten *Area-based policies in urban areas: how to promote good living conditions for children and youth (Norway, 2012). Part II, s. 9.*

³⁰ <https://nces.ed.gov/pubs95/web/95741.asp> For et konkret eks. se f.eks. <http://www.montclair.k12.nj.us/WebPageFiles/1271/Clubs%20and%20Extracurricular-09%2010.pdf>

³¹ <https://www.nfhs.org/articles/the-case-for-high-school-activities/#chapter2>

- Men gutter som heller deltar i uorganisert aktivitet på f.eks. en ungdomsklubb med lite overoppsyn fra voksne, står i fare for å delta i mer "antisosial atferd"

Min store drøm er at skolen [har et tilbud utover kvelden også], der man har et kvalifisert leksehjelptilbud, med matkurs, dansekurs – ja, hva som helst. Og en kantine der man kan spise middag. Og trygge voksne. Det er en plass du kjenner, du vet hva du gjør om det skjer noe. Det er to gevinster her: Da får ungdommen noe å holde på med og de får et mye sterkere eiendomsforhold til skolen. Vi kunne mye enklere skapt en skolepatriotisme om de kunne henge på skolen og gjøre morsomme ting her. Vi trenger noe sånt og det hadde vært det billigste tiltaket for ungdom her – det å ha skolen åpen utover dagen. Alt ligger til rette for det, alt utstyret, personale hadde vært enkelt å rekruttere. Det var synd vi ikke fikk midler når vi søkte om en egen 'rektor' som skulle være leder her etter [ordinær skoletid]

- Intervju med ansatt og rektor på Tokerud ungdomsskole, 11. oktober 2017

Basert på en samlet vurdering av tilbakemeldinger fra en rekke ulike beboere, våre egne observasjoner og ikke minst samtaler med sentrale aktører som rektorer og lærere ved skolene på Vestli, men også på bakgrunn av studier av de mange positive effektene av deltakelse i ikke-obligatoriske skoleaktiviteter i USA, så er vår anbefaling at man nøye vurderer hvordan skolen/skolene kan utvikles til å bli mer av en lokalsamfunnsressurs. Det vil blant annet bety at man utnytter allerede eksisterende bygg for så å supplere den lokale eksisterende sosiomaterielle infrastrukturen. Viktigere, er en foreslått utvidelse av skolen fra en undervisningsarena til et sosialt og fysisk nav i lokalmiljøet. Barne- og ungdomsskolene på Vestli er i stor grad en uutnyttet ressurs utenfor skoletid (også Stovner videregående er muligens aktuell her). Særlig med tanke på at om kort tid så vil begge skolene være helt nye bygg med moderne fasiliteter. Med en rekke rom/lokaler som kan romme alt fra matlagingsaktiviteter, fotball, dans, kursvirksomhet med mer, kan skolebyggene tenkes brukt av alt fra Bydelsmødre til "urolige" ungdom utenfor det organiserte fritidslivet.

Fra beboerne, er det særlig tilbud til barn eller ungdom som etterspørres. Flere foreslår konkret en (ny) ungdomsklubb på Vestli. Vi går ikke i mot en slik anbefaling, men vil peke på noen erfaringer fra andre områder i Groruddalen samt trekke på noen av det voksne på Vestli fortalte om tiden da ungdomsklubben på Vestli eksisterte. En ungdomsklubb kan bli oppfattet som et tilbud til en viss "gruppe", for eksempel de som ikke har andre tilbud eller aktiviteter. Det vil si at de som spiller organisert fotball eller går på et dansekurs, i mindre grad oppsøker ungdomsklubben til vanlig. Her kan det da være at sosioøkonomiske forskjeller mellom ulike barne- og ungdomsgrupper kommer til syne: De som har råd (eller interesser for det) står på slalåm/spiller fotball eller håndball/deltar på danseundervisning, mens unge fra mindre ressurssterke hjem søker mot ungdomsklubben (i tillegg til mer uorganisert aktivitet som fotball på "løkka"). Videre ser vi fra mange av de andre ungdomskubbene vi har gjort feltarbeid på – eller der vi har snakket med de som driver klubbene samt lokal ungdom – at det oppstår "etniske" skillelinjer. Eller retttere sagt, skiller mellom unge med majoritets- og minoritetsungdom kan forsterkes eller reproduseres: De unge med majoritetsbakgrunn tilbringer tiden typisk på organisert aktivitet

(også utenfor nærmiljøet) eller de "henger" i kjellerstuer i huset til foreldrene. Samtidig blir ungdomsklubben en arena først og fremst for unge med etnisk minoritetsbakgrunn. Om målet er å få unge med ulik "bakgrunn" til å møtes, kan det dermed være strategisk å tenke også på andre mulige tiltak. Videre, forskningen som kort ble vist til over, viser også at «klubber» som legger opp til mer uorganisert aktivitet kan ha noen negative konsekvenser. Særlig synes gutter som deltar i uorganisert aktivitet (gjennom f.eks. en ungdomsklubb med lite overoppsyn fra voksne) å stå i fare for å delta i mer «antisosial atferd». Vi har selv observert hvordan det i en ungdomsklubb i Oslo ble planlagt kriminelle handlinger mens de ansatte holdt seg på «høflig» sosial avstand (sant nok handlinger som bare involverte noen gutter – ikke flertallet).

Videre kan det altså være hensiktsmessig å trekke på de som allerede brenner for området, for Vestli eller for en aktivitet. På Vestli barneskole, har de for eksempel flere ildsjeler blant de ansatte, noe som blant annet har gitt seg uttrykk i en sjakkgruppe startet opp av en av lærerne med støtte fra ledelsen. I den nye skolen som er under planlegging, er det blant annet satt av et eget rom til sjakkklubben. På Tokerud ble vi fortalt av ledelsen at de gjerne skulle sett at skolebygget og voksenressurser ble brukt også utenfor skoletid. Skolen søkte som nevnt blant annet om midler fra Bufdir til et mer omfattende fritidstilbud på skolen, men de fikk avslag. Vi har ikke undersøkt hvorvidt lokale organisasjoner kunne tenke seg å benytte lokalene på de to skolene, men det eksisterer i hvert fall et uutnyttet infrastrukturressurs med Tokerud skole, og snart også med nye Vestli: Svømmehall, gymsal, uteområder, samt alle rommene inne i bygget som kan benyttes til kurs, "hengesteder" med mer – gitt at man har tilstrekkelig med voksne der (jf. her erfaringene med leksehjelptilbudet i en av barnehagene).

Basert på et intervju med rektor på Romsås (i et annet pågående forskningsprosjekt, på oppdrag for Bydel Grorud), kan man tenke seg at bydelen og skolen sammen går med på å lønne en tilsatt som vil ha et særlig ansvar for mer sosiale eller samfunnsmessige oppgaver. Kort sagt, en voksen som jobber aktivt med lokalsamfunnet mer bredt forstått, men som samtidig har en god forankring på, i og til skolen og skoleverket. Videre kan man som nevnt over, kanskje rekruttere noen av de mange beboerne som ønsker å gjøre en (videre) innsats. Om man følger disse tankene videre, kan man for eksempel se for seg at barneskolen blir et "lokalsamfunnshus" for de yngste skolebarna, mens Tokerud blir det tilsvarende for de eldre unge. Og at begge skolene er tilgjengelige for aktiviteter rettet mot voksne, enten det er organisasjoner eller tilbud til enkeltindivider som svømming, sjakk-kurs, en helgecafé med mer. Ja, om både unge og eldre (og organisasjoner som Natteravner, Bydelsmødre, seniorgrupper) får benyttet disse lokalene i hverdagen og i helger, så kan man se for seg at dette vil være arenaer der alle vestlibeboere potensielt kan møtes og der tillit og sosial kapital kan styrkes/bygges. Og på sikt vil dette kunne bidra til både etablere en sterkere og felles stedstilhørighet og ikke minst bedre livskvalitet og dermed levekår.

Avsluttende betraktninger

I det innledende kapitlet viste vi til følgende sentrale problemstillinger som har guidet vår datainnsamling og våre etterfølgende diskusjoner:

- Hva beskriver og kjennetegner befolkningen i området?
- Hvilke utfordringer møter befolkningen og hva er årsaken/bakgrunnen for disse utfordringene?
- Hva betyr disse utfordringene for hvilke muligheter man har på Vestli?

- Hvordan bruker befolkningen lokalområdet på Vestli? Og har man de nødvendige "møteplasse"?
- Hvilke typer interessekonflikter finnes i området
- Hva er Vestlis styrker, svakheter og muligheter, både fysiske og sosiale?

Vi har ikke presentert entydige eller klare svar på alle disse problemstillingene, men gitt den sammensatte virkeligheten vi har møtt på Vestli, har vi forsøkt å få frem nettopp nyanser og mangfold. Videre har «empirien» ledet oss til å bruke mye plass på visse tematikker: I og med at «utrygghet» eller «uro», og da koblet til «ungdom», var noe som så mange av de vi møtte var opptatt av, er dette noe vi har brukt mye plass på å diskutere på sidene over. Når det kommer til spørsmålet om «interessekonflikter», var ikke dette noe som kom frem som et veldig tydelig «funn» eller heller «mønster», og vi har derfor brukt mindre plass på den tematikken. Når det er sagt, så er det også mulig å se sosiale skiller og interessemotsetninger «mellom linjene» i flere av avsnittene – også her er bildet nok mer nyansert eller sammensatt. Heller enn å gjenta alt det som står i det utvidete sammendraget (etter innholdsfortegnelsen) der problemstillingene og «svarene» er oppsummert, gjentar vi til slutt vårt hovedbudskap, nemlig at Vestli er et mangfoldig og rolig hverdagssted der mange trives, men også et område med «utfordringer» knyttet til levekår, utrygghet og oppvekst.

Referanser

- Alexander, J. C. (2013). Struggling over the mode of incorporation: backlash against multiculturalism in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 36(4), 531-556
- Amin, A. (2002). *Ethnicity and the Multicultural City: Living with Diversity*: University of Durham.
- Ander, H. E. (2017). *Et ubehagelig mangfold. En studie av mangfold og inkludering som idealer for Olafiagangen som offentlig rom på Grønland*. (Masteroppgave i samfunnsgeografi), Oslo: Universitetet i Oslo
- Andersen, B. (2001). *The Quest for Community: A Study of Kentlands*. (Cand polit. sosialantropologi), Oslo: Universitetet i Oslo
- Andersen, B. (2009). *Evaluering av URO: et kriminalitetsforebyggende prosjekt i regi av Oslo røde kors* (Rapport nr. 15). Oslo: Høgskolen i Oslo
- Andersen, B. (2012). Oslo gettoiseres. I S. Indregard (red.), *Motgift. Akademisk respons på den nye høyreekstremismen* (s. 172-186). Oslo: Flamme forlag & Forlaget Manifest
- Andersen, B. (2014). *Westbound and Eastbound. Managing Sameness and the Making of Separations in Oslo*. (PhD), Oslo: Universitetet i Oslo
- Andersen, B. (2018 [under utgivelse]). Østkanten tar til gatene: Marginalitet og banalitet i Oslo. I S. Seim & S. Oddrun (red.), *By, sted og sosiomaterialitet*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Andersen, B. (under utgivelse). *Forskning på flytting i by. Hva vet man om grunner til flytting i og rundt Oslo?* HiOA-rapport. Oslo: HiOA
- Andersen, B., & Biseth, H. (2013). The Myth of Failed Integration: The Case of Eastern Oslo. *City & Society*, 25(1), 5-24
- Andersen, B., Brattbakk, I., & Dalseide, A. M. (2017). Tøyenliv og Vinderenliv: Likheter og ulikheter i en segregert by. I J. Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by* (s. 189-208). Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Andersen, B., & Røe, P. G. (2016). The social context and politics of large scale urban architecture: Investigating the design of Barcode, Oslo. *European Urban and Regional Studies*. doi:10.1177/0969776416643751
- Andersen, B., & Røe, P. G. (2017a). Arkitektur og sosial ulikhet i Oslo. I J. Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Andersen, B., & Røe, P. G. (2017b). Arkitekturpolitikk for en sosial byutvikling. I J. Askim, K. Kolltveit, & P. G. Røe (red.), *En smartere stat. Veier til bedre politikk og styring*. Oslo: Universitetsforlaget
- Andersen, B., Røe, P. G., & Sæter, O. (2015). Trust and distrust in Oslo: Examining the relationship between the ideals of urban policy and (re)actions and ideals of citizens. I E.
- Andersen, B., & Skrede, J. (2017). Planning for a Sustainable Oslo: The Challenge of Turning Urban Theory into Practice. *Local Environment. The International Journal of Justice and Sustainability*, 22(5), 581-594
- Atkinson, R. (2017). The (in)visibility of riches, urban life and exclusion. In R. Atkinson, L. Mckenzie, & S. Winlow (Eds.), *Building better societies. Promoting social justice in a world falling apart* (pp. 165-178). Bristol: The Policy Press
- Atkinson, R., & Blandy, S. (2017). *Domestic fortress. Fear and the new home front*. Manchester: Manchester University Press
- Back, L. (2003). *New Ethnicities and Urban Culture: Racisms and Multiculture in Young Lives*. London: Routledge.

- Barlindhaug, R. (2017). Bolimarked og flytting - betydning for segregasjon. I J. Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Benum, E. (1994). Byråkratienes by: Fra 1948 til våre dager (Vol. 5). Oslo: Cappelen
- Benum, E. (2002). Byens "kjempeprogram". Utbyggingen av Groruddalen. *Fremtid for fortiden*, 30(3/4), 14-29
- Brattbakk, I. & Andersen, B. (2017). *Oppvekststedets betydning for barn og unge - nabolaget som ressurs og utfordring*. AFI Rapport 02:2017. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet
- Brattbakk I., Andersen, B., Hagen, A. L., Ruud, M. E., Ander, H. E., Breistrand, H., . . . Dalseide, A. M. (2017). *På sporet av det nye Grønland. Sosiokulturell stedsanalyse av Grønland i Bydel Gamle Oslo*. AFI Rapport 04:2017. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet
- Brattbakk, I., & Hansen, T. (2004). Post-war large housing estates in Norway - Well-kept residential areas still stigmatised? *Journal of Housing and the Built Environment*, 19(3), 311-332
- Brattbakk, I., Hagen, A. L., Rosten, M. G., Sæter, O., Osuldsen, J., Andersen, B., . . . Bratseth, K. (2015). *Hva nå, Tøyen? Sosiokulturell stedsanalyse av Tøyen i Bydel Gamle Oslo*. AFI Rapport 8:2015. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet
- Brandvold, Å. (2017, 22. juni). Skulle lære av Sverige. *Klassekampen*, pp. 6-7
- Bydel Stovner (2017a). *Kravspesifikasjon, Stedsanalyse Vestli*. Vedlegg 1. Oslo: Bydel Stovner, Oslo Kommune
- Bydel Stovner (2017b). Bydel Stovners Programplan for nærmiljø 2017. Groruddalssatsingen. [Datert 17.02.2017] Oslo: Bydel Stovner, Oslo kommune
- Doksheim, T. (2017, 9. september). Ikke noe sted i Oslo har ungdom så ulike oppvekstvilkår som i Oslo. *Dagbladet*
- Dyck, N. (2002). 'Have you been to Hayward Field?' Children's sport and the construction of community in suburban Canada. I V. Amit-Talai (red.), *Realizing Community: Concepts, social relationships and sentiments* (s. 105-123). London: Routledge.
- Eriksen, I. M., & Frøyland, L. R. (2017). *Levende drabantbyer: Ungdoms deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter i flerkulturelle lokalsamfunn*. Rapport. Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor
- Eriksen, T. H. (2015). Rebuilding the ship at sea: super-diversity, person and conduct in eastern Oslo. *Global Networks*, 15(1), 1-20
- Feldman, A. F., & Matjasko, J. L. (2005). The Role of School-Based Extracurricular Activities in Adolescent Development: A Comprehensive Review and Future Directions. *Review of Educational Research*, 75(2), 159-210
- Fischer, C. S. (1982). *To Dwell Among Friends: Personal networks in town and city*. Chicago: University of Chicago Press.
- Friberg, J. H. (2016). *Assimilering på norsk. Sosial mobilitet og kulturell tilpasning blant ungdom med innvandrerbakgrunn*. Fafo-rappprt. Oslo: Fafo
- Friberg, J. H. (2017, 13. november). Dårlig utsikt fra skyttergravene. Meninger. *Aftenposten* (s. 12-13)
- Geertz, C. (1993). *The interpretation of cultures: Selected essays*. London: Fontana.
- Hagen, A. L., Andersen, B., Brattbakk, I., Dahlgren, K., Ascher, B. E., & Kolle, E. (2016). *Ung & ute. En studie av ungdom og unge voksnes bruk av uterom*. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet
- Hannerz, U. (1969). *Soulside: Inquiries into ghetto culture and community*. New York: Colombia University Press.

- Hardoy, I., Mastekaasa, A., & Schøne, P. (2017). Immigrant concentration and student outcomes in upper secondary schools: Norwegian evidence. *European Societies*, 1-21. doi:10.1080/14616696.2017.1402120
- Kvamme, A. J. (2013). *Barnefamiliers bostedsvalg i bydel Grorud: norsk likhetstankegang som premiss i flerkulturelle skoler og barnehager*. (Masteroppgave), Høgskolen i Oslo og Akershus, Oslo
- Middleton, J. (2016). The socialities of everyday urban walking and the 'right to the city'. *Urban Studies*. doi:10.1177/0042098016649325
- Oslo politidistrikt. (2017). *Barne- og ungdomskriminalitet i Oslo. Rapport basert på data fra 2016*. Oslo: Oslo politidistrikt & Oslo kommune
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster
- Righard, M. Johansson, & T. Salonen (red.), *Social Transformations in Scandinavian Cities: Nordic Perspectives on Urban Marginalisation and Social Sustainability* (s. 107-123). Lund: Nordic Academic Press
- Robbins, E. (2005). Et nabolag uten naboskap: Virkningene av fornyelsen på Grünerløkka. I J. Aspen (red.), *By og byliv i endring: studier av byrom og handlingsrom i Oslo*. Oslo: Scandinavian Academic Press
- Ruud, M. E. (2001). *Eget hjem for første gang. Å flytte hjemmefra blant et utvalg ungdom i Oslo*. Prosjektrapport 331. Oslo: Byggforsk
- Ruud, M. E., Vestby, G. M., Brattbakk, I., & Andersen, B. (2016). *Områdeløft Ammerud: Trivsel og trygghet på spill*. NIBR-rapport 2016:21. Oslo: NIBR
- Schiefloe, P. M. (2015). *Sosiale landskap og sosial kapital: Nettverk og nettverksforskning* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Skeie, Jon. (1998). *Bolig for folk flest. Selvaagbygg 1920-1998*. Tano Aschehoug
- Small, M. L. (2004). *Villa Victoria: The Transformation of Social Capital in a Boston Barrio*. Chicago, IL: University of Chicago Press
- Tolstad, I. M., Hagen, A. L., & Andersen, B. (2017). The Amplifier Effect: Oslo Youth Co-creating Urban Spaces of (Be)longing. I S. Bastien & H. B. Holmarsdottir (red.), *Youth as Architects of Social Change: Global Efforts to Advance Youth-Driven Innovation* (s. 215-242). Cham: Springer International Publishing
- Wessel, T. (2017). Det todelte oslo - etniske minoriteter i øst og vest. I J. Ljunggren (red.), *Oslo - ulikhetenes by* (s. 81-104). Oslo: Cappelen Damm Akademisk
- Wessel, T., Turner, L. M., & Nordvik, V. (2018). Population dynamics and ethnic geographies in Oslo: the impact of migration and natural demographic change on ethnic composition and segregation. *Journal of Housing and the Built Environment*. doi:10.1007/s10901-017-9589-7
- Whyte, W. F. (1993). *Street Corner Society: The Social Structure of an Italian Slum*. Chicago: University of Chicago Press.
- Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (1982). Broken Windows. *The Atlantic* (mars)

Arbeidsforskningsinstituttet er et
tverrfaglig arbeidslivsforskningsinstitutt.

Sentrale forskningstema er:

- ♦ Inkluderende arbeidsliv
- ♦ Utsatte grupper i arbeidslivet
- ♦ Konflikthåndtering og medvirkning
- ♦ Sykefravær og helse
- ♦ Innovasjon
- ♦ Organisasjonsutvikling
- ♦ Velferdsforskning
- ♦ Bedriftsutvikling
- ♦ Arbeidsmiljø

Publikasjoner kan lastes ned fra AFIs hjemmeside.

Ved større opptrykk, ta kontakt med AFI.

Arbeidsforskningsinstituttet

OsloMet – storbyuniversitetet

Postboks 4 St. Olavs plass

0130 Oslo

Telefon 23 36 92 00

www.afi.no